GİRESUN YOL HİKÂYELERİ

Ziya Gül

AYRINTI
Yakın Tarih

ZİYA GÜL

1944 yılının sonbaharında, "Karadeniz'in kıyıcığında" Giresun'un Eynesil ilçesinde doğdu. İlk çocukluk yılları Eynesil'de geçti. İlkokul sonrası Samsun-Ladik Akpınar Yatılı İlköğretmen Okulu'na girdi. 1962 yılı yazında öğretmen oldu. 1963 yılında Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'ne girdi ve 1965 yılında Türkçe öğretmeni olarak mezun oldu.

Beşikdüzü, Eynesil, Yağlıdere, Giresun, Çorum Merkez ve Alaca ilçelerinde ortaokul-lise Türkçe öğretmenliği yaptı. Öğretmenlik sürecinde Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) Eynesil şubesi kurucu başkanı, 1975 yılından itibaren de TÖB-DER üyesi oldu. 1977-1978 yıllarında Giresun TÖB-DER başkanlığı yaptı. 12 Eylül'de tutuklandı ve 5,5 yıl çeşitli cezaevlerinde tutuklu kaldı. 1990 sonrası memur sendikalarının kuruluş çalışmalarına katıldı. Halen Giresun-Eynesil'de yaşıyor.

Ayrıntı: *1294*
Yakın Tarih Dizisi: *36*

Giresun Yol Hikâyeleri
Ziya Gül

Yayıma Hazırlayan
İlbay Kahraman

© Ziya Gül, 2019
Bu kitabın tüm yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Son Okuma
Ahmet Batmaz

Kapak Fotoğrafı
Giresun, Keşap fındık mitingi, 16 Temmuz 1980

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Kâni Kumanovalı

Baskı ve Cilt
Ali Laçin - Barış Matbaa-Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı/Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No. 33160

Birinci Basım: *Mart 2019*
Baskı Adedi *1000*

ISBN 978-605-314-368-0
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Giresun Yol Hikâyeleri

Ziya Gül

YAKIN TARİH DİZİSİ

Fırtınalı Denizin Kıyısında
Şansal Dikmen Kitabı
Söyleşi: Derviş Aydın Akkoç

Devrimciler Ölmez
10'lardan Biri:
Sinan Kâzım Özüdoğru Kitabı
Derleyen: Füsun Özbilgen

Bizi Güneşe Çıkardılar
Aysel Sağır

Direniş, Sürgün ve Ölüm Günleri
Ersin Ergün K. & Harun Korkmaz
Osman Zeybek & Tarık Uygun

Bir Zamanlar Mülkiye
1964-1970
Savaş Dizdar

Sinança
Şirin Cemgil Sinan Cemgil'i Anlatıyor
Şirin Cemgil

Cepheden Anılar
Orhan Savaşçı'nın THKP-C Anıları
Söyleşi: İlbay Kahraman

Devrimcilerin Filistin Günlüğü
1968-1975
Yaşayanlar Anlatıyor
Oktay Duman

Keşiş'in Torunları
Dersimli Ermeniler
Kâzım Gündoğan

Tek Yola Sığmayan Devrim
Bir TKP/ML Sanığının Günlükleri
İbrahim Çelik

Görülememiştir
Ali Türker Ertunca

Üç Devrimci Tiyatro Bir Meddah
Anılar
Erdoğan Akduman

Muzaffer Oruçoğlu Anlatıyor
Zavot'dan Vartinik'e
Söyleşi: İbrahim Ekinci

Yolculuk Sürer...
Nuri Salman

Bizum Cihan
Cihan Alptekin Kitabı
Nuran Alptekin Kepenek

Merhaba Kör Kadı
Mahir Çayan'ın Avukatının Anıları
Faik Muzaffer Amaç

Çizmeleri Çıkarayım mı?
Soma... 13 Mayıs 2014
Onur Yıldırım & Uğur Şahin Umman

Devrimcilerin Filistin Günlüğü 2
1976 - 1985
Oktay Duman

Sabo
Sabahattin Kurt Kitabı
Murat Bjeduğ

Işid ve Türkiye
"Katili Tanıyoruz"
Erk Acarer

Ha Bu Nasul Dev-Genç'tur Uşağum?
Mustafa Korkmaz

10'lardan Biri
Devrimci Subay Saffet Alp Kitabı
Murat Bjeduğ

Porsuk Durgun Akardı Mustafa
Çalıkuşu Anısına
Ersin Toker

Gülay Ünüvar (Özdeş) Kitabı
Adsız Kahramanlar
Ahmet Tuncer Sümer

Kivamini Tutturamaduk
Recep Memişoğlu

Giresun Yol Hikâyeleri

İçindekiler

Giriş 9

Birinci Bölüm
Darbeler Geleneği 27 Mayıs'la Başlar

Ünye'yi Geçemeyiz 36
Fatsa'ya Doğru 42
Fındık Mitingleri 61
Giresun Meydanı 78
TÖB-DER-Eğitim Emekçileri 108
Giresun'da Devrimci Kadınlar 119
Bir Gerillacılık 142
Dikmen-Kozköy Katliamı 153
Tirebolu 164
Ali Topal 167
Çivi Temel (Tirebolu) 172
Gençlik Dernekleri 183
Devrimci Yol 194

İkinci Bölüm
Yaşamöyküleri

Tahmaslar 216
Hüseyin Yılmazok (Militan İsiin) 221
İsmail Kıran 228

Ahmet Şahin 233
Alaattin Aydemir 236
Fatma Kadın (Annem) 242
Japon Yılmaz (Yılmaz Şahin) 250
Sevgi Atamer 257
Havva Kabadayı 260
İsmail Takır 263
Emin Kılıç 265
Zeki Subaşı 268
Gürsel Küçükyıldız 271
Ahmet Kılıç 277
Mehmet Gümüş 281
Alaattin Mürteza 293
Hasan Sabitoğlu 296
Asım Keser 299

Fotoğraflar 302
Dizin 317

Giriş

Bir süre önce üç eski arkadaş Samsun'da bir araya geldik. Sanki asırlar geçmiş görüşmeyeli. Uzun zamandır sözünü ediyorduk buluşmanın, o güne nasip oldu. Asırlar değil ama bir bakıyoruz ki aradan 40 yıla yakın bir zaman geçmiş. Epey uzun sürdü sohbetimiz, kolay mı 40 yılın hasreti! Gece yarısı oldu biz ondan bundan konuşurken.

Bir arkadaşımız Giresun'a, ikimiz Giresun'dan öteye Trabzon'a kadar gideceğiz.

Samsun benim ilk sinemaya gittiğim kent, Ladik İlköğretmen Okulu sınavlarına giderken Trabzon'dan çıkan sabah arabaları ile akşam Samsun'a gelmiştik. Sanırım 9 öğrenciydik. Geceyi otelde geçirmiştik. Bize rehberlik eden öğretmenlerimiz Park'taki yazlık sinemaya götürmüştü bizi, galiba ismi *İngiliz Kemal* olan bir film oynuyordu. Filmde kurşunlar üstümüze üstümüze sıkılıyor, eğiliyoruz, yana yatıyoruz kurşunlardan korunmak üzere...

Samsun çocukluk yıllarımın büyük şehri. Her yıl okula gidiş gelişimde bir gün kalırdık Samsun'da, sokaklarda dolaşır, tavşanlara fal çektirir, sinemaya giderdik.

Bir yandan arkadaşlarla sohbet, bir yandan çocukluk anılarım dolduruyor beynimi...

1970 yılı yazında Samsun Fuarı'nda Ertan Sarıhan, Hüseyin Gümüş Hoca ile Fındık mitingleri üzerine sohbetimiz... Ve şimdi...

Sonra da yola çıktık.

Üçümüzde Karadeniz il ve ilçelerinde doğmuş büyümüş, bu yörenin insanlarıyız. Her birimiz çevremizde yaşanan özellikle 1975-80 arasında sosyal çatışmaların içerisinde yer almış, be-

cerilerimiz oranında emek, demokrasi mücadelesi içerisinde bulunmuş eski arkadaşlarız.

Biz, haklı mücadelemizde içinde yaşadığımız toplum için adalet, eşitlik, barış istedik. Özgürlük ve demokrasi istedik.

Kadın erkek eşitliğini, savaşların olmadığı bir dünya, çocuklarımıza aydınlık bir gelecek istedik.

Kapitalizm karşıtı, özgürlükler ve barış üzerine kurulu yeni bir düzenin, yeni bir hayatın, insanlığın kurtuluşu olacağına inandık. Bulunduğumuz yerde bu düşünce uğruna mücadeleye atıldık.

Bu mücadelenin bedelini çok ağır ödedik 12 Eylül'de.

Devlet, bizlerin de içinde bulunduğumuz çevrelere karşı topyekûn savaş ilan etmiş, mensubu olduğumuz siyasal hareketleri bir bir çökertmişti. Yetmedi üyesi olduğumuz sendika, dernekler, kooperatifler bile...

İşkencelerde kalmışız günlerce...

Hapishanelerde yatmışız yıllarca...

Gece yola çıkıyoruz Trabzon'da son bulacak seyahatimiz.

Acelemiz yok, anılarımızı yaşıyoruz bu akşam, bu gece...

Bir araya gelmemiz zaten zor oldu, 40 yılda yeni rastlaşabildik.

Zaman çok çabuk geçiyor.

Karşılıklı anlatacaklarımız o kadar çok ki...

Konu konuyu açıyor.

40 yılın konuşulacak olayları bir geceye sığar mı?

Bu kısa yolculuğa sığar mı?

Yol kısalıyor sanki...

Gençliğimizin en verimli yıllarını vermişiz bağımsızlık, demokrasi kavgasına.

Bugünden bakınca geçen süre içerisinde güçler dengesi, emek aleyhine çok gerilemiş durumda.

Neoliberal akımlar daha çok mesafe almışlar.

Dünyamız daha adaletsiz, "emek daha mahzun!"

Mücadele daha çok zaman, daha fazla özveri ve daha çok bedel istiyor.

Adaletsizlik ve eşitsizlik temeli üzerine gelişen kapitalizm siyasal demokrasilere izin vermeyecek kadar tahammülsüz davranıyor. Demokrasilerin sınırları hızla daraltılmak isteniyor. Bu anlamda özellikle Avrupa Birliği içerisinde Macaristan, Polonya, Kuzey Akdeniz ülkelerinde liberal ekonomistler Çin, Rusya Gü-

neydoğu Asya türü otoriter yönetimleri siyasal demokrasilerin yerine geçirmenin gereğini tartışıyorlar.

Emekçi sınıfların direncinin zayıfladığı bir süreçte burjuva demokrasilerini kaldırıp adım adım kan ve gözyaşı üzerine kurulu faşizme geçme hazırlıkları içerisinde görünüyor tekeller...

Bizim ülkemizde dersen "Atı alan Üsküdar'ı çoktan geçmiş", 12 Eylül faşizminin kara bulutlarını dağıtamadığımız yetmezmiş gibi. Bu güçlere bir de Siyasal İslam eklenmiş. Emek, özgürlük cephesinin işi her geçen gün daha zora giriyor bu topraklarda.

Kent ve kasabaları geçtikçe, geçmişe ait anılarımız canlanıyor zihnimizde. Dönüp ödediğimiz bedelleri konuşuyoruz. Bu kavgada düşen arkadaşlarımızı iç geçirerek anıyoruz.

"Geleceği birlikte kurmak" ideali uğruna omuz omuza yürüdüğümüz yüzlerce genç arkadaşımızı toprağa vermişiz. Binlerce arkadaşımız hasta sakat yaşamak zorunda bırakılmış. "Düşük yoğunluklu bir savaş"ın içinden yenik çıkmışız. Savaşın yıkıntıları arasında kendimize yol bulmanın dayanılmaz zorlukları içerisinde emekliyoruz.

Bize sunulan dünyaya karşı bir başka dünyanın var olduğu bilinci ile konuşmalarımız aralıksız sürüyor.

Bir arkadaşımız, "Yeni bir dünya ideali şimdilik çok uzak gibi görünüyor. Ne dersiniz?" diye soruyor.

Diğer arkadaş söze giriyor, "Zeus'un diyarı Olimpos'tan ateşi çalan Prometheus'u unutmayalım. Hiçbir zaman umutsuzluğa düşmemek gerekir" diye konuşmasını sürdürüyor.

"İnsanın adalete, eşitliğe, barışa dönük çabaları tarihsel süreç içerisinde bazen duraklamalar gösterebilir. Ama bilinmelidir ki bu gidişat durdurulamaz. Gün gelip bu çabanın, Dünya Halkları'nın güçlü elleri ve bitmez tükenmez azmiyle hedefine ulaşacağından asla şüphe etmeden yaşadım ben, bundan sonraki yaşamım da öyle olacaktır" diyerek sözlerini tamamlıyor.

Yeni bir hayatın müjdelerini sunmaya çalıştığımız bölgeleri yeniden görüyoruz bu seyahatte.

Biz, bu bölgede kentlerin sokaklarında meydanlarında, köy kahvelerinde, cami kapılarında, dost sohbetlerinde, evlerde demokrasiyi, inanç düşünce özgürlüğünü, insana saygıyı, toplumsal adaleti konuştuk.

Kadın erkek eşitliğini...

Sömürü, yalan, baskı, zülüm üzerine kurulu bu düzeni eleştirdik.

Zam, zülüm, işkence, düzenine karşı çıktık.

Bu düzene alternatif programlarımızı tartıştık buralarda...

Önermelerimizi kentlerde sendika dernek lokallerinde, kapalı salonlarda düğün, sinema salonlarında, sokaklarda, meydanlarda yüksek sesle dile getirdik.

Okul bahçelerinde, sınıflarda, fabrikalarda, işyerlerinde işçilerle tartıştık.

Köyde, tarlada, bahçede ırgatlarla konuştuk.

İşçilerle, köylü ve üreticilerle, gençlerle, memur, öğretmenlerle "üreten biziz, yönetende biz olacağız" iddiamızı her yere yazdık çizdik. Meydanlarda binlerce, on binlerce insanla hep bir ağızdan, hep birlikte haykırdık.

Kitabın yazılmasında bu seyahat etkili oldu.

Kitapta gezilen yerlerde yaşanmış insan hikâyeleri, anılar veya o yerlerde anlatılanlar anekdot olarak yer aldı.

Kitap belgesel olmaktan çok "hikâye, anı" içeriğinde düşünüldü.

Ağırlıkla Giresun ve çevresinde 1975-80 yılları arasında yaşanan siyasal ortama ait kesitler ve insan hikâyelerinden oluşuyor.

O dönemde mücadele içerisinde veya sonraları aramızdan ayrılmış arkadaşlara özenle yer verdik.

Bu konuda oldukça hassas davrandığımı, onlara ait anılara biraz uzun yer verdiğimi söylemeliyim.

Unutulmasınlar diye düşündüğümü itiraf etmeliyim.

Kitapta çoğunlukla anı ve gözlem ve olaya girip çıkan insanların anlatımları yer alıyor.

Bölgenin ve ülkenin önemli tarım ürünlerinin başında gelen fındıktaki sömürüye karşı bölgede düzenlenen karşı politikaları ve mitinglere de kitapta yer verdik.

Kitap, bir anı hikâye düzeninde düşünülmüş olmasına karşın yer yer bazı hikâyelerde kurguların bulunduğunu söylemem gerekiyor.

Dikmen-Kozköy (şimdiki adıyla Soğukpınar beldesi) Katliamı'nda böyle bir yan bulunuyor. Kitapta yer alan anlatım, cezaevlerinden başlayarak gören duyanların çeşitli zamanlarda serbest anlatımlarına veya bu yazıları derlemeye çıktığımda aile

ve yakınlarının bire bir anlatımlarına dayansa da anlatımda bir belgesel yaklaşım yer almıyor.

Anlatım içerisinde olaylarda rolü bulunan birçok insanın ismini anmak kitabın kurgusu açısından mümkün olmamıştır. Anılan siyasal süreçte, yüzlerce genç, üretici, mahalleli, farklı mesleklerden insanların yer aldığını, emek verdiğini, özveri ile bu imeceye katıldığını biliyorum.

Yoksa bu yaratıcı ve üretken hareket, öyle dar bir insan grubunun niyeti ve çabasıyla ortaya konulamazdı.

Ben şimdiden isimlerini anamadığım dönemin Dev-Genç'li, devrimci öğretmen, devrimci memur, devrimci kadınlarından özür diliyorum.

Adını anımsamadığım Devrimci Yolcu arkadaşlarımın bağışlamasını diliyorum.

Birinci Bölüm
Darbeler Geleneği 27 Mayıs'la Başlar

Victor Jara'yı eskiler bilir, melodileri Latin Amerika'nın bütün kenar mahallelerinde dilden dile dolaşan Şilili bir şarkıcı. Halkın özgür iradesi ile seçtiği Başkan Allende'ye karşı 11 Eylül 1973 tarihli askerî darbeden sonra tutuklanır Jara. Bir stadyuma doldurulanlar tutuklular arasındadır. Sahneye çıkartıp diğerlerinin gözü önünde işkence yaparlar Jara'ya. Bir daha gitar çalmasın diye parmaklarını ellerini parçalarlar. Darbeciler dipçiklerle ellerini parçalarken Viktor Jara, gittikçe kısılan sesiyle Venceremos (Kazanacağız) *şarkısını söyler.*

Fırtına yırtıyor sessizliği
Ufuktan bir güneş doğuyor

Ümidin şarkısını söylerken makinelilerle tararlar Jara'yı.

Memlekette, yaşı yetmişe merdiven dayamış bizim kuşağın toplumcu, aydın, solcu yanı, yaşamlarının en verimli dönemlerini darbelerle boğuşarak geçirdi. "Bir gece ansızın gelebilen" sabahları Hasan Mutlucan'ın sesinden kahramanlık türküleri ile "muştulanan" darbeler hayatlarından çok şeyler aldı götürdü.

Öyle bir süreç ki bu, toplum içerisinde darbe gönüllüleri, "toplum mühendisleri" diyeceğimiz lobiler her dönemde var olmuştur. Bu lobiler, ekonomik, siyasal bir çalkantı veya yükselme istidadı gösteren bir muhalefet potansiyeli sezmesin, hemen harekete geçerler. Çoğu kez kendilerini böyle bir ortamı hazırlamakla yükümlü addederler. İstikrar diye çıkarlar ortaya. Medyayı yanlarına alıp aydınlara, emekçilere, ilerici, devrimcilere sonu

gelmez saldırılara yönelirler. Suikastler, beklenmedik cinayetler, sokak ve caddeleri güvensiz hâle getiren provokasyonların ardı arkası gelmez, saldırılar sıralanır.

Tüm bu saldırıların hedefi, demokratik hak ve özgürlüklerin önünü kesmek darbelere zemin hazırlamaktır.

Toplumun bütün katmanlarında "Tek yol askerin gelmesi" propagandasının gönüllü çığırtkanlığını yaparlar. Bir bakarsın bu işin başında işvereni, medyası, sivil toplumcuları, serbest meslek erbabı, siyasetçisi ve bürokrasi ortak hareket hâlindedir.

Olayın bir başka cephesi, yurtiçinde kargaşa çıkarmaktır. Provokatif eylemler ve sokaklarda ardı arkası kesilmeyen çatpatlar!

Toplum "askerin ülke yönetimine el koyması beklentisi" içine sokulur.

Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde darbeye yatkın bir potansiyel her dönemde var olmuştur.

Sıra askere geldiğinde, bazen kışlasından çıkıp caddeleri, köşe başlarını tutarak, bazen Genelkurmay'ın ışıkları yanık kaldığı gecenin köründe "Muhtıra" vererek yönetime gelirler.

Radyodan televizyonlardan başlar bildirimler.

NATO'ya, uluslararası sözleşmelere bağlılık, demokrasiye bir an önce dönme kararlılığı, bozulan müesses nizamı yeniden ihdas etme sözleri...

Yüce Türk Milleti'nin bekası, Millet'in selameti...

Marşlar, kahramanlık türküleri arasında darbenin bildirileri tekrarlanır.

Söylemlerin gerisinde darbelerin esas hedefi; halk içerisinde gelişen bütün demokratik örgütlülükleri dağıtmak, örgütlenmeye yatkın kesimleri ezmek, yeniden bir araya gelemeyecekleri bir ortamı hazırlamaktır. Böylece sermayenin her dönemde birincil isteği olan: "İtirazın olmadığı bir sömürü toplumu oluşturma planlarına" hizmet edildiği düşünülür.

Yakın tarihimize baktığımızda bütün darbeler sağcı iktidarlara karşı yapılmıştır. İşin bir başka yanı 1960 sonrası birkaç yıllık CHP koalisyon hükümetleri dışında geçen yıllarda hep sağ partiler hükümet etmişlerdir.

Memlekette 27 Mayıs 1960'la başlayan darbeler geleneği, darbelerle yüzleşilemediği için bütün süreç boyunca toplumu tehdit etmiştir.

Darbelerin önüne geçebilmenin bir tek yolu vardır. Bu konuda "Amerika'yı yeniden keşfetmek" gerekmez. Bizim ve birçok ülkenin tarihi buna işaret etmiştir.

Evet, darbeleri önlemenin sistem içerisindeki tek yolu, yurtiçinde adaletin, özgürlüklerin, barışın gelişeceği, hukukun üstünlüğünün kesintisiz uygulanacağı demokratik bir toplumu inşa etmekten geçmektedir.

Bu mesele öyle bir günlük, bir yıllık kısa erimli bir sorun değildir. Sorun uzun vadeli bir mücadeleyi gerektirir. Öncelikle toplumun bütün dokularına kadar işlemiş faşizmi geriletecek bir iklimi oluşturmak gerekir. Bu iklim, yaşadığımız toplumun özgürlükler, barış, laiklik, emek, demokratik toplum temelinde örgütlenmesinden geçtiğinin toplumsal bilince çıkarılması gerekmektedir.

Yakın tarihimize baktığımızda 27 Mayıs 1960'la açılan darbeler dönemi on yılda bir tekrarlanır olmuştur.

Tarih sıralaması içerisinde 27 Mayıs 1960'la başlayan darbeler dönemi 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980'le devam eder. Sonrası 28 Şubat 1997 postmodern ve e-muhtıralarla görevin yerine getirilme gayretlerini gördük.

Yaşadık, yaşıyoruz.

Bildiğimiz, 22 Şubat 1962, 21 Mayıs 1963, 9 Mart 1971 askerî darbe girişimleri tutanaklara, medyaya ve tarih sayfalarına geçmiştir.

Daha su yüzüne çıkamayanlar... Bilmediklerimiz...

15 Temmuz girişimini cam ekrandan izledim.

Hâlen darbe geleneğinin ordu saflarında sürdüğünü görüyoruz. Daha dün gibi 15 Temmuz 2016'da dinci, şeriatçı Fethullah örgütü güdümünde askerlerin başarısız darbe girişiminin artçı sarsıntıları sürüyor.

Darbeciler kaybetti. Geride yüzlerce kıyılan can, asker, polis, sivil yurttaşlar bıraktı. Binlerce yaralı, on binleri aşkın gözaltı ve tutuklu, yüz binlerce işinden aşından edilmiş insan ve hesabı tutulamayacak kadar yurdu, yuvası bozulmuş gözü yaşlı anneler, eşler ve çocuklar...

Ve de ardında kafaları karıştıran bilgi kirliliği...

Laf salatası...

Kahramanlar!

Demokrasi havarileri!

27 Mayıs 1960'ta Samsun, Ladik İlköğretmen Okulu 4. sınıfta yatılı öğrenciydim.

Sabah kahvaltı öncesi kampananın uzun uzun çalması ile yatakhanelerde uyandırıldık. Diğer mesai günleri olsa çoktan kahvaltımızı yapmış, sabah "mütalaa"sı için sınıflara yönelmiş olurduk.

Dersler bitmişti. O gün, okulda son günümüzdü. Ertesi gün, cumartesi yaz tatili başlıyordu.

Nöbetçi öğrenci, ranza kenarlarına vurarak "arkadaşlar kalkın! Girişte içtima var. Müdür, tüm hocalar toplanma alanında bekliyor, acele edin" diye avazı çıktığı kadar bağırarak diğer yatakhanelere doğru uzaklaşırken nöbetçi öğretmenler öğrencilerin uyandırılmasına nezaret etmek için yatakhaneler arasındaki yolda ileri geri yürüyordu.

Senenin son günü olduğu için çoğu öğrenci kahvaltıya bile gitmemiş, yarı uykuda, yataklarında keyifle, sabah mahmurluğu içinde yatıyordu.

Neler oluyordu? Bütün öğrencinin müdür tarafından toplantıya çağrılması görülmüş şey değildi. Hele bu saatte! Hem de tüm öğretmenlerle birlikte!

Yüzümüzü bile yıkamadan, diğer yatakhanelerden çıkan öğrencilerle küme küme acele ile dersliklerin girişindeki toplantı alanına doğru hareket ettik.

Okulumuz, Ladik Akpınar İlköğretmen Okulu, Köy Enstitüsü'nden kalma yaklaşık 1.250 dönümlük bir alan üzerine kurulmuştu. Arazinin büyük bir bölümü, dönemin belediye meclis üyesi Nâzım Akpınar tarafından bağışlanmış ve okula adı verilmişti.

Enstitünün sınırlarının bittiği yerde, okulun güneyinde taşlık arazide fokur fokur kaynayan Akpınar suyu, Ladik ovasında kıvrıla kıvrıla kendine bir yol edinerek ovanın kuzeyinde bulunan Ladik gölüne erişir. Gölün batı yakasından çıkış yolu bulan su Tersakan (Yeşilırmak) ırmağını oluşturur. Okula Akpınar isminin verilmesinde çok gür bir kaynak olan Akpınar suyu zihnimde hep çağrışır durur.

Okulumuz, Ladik'e 2 kilometre uzaklıkta hafif meyilli bir arazi üzerine kurulmuştu. Samsun-Ladik karayolundan başlayıp Akpınar'a uzanan anacaddenin her iki yanına yayılmış irili ufaklı binalardan oluşuyordu. Bu geniş alan içerisinde derslikler,

yatakhaneler, öğretmen lojmanları, işçi evleri, öğretmen öğrenci lokalleri, müzik, resim salonları, kantin, kütüphane, yemekhane, hamam, revir, ahır, kümesler, malzeme depoları yer alırdı. Enstitü, 40 kadar irili ufaklı binadan oluşan çok geniş bir eğitim yerleşkesi olarak düzenlenmişti.

Biz öğrenciler; öğretmen, memur, işçi ve aileleriyle dışarıda yürüyen hayatın uzağında bu geniş kampüste kendimize ait, fazlaca sosyal etkinlikleri olmayan dışa kapalı bir topluluk olarak yaşıyorduk.

Alana gelen öğrenciler kendi sınıflarının yerlerinde sıralanırken öğretmenlerde merdivenlerde, toplantı platformunda veya öğrenci sıralarının kenarlarında yerlerini almıştı.

Toplantı alanına gelenlerin ne olup bittiğini anlamak için merak içerisinde öteye beriye baktığı gözleniyordu. Bu şaşkınlığın izlerine öğretmenlerde de rastlamak mümkündü.

Okul Müdürü, elinde ince bir klasörle öğretmenlerin önünde yüzü bize dönük öğrencinin gelmesini bekliyordu. Yüzünde güleç bir ifade ile bir merdiven geride duran öğretmenlere alçak sesle bir şeyler söylüyor. Öğretmenlerin cevabına dikkat etmeden yeniden önüne dönüp elindeki dosyaya bakıyordu. Öğretmenlerden gelen sorulara tek kelimelik "evet hayır" biçiminde cevaplar veriyordu.

Topluluğu birkaç kez gözden geçirdi. Öğretmen ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun toplandığına kanaat getirince girişteki merdivenlerin en üst basamağına çıktı "günaydın" dedi.

Elindeki klasör içinden bir kâğıt çıkardı. Birkaç paragraflık bir metni, yüksek sesle okudu. Bitirince kâğıdı klasörün içine koydu. Anlaşılır bir ses tonuyla bazı kelimelerin üzerine basa basa konuşmaya başladı.

Sözlerini: "Arkadaşlar bugün 27 Mayıs 1960, ülkemiz için çok önemli bir tarih. Bu gece Silahlı Kuvvetlerimiz, ülke yönetimine el koydu. Atatürk devrimlerini yok etmeye yönelen, partizanlık yaparak halkı ikiye bölen Demokrat Parti hükümeti, kahraman silahlı kuvvetlerimizce iktidardan uzaklaştırıldı. Tarihî günlerden geçiyoruz. Kahraman ordumuz devrim yaptı. Artık ordu, gençlik, bilim insanlarımız el ele, güzel ve aydınlık Türkiye için var gücümüzle çalışacağız" diyerek sustu.

Bir süre soluklandı. Öğrenci sıralarını tekrar gözden geçirdi. Söylediklerinin etkilerini öğrenci ve öğretmenler üzerinde arar gibi bütün öğrenciyi gözleriyle süzüyordu.

Toplantı alanındaki öğrencilerin gözlerinde neler olduğunu anlamak için şaşkın bir merak okunuyordu. Biz öğrenciler memlekette yaşanan sosyal hayattan çok uzak, habersiz, kapalı kapılar ardında yaşadığımız için politik gelişmelerden haberli değildik.

Tüm öğrenci sessiz soluksuz, merakla, çıt çıkarmadan kulak kesilmiş dinliyordu. Yeniden sesini yükselterek konuşmasını sürdürdü.

"Bugün sınıflarınızda kalın, öğrenci lokali, spor alanları ve yemekhane çevresinden uzaklaşmayın. Radyo açık olacak. Lokal ve bahçeye hoparlörle radyo yayınları verilecek. Spor sahalarına çıkabilirsiniz. Spor yapabilir, futbol, voleybol, basket oynayabilirsiniz.

Bir noktayı bilmenizde fayda var. Bu gece saat 01'den itibaren ülkemizin bütün şehir ve köylerinde sokağa çıkma yasağı uygulamaya konuldu. İkinci bir emre kadar sokağa çıkma yasağı devam edecek. Sokağa çıkma yasağı bizim okul, öğrenci ve personeli için de söz konusu. Biz, bu yasağı hafiflettik. Okul içerisinde uygulanmayacak.

Biliyorsunuz dersler bitti. Öğretmenlerinizin tümü dersliklerde ve çevrede olacak. İdare ve öğretmen odaları açık olacak. Sorunlarınızı ve ihtiyaçlarınızı onlara iletebilirsiniz. Şimdi dağılabilirsiniz" dedi.

Öğrenciler, gruplar hâlinde sınıflara, bahçeye, dersliklere, lokal yönüne, yemekhaneye doğru dağılırken bir kısım öğrenci, daha fazla bilgi almak için öğretmenlerin etrafında kümeleniyor, bazı öğretmenleri ortaya alıp soru yağmuruna tutuyordu.

Müdür, bir grup öğretmenle birlikte öğretmenler lokaline doğru yürüdü.

Biz, sınıftan arkadaşla bir süre öğretmenlerin çevresinde kalıp onları dinledikten sonra yemekhaneye yöneldik. Yemekhane tenhaydı, kahvaltıya az öğrenci gelmişti. Bazı masalarda dağıtılan kahvaltılar bozulmamıştı.

Öğretmen masalarında dağıtılan kahvaltılara hiç dokunulmamıştı.

Kahvaltılarımızı yapıp sigara içilen tuvalete geldik.

Tuvalet, anacadde üzerine sıralanan derslik ve sınıf binalarından daha geride bahçe içerisine Köy Enstitüsü planlaması içerisinde bağımsız bir bina olarak yapılmıştı.

Girişi, merdivenleri ve lavabo kısmı oldukça geniş tutulmuştu. Burada sigara içerek her yaştan ve her sınıftan öğrencinin futbol, sinema, aşk ve sevgi, edebiyat, sınavlar, yönetim ve öğretmenler üzerine uzayan sohbetine doyum olmazdı. Burası biz öğrenciler için müthiş bir etkileşim yeri, çekici bir sohbet alanı olarak görülürdü.

Birçok öğrenci gibi ben de sigaraya bu sohbetlere katılmak için başladığımı düşünürüm.

Merdivenlere vardığımızda bizden önce gelenler çoktan sigaraları tüttürmüşler ve ihtilal üzerine sohbete koyulmuşlardı.

Üst sınıflardan ağabeyler, önceki aylarda oluşan hükümet karşıtı olayları, 27-28 Nisan olaylarını, İstanbul, Ankara da yapılan öğrenci gösterilerini konu ederek esas çatışmanın gençlikle iktidar arasında yaşandığını, "ordu gençlik el ele" Demokrat Parti iktidarına son verdiklerini konuşuyordu.

O yıllarda Yatılı Öğretmen Okulları, Köy Enstitülerinin varolan canlı sosyal yaşamı yerine ortaçağ manastırları gibi dış dünyaya kapalı, sosyal hayatta olup bitenden habersiz eğitim öğretim kurumlarına dönüşmüştü. Öğretmen okullarında Köy Enstitülerinin karma eğitimine son verilmiş, Kız ve Erkek Öğretmen Okulu olarak ayrılmışlardı. Akpınar, Erkek Öğretmen Okulu olmuştu. Okulda hiç kız öğrenci yoktu.

Gazete gelmezdi.

Öğretmenler dışında hiç kimse ile öğrencilerin teması yoktu.

Cumartesi öğleye kadar ders vardı. Öğle yemeği sonrası akşam yemeğine kadar Ladik'e çıkılırdı.

Okulla Ladik arasındaki 2 kilometrelik yol öğrenci dolardı.

Ladik'te en büyük eğlence sinemaydı. Ladik Sineması yıkılmaya yüz tutmuş ahşap bir ev görüntüsünde eski bir binadaydı. Basık tavanlı, bastıkça gıcır gıcır ses çıkaran ahşap döşemeli bir salonda ikide bir kesilen, ıslıklar arasında makinistin yapıştırıp devam ettirdiği, cızırtılı sesler arasında bazen Laurel Hardy, bazen Raj Kapoor (*Avare*), bazen de Muhterem Nur'un gözyaşlarının sel olduğu filmleri izlerdik.

Okul yemekhanesinde cumartesi akşamları perde kurulur. Samsun veya Ladik Sinemalarında oynayan *Kanun Namına*, *İngiliz Kemal*, *Yedi Dağın Efesi* filmlerini 50 kuruş ücretle seyrettiğimizi hatırlıyorum.

O süreç içerisinde Köy Enstitülerinden kalma bir kısım geleneklerin varlığının sürdüğünü belirteyim. Tarım derslerinde tarla çapalamak, bel bellemek, fidan dikmek, pancar sökmek gibi fiziki çalışmalar yanında öğrenci cemiyetinin seçimle işbaşına gelmesi, haftalık ve aylık çalışma raporlarının genel öğrenci toplantısında okunup denetlenmesi söylenebilir. Bir tanesi daha var ki hiç unutamam. İki kez okulumuzda gelen Âşık Veysel'in sazı, sözü...

Âşık Veysel, bir ara enstitüleri dolaşarak saz hocalığı yapmıştır. Ladik Akpınar Köy Enstitüsü'nde de hem hocalık yapmış, hem de enstitüler kapandıktan sonrada zaman zaman okullara gelip türkü ziyafetleri çekmişti.

Radyoyu cumartesi pazar günleri maç yayını için öğretmen lokalinden sesi hoparlörle dışarıya verilirse dinlerdik. Maç olduğu günlerde, özellikle cumartesi, pazar günleri maç dinlemek için öğrencilerin kışın soğuğunda, gecenin ayazında hoparlörün altında birbirine sokulup üşüştükleri çok olurdu. Hele milli maçlarda üşünür mü hiç? Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş maçlarını kaçırmayan Futbol tutkunu arkadaşlar vardı. Soğuğa, kışa, kara, yağmura aldırış etmeden dışarıda maçı dinler, bize çekici yorumlarıyla maç sonucunu heyecanla ulaştırırlardı.

Babam, akrabalarım Menderes'in partisi Demokrat Parti'ye oy verirdi.

Aile olarak oy verdiğimiz, kendimize daha yakın bulduğumuz Demokrat Parti, askerlerin idareye el koyması sonucu iktidardan uzaklaştırılmıştı. O yüzden içimde bir burukluk vardı.

Bizim oralarda parti meselesi çoğu zaman spor kulübü taraftarlığı gibi bir anlam taşıyordu. Aileler, akrabalar, köylü, kentli Demokrat Partililer, Cumhuriyet Halk Partililer diye ayrılmıştı. Millet Partililer olsa bile, onlar çeşitti sadece...

Bizim kasabada Demokrat Parti tutkunu bir vatandaş 27 Mayıs sabahı radyonun yayınının değiştiğini, Demokrat Parti'ye övgü yerine eleştiri ve çok sevdiği hükümet üyelerine dair tutuklamaların başladığını duyunca radyoyu fırlatıp attığı, parçaladığı anlatılır.

Bir yanda mahallede, kasabada sosyal çevremiz, aile bağlarımız, Menderesçi tanınmışlığımız. Diğer yanda kendimi genç görme eğilimim ve hükümetin gençlere yaptıkları...

Kafamda o günlerde bu ikilem dolaştı durdu. Daha benim gibi birçok öğrencinin bu çelişkileri yaşadığını görüyordum.

İş gençlere yapılanlara gelince devrik iktidarı affedemiyordum. Gençlere yapılanlar kanımızı donduruyordu.

Demokrat Parti'nin uygulamaları, gençlerin karakollara doldurulması, hapse atılmaları, atlara ezdirilmesi, kıyma makinelerinde kıyılmaları ve öldürülmelerini duyunca "devrim"e sempatim artıyordu.

Okullarda bize öğretilen tarihin yetersiz, hamasetle dolu, saçma ve düzmece olduğunu kavradığımda müthiş bir hayal kırıklığı yaşadığımı hatırlıyorum.

Gerçeği kavramamda 1961 Anayasası'nın getirdiği demokratik ortam, 1963 sonrası Türkiye İşçi Partisi'nin siyasal ve kültürel çalışmaları, sol kitapların piyasaya çıkması, Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın (TÖS) kurulması ile başlayan sendikalı mücadele etkili olmuştu. Bu süreçte gelişen yeni ortam, benim ve benim kuşağımın resmî tarihin dışında gerçekleri görmesine yardımcı oluyordu. Olaylara bakış ufkumuz genişliyordu.

1967 yılından sonra sendikalı öğretmendim. Sendikamız: Türkiye Öğretmenler Sendikası'sıydı. TÖS, biz öğretmenler için tarihsel gerçeği görmede eğitici bir okul oldu. Düzenin yalanlarını, TÖS'le kavradık. Hak arama kavgasına onunla çıktık. Eğitim, öğretime dönük eleştirileri ilk kez TÖS bültenlerinde okuduk. İlk muhalif duruşu onunla sergiledik.

Komşumuzun benden birkaç yaş büyük liseye giden bir oğlu vardı. Okumayı severdi. Harçlığından artırır kitap alırdı. Çivi sandıkları içerisine yerleştirdiği kitaplarını bana açık tutardı. Ben de cep kitapları boyutunda kitaplarını alır okurdum. Eğitim Enstitüsünde okurken birinci yılın yazında komşumuzun oğlu İbrahim'in sandıktaki kitaplarını karıştırırken *Acı Ama Gerçek* adlı bir kitap dikkatimi çekti. Kitabın Alucra Hâkimi Ali Faik Cihan yazmıştı. Bir hâkimin hukuk, yasalar dışında böyle bir kitap yazması bana ilginç gelmişti. Kitabı aldım, evire çevire okudum, içeriği epey çekiciydi.

Sonra öğretmen oldum. Beşikdüzü Ortaokulu'nda Türkçe öğretmeni olarak çalışmaya başlamıştım. O sıralar Akçaabat Yargıcı Ali Faik Cihan'ın *Sosyalist Türkiye* kitabı yayınlanmıştı. Kitap için hemen toplatma kararı çıkarılmış, yargıç için Komü-

nizm propagandası yapmaktan ağır ceza mahkemesinde dava açılmıştı. Davayı takip ediyorduk. Son karar duruşmasına bir grup TÖS'lü öğretmenle ben de katılmıştım. *Sosyalist Türkiye* kitabının yazarı Ali Faik Cihan'a 6 yıl 7 ay gibi ağır bir ceza vermişlerdi. Kararı protesto etmiştik. Duruşmaya üniversite öğrencileri, Türkiye İşçi Partililer, TÖS'lü öğretmenlerin genişçe bir katılım olmuştu.

Sosyalist Türkiye'yi Trabzon'daki TÖS çevresinden bulmuş okumuştum.

Sosyalist Türkiye Davası benim için ilk siyasal duruşma oluyordu. Sonraki yıllarda çoook görmüş geçirmiştik...

Tarih bilgimin geliştiği, tarihsel olayların sosyal ve toplumsal yönlerini incelemeye yöneldiğimde verili tarihin ne derece yüzeysel ve yakıştırma olduğunu gördüğüm dönemlerde bunda bir kastın olabileceğini düşünmeye başladım. O günden beri resmî tarihi yazanlara karşı içimde tarifi zor bir öfke olduğunu söylemeliyim. Bu öfke, günbegün kabarır durur. Şunu itiraf edeyim. "Biz tarihi ne derece biliyoruz", "bize tarih neden yanlış sunulur" sorularına cevap bulmam epey zaman aldı. Zihnimdeki sorular çoğaldıkça, tarihi yeniden okumak gereğini duydum.

Öncelikle bize sunulan "resmî tarihi" sorgulamak gereği, gerçeği aramak "fikrisabit" oldu benim için.

Gördüm ki resmî tarih, Sınıflı toplumlarda iktidar sahiplerinin (egemen sınıfların) geçmişte yaşanan gerçekleri değil, bizim bilmemizi istedikleri bilgileri sunmaktadır. Bu anlatımda İstenmeyen bilgiler ayıklanıyor. Yeniden kurgulanıp yürüyen düzenin ihtiyaçlarına uygun olarak bizlere sunulmaktadır.

Neden bu yola başvurulur?

Anladım ki, her dönemde yönetenlerin topluma sunacakları resmî bir tarihe ihtiyaçları vardır. Bu tarih, görmek istedikleri, inşa etmeyi düşündükleri, arzulanan topluma götürülecek ideolojik bir anlatımdır. Bu anlatımda nesnellik aranmaz. Çoğunlukla yürüyen düzenin ideolojik yanını tamamlayacak düzmece bir anlatım esas alınır.

Resmî tarih, resmî ideolojinin de asıl kaynağı olarak ortaya çıkar.

Resmî tarih, yazılırken gerçeklerin üzerine bir şal atılır ya da gerçekler atlanır. Yeni bir senaryo topluma sunulur.

Okullar, okul kitapları, medya, diğer iletişim araçları ve bürokrasi harekete geçirilir. Bellekler yeni bilgilerle doldurulur. Genç kuşaklar, artık tarihsel olayın gerçekliğini bilmeyecek, kendisine sunulduğu gibi öğrenecek, öylece kabul edecektir. Egemen sınıflar, iktidarda kalmanın yolunu nesnel tarihi gizlemekte, unutturmakta, toplumu geçmişine yabancılaştırmakta görürler hep. Böylece toplum, kimliksiz hâle gelmektedir.

Yakın tarihe baktığımızda birçok konuda hiçbir nesnelliği olmayan bir tarih yazımı ile karşı karşıya kalınmıştır. Geçmişe dair tarihten söz edilirken Osmanlı'nın kıyıcı, kanlı yüzü gizlenmek istenir. Bilinmelidir ki her imparatorluk gerisinde yığınla kan ve gözyaşı, yakılmış yıkılmış harabeler bırakmıştır.

Üç kıtaya yayılan Osmanlı öyle halkların tekdüze barış içerisinde bir arada yaşadığı bir düzen sunmamıştır. Osmanlı seferlerinin, zaferlerinin gerisinde yakılmış yıkılmış memleketler, kıyılmış halklar bulunur.

Osmanlı gibi çok uluslu, çok dinli, çok mezhepli toplumda bir arada birlikte yaşama kültürü belki tartışma konusu edilebilir. Ancak Osmanlı'nın Sünni İslam geleneğinden fetihçi ve ganimetçi bir yaklaşımı benimsediğini unutmamak gerekir.

Bakıyorsunuz ülkemizde politikacılar, bir kısım medya mensubu veya ismine araştırmacı sıfatını takanlar, tarihçiler, fütuhatçı bir söylemle, emperyal kültürü öne çıkarma havasındadır.

Hâlâ birileri "Türkiye Cumhuriyeti'ni Osmanlı'dan artakalmış" miras olarak görme veya 96 yıllık bir sapma olarak görmekte ısrar etmektedir. Yetmezmiş gibi yakın tarihte Kore'den başlayan başka ülkelere asker gönderme geleneği, devam etmektedir. Bosna'da, Somali'de, Afganistan'da, Irak ve Suriye'de asker bulundurma nasıl açıklanacaktır. Belli ki emperyal düşler devletin bilmem hangi kurumunda planlanıp hayata geçirilmektedir.

Kimbilir!

Çarpık tarih yazımı kastını "1915 Ermeni Olayları"nın yansıtılmasında hemen görürüz. Osmanlı'nın, kendi yurttaşları olan, farklı etnik grup ve dinlerle yüzyıllardır iç içe yaşadığı, Türklerden önce Anadolu'da varolan Ermenilerin yurdundan yuvasından sökülüp atılması, Doğu ve Güneydoğu Anadolu topraklarında kanlı bir sürgünün yaşandığı gerçeği gözlerden ırak tutularak yanlış aktarılmıştır.

Milyonlarca insanın kıyımına yol açan "Ermeni sürgünü" bizlerden, bu memleketin insanlarından gizlenmiştir. Ermeni Meselesi'nin sebepleri, tarihsel gelişim süreci, hiçbir tarih kitabında yer almamıştır. Yaşananlar sonrası yüz yılı aşan süre içerisinde bu gerçek aralandıkça resmî tezin ötesine taşılmış, tevil yapılma yoluna gidilmiştir.

Ermeni olayları gerçeği yüz yıl sonra bütün dünyada kabul edilirken bile; devlet bu gerçeği, kabul etmekte zorlanıyor. Resmî tarihimiz, Ermeni olaylarını es geçerken halk içinde Ermenilere karşı nefret söylemi de ihmal etmeksizin sürdürmüştür. Açın Emin Oktay'ın *Tarih* kitabını, açın liselerdeki üniversitelerdeki tarih kitaplarını, sanki tarihimizde Ermeni olayları olmamış gibidir.

Anadolu'nun en eski halkı aşağılanmış, hor görülmüştür. Bu önyargı hâlen devam etmektedir. Hükümet başkanımız bile "affedersiniz Ermeni" diyerek Ermeni sözünü tiksinilecek bir kavrammış gibi söyleyebilmektedir.

Ya Kürtlere reva görülenlere ne demeli? Yurttaşlık hukuku ile bağdaşır hiçbir yanı yoktur. Yıllarca Türkleştirmek (asimile etme) için dillerini, adlarını yasaklamışız. Köy, kasaba, kent, dağ, geçit isimlerini değiştirmişiz. Çocuğuna Kürtçe ismi koyan yurttaş, nüfus dairesi kapılarından kovulmuştur. Kürt dilini, Kürt kültürünü duymak bile istememişiz. Anadilin konuşulması, anadilde eğitimin yapılması, resmî dilin alternatifi gibi sunulmuştur. Kürt kimliği belleklerden silinmek istenmiştir. Koca bir halk için kart, kurt hikâyeleri uydurmuşuz!

Bize tarih, yanlış okutulmuş, taraflı belletilmiştir ve bu yanlışta hâlen ısrar ediliyor.

Şöyle geriye dönüp baktığımızda Osmanlı'dan beri gelen katliamların birçoğunda devletin parmağının var olduğu artık açığa çıkmıştır. Güneş balçıkla sıvanamaz durumdadır.

Yakın tarihimizde kendi yurttaşlarımıza karşı kontrgerilla ve medyanın öncülüğünde kışkırtılmış şoven milliyetçi veya dinsel motiflerle yıllarca "cihat ilan edilmiş", saldırılar yapılmıştır.

Bunlar kehanet değildir. Bunlar havaya söylenmiş demagojiler hiç değildir. Bunlar, Susurluk'ta, Ergenekon'da ortaya dökülmüş gerçeklerdir. Yapanların itirafları hâlen belleklerde saklı... Mahkeme kayıtlarına geçmiştir.

Bir dönemin Özel Harp Dairesi Başkanı Sabri Yirmibeşoğlu "6-7 Eylül Olayları" için "çok başarılı bir eylemdi"

diyebilmektedir. "Sivas Katliamı iddianamesi ve gerekçeli kararı", "Hrant Dink olayı" ve sonrasında asker, polis devlet güçlerinin Hrant'ın öldürülme sürecinde derece derece çeşitli kademelerde rol üstlenmeleri mahkeme kayıtlarına geçmiştir. Devlet içerisinde birilerinin her dönemde nasıl şiddeti kışkırtan provokasyonlar düzenlediğine tanıklık edecek olaylardan sadece birkaçı olarak yakın tarihimizde yerini almıştır.

Ülkemizde devlet içerisinde bir kanat, yakın tarihimiz boyunca halk içerisinde gelişen demokratik ve siyasal talepli girişimleri, komünist ayaklanma, irtica, bölücü Kürt ayaklanması korkusunu diri tutarak muhalifleri sindirmenin bir yöntemi olarak kullanmıştır.

Sistemin kotlarında özgürlüklere karşı kapalı, yasaklayıcı ve saldırgan bir tutum devlet eliyle hayata geçirilmiştir.

Daha 1925 Kürt İsyanı sonrası çıkarılan "Takriri Sükûn Yasası"ndan itibaren örgütlenmelerin önünü kapatmak için çareler aranmıştır. Demokratik ve siyasal örgütlenmelere karşı sürekli yasal ve fiziki yasaklar uygulamıştır.

Bunda Kürt başkaldırılarının rolü, fazlasıyla öne sürülse de devletin kendi karakterinde örgütlenme, hak ve özgürlükler konusunda fazlasıyla yasakçı davrandığı görülür.

* * *

O gün haber saatlerinde radyo dinledik. Akşam yemekten sonra içtima yerinde tekrar toplanıldı. Okul Müdürü, Hükümet ve devlet işlerini "Milli Birlik Komitesi"nin yürüteceğini, devrim çalışmalarında bize de iş düşeceğini, devrimin aktif gücünün biz gençler olacağını, yarından sonra iş ve görevlerimizin belirginleşeceğini uzun uzun anlattı.

Müdürün açıklamaları, ajanslardan duyduklarımız, kendi içimizdeki sohbetlerde edindiğimiz bilgiler ışığında günlük hayatımızda olmayan kavramları iki gündür konuşur, bu kavramların etkisi altında düşünür olmuştuk. Bu kavramlar, dışa kapalı sosyal yaşamımıza yeni yeni kavramlar katıyor; bilgi, görgü, düşünce hayatımızda şimdiye kadar hiç de olmayan yeni bir ufuk açıyordu.

Gençlik, özgürlük, diktatörlük, aydınlanma, irtica, dışa bağımlılık, bağımsızlık, demokrasi konularını çok hızlı konuşuyor, tartışıyorduk.

Bir de bu süreçte tek tek veya birlikte terennüm ettiğimiz marşlarımız vardı. Yatakhanelerde, yemekhane yolunda, dersliklerde, spor alanlarında her taraftan marşlar duyuluyordu.

Hele Gençlik, Harbiye, İzmir Marşı neyse de "Plevne Marşı" uyarlamasında söylediğimiz,

Olur mu böyle olur mu?
Kardeş kardeşi vurur mu?
Kahrolası diktatörler,
Bu dünya size kalır mı?

çok tekrarlanır olmuştu. Müdür, dördüncü gün artık memleketlerimize gidebileceğimizi söyledi. Konuşmasına:

"Sevgili öğrenci arkadaşlarım, buradan ayrılıp köy ve kasabalarınıza gideceksiniz. Devrim'in gerekçelerini, hedeflerini önce anne babalarımıza sonra en yakınlarınıza giderek tüm çevrenize anlatmalısınız. Sizler devrimimizi halka taşıyacaksınız. Sizlerin devrime bağlılığı sayesinde devrimimiz halk içinde yılları aşarak yaşayacak, bütün yurdu aydınlatacaktır" diyordu.

Biz, yaklaşık 80 kişi yaz çalışmalarına kaldık.

Çevredeki ilçelerin pazarı olduğu günler kamyonlara doldurulur devrimi anma toplantılarına götürülürdük.

Ladik, Kavak, Havza, Vezirköprü, Suluova pazarlarına gittiğimizi hatırlıyorum. İlçelere gittiğimizde önceden hazırlık yapan arkadaşlarımız, öğretmenlerimiz konuşmalar yapar, içimizden birkaçı kahramanlık şiirleri okur, yerel okulların da katıldığı koro hâlinde marşlar söylerdik.

Öğrenci, öğretmen gittiğimiz kasabada varolan okullarla birlikte 27 Mayıs'ı anlatırdık alanda toplananlara, köylülere, kasabalılara...

27 Mayıs, Demokrat Parti'yi iktidardan uzaklaştırırken bundan sonraki süreçte Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yürütme üzerindeki inisiyatifinin somutlaştığı Milli Güvenlik Kurulu'na anayasal bir statü kazandırmıştı. 1960 sonrası geçen bütün süreç boyunca askerlerin ağırlıkta olduğu bu kurum, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin etkisinin somutlaştığı bir kaynak olarak varlığını sürdürmüştü.

Birilerinin çokça "askerî vesayet", birilerinin "askerlerin etkisi", birilerinin "devrimci güçler" diye nitelediği bu kaynak askerlerin politikadaki yön verici yanını ortaya koyuyordu.

2007'den itibaren askerler aleyhine açılan Ergenekon, Balyoz Davaları ile başlayan ve 28 Şubat Davalarına kadar varan süreçte "askerî vesayet" ve etkisi geriletilmiştir.

Askerlerin politikadaki etkisinin kırılması ülkenin demokratikleşmesine dönük olmadığı için yeni vesayetlerin kapısını aralamıştır. Yargının vesayeti, merkezî hükümetin vesayeti, sarayın vesayeti biçiminde yeni vesayetlerin önünü açmıştır.

Şimdi 27 Mayıs'tan geriye ne kaldı diye düşünüyorum da cevap olarak belleğimde, düzmece mahkemeler. Hüzünle andığım Adnan Menderes ve iki kabine arkadaşı bakanın Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ın idamı... Halktan Cunta'nın gücü ile oy almış "1961 Anayasası", 1961 Anayasası'nın içeriği ve sağ partilerin onun demokratik içeriğini yok etmek için girdikleri amansız mücadele...

Gerçekte demokratik haklar açısından modern anayasacılık tarihimiz içerisinde en gelişkini 1961 Anayasası olmuştur. Sağ partilerin kemire kemire bitiremedikleri 1961 Anayasası 12 Eylül'le rafa kaldırılıyordu.

Ya 27 Mayıs Bayram! İzleri bile kalmamış, hani, nerede? Nerede devrim diye bize anlatılanlar?

Ya diğerleri! Yazılanlar, çizilenler, 27 Mayıs darbesinin nedenleri için birçok şeyi söylemek mümkün. Hazırladığı anayasal düzen açısından bakıldığında göreceli de olsa ülkemizde daha özgür bir iklimin geliştiğini görmek mümkün olmuştur. Bu iklim içerisinde birçok demokratik kurumun önü açılırken sosyal hayatın canlanmasına, yönelik kanallar açılmış oluyordu.

Sendikaların örgütlenmesi, grev hakkının düzenlenmesi, iktidarların denetlenmesine yönelik kurumlar, TRT'nin özerk hâle getirilmesi, Anayasa mahkemesi gibi birçok olumlu girişimler bu hareketin getirdiği yeni kurumlar olmuştu.

Elbette darbelerden bugüne kalanlar, tarih yapraklarında, belleklerde taptaze... Karakol zulmü, işkenceler, düzmece mahkemeler, mahpusluklar, idamlar...

Her darbe döneminde soframızdaki ekmeğin biraz daha küçülmesi...

2002 yılı sonrası hükümet olan AKP'nin iktidara geldiği günden beri sürüp giden bir darbe paranoyası yaşadığını dikkate sunmak doğru olacaktır.

Askerlerin siyaset üzerindeki etkisinin yoğun olduğu 2009 yılına kadar bir bölüm askerlerin bu tür düşünceler içerisinde olabilecekleri iddiaları bir yana, çok yaygın bir şekilde ortam ve iklim hazırlama içerisinde oldukları kamuoyunun genel kanısı olarak medyaya yansımıştı.

Askerlerin siyaset üzerindeki etkilerinin (Askerî vesayet) aşılmasında, Hükümet ve Fethullahçılar ikili ittifakının çok başarılı olduğunu söylemek gerekir. Ergenekon, Balyoz Davaları ile ordunun siyasal iktidar üzerindeki etkileri kırılırken siyasal iktidar bu kez orduyu kendi dümen suyuna getirme operasyonlarına girişiyordu.

Bu süreçte Fethullahçıların asker içerisindeki etkinliği gözlerden ırak artıyormuş.

Ya sonrasına ne demeli?

Beraber yürünen yollar, 2012 yılında ayrılıp foyaları meydana çıkınca, kutu açılıp "17-25 Aralık'ta pisliklerin üstündeki şal kaldırılınca" eski dostlar düşman oluyordu.

Eski dost, hükümete darbe yapmakla suçlanıyordu. Yapmayı da ihmal etmiyordu.

Darbeler, adalet, eşitlik ve özgürlükleri yok eder. Kazanılan tüm demokratik hakları gaspeder.

Hele idamlar...

Devletin yurttaşına hukuki kılıf uydurarak yaptığı cinayettir. Açıktan katliamlardır.

12 Mart 1971 Darbesi

12 Mart'ta askerdim.

12 Mart darbesi bizi teğet geçti.

TÖS Şube yöneticiliğimiz, öğretmen boykotuna katılmışlığımız, Karadeniz'de fındık yürüyüş ve mitinglerde yer almışlığımız olsa bile darbe bizlere kadar inmedi. Aydın, yazar çizer çevresi ile gelişkin demokratik kitle örgütleri ve politik örgütlere yönelerek topluma gözdağı verip çekildi.

Devlet, kendine isyan durumunda olan THKP-C, THKO, TİKKO gibi siyasal örgütlere karşı yok edici bir savaşa girişti.

Türkiye İşçi Partisi'ni kapattı, yöneticilerini tutukladı.

Siyasal örgütlerin Cunta'nın zulmüne karşı çıkışı, devletin giderek bütün şiddetini bu örgütlere yöneltmesine yol açarken toplu katliamları ve idamları da birlikte getirdi.

Cunta, bir yandan Disk, TÖS, Halkevleri, Dev-Genç gibi demokratik kitle örgütlerini kapatıp yöneticilerini hapse tıkarken bir yandan da 1961 Anayasası'nın toplumda hak ve özgürlüklerin serpilip gelişmesine ön ayak olacak maddelerini değiştirdi, tırpanladı.

12 Mart'a gelinirken ordu içerisinde farklı eğilimde Cuntaların rekabet hâlinde olduğu görülür. Bir yanda reformist diyebileceğimiz *Devrim* dergisi ve İlhan Selçuk'la birlikte Muhsin Batur ve arkadaşları, diğer yanda Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın başını çektiği Faşist Cunta.

Muhsin Batur, Cemal Madanoğlu ve arkadaşlarının 9 Mart'ta su yüzüne çıkan darbe girişimi başarılı olmayınca üç gün sonra Memduh Tağmaç'ın önderliğindeki askerî darbe 12 Mart 1971'de başarılı olur ve yönetime el koyar.

12 Mart'ın Cunta lideri Memduh Tağmaç yönetime el koymalarının gerekçesini "sosyal gelişme ekonomik gelişmenin önüne geçmişti" diye açıklamaktadır.

Kısacası Cunta, toplumdaki sosyal gelişmenin önünü kesmek, sosyal muhalefeti bastırmak için iktidara geliyordu.

İdamlarla, katliamlarla sokakta, kırda, kentte memleketin yurtsever çocukları boğazlanarak, zindanlara doldurularak toplumdaki sosyal gelişme bastırılıyordu.

Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan'ı idam ederken Mahir Çayan ve 9 arkadaşı Kızıldere'de katlediliyor. Kırda, kentte, içlerinde Kadir Manga, Sinan Cemgil, Ulaş Bardakçı, Hüseyin Cevahir, İbrahim Kaypakkaya'nın da bulunduğu dönemin en iyi yetişmiş onlarca devrimci genci katlediliyordu.

Harun Karadeniz'de bu dönemde cezaevlerinde kansere yakalanır. Harun'a yeterli kanser tedavisini reva görmeyen yönetim, onu ölümün acımasız ellerine terk ediyordu.

12 Mart Cuntası, Başta Demirel olmak üzere ağırlıkla sağcı politikacı korosunun anayasa ve yasaları kastederek "bu elbise halkımıza bol geliyor" şikâyetlerinin bir bir takipçisi olur.

Cunta, emekten, hak ve özgürlüklerden, örgütlenmeden yana anayasanın demokratik içeriğini boşaltır. Böylece ileriki süreçte toplumda yeniden gelişme istidadı gösterecek bu tür taleplerin önünü kesme yoluna gider.

Cunta, ilk kez Bakanlar Kurulu'na Meclisi baypas ederek kanun hükmünde kararname hazırlama yetkisi verir. Böylece

takip eden bütün hükümetler bu yetkiyi tepe tepe kullanarak, kararnamelerle ülkeyi yönetme olanağına kavuşmuş oluyorlardı.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurulur. Yargının üzerinde idarenin vesayeti yetkili kılınır.

Kamu görevlilerine sendika kurma yasağı getirilir. Böylece bizim için bir okul işlevi gören ve öğretmenlerin %85'ini bünyesinde toplayan Türkiye Öğretmenler Sendikası kapatılır.

Dönemin tek kanalı olan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun (TRT) özerkliği kaldırılır.

Üniversitelerin mali, bilimsel özerkliği elinden alınır.

Müesses nizama muhalefet eden tüm kurum ve kuruluşlar işlevsiz hâle getirilirken muhalif odaklar tek tek yok edilme yoluna gidilir. Yapılanlar, 15-16 Haziran İşçi Direnişleri sonrası 12 Mart paşasının söylediği gibi nazlı sermayenin isteklerine uygun olarak sosyal uyanış bastırılır.

12 Eylül 1980 Darbesi

12 Eylül'ü aşamadık bir türlü. Toplum üzerinde yarattığı etkiler bunca yıl geçmesine rağmen hâlen sürüyor.

Anayasası, yasaları, anayasal kurumları ile hak ve özgürlüklere getirilen yasaklarla sürdürülüyor. Daha ne kadar sürecek bilinmez.

12 Eylül, 12 Mart'ın yaptığı gibi hükümeti değiştirip anayasada, yasalarda bazı değişikliklerle, yurt çapında bir dizi güvenlikçi uygulamaları hayata geçirerek çekilmedi sahneden.

Yasal ve anayasal bir kısım düzenlemeleri yeterli görmedi. Bu sınırlı düzenlemelerin toplumsal muhalefetin önünü kesemediği 12 Mart'ta görülmüştü.

12 Mart paşasının dile getirdiği "sosyal uyanışın" zincire vurulup hiç uyanamayacağı biçimde zindana tıkılması gerekiyordu.

Toplumun bütün alanlarında, bu hedefe göre yeniden dizayn etme çabaları süregeldi.

Eğitimde muhafazakâr adımlar, din sosu ile güçlendirildi. Eğitim sistemi içerisinde varolan laik, demokratik değerler ayıklanırken milliyetçi, dinci söylem öne çıkarıldı. "Türk İslamcılık" resmî ideoloji yerine geçirildi.

Muhalif bütün odaklar, parti, sendika, dernek, cemiyetler kapatıldı. İdam, işkence ve sürgünlerle tüm halka gözdağı verilirken halkın kendini ifade edeceği bütün muhalefet odakları kapatıldı.

İşçiler, sendikalardan uzaklaştırıldı. Sendikalar ezildi. Sendikalı olmanın zorlaştırıldığı yasal düzenlemeler yapıldı. Sendikalı işçi sayısı %5'lerin altına düşürüldü.

Üniversiteler medreseye döndürüldü.

Demokrasiye, özgürlüklere, bilime, barışa, adalet ve eşitliğe ait sesleri bundan sonra hiç çıkamayacak biçimde yönetsel ve polisiye önlemler geliştirildi.

Kitleleri uyutmada çok etkili olan televizyon kanalları çoğaltıldı.

Medya, siyasal iktidarların meşrebine göre yayıncılık yapar duruma getirildi. Muhalif seslere yaşama olanağı bırakılmadı.

Süreç içerisinde sosyal devlet uygulamalarından vazgeçilirken yoksullar sadakaya alıştırıldı. Geçim derdiyle kitlelerin itiraz etme duyarlığı zedelendi.

Gençlik zapturapt altına alındı. Bir yanda kendini kurtarma, iş, aş derdi. Bir yanda okullarda idari baskı, yetmez gibi bir de polisiye baskı...

Sokakların sesi kesilme yoluna gidildi.

Örgütsüz koca bir topluma dönüştürüldü Türkiye.

Protesto, grev, boykot; onlar da ne? Geçen yüzyıldan kalma rahatsızlıklar!

38 yıl geçmesine karşı hâlen etkileri süren 12 Eylül allanıp pullanıp önümüze konuluyor. Bazen cop, bazen postal tehdidiyle, bazen Meclis, bazen milli irade oyunlarıyla...

Darbeler, insanlığa karşı işlenmiş suçlardır.

İşkencesi, zindanları, idamlarıyla toplumun ileri girişimlerini durduran hatta geri çeken bir beklenti vardır yapılanlarda.

Topluma bu zulmü neden yaparlar?

Olay basittir.

Yönetilenlerin sesinin çıkmaması, sömürü çarkının engelsiz işlemesi için yapılır. Bir devlet büyüğünün dediği gibi "ayaklar baş olmasın" diye...

12 Eylül'ün asıl gerekçesi önüne koyduğu ekonomik programı kesintisiz uygulamaktır.

Ekonomi, Demirel Hükümeti tarafından Turgut Özal'ın koordinatörlüğünde uygulamaya konulan 24 Ocak 1980 Kararları ile yeni bir mecraya giriyordu. İthal ikameci sanayileşme programı terk edilirken özelleştirmeci, rantiyeci neoliberal ekonomik uygulamalara geçiliyordu.

12 Eylül Darbesi'nin gerisinde bu programın uygulanabilmesi düşüncesinin yattığını bilmek için kâhin olmaya gerek yok.

O tarihten itibaren kurulan bütün hükümetler şaşmaz biçimde bu programlara sadık kaldılar.

"Neoliberal ekonomik" programın uygulamaya koyulduğu özelleştirmeci, rantiyeci ekonomik program bütün ahlaki ve toplumsal değerleri altüst etmiştir.

Çalışmadan zengin olmanın devletçe teşvik edildiği yılları yaşar Türkiye. Kazıklama, para ile para kazanma prim yapar. Bir yolunu bulup köşeyi dönme umudu, rüyaları süsler. Zengin olma hayali önünde durulmaz bir hâl alır.

Haksızlığa karşı çıkma, hak arama, dayanışma fikri resmen "enayilik" olarak değerlendirilir o yıllarda.

Memur sendikalarının kuruluş yıllarında Emniyet sendika salonunu basmıştı. Eski TÖS Başkanı Cemil Çakır'ın cenazesi sırasında 60-65 kişilik tamamı öğretmen olan arkadaş grubu ile beni de alıp Ankara Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şubesi'ne götürdüler. Her birimizi ayrı hücrelere koydular. Söylenen güya biz cenazede taşkınlık yapacakmışız!

Sorgu sırasında sorgucu memurun "yahu hoca, yaşın dolmuş, çoluk çocuğun büyümüş, hâlâ bu işlerle mi uğraşıyorsun, milletin enayisi sen misin sana ne? Bırak ne yaparlarsa yapsınlar, çekil köşene başkaları yapsın!" diye benimle dalga geçtiğini hatırlıyorum.

Eski bir Öğretmen Sendikası Başkanı'nın cenazesini kaldırmayı "enayilik" olarak değerlendiriyordu sorguyu yapan polis memuru. Bu memurun soruları, benimle diyaloğu devletin genel bakışını yansıtıyordu.

12 Eylül'le başlayan neoliberal ekonomik program, toplum olmaktan kaynaklı yardımlaşma, dayanışma ruhunu unutturmaya, belleklerden silmeye çalışır. Bu operasyonlara din sosu da katılınca tadından yenmez oluyordu!

AKP bu konuda çok başarılıdır. Özalların çok ilerisine geçer. Bütün gelişmeleri "dava"ya yararlı hâle getirmek için lehine kullanır. İktidarının kendi deyimleri ile "Usta"lık döneminde gerici, karşıdevrimci akımları şaha kaldırır.

Arada beklenmedik gelişmeler de ortaya çıkar.

Bir Gezi Olayı var ki; evlere şenlik! Bütün, kentlileri sokağa döker.

Bir de şu Kürtlerin verdiği rahatsızlık...

Çözüm Süreci...

7 Haziran seçimleri...

İktidarı sarsar. İktidarımız elden gidiyor mu sorusu çokça sorulur her yerde. Korku zihinlere yerleşir, daha da çıkmaz.

Gezi Olayları'nı anlamak istemezler.

Onların yüreğinde hep iktidarı kaybetme korkusu yer etmiştir.

Bir muhalif sarsıntıda önce ayakları titrer... Sonra kalp çarpıntıları artar.

Hak arama taleplerini şiddetle bastırmak isterler.

Ben söyleyeyim sizlere!

Geziciler iktidara yürümedi.

Geziciler daha başka şeyleri ortaya koydular.

Gezi Parkı Olayları, birden belleklerde tozlanmış toplumcu değerleri yeniden hatırlattılar.

İnsanlar, birlikte sokaklara çıktılar.

Atatürkçüsü! Kürt'ü, Müslüman'ı, solcusu sağcısı, genci yaşlısı, kadını çocuğu hep beraber sokakları doldurdular. Şarkılarını birlikte söylediler. Şiddete birlikte karşı durdular.

Ortak iş yapmayı, imeceyi, ortak hak aramayı yeniden hatırladılar birden.

İnsanı, insani değerlere yabancılaştıran, dışlayan, ötekileştiren bireyci, hot zotçu yaklaşımın karşısına dikildiler hep birlikte.

Haksızlığa karşı direnmenin en doğal bir hak olduğunu gösterdiler dosta düşmana...

İnsan olmanın erdemini çıkardılar ortaya.

Yıllarca birbirine boğazlatılmak istenen Kürt, Türk, Alevi, Sünni, Atatürkçü, gerici, ırkçı milliyetçi çığırtkanlıkların ötesinde ortak hareket edebileceklerini gösterdiler cümle âleme...

Dayanışma ruhunu yeniden hatırladılar direnişlerde.

Aşıyı, ilacı, acıyı paylaştılar.

Birde yönetenlerin her muhalif harekette, her demokratik çıkışta gündeme getirdikleri geleneksel devlet ağzını, yabancı parmağı, üst akıl, marjinaller, darbe söylemlerine aldırış etmediler bile. Gülüp geçtiler.

Ünye'yi Geçemeyiz

Ne alnımızda bir ayıp
Ne koltukaltında
Saklı haçımız...
Biz bu halkı sevdik
Ve bu ülkeyi...
İşte, bağışlanmaz
Kutsal suçumuz...
Orhan Türüdü

Gecenin ilerleyen saatleri... Samsun'dan çıkalı bir saati aştı. Yoldayız.

Doğu Karadeniz'in birbiri ardına inci taneleri gibi sıralanmış kent, kasaba ve beldelerini, kıyıdan tepelere ateşböcekleri gibi ışıldayan köylerini geçiyoruz.

Karadeniz'de yerleşim bütün araziye dağılmıştır. Her bahçenin, her tarlanın ortasında bir eve rastlamak mümkün...

Gecenin ortasında her yan ışıl ışıl aydınlık.

Solumuzda Ünye, Çamlık.

Çamlık'ı geçip burnu dönünce yarımayı andıran Ünye körfezi karşılıyor bizi.

Lambalardan etrafa yayılan ışık, denizde titrek izler bırakarak ufka doğru uzuyor. Kıyı, ışıl ışıl...

Yine yanıyor yine
Ünye'nin ışıkları
İnsanı deli eder
Kibar konuştukları...

diye başlayan bir Karadeniz türküsünü heceliyorum içimden.

Şu sokağın köşesinde Yalı Kitabevi vardı. Bizim Hasan Arslan'ın beğenisi ile şirin, şipşirin, bakımlı, her zaman temiz, tertemiz bir kitabevi.

Hasan Arslan'ı Ladik Öğretmen Okulu yıllarından tanırım ama esas yakınlığım sonraları oldu.

Karadenizlilerin Hasan Abisi, Devrimci mücadelenin yükseldiği '60'lı yılların ikinci yarısı, '70'li yıllar boyunca hep bayrağı onurla taşıdı.

12 Mart sürecinde Dev-Genç'le, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi ile süren mücadele günleri...

1974 sonrası TÖB-DER Kongrelerinde, fındıkla, eğitimle ilgili kampanyalarda, Ünye'de, Fatsa'da, Ordu'da, Giresun'da, Samsun'da, Çarşamba'da Dev-Genç, Devrimci Öğretmen, Devrimci Yol'da ardı arkası kesilmeyen çabalarıyla dolu dolu yıllar.

Ve 12 Mart ve 12 Eylül Günleri...

Dahası cezaevleri...

Mitinglerde, derneklerde, toplantılarda hep var oldu.

Bir de '80 yazında gözaltı sonrası gördüm onu... Bıyıklarını yolmuşlardı gözaltında...

En son Amasya Cezaevi'nde bir yıla yakın aynı koğuşta kaldık. En iyi sabah sporunu, en hızlı voltayı o atardı.

Turhallı Devrimci Öğretmen Halis Bilge'yi cezası onaylandığı için yanımızdan alıp götürdüler.

Cezası onaylananları askerî cezaevinde tutmuyor, sivil cezaevine alıyorlardı.

Bartın Cezaevine sevki çıkmıştı Halis'in. Amasya Askerî Cezaevi'nde birlikte kaldığımız koğuştan alıp sivil bölüme geçirdiler. Müşahede koğuşunda tek kişilik hücrede kaldığı haberini alıyorduk. Cezaevi yönetimi öyle söylüyordu.

10 gün sonra cezaevi yönetimi arkadaşları çağırıp "Halis Bilge hücrede kendisini asmış", "intihar etmiş" diye haber verdiler.

İçimizden kimsecikler inanmadı bu habere. Gel gör ki taş duvar başka bilgiye kapalı kaldı.

Bizden saklasalar da işin aslını kestirmek zor değil. Halis'i cezaevi yönetimi ve Tokat Siyasi Şube arasında katlettiler. Zira o sıra Turhallı devrimci bir grup yakalanmış, O operasyonda Halis'inde isminin geçtiği söyleniyordu.

Halis Bilge, içimizde 12 Eylül işkencelerine "ıhhhh" demeden direnen en yiğit arkadaşlarımızdandı. Yaralı yakalanmasına

karşın her tür hakarete misli ile cevap vermiş, sır vermemiş, günlerce süren hayâsız işkencelere, yarasını yeniden kanatmalarına karşı onurlu bir biçimde direnmişti.

Cezaevi günlerinde de bu devrimci kararlılığını göstermiş, cezaevi yönetimlerini geriletmişti. Onun direngen tavrı dost, dost olmayan herkeste haklı bir saygı uyandırmıştı.

O dönem Erzincan Askerî Cezaevi'nde yatanlar bilir. "Zafer" diye bir üsteğmen vardı cezaevinde görevli. Elinde köpek tasması azgın köpekleri yanından ayırmazdı. Köpekleri çiftleştirmeyi sever! Saldırgan ve eğitimli köpekleri üzerimize sürerdi. Mahkemeye gidiş gelişlerde bizim Halis Bilge ile arasına bir manga asker koyduğu, Halis'e yaklaşmaktan çok korktuğu söylenirdi.

Turhallı gençler, sevenleri, arkadaşları her sene ölüm yıldönümünde Halis Hoca için Turhal'da anma töreni yaparlar.

Unutmazlar Halis Hoca'yı... Unutturmazlar Halis Hocalarını...

Hasan Hocamla bir aradayız.

Sohbet arasında Hoca: "Ünye'yi öyle hemen kısa kesip geçemeyiz. Yüzlerce gençten, öğretmenden, üreticiden esnaftan söz etmeden geçemeyiz

Ünye'deki mücadeleyi" diyor. "Hele Hüseyin Gümüş'ten, Remzi Aksakal söz edilmeden Ünye anlaşılmaz" diye konuşmasını sürdürüyor.

"Daha nice genç arkadaşımızla ürettik biz Ünye'deki demokratik havayı..."

Sevgili Hasan Arslan, Ünye'den söz ederken şöyle bir duraklıyor. "Ne güzel insanlar katıldı bu kavgaya... Dağlar, deryalar kadar özverilerini kattılar devrimci harekete" diyor.

Gözleri dolu dolu, "Hüseyin'i, Remzi'yi anmadan Ünye hiç geçilir mi? Hele Turgay'ı, İhsan'ı..." diyor. Bu iki arkadaş gözünü budaktan esirgemeyen yiğit arkadaşlarımızdı. Aydınlık bir dünya, sosyalist bir Türkiye inancını hiç kaybetmediler.

Hüseyin, eğitime Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nde başlar. Enstitüler kapatılıp öğretmen okuluna dönüştürülünce Sivas Yıldızeli Pamukpınar Erkek İlköğretmen Okulu'na gönderilmiş, oradan mezun olup öğretmen olmuştu.

Kısa bir dönem de olsa benim öğretmenliğimi de yaptı bizim köyde. Sonra Ünye köylerinde öğretmen olarak çalıştı uzun süre.

Kuran okumasına rağmen inançsız bir arkadaşımızdı. Ateistliğini de çevrede saklamazdı.

Fındık mitinglerinde köylere çıktığımızda öğle vakti camilere giderdik. Üreticileri, köy yerinde ancak camilerde toplu bulma olanağı vardı. Arkadaşlarımız namaza durur cemaatle ilk iletişimi kurarlardı.

Hüseyin, dışarıda beklerdi. Namaz sonrası imam, cemaate, bu gençlerin size söyleyecekleri var. Bekleyin hele derdi.

Biz de kampanyamızla ilgili cemaatle konuşurduk. Onlarla fındıktan başlar, sorulara göre soygun düzenine alternatif yeni düzene "üreticilerin yöneteceği" bir düzene ilişkin önermelerimizi anlatır, sohbeti geliştirirdik. Bazen sohbetlerimizin derinleştiğini, çok uzadığını hatırlarım.

Biz, Hüseyin Gümüş, Fikri Sönmez birlikte Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi'ne (THKP-C) yardım ve yataklıktan Selimiye Kışlası'nda birlikte yattık. 1974 Affı'yla dışarı çıktık. Selimiye'de Giresunlu avukat Salim Yavuz da bizimle kalmıştı. Sonraki yıllarda görüştüğümüzde avukat Salim, kendisini Giresunlu Devrimci Yol'cuların çok sevdiğini anlatırdı. Oğlunun da Devrimci Yol saflarında olduğunu duyardım Salim'den veya Giresunlu Dev-Gençlilerden.

'70'li yıllarda toplantı, gösteri ve mitinglerin gediklisi Hüseyin Gümüş, TÖB-DER ve Halkevi çalışmalarının bütün süreçlerinde bizimle birlikte yer aldı.

1996 yılından sonra "Özgürlük ve Dayanışma Partisi"nin (ÖDP) kuruluşunda çok coşkuluydu. Yıllar sonra Türkiye Sol'unun birlikte soluduğunu düşünüyor, seviniyordu.

Elim bir trafik kazası ile aramızdan ayrılana kadar ÖDP'nin çalışkan bir militanı olarak yaşadı. Coşku ve kararlılığını hiç kaybetmedi.

Hasan Hocam, 50 yılı aşan bir süreci hatırlarken arada dalıyor.

"12 Eylül öncesinde Ünye'de bizim Köycülük Derneği'miz vardı. Bu dernek aracılığı ile Ünye ve çevresinde zengin bir kültürel eylem koleksiyonumuz oluşmuştu. Tiyatro, konser etkinliklerimiz hiç eksik olmazdı. Kentli aileler olduğu gibi köylerden, üreticilerden de ailelerin kültürel etkinliklerimize istekli bir biçimde katıldıklarını hatırlıyorum" diyor.

Daha sonraları bir süre Özgürlük dergisini çıkardık.

1974 Affı sonrası hakkımızda açılan davalar düştü. 12 Mart'a ait tutukluluğumuz son buldu, Selimiye'den tahliye edildik.

Ünye'ye döndüğümüzde daraltılmış ilişkilere rağmen hiç ikirciklenmeye girmeden yeni döneme uygun araç ve yöntemlerle TÖB-DER ve Halkevi çalışmalarını öne alarak işe başladık.

Bölgede Devrimci Öğretmen'in toparlanmasına çalıştık. 1976 yılında yapılan TÖB-DER kongresinde Devrimci Öğretmenler olarak yönetime aday olduk. Bağımsız liste çıkardık. Ben de bizim listede TÖB-DER Genel Başkan adayı olarak yer almıştım.

1975 sonrası Yalı Spor Kulübü'nü kurduk. Bir yandan amatör sporu yaygınlaştırırken bir yandan da birçok genci, spor aracılığı ile devrimci saflara kattık.

1979 yılına geldiğimizde güçlü bir Devrimci Öğretmen, Ünye merkez ve bütün köylerini kucaklayan bir Halkevi çalışması içerisine girmiştik. Çalışmalarımız bölgede işçi memur, üretici köylü ve gençlik bütün alanlara serpilmişti.

Devrimci uğraşımızda bütün süreç boyunca özverisini hiç eksik etmeyen Devrimci Öğretmen Remzi Aksakal'ın katledilmesini Ünye Çimento Fabrikası işçileri ile yaptığımız sendikalaşma toplantısında haber aldık.

O sıralar Ünye'de sivil faşistler, resmî güçlerden, polisten, idareden, himaye ve yardım görüyorlardı. Amaçları öne çıkan arkadaşlarımızı katletmek ve saflarımızda korku panik yaratmaktı; arkadaşlarımıza yönelik faşist saldırılar her geçen gün artıyordu.

Remzi'yi de böyle bir tertip ve pusu sonrası evine giderken katlettiler.

Bazı kişileri göstermelik olarak içeri alsalar da esas katili ortaya çıkarmadılar bir türlü. Remzi'nin ismi de on binlerce devrimci demokrat gibi, faili meçhuller listesine eklendi.

"1979 sonrası devrimci çalışmalarımız resmî ve sivil bütün faşistlerin dikkatini çekiyordu" diye sözlerine devam ediyor Hasan Hocam. "Faşist güçlerin çalışmalarımızı boğmak amacıyla saflarımıza dönük yoğun bir saldırıya giriştikleri görülüyordu."

"On kişilik bir ölüm listesi hazırladıkları dilden dile dolaşır olmuştu. Bu listede naçizane bize de yer vermişlerdi. Bizi öldüremediler ama Ünye'de kalma olanaklarımızı ortadan kaldırdılar. Önce kaçağa çıkardılar, sonra içeri alarak uzun süreli bir işkenceden geçirdiler. Diğer işkencelerini daha önce de görmüştüm. Bu kez bıyıklarımı tel tel cımbızla yoldular!

Saldırıların yoğunlaştığı bir süreçte Yalı Kitabevi'ni satışa çıkarmıştık. Artık kitabeviyle ilgilenecek ne zamanımız, ne mecalimiz, kalmıştı. Zaten can güvenliğimizde kalmamıştı. Faşistler, bizden önce davrandı. Polisin ve bütün halkın gözleri önünde, kitabevini önce yağmalamışlar. Ele gelir eşyayı ganimet olarak almışlar. Sonra da ateşe vermişlerdi."

Uzun meşakkatli ve tırnakla kazınarak bir araya getirilen; yeni bir hayatın müjdecisi olan ilişkiler, 12 Eylül'de ezildi, çiğnendi. Şimdi sömürü, soygun düzeninin sahipleri ellerinden kaçacağı korkusuna kapıldıkları neoliberal düzenlerinin arızasız işleyişine kadeh kaldırıyorlar; düzenin koruculuğuna Siyasal İslam'ı ve yeni güçleri de katarak.

12 Eylül'de 6 yıl cezaevinde kaldım. 1988'den sonra İstanbul'a taşındım

1996 yılı sonrası kurulan solun bütün birikimlerini bir araya getiren Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kurucuları arasında yer aldım.

Partimin insan hak ve özgürlüklerine, parasız demokratik eğitimden herkese parasız sağlık eylemlerine, savaşa, darbelere karşı, barış eylemlerine, katılırım. Partimin aktif üyesiyim.

Sivil faşist örgütlerle önünü alamadıkları devrimci uyanışın, 12 Eylül sonrası dinsel motiflerle donatılmış İslamcı faşistlerle kesebileceğini düşünüyorlar.

Sırtını sıvazladıkları Siyasal İslam, şimdi siyaset arenasında... Soygun düzeninin taze gücü olarak sahneye sürülüyorlar.

Siz bakmayın 80'e merdiven dayamış yaşına, Hasan Hocam hâlen dinç, hâlen enerjik ve hâlen inançlı... Umutlu bakıyor geleceğe.

Şimdi İstanbul da yaşıyor.

Uzun ömürler sayın arkadaşım, sevgili Hasan Hocam!

* * *

Fatsa'ya Doğru

derler
kozasından çıkan bir kelebek gibi
yeni doğmuş bir bebek gibi
kendini yönetmenin tadını
usul usul
ellerine içirdi ilçeden insanlar.
derler ki;
yazgıları avuçlarında
ocaktaki alev
yapraktaki rüzgâr gibiydi sesleri.
Ve başladı orkestra yeni bir senfoninin
ilk notalarını çalmaya
yarını koparıp almaya hazırlanıyordu
insanlar.
derler ki;
yayılırken içerde ihanet kör dehliziyle
orkestranın şefini yitirdik
çatık bir kaş gibi gelen
bir kalp kriziyle
derler ki;
O bir çınardı
denizin ve dağın havzasında
yetmişte de seksende de vardı.
derler ki; bir tarih göçmüştür onun göçüşüyle...

Ersin Ergün Keleş.

Ünye, geride kaldı. Daha şafak atmamış. Etraf karanlık... Deniz solumuzda kalıyor. Dalgaların nefesi duyuluyor arada. Deniz soluyor sanki. Dalgaların fısıltısı beni geçmişe götürüyor.

Bu kıyılarda kanla boğulan emek, özgürlük, demokrasi kavgasına... Bu kıyıları işgal ederek dağıtılan halkçı devrimci belediyecilik çabasına... Sömürüsüz, adil, yeni bir dünya kurma havasına... Kaptırıyorum kendimi...

Mehmet Gümüş'ün yanık sesi belleğimde...

Karadeniz, Karadeniz
Fırtınalar içindeyiz.
Dört karanfil verdik sana
Her biri bir engin deniz...

Daha nicelerine işaret ediyor sözleri. Fatsa'da, Giresun'da Rize'de Artvin'de yitirilen canlara...

Son dizeleri umut yüklü...

Gelir, güzel günler gelir.
Yöre yaylası dillenir.
Dört fidanım güller açmış
Binlercesi filizlenir

diyor.

İlerde Fatsa tabelası! Nüfusu yüz binin üzerinde yazıyor, ne kadar da büyümüş burası.

1950-60'lı yıllarda Ladik İlköğretmen Okulu'na gidiş gelişimden hatırlarım Fatsa'yı. Giresun, Samsun karayolunun her iki yanına sıralanmış bazen beton, çoğu iki katlı ahşap binaları... Denize dik inen ara, dar sokakları... Yolculara yemiş, fındık satmaya çalışan sokak satıcıları... Ünye, Samsun Perşembe, Ordu diye bağıran simsarları...

Sonraki yıllarda Fatsa, haramzadelerin düzenine ilk itirazların yapıldığı, sömürüye soyguna dur demek için sokaklara çıkıldığı, ilk başkaldırı adımlarının atıldığı Karadeniz kasabası oluyordu.

Fatsa'nın tarihinde "Fındıkta sömürüye son", "Tefeci, tüccar fındıktan kirli ellerini çek", "Üreten biz yöneten de biz olacağız" diye yola çıkanların sesi, Karadeniz'de dalga dalga dağa taşa, köye kente yayıldı, Ünye'de, Giresun, Bulancak, Ordu'da yankılandı.

Bu coğrafyanın katliamları hiç bitmez. "30 Mart Katliamı" Karadeniz'de yaşanan katliamların ne ilki ne de sonuncusudur.

Mahir Çayan ve dokuz arkadaşının "Kızıldere Direnişi" Türkiye halkları arasında korku, yılgınlık yaratmak için yapılmıştı. Bir yandan '60 sonrasının yetişen devrimci önderleri katledilirken, bir yandan emekçi halklara gözdağı verilmek isteniyordu.

Bu gözdağı meselesi geri tepti, aksine 30 Mart halkların gönlünde bir direniş destanı olarak çok geniş bir sempati yarattı. Dava için ölünebileceğini dosta düşmana haykırıyordu.

Devletin bazı konularda değişmeyen bir geleneği vardır. Bazı günler bilhassa 30 Mart, 1 Mayıs günleri Türk Silahlı Kuvvetleri alarma geçirilir. Ne olacakmış o günlerde? Devletin belleğine birileri not etmiştir?

Ayaktakımı, işçiler, köylüler ayaklanacak, iktidarı alacaklarmış!

"Mış mış da mış mış!

Ayaklar baş olacakmış!"

Askerliği '70'li yılların başında yedek subay olarak Artvin'de yaptım. 211. Hudut Alayı'nda. O sene 1 Mayıs galiba hafta tatiline denk gelmişti. Garnizon içinde bir bölüğün hazır kıta olarak tam teçhizatlı bekletilmesi kararı bildirilmişti bana. Ben de gün boyu bölüğün önünde hazır kıta olarak kışlada kalmıştım. Ayaklar baş olmasın diye! Bütün garnizonlarda hazır kıta asker bekletilirmiş, diye kalmış aklımda.

Fatsa'ya ait anılarım içerisinde Terzi Fikri'ye ait olanları zihnimde uçuşuyor. Elbette ki Ziya Yılmaz'ı, Ertan Sarıhan'ı İlhan Durmuş'u ve bu yurt köşesinde "Karadeniz'in kıyıcığı"nda özgür bir toplumun ilk filizlerini yeşertmek için toprağa düşen onlarca genci, binlerce emek vereni anmanın doğru olacağını düşünüyorum.

Hepsini, hepsini taa yürekten selamlıyorum.

'70'li yıllarda birçok kez Fatsa'ya yolum düştü. Bazen öğretmen toplantıları, bazen fındık sorunlarıyla ilgili, bazen mitinglerle...

Fikri'yi sık görürdüm. Vefatında 5 Mayıs 1985 tarihinde ben de Amasya Cezaevi'nde tutukluydum. Haberi aldığımda kalp damarlarımın daraldığını, gözümde bir damla yaşın donduğunu hatırlarım. Koca devrimci aramızdan ayrılıyordu.

Her, 5 Mayıs'ta burnumun direğinin sızladığını, bunca ölüm, bunca katliam ve bunca acının arasında halkçı devrimci beledi-

yecilik ilişkilerini yeniden yaşar gibi olurum. "Fatsa'nın Fikri"ni geleceğin aydınlık toplumuna gidecek yolun işaret fişeğini görür gibi olurum.

Karadeniz'in bu küçük kasabasında kısa bir süre de olsa yaşanan halk katılımının, halk demokrasinin en ileri düzeyde gerçekleştiği belediye örgütlenmesini yakından görme fırsatım oldu.

Fatsa halkçı belediyeciliğine ait süreci "Bırakırsanız yüzlerce daha Fatsa çıkar" diyen yılların Demirel'i çok yerinde bir yaklaşımla korku ve endişe içerisinde tespit etmiş ve tanımlamıştı.

Yerel Yönetimler Üzerine Birkaç Söz

Yaşadığımız süreçte ekonomide yaşanan tekelleşme ve merkezileşme kendine uyum içerisinde yönetsel mekanizmaları da şekillendiriyor. Tekelleşme, hızla siyasal demokrasinin sınırlarını daraltmanın yollarını arıyor. Demokratik hak ve özgürlüklere saldırıyor. Bu gelişme halk katmanları arasında kendi karşıtını da yaratıyor doğal olarak.

Yerelleşme...

Tekelleşmeye ve merkezileşmeye karşı bir tepki olarak gelişen yerelleşme, bir yandan kışkırtılmış milliyetçilikleri ortaya çıkarırken bir yandan da yerel inisiyatiflerin gelişmesine ve özerkliğe varan yerel yönetim uygulamalarını hızlandırıyor.

Kişilerin her geçen gün merkezî otorite karşısında yaşadığı yabancılaşma, varlığının kabul edilmemesi, dikkate alınmama, yurttaş yerine konulmama bu tezi doğrular niteliktedir.

Dünyamızda çeşitli nedenlerle merkezî yönetimlere tepkiler artmaktadır. Bu tepkiler Amerika'dan, Çin'e, Rusya'dan Ortadoğu'ya, Afrika ülkelerine kadar bütün ülkelerde yerel inisiyatiflerin gelişmesine ve birçok ülkede bu talepler yer yer çatışmalara yol açmaktadır. Denilebilir ki bu çatışmalar, dünyamızdaki çatışma alanlarının en önemli ayağını oluşturmaktadır.

Gezi Olayları'nda ortaya çıkan tepki böyle bir şeydi kanımca!

Katılımcıların talepleri böyle algılanmalı.

Ne diyorlardı:

Ey Hükümet!
Bize bağırma!

Bize üstten bakma!
Bizi aşağılama!
Bizim önerilerimize kulak ver.
Bizim hayatımıza karışma.
Bizim bu mahallenin insanları, bu semtin sakinleri, bu ülkenin yurttaşları olduğumuzu unutma!

Yaşadığımız sürecin yönetsel düzlemde en önemli karakteristiği; kişiler, merkezî yönetimlerde gerçekleştirmekte zorlandıkları demokratik ilişkileri, yerel yönetimlerde yerine getirme yolunu tercih etmeleridir. Çoğunlukla birlikte yaşamaktan kaynaklanan sorunlarını yine birlikte yaşadığı, kendisinin seçtiği, yönetimine katıldığı kurumlarca daha iyi çözüleceğini düşünmektedir.

Değişim, yenilenme hayatın olmazsa olmazıdır. Hayat, her yeni güne değişerek, yenilenerek başlarken merkezî yönetimler kendilerini yenilemek bir yana, giderek daha baskıcı, daha otoriter bir tutum sergilemektedirler. Bu şiddet sürecin en belirgin özelliğidir.

Bu katı tutum karşısında yurttaşların kendi işyerinde, kendi semtinde, kendi beldesinde, kendi kasaba ve kentinde demokratik yerel yönetimlere yönelmesinden daha doğal ne olabilir ki.

Zaman zaman solda çokça rastlanan önünde, sorunlar birikmişken genel politika yapmayı yeğlemek, biraz sorunlardan kaçmayla ifade edilebilir. Her birey öncelikle genel politika yanında çevresinin gidişatına kafa yorabilmelidir. Büyük politikalara dediğimiz bir şey yok. Büyük politikalar düşünülürken küçük ama çevresini harekete geçiren yerel politikaları yaşayıp ortaya çıkarabilmelidir.

Sınıflı toplumlarda soyut bir demokrasiden söz etmek mümkün değildir. İşin esasına baktığımızda her ekonomik ve sosyal sistemdeki demokrasi meselesinin içeriğinde hakların kullanımında yurttaşlar arasında eşitliği, toplumsal adaleti, kişisel özgürlükleri ortaya koymak mümkündür. Bu özelliklere belki de daha baştan yurttaşların ve toplumun refahı ilave olarak söylenebilir.

Diğer yandan uygulamada her yanıyla demokrasinin gerçekleşmesine olanak hazırlayacak bazı noktaları demokrasilerin vazgeçilmezleri olarak dikkate almak gerekir.

Seçilenlerin her fırsatta denetlenebilmesi.

Karar süreçlerine katılımının gerçekleşmesi.

Çoğulculuk.

Hesap alıp, hesap verme.

Bu ilke ve uygulamalardan doğru baktığımızda yaşamın demokratik bir tarzda algılanması açısından merkezî yönetimlere göre, yerel yönetimler daha çekici görünmektedir. Bu nedenle yerel yönetimler, toplumda demokrasinin yaşanmasında en temel kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Egemen sınıflar, bu gerçeği bildikleri için yetkileri her süreçte merkezde toplamayı yeğlemişlerdir. Bu nedenle yönetimde yerelleşme girişimleri hep sümen altı edilmiştir.

Egemen çevreler, halk içinde demokratik yerel yönetim uygulamalarından öcü gibi korkarlar. "Yol olur" endişesi her dönemde vardır. Ülkemizde herhangi bir yurt köşesinde gelişebilecek demokratik oluşumları egemenler, ya baştan boğma veya yozlaştırma yoluna gitmektedirler.

Kürt Demokratik Hareketi'nin daha geniş perspektifle güçlendirilmiş demokratik özerk yerel yönetimler tartıştığını not düşelim.

Ne zaman ki böyle bir girişim ortaya çıkmış, yerel demokrasi filizlenmesi baş göstermişse; egemenler, devlet "alelacele" onu boğmanın peşine düşmüşlerdir.

Çorum Olayları çıkıp faşist güçlerin halka saldırıların sürdüğü olayları Devlet adli bir vaka gibi gömüştür.

Bu bakışa göre Çorum Katliamı'nın devlet katında fazla bir önemi de yoktur zaten! Orta yerde katledilenler Alevi yurttaşlardır! Onlar zaten Anadolu'da Hacı Bektaş'tan beri iflah olmaz muhaliftirler!

12 Eylül'de sorgumuzu yapan bir Emniyet Müdür Yardımcısı "ulan kafanızı kullanın bu devlet kendine başkaldıran 40 bin Kızılbaşı gözünü kırpmadan kesmiştir" diye bağırırken devlet içerisinde belli bir zihniyeti yansıtmaktadır.

Hatırlayalım 1980 yazı, Çorum Olayları çıkmıştır. Çorum yanmaktadır. Faşist güçler halka pervasızca saldırmaktadır. Devlet açısından bunun önemi yoktur. Hadise, adi bir adli vakadır. Devletin dikkati daha farklı noktaya yöneliktir. Onun kafasında Fatsa vardır ve daha tehlikelidir.

Zamanın "Bırakırsanız yüz Fatsa daha çıkar" diyen başbakanı Süleyman Demirel, esas tehlikeyi işaret etmek için "Çorum'u bırak, Fatsa'ya bak" diye avazı çıktığı kadar bağırmaktadır.

Bizim Karadeniz'de böyle bir yerel yönetim hikâyesi vardır. Fikri'nin hikâyesi... Fatsa'nın hikâyesi...

Fatsa'yı Doğu Karadenizliler yakından bilir. Gelip geçerken görmüştür. Kışları hamsinin çok tutulduğu, tefeciliğin yaygın olduğu, tipik Karadeniz kasabalarından birisi...

Fatsa'da 1979 yılı Cumhuriyet Halk Partili Belediye Başkanı vefat eder.

19 Ekim 1979 günü Fatsa'da belediye başkanlığı için yapılan ara seçimde Fikri Sönmez (Terzi Fikri) bağımsız belediye başkanı seçilir. Seçime katılan bütün partilerin topladığından daha fazla oy alır.

Fikri Sönmez önderliğinde gelişen belediyecilik uygulaması ile geleneksel yönetim tarzı kökten terk edilir.

Yerine mahalle komitelerinin önderliğinde bütün kasaba halkının katılımı ile halkçı, devrimci belediye çalışmaları başlatılır.

Bu çalışmalara daha baştan bütün Fatsalıların yaratıcı katılımına güvenen bir anlayışla işe başlanmıştır.

Halkın emeğini kene gibi kemiren karaborsa ve tefeciği teşhir ederek kasabadan çıkarmak gündemin ilk maddesi olmuştur.

Belediye yönetimine gelen devrimci halkçı belediyeciler, çamurdan yürünemeyen sokakları, imar ve altyapısı olmayan bir kasaba ile karşılaşmışlardır. Sokak ve meydanlar bir daha olmayacak şekilde çamurdan temizlenir.

İmar ve altyapı çalışmaları yanında "Kültür Şenliği" ile sömürünün temellerini sarsan yeni bir yaşamın ilk adımları konuşulur olmuştur.

Türkiye'de süregelen, köhnemiş, halka rağmen sürdürülen, yoz yönetim tarzını kökten reddeden "halkçı devrimci belediyecilik" uygulamalarının ilk örnekleri verilmeye çalışılmıştır.

Hâkim sınıf temsilcileri, bu yerel yönetim uygulamalarına dokuz ay tahammül edebilmiştir.

Fatsa'da yapılanlar, Halkçı devrimci belediyeciliğin bizim memleketimizdeki ilk örneğidir. Terzi Fikri, bu uygulamaların önderi devrimci bir halk insandır.

Fikri'nin hikâyesine gelince, doğrudan demokrasi hikâyesidir.

Fikri'nin hikâyesi, bir örgütlenme direniş ve dayanışma destanıdır.

Fikri'nin hikâyesi, halka inanan, halka dayanan halkçı, devrimci belediyecilik hikâyesidir.

Fikri'nin hikâyesi, halkın demokratik, örgütlü gücünün nelere kadir olduğunun belgesidir.

Halk katılımının en güzel örneğini veren halk komitelerinin eli kanlı resmî ve sivil çetelerce 12 Eylül'ün karanlığında boğulduğunun hikâyesidir Fikri'nin hikâyesi.

Fikri'nin hikâyesi; Devrimci Yolcuların hikâyesidir.

O dönemde Fatsa Halk Şenliği'ne ben de gitmiştim. Üç gece kaldım Fatsa'da. Farklı ailelere konuk oldum.

Onlardan dinledim Tezi Fikri'nin hikâyesini: Biz, ailede, mahallede, kentte, memlekette ancak oy ve karara katılarak demokrasiyi kuracağımızı ondan öğrendik. Kendi gücümüzün nelere kadir olduğunu o dönemde gördük. Yollarımızı çamur, çoraktan birlikte temizledik. Tefeciye birlikte dur dedik. Erkeklerin kumar içki alışkanlıklarını birlikte yenmeye çalıştık. Kadına şiddete dur dedik. Kadın erkek eşitliğini aile içerisinde tartışılır duruma getirdik.

Fatsa geride kaldı. Bolaman'a girmeden güneye dönüp dereler boyu kıvrılarak uzayan yollara sapıyoruz. Dar vadiler arasında uzun tünelleri ve köprüleri aşıyoruz. Yol geniş ve arızasız. Sonra "Koç Boynuzu" denilen "Yosun Burnu"nu dar, dik vadilerin arasından aşıp tekrar kuzeye yol alarak Efirli'ye iniyoruz.

Sahile gelirken yolun aktığı vadinin karşı kıyısında Ordu Kapalı Cezaevi yer alıyor.

Efirli Cezaevi, Fatsa Nokta Operasyonu sonrası Ünyeli, Fatsalı, Aybastılı, Gürgentepeli, Perşembeli devrimcilerin tutuklu kaldıkları cezaevi. 1980 yaz sıcağında devrimcilerin teri ve kanının izleri sinmiş duvarlarına...

Tırnakla kazınarak ilmik ilmik örülerek yaratılan, devrimci belediyeciliğin izleri saklı duvarlarında...

Yol doğuya kıvrılırken batıda Perşembe'nin ışıkları görünüyor. Sahil yolu Perşembe'ye uğramıyor artık. Bolaman, Efirli arasında her biri dünya şaheseri güzelim kıyı ve koyları göremiyoruz artık, Yalıköy'ü, Caka'yı, Medreseönü'nü...

Geçen sonbaharda bir arkadaş arabayla Ankara'dan gelirken "Vona burnunu aşarak geldim. Yalıköy'de ızgara et salata yedik. Caka'da öğle vakti dut ağaçlarının gölgesinde serinledik" dedi.

Caka deyince bizim Celal Alpaslan geliverdi aklıma. Yüreğim cız etti. '68'li güzel insan, devrimci Öğretmen.

2014 Sonbaharı'nda Celal Alpaslan'ı uğurladık sonsuza... Giresun'da, Caka'da... Son zamanda ne çok cenaze kaldırıyoruz. Bizim kuşağın kayıpları artıyor. Devrimci Öğretmen birlikteliğimizde ilk yer alan arkadaşlarımızdandı. İlk gençlik yıllarında saçları dökülmüş, tepesi saçsızdı Celal Hoca'nın. Yanlardan saçını uzatır, uzun saçı kel kısmın üstüne çekerdi. Denize girerken bile kelin üstündeki saçı yana akmasın diye bir eliyle tutardı.

1980 Yaz ortasında "Ordu DİSK Mitingi"nin dağılması sırasında polis yine yapacağını yapmış, dağılanlara saldırmıştı. Saldırı sırasında bizim Celal Hoca gözaltına alınmış. Dışarıdaki arkadaşları bir hayli endişelendirmişti. Mitinge ilk kez katılan bir mühendis ve doktor arkadaşı, "devrimcilerin bu kadar çoğaldığını, bu kadar coşkulu olduğunu ilk kez görüyorum. Bu kadar insanı nasıl toplamışlar bu alana, devrimciler artık halk arasında kök budak salmışlar" gibi sözler etmişti.

12 Eylül sonrası uzun süre İstanbul'da öğretmenliğe devam etti Celal Hoca. İstanbul'da emekli oldu. Yazları Giresun'da yaşardı. Uzun yürüyüşlere, kültürfizik ve koşuyu da eklediğini söylüyorlar. Giresun'u bir baştan bir başa yürüdüğü günler oluyormuş. Kalp yetmezliği onu aldı aramızdan. Perşembe Caka Mezarlığı'nda uyuyor...

Sağa dönüp hızla doğuya doğru yol alırken kıyı şeridinde dar bir yoldan Ordu'ya giriyoruz. Ya da bize öyle geliyor. Kent üzerine doğru batıdan başlayarak birden yükselen Boztepe'nin kıyıyı sıkıştıran uzantısından kurtulunca başlıyor sanki. Doğuya doğru yol aldıkça Melet ırmağına kadar uzanan geniş düzlükler üzerine serpilmiş.

2013 yazı biraz da şişirilerek büyük kent statüsüne geçirilmiş. Büyük kent uygulamalarının ardında siyasal hesapların yanı sıra rant hesaplarının da yapıldığı konuşulur halk arasında.

İşte Ordu'dayız.

Gece yarısı Ordu'da zaman geçirmiyoruz. Giresun'a sabah çorbasına varabilmek için ecele ediyoruz. Ordu, doğuya doğru hızla fındık bahçelerini yutarak büyüyor. Melet ırmağına dayanmış. Irmağın on binlerce yılda oluşturduğu geniş, düz, taban arazileri üzerinde beton yığınları sıralanıyor. Birden zihnimde 40 küsur yıl öncesi anıları canlanıyor... Gençlik yıllarımız, 1970 yılının yazı...

Ordu Fındık Mitingi'ne gidiyoruz. Daha sabah, kuşluk vakti. Saat 10.30, 11 olmalı. Kamyonlar geçiyor yanımızdan Ordu'ya doğru, insan dolu, salkım saçak. Mitingci gruplar köylerden Ordu'ya doğru yollanmışlar. Bir kısmı yürüyerek geliyorlar mitinge. Nasıl da coşkulu hepsi... Erkekler temiz elbiselerini giymişler. Çoğunluk şapkalı. Küme küme karayolunun her iki kıyısından yürüyorlar. Kadınlar sıraların ortalarında ve erkeklere göre sayıları daha az. Her on, on beş kişilik kümede birkaç tane.

Köylüler Ordu meydanına fındık taban fiyatlarını belirlemek için gidiyor. Kendilerine güvenleri yerinde... İnsan kümelerinin önündeki flamada köyün adı yazıyor. Muhtarlar köyün flamasını tutuyor en önde. Arkalarında ellerinde kartonlara yazılı dövizleri ile kadınlı erkekli köylüler.

Türkiye Sosyal Mücadeleler Tarihi içerisinde üretici eylemleri kalıcı ve köklü bir geleneğe sahip olamamıştır hiçbir dönemde... Zaman zaman toprak işgalleri veya üretici, ırgat eylemleri yayılma eğilimi gösterseler de süreklilik kazanamamıştır bir türlü.

Özellikle Dev-Genç'in çalışma yaptığı başta tütün, fındık, ayçiçeği, çay olmak üzere üretici eylemleri yaşandığı dönemde katılımın yoğunluğu, taleplerin politik içerikler kazanması açısından oldukça ses getiren eylemlerdir. Bu eylemler, içerik ve talepler açısından muhalif ve sınıfsal bir karakter gösterseler bile; çoğu kez bölgesel ve sınırlı kalmışlardır. Öyle ki 1980 sonrası tarımda yaşanan yıkım politikaları karşısında tütün, çay, fındık, pancar, ayçiçeği vs üreticilerin eylemlilikleri çok sınırlıdır. Bunda devletin hak ve özgürlükler konusunda hoşgörüsüz ve saldırgan tutumu yanında üreticilerin dağınık ve kendi alanlarında bile örgütlenmeden yoksun olmaları önemli bir rol oynamaktadır. Düşünün Tarım-Sen, Fındık-Sen, Çay-Sen gibi tarım alanında oluşturulmaya çalışılan tarım sendikaları bir dizi yasal ve fiziki engelle karşı karşıya...

Hak arama kavgasının ivme kazandığı 1960-70'li yıllar sonrası askerî yönetimlerin tüm şiddetini hak ve özgürlüklere yönelttiğini, tüm örgütlülükleri dağıttığını, örgütlenmeyi suç ilan ederek bu kanıyı zihinlere işlemeye çalıştığı herkesin malumudur.

Melet Irmağı'nı geçip doğuya doğru yol aldıkça fındık bahçeleri kıyı boyu düz alanlardan tepelere kadar uzanıyor. Son

dönemde fındığa alternatif diye söylenen mısır tarlaları arasında geniş yapraklı kivi bahçelerinin belirdiği fark ediliyor.

Gülyalı'yı üzerinde yükselen tepelerin gölgesinde bırakıp deniz içine kurulan havaalanının parlak ışıkları arasından geçerek hava daha aydınlanmadan Piraziz'e geliyoruz. Karadeniz Sahil Yolu, kasabalarla deniz arasına koca setler örmüş. Sanki kasabalar denizden uzaklaştırılmış gibi. Piraziz'e kıyıdan bakıyorum sahil yolu yüksekte, sokakları caddeleri rahatça görülebiliyor.

Sokakta sadece erkekler var. Birkaç kişi hızlı hızla ileride minaresi görülen, camiye gidiyor olmalılar.

Eski yol, iki katlı evlerin yan yana sıralandığı tek cadde içerisinden geçerdi.

Yolun her iki yanında "kendin pişir kendin ye" tezgâhları hafta sonları Giresun'un pirzola tutkunlarının mekânı olurdu.

Ben Piraziz'i, Azizleri ve Şıhları bir tarafa, bir zamanların politikacısı, gazeteci, öykü yazarı, küçük öykülerini zevkle okuduğum Naim Tirali ile de anarım.

Ah! Buralarda! 1980 yılının ağustos ayı, ikindi üzeri bir deniz sefamızı hatırlıyorum. Bugün gibi gözümün önünde. Zeki Subaşı hapisten çıkmıştı. Sedat da gelmişti. Birlikte Piraziz, Gülyalı arasında neşeyle denize girmiştik. Denizden aç ve yorgun çıktığımızda yediğimiz karpuz, peynir, ekmek çok iyi gelmişti.

Samsun Cezaevi'nden birlikte tahliye olduğumuz Sedat, devrimci uğraşta yakaladığı yaratıcılığı, beceriyi ticari yaşamda gösteremedi. Girişimleri çoğu kez tıkandı. Yeni adımlar attıysa da çok başarılı olamadı.

Geride arka kapağında:
Bir sabah çamurlu botlarla çalacağım kapını.
Bir sabah, er zamanda, solgun ve bitkin.
Ama yumruklaşan bir yıldız gibi...
Kırmızı dağ güllerinden topladığım bir demetle...

diyen dizelerin sıralandığı "Sakın Bana Kal Deme" isimli bir şiir defteri bıraktı.

Sedat Nuri Ege'nin yaşamöyküsünü Bulancaklı Devrimci Yolcu arkadaşı Sevgili Fatih Habiboğlu anlatıyor:

Sedat, 21 Temmuz 1957 yılında Akçaabat'ta doğmuş. Eğitimini babasının memurluğundan dolayı lise yıllarına kadar Bafra'da,

babası Giresun'a atanınca lise eğitimini Giresun Lisesi'nde tamamlamıştır. Aile, Sedat'ın liseyi bitirdiği yıllarda Bulancak'a yerleşir.

Bulancak'ta 1978 yılında İşçi Köylü Gençlik Derneği'nin (Genç-Der) kuruculuğunu yapar.

O dönemde bir yılı aşkın bir zaman Fiskobirlik'te memur olarak çalışır.

Bulancak ve Giresun'da devrimci mücadelenin yoğunlaştığı dönemde Fiskobirlik'ten ayrılır. Bütün mesaisini devrimci çalışmalara verir. Öncelikle Şeref, Ali Nuri, Metin, Mücahit, Fatih'le gençliğin Genç-Der çevresinde toparlanmasını sağlarlar. Genç-Der Bulancak'ta çok hızlı gelişir.

Özellikle gaz, tüp, margarin başta bire bir kullanım eşyalarının karaborsaya düştüğü süreçte karaborsaya karşı açılan savaş etkili olur. Tefeci zulaları patlatılır. Depolar basılır. Alınan mallar halka dağıtılır. Halk bu eylemlere sempati ile bakmaktadır. Şehrin mahalle ve köylerinde yapılan çalışmalar meyvesini verir. 1980 yılına gelindiğinde, Bulancak merkez ve köylerinde çok geniş bir Devrimci Gençlik kitlesinin oluştuğu görülür. Sedat bu çalışmaları merkezindedir.

12 Eylül Darbesi sonrası birçok arkadaşı gibi aranmaya başlar. 23 Ağustos1983 tarihinde yakalanır. Giresun-Bulancak Devrimci Yol Davası'nda 8 yıl hapis cezası alır.

Cezaevinden çıktıktan sonra muhalif kişiliğini, devrimci duruşunu hayatın her alanında kararlı bir şekilde sürdürür. Şiire ilgisi bu dönemde başlar.

1986'da evlenir. Seda ve Özge isminde iki kız çocuğu olur.

Bütün ailevi sorumluluklarına rağmen iş yaşamında maddiyatçı ve çıkarcı bir düşünceye sahip olamaz.

1994 yerel seçimlerinde kürsüde demokrasi, özgürlük ve sosyalizm mücadelesinin inançlı savunuculuğunu yaptığı son konuşmasında aşağıdaki dizeleri söyler.

Gerekiyorsa can vermek sevdana...
Ölümden korkuyorsam namerdim.

31 Ağustos 1997 tarihinde farkında olduğu ve kendisini içten içe kemiren hastalık karşısında bile, o hâlâ güzel günlerin hayalini kurduğu yatağında sessizce yaşama veda etti.

Pazarsuyu Mezarlığı'nda yatıyor...

Bulancak'tan geçerken Metin Karadeniz'i, Ali Nuri Köse'yi, Şeref Kara'yı, Mücahit Yaşar'ı, İmdat Köse'yi ve diğer Dev-Gençli arkadaşları anmadan olur mu?

Hele Şeref'i...

Karakollarda, cezaevlerinde, işsizlik ve yoksulluk günlerinde umudunu yitirmeden her zaman gözlerinin içi gülen Şeref'i ziyaretin ayrı bir yanı vardı benim için. Daha kapısına vardığınızda içerden küf ve bira kokan dar büfede bir yandan geçmişi anarken bir yandan da müşteriye cevap veren güleç yüzünü unutamıyorum.

Bir sonbahar günü telefonla aradım Şeref'i. Tanımadığım bir ses cevap verdi telefona. Şeref'in bir hafta önce vefat ettiğini söylüyordu.

Ne oluyor? Ölüm bizim uşaklara her geçen gün daha fazla yaklaşıyor. Ölüm haberlerini daha çok duyar olduk.

Biz, Şeref Kara, Ali Nuri Köse, Hasan Karaşin, Nâzım Yılmaz, Zeki Kırdemir, Saadettin Özcan... Samsun Cezaevi'nde Japon Yılmaz hikâyesinde geçen dayağı birlikte yemiştik.

Bulancak'ta da sokaklar tenha. Alacakaranlık. Bulancak halkı, o yıllarda, Giresun'un diğer bölgelerine göre daha Liberal, ilerici, devrimci düşüncelere açık bir tutum içerisinde görünüyordu.

1970 yazı yapılan Bulancak, Ordu Fındık Mitingi çalışmalarının izlerini köylerde görmek mümkündü.

1976 yazı Bulancak'ta düzenlenen "Fındık Mitingi" çalışmaları için Ada, İcilli, Şemsettin Köylerine çıkmıştık. Köylülerden bazılarının '70'li yıllarda mitingler öncesi Dev-Genç'lilerin köylerine geldiğini, gece yarılarına kadar sohbet ettiklerini, birlikte pankart yazdıklarını, mitinge birlikte katıldıklarını, miting alanında birlikte olduklarını, karayolunu birlikte kestiklerini söylüyorlardı.

O gezimizde rehberimiz, 15 yaşındaki Lise 1. sınıf öğrencisi Hasan Hoca'nın oğlu Cengiz Türüdü adlı bir çocuktu.

1975 sonrası Bulancak gençliği içerisinde diğer Karadeniz kentleri gençliği gibi genel bir Cephe sempatizanlığı yaygındı. Kurtuluş, Devrimci Gençlik ayırımı sürecinde dışarıdaki üniversiteli gençler etkili oldular. Bulancak sol gençliği içerisinde *Kurtuluş* dergisi çevresi, geniş bir sempati yaratmayı başardı.

Bulancak'ta Devrimci Yolcuların örgütlenmesi 1978 sonrası başlar.

Devrimci Gençlik çevresi etkin bir çalışma ile kendilerini belli ederler.

O yıllarda Osman Baran Can ve Abdullah Gülbudak öğretmenler, Bulancak'a sürgün gelmişlerdi. Bu sürgün, Dev-Genç'liler açısından şans olmuştu.

Genç-Der bünyesinde örgütlenen Devrimci Yolcular '80'lere gelinirken sokakta, mahallelerde, köylerde geniş bir taraftar ağı oluşturmuştu. Özellikle 1979'un karaborsa günlerinde, karaborsacı stokçuların depolarının basılıp, halka tüp, sıvı ve katı yağ dağıtımı geniş bir sempati toplamıştı. Disiplinli ve yoğun çalışmaları sonucu Dev-Genç'liler, bütün okullarda mahalle ve köylerde kendini hissettirir olmuştu.

Sabahının ilk ışıkları etrafı aydınlatmaya başladı. Güneş tepelerin ardından ilk gülücüklerini gönderiyor sokaklara, parklara, bahçelere, insanlara, ağaçlara, otlara, börtü böceğe.

Bulancak arkamızda kaldı Talipli'yi geçip burnu dönünce Giresun yarımadası tam karşımızda belirdi birden. Elini uzatsan Kale'deki asırlık çınarların dallarını tutacaksın sanki.

Sabahın mahmurluğu ve karışık düşünceleri arasında Naim Tirali'yi anımsıyorum yine. Küçük hikâyelerinden birinde bir gemi ile Giresun'a gelişini, bir başkasında da Bulancak Cezaevi'nde geçirdiği günleri anlatır Tirali.

Sonbahar'ın hüznü hemen kendini hissettiriyor bütün bahçelerde.

Yeşil, diğer renklerin arasında kayboluyor. Kahverenginden sarıya akan bir renk hâkim fındık bahçelerinde. Bitkiler, yapraklarını dökerken kışın soğuğuna hazırlık için küçülüp büzülmüşler sanki. Tepelerde ormanımsı ağaç kümeleri, uzayıp giden fındık bahçelerine yeni bir renk katıyor. Ağaçların Karadeniz'den gelecek iliklere işleyen soğuk, uğultulu rüzgâr ve yağışlar daha başlamadan; sabahın aydınlığında güneşin zerrelerini sindire sindire köklerine kadar emdiğini anlamak zor değil.

Talipli, Burunucu, Küçüklü kıyıda sıralanmış yağmurlu havalarda panjurları kapatılan iki katı geçmeyen evleri ile ne şirin köylerdi o zaman.

Hele devrimci balıkçıları... Ben devrimci balıkçıları CHP Genel Başkanı Ecevit'in bir mitinginde gördüm ilk kez. Giresunlular da o mitingde tanıdı devrimci balıkçıları.

Yıl 1977 sonu. Milletvekili genel seçimleri arifesi. Ecevit Giresun'a gelmiş, miting yapacak. Miting alanı: Keşap Durağı. Şimdi de öyle ya...

Meydanı gören binalar, duvarlar pankartlarla donatılmış. "Öğretim özgürlüğü can güvenliği", "Fındıkta sömürüye son", "Kontrgerilla kapatılsın, mensupları yargılansın" en yaygın pankartlar.

Karşıda her yandan görülen parkın duvarlarına balıkçıların pankartları asılmış, talepler sıralanıyordu:

"Balıkçı sığınağı.

Balıkhanede doğrudan satış standı.

Balıkçılara kredi...

Devrimci balıkçılar."

Karşıda Fiskobirlik işçileri:

"Eğitim özgürlüğü, can güvenliği.

Faşist saldırılara karşı direnelim.

Faşizme ölüm, tek yol devrim."

Meydanı gören bütün duvar ve cepheleri bu dövizlerle donanmış.

CHP'li dostların bir huyu var. Kendi dışındaki sol yükselirken birden solu, sol içerikleri hatırlarlar. Koca İsmet İnönü bile 1965 sonrası soldaki yükselişi, Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) aldığı %3'lük oyu görür. Emekçi kitlelerin hızla sola kulak kabarttığını görünce sola açılma gereği duymuş; parti'nin yolunu "Ortanın Solu" diye belirlemişti.

1974-78 döneminde Ecevit'in oylarının yükselişinde emek, eşitlik, adalet ağırlıkta sol içerikte bir dil kullanıldığı görülür. Ecevit'in sömürü düzeninin değişmesi, eşitlik, adalet, ekonomik ve sosyal refah öngören sloganları orta ve altsınıflarda heyecan yaratmıştı. Bütün ezilenlerin Ecevit'in yanında yer aldığına tanık olunmuştu.

CHP, tarihinde ilk defa bu dönemde oylarını %41.87'ye kadar çıkartmıştı. Ecevit'in "Bu düzen değişmeli; ne ezen ne ezilen, insanca hakça bir düzen; Toprak işleyenin, su kullananın" sloganları yaşlı kesimlerin hâlâ belleklerindedir.

CHP'nin toplumsal muhalefetin cılız, solun emeklemede zorlandığı dönemlerde hep sağa göz kırptığı da bir başka vakadır. Sağdan transfer edilen politikacıları öne çıkartmasında asıl espri, büyük oy potansiyeli sağda, sağ seçmene şirin görünecek adaylar çıkarırsam bana oy verirler düşüncesi etkilidir. Böyle bir düşüncenin hayatta karşılığı yoktur. Seçmen aptal mı aslı

varken sana oy versin. Seçmenin temel taleplerini karşılayacak bir programı beklediği bilinmelidir.

7-8 bine yakın kişinin toplandığı meydanın belirli yerlerinde devrimcilerin pankartı altında 1,5-2 bine yakın insan yer almıştı.

Devrimci gruplarla küçük çaplı sürtüşmeler olsa da kısa sürede önü alındı, mitinge arızasız devam edildi.

Ecevit zeki politikacı... Elindeki notlarını bir yana bıraktı. Meydanı bir baştan bir başa donatan pankartları okuyarak konuşmasını sürdürdü. Alanda toplanan katılımcılar, devrimcilerden gelen sloganlara katılıyordu. Slogan atan gruplar arasında, önlerinde sevgiyle andığım Militan İsiin (Hüseyin Yılmazok) yer alıyordu. Yetmiş seksen kişilik "Devrimci Balıkçılar" sesi en çok çıkan kesim diye kalmış aklımda.

Küçüklü, Ayvasıl, Keşap, Yolağzı balıkçı köy gençleri gırtlak hançerelerini yırtarcasına bağırıyorlardı. Miting boyunca susmadılar. Kendilerini bütün miting alanına toplananlara tanıttılar.

Küçük tekne balıkçılarının kıyı boyu Giresun'dan Fatsa'ya uzanan trolcülerle kavgaları, kıyı balıkçılarının trolcüleri denizlerden kovma uğruna, Giresun, Bulancak, Perşembe, Fatsa'daki birbirini tamamlayan gösterileri anılmaya değer.

Balıkçıların bu kavgalarında baştan itibaren yer alan şimdilerin Halkevi yöneticisi Abdullah Yayla hâlen devrimci cevherini kaybetmemiş o zamanın balıkçı gençlerindendi.

Nasıl da değişime uğramış geçen zaman içinde her yer...

Kıyı boyunca karayolunun her iki yanına serpilmiş tek veya iki katlı evlerin yerini deniz ile yol arasında villalar, yolun güneyinde çok katlı apartmanlar sıralanmış.

Şirin balıkçı köyleri şimdi banliyö oluverme yolunda...

1979 yazı başında, becerikli ve yaratıcı arkadaşımız Osman Baran Can, Küçüklü Camisi'nin yanındaki küçücük koyu, plaj olarak düzenlemişti.

Meşrubat, ayran, gibi içeceklerin yanı sıra tost vs'de bulunduruyordu.

Gündüzleri öğretmen, memur, mühendis, mahalleli aileler çok sevmişlerdi Osman Hocamın plajını. Plajımız, gündüzleri deniz sefası, kum banyosu yapılan, gençlerin gece yarılarına kadar gelip denizde oynadığı, kumsalda yatıp dinlendiği işlek sevimli bir yer hâlini almıştı.

Yaz günü havlusunu, terliğini çantasına koyan, böreğini ekmek içi sandviçini hazırlayan aileler plajın yolunu tutar olmuştu.

Osman Hocamın buluşu, becerisi ile o yaz, tenimiz deniz, güneş görmüş, güzel deniz sefası yapmıştık.

Bu plaj, Karadeniz'de güneşin ufukta renk cümbüşü içerisinde batışını doya doya seyretmemizi sağlamıştı. Bu ömürlük yaz sefası, Şimdi buradan geçerken tatlı bir haz olarak zihnimde canlanıyor.

Bizim Osman Baran Can, pratik zekâlı, yapıcı arkadaşım. Giresun'da yapılacak işlerin hayata geçirilmesinde hep önde olmuştu.

1977 yılı başında Osman Hoca Fatsa Lisesi'nden Bulancak Lisesi'ne sürgün gelince iki yıla yakın bir süre Bulancak Lisesi'nde çalışmış. Oradan Giresun Eğitim Enstitüsü Felsefe öğretmenliğine atanmıştı. Evini taşımadı, eşi ve çocukları Bulancak'ta kaldılar.

Osman Hoca her gün Bulancak'tan Giresun'a git gel yapıyordu. Eğitim Enstitüsü, Milliyetçi Cephe (MC) yanlılarınca işgal altında tutulduğu zamanlar da sabah meydanda Bulancak'tan, Keşap, Espiye'den gelen öğrencileri ile buluşur. Gazi Caddesi'ni toplu yürüyerek çıkar, okula girer, akşam dönüş de toplu olurdu.

1980 Baharı'nda tutuklanan Osman Hoca içerde de çalışkanlığını sürdürmüştü. O zamanlar naylon (plastik) poşet kullanımı bu derece yaygın değildi. Çarşı pazardan alınan eşya ve gıdalar el çantaları veya filelerle taşınırdı.

Sevgili Osman Hocam, kısa zamanda file örmeyi kavramış, arkadaşlarına da kavratmış, Tarık Uygun, Nâzım Yılmaz, Hikmet Uzer, Recep Güler, Bahri Yılmaz, Mahmut Ayeser'den oluşan file örme atölyesi kurmuştu! Seri bir biçimde çevrenin pazar ihtiyacını karşılayacak file örülüyordu.

Daktilo döneminin Osman Hoca'sı, bilgisayara çabuk alışmış, dizginin ötesinde, yayınla ilgili bütün gereksinimleri yerine getirecek bir yetkinlik kazanıverdi şimdilerde...

Yaşı 70'i deviren Osman Hocam şimdi Ankara'da yaşıyor.

Giresun'da batıya doğru bir kent daha kurulmuş sanki. Dere boyları, fındık bahçeleri, tarlalar her yan beton yığını. Betonlaşma kentlerin temel sorunu... Hele tarım alanlarının betona teslimi...

Diğer yandan dere yataklarının imara açılması Karadeniz de en büyük sorun. Çok katlı binalar. Dere yatakları işgal edilmiş, bazen dereler öfkelenip yerlerini yataklarını geri istiyor. Beton yığınlarına, caddelere, sokaklara saldırıyor; evlere doluyor. İnsanları apansız yakalayıp can kayıplarına yol açıyor. Kent yöneticileri, Karadeniz'de derelerin yerlerini alıp imara sunmaktan bir an önce vazgeçmediler bir türlü. Yoksa her fırtına sonrası bilmem hangi köyde, hangi kentte sel baskını haberlerini duyarız.

Stadı Geçtik.

Uzun yıllar öğretmenlik yaptığım bizim okula geliyoruz. Atatürk Ortaokulu! Atatürk Lisesi.

Geniş bir bahçesi, ferah sınıfları, oldukça bakımlı ve yeni binası ile çalışma koşulları oldukça gelişkin bir okulumuz vardı. Öğrencilerimiz, diğer ortaokul ve liselere göre çoğunluk kenar mahallelerden gelirdi. TÖB-DER üyesi öğretmenler çoğunluktu. Seçimlerde Devrimci Öğretmen listesini desteklerdi öğretmen arkadaşlarımız.

Kahramanmaraş Olayları ve yıldönümü protestolarında öğrenciler boykot yaparken öğretmenlerin büyük çoğunluğu da boykota katılır. Öğrencilerin boykotuna destek olurlardı.

1 Mayıs gibi mitinglere çok fazla öğrencimizin katıldığını hatırlarım.

Özellikle, Cihat Kasaboğlu, Meryem Karaoğlan Çalıkoğlu, Saadettin Yavuz gibi aktivist öğretmenleri hatırlıyorum.

Bakma sen,
Bir gün başka döner dünya!
Aşk kazanır.
İnsan kazanır.
Betonları basar çiçek,
Hayat kazanır.

Orhan Türüdü

Giresun toprakları bereketlidir. Her dönemde devrimciler yetiştirmiştir. Kimseler bilmese de biz biliyoruz. Yediveren gibi devrimcileri sıralanır yıllar içerisinde.

Giresun'da solun geçmişini anarken, Giresun doğumlu devrimciler üzerine birkaç söz etmeyi bir vefa borcu olarak kabul ediyorum.

Mustafa Suphi ile başlayan gelenek, Alucra'nın çamurlu yollarını aşıp gelen Harun Karadeniz, Erdal Eren'le sürmüştür.

Harun Karadeniz, kısacık ömrü içerisinde kaleme aldığı (1942-1975) *Olaylı Yıllar ve Gençlik, Eğitim Üretim İçindir, Devrimcinin Sözlüğü, Yaşamımdan Acı Dilimler, Kapitalsiz Kapitaller* adlı beş eser bırakarak gitmiştir. TKP ve Dev-Genç Davalarından tutuklanan Harun, cezaevinde hastalanmış, tedavisi yapılmadığı için kanserden vefat etmiştir. Türkiye'de ABD emperyalizmine karşı bayrak açan gençlik önderidir Harun.

Erdal Eren'e gelince; 1964 yılında Şebinkarahisar'da doğar. 12 Eylül öncesi bir inzibat erinin öldürülmesi olayına karışmaktan 12 Eylül Sıkıyönetim Mahkemeleri tarafından hakkında idam kararı verilir. Yaşı büyütülerek 12 Aralık 1980 tarihinde idam edilir.

Kenan Evren, Erdal'ın idamı ile ilgili bir soru üzerine: "Asmayalım da besleyelim mi?" diyecek kadar ileri götürmüştür olayı.

Giresun'da sol konu olunca, Türkiye İşçi Partisi'nin emeği, Giresun ve ilçelerinde de gösterdiği etkinlikler ve örgütlenmeleri anılmaya değer çalışmalardır.

Bu topraklarda sol söylemler ilk kez TİP aracılığı ile dile getirilir.

Türkiye İşçi Partililerin, solun ete kemiğe bürünüp Giresun topraklarında kök salmasında çok yoğun emeği vardır. TİP'in bölgede örgütlenmesinde değerli avukat Şansal Dikmen ve mitinglerin tok sesli konuşmacısı, Mustafa Oksal'ı (Çolak) saygı ile anmayı bir vefa borcu sayarım.

Fındık Mitingleri

İki buçuk saattir fındık bölgesinde seyahat ediyoruz.

Buralar fındığın anayurdu... Ünye, Fatsa, Ordu, Bulancak, Giresun fındığın memleketi...

Kıyıdan 700 metre yüksekliğe kadar fındık bahçeleri, tepelere tırmanır, dere boylarında ve vadilerde 40-70 kilometre içerlere kadar yayılmış fındık bahçeleri.

Fındık bölgesindeyiz.

1960-70'li yıllarda fındık, üreticinin bir yıllık geçim kaynağıdır. Fındık, üretici için en değerli üründür. Candır, canın yongasıdır.

Öğrencinin okul masrafları, düğün yapanların takısı, ev yapanın çatısı, duvarı, ailenin unu, şekeri, tuzu, gazıdır.

Üretici köylüler için böyledir!

Üretilen fındığı yok pahasına kapatmak için de akla gelmedik tezgâhlar kurulur kentlerde ve yurtdışında. Oyunlar oynanır.

Fındık harmanının önünde tefeci, tüccar, alivreci, borsa işbirlikçileri sıraya girmiştir. Riyakâr, emek, kan emici bir sürü sarı benizli adam!

Üreticinin bir yıllık emeğine, ailelerin umutlarını bağladığı ürününe el koymak için akla gelmedik hileye başvurulur. Gerçek, patronlar dışarıdadır, Borsa Hamburg'ta kurulur. Karadeniz kentlerinden Hamburg'a uzanan bir şebeke akla gelmedik dalaverelerle üreticinin fındığını ucuza kapatırlar. Asıl kazancı, çikolata patronları, tefeciler, tüccarlar elde ederler.

Bölge halkının hayatında fındık çok önemli bir yer tutuyordu.

Fındık pazarı da hayatın başka alanları gibi bir avuç haramzadenin, tefeci tüccarın elindeydi.

'60'lı yıların son çeyreğinde ülkenin büyük kentlerinde başlayan uyanış fındık üreticilerine de sirayet etmişti!

Üreticiler giderek mevsim yaza ererken fındıkta sömürüye karşı çıkmak için Ünye'den Tirebolu'ya bir araya geliyor, toplantılar yapıyor. Kentlere, kentlerin sokaklarına, meydanlara yürüyordu.

Doğu Karadeniz'de o dönem için düzene karşı muhalefet, fındıktaki sömürüye karşı hareketten geçiyordu. Devrimciler, tam bu noktada yer aldılar. Fındık üreticilerinin muhalefetini sokaklara, alanlara taşımalarına, seslerini duyurmalarına yardımcı oldular.

Fındık üreticileri 1969 yılından itibaren Giresun, Ordu ve ilçelerinde fındık mitingleri düzenlediler. Miting geleneğinde öncelik 1979 Fatsa Mitingleri olmuştu.

1970 yılına gelince Giresun'da, Bulancak'ta, Ordu'da, Fatsa'da sokakları, meydanları doldurdular.

1969'da başlayan gelenek 100 bin kişinin katıldığı söylenen Ziraat Odaları'nın 2005'te düzenlediği Ordu Fındık Mitingi'ne kadar sürdü.

1960'lı yılların sonu '70'li yıllar, toplumsal muhalefetin, öğrenci gençlikten, öğretmenlere, işçilerden üretici köylülere kadar toplumun bütün katmanlarını saran bir genişleme seyri izlediği görülüyordu.

1950'li yılların sonu Amerika Birleşik Devletleri'nin kaburgası yanında Küba Devrimi'nin gerçekleştirilmesi, '60'lı yıllar boyunca milyonlarca kayıp vererek dünyanın en gelişkin ordusu Amerika Birleşik Devletleri ordusuna karşı büyük bir dirençle kazanılan Vietnam Devrimi, dünyamızda sosyalizmin prestijini uçurmuş, göklere çıkarmıştı.

Bu yıllarda ezilen halklar arasında bir baştan bir başa özgürlük, bağımsızlık, sosyalizm türküleri söyleniyordu.

Sosyalizm rüzgârı, Kongo'dan, Kamboçya'ya, Latin Ülkeleri'nden Avrupa kentlerine kadar bütün dünya halklarını etkiliyordu. Avrupa, kentlerinde bu dalga '68 Hareketi olarak kendini gösteriyor, Türkiye'de bu dalgadan nasibini alıyordu.

1961 Anayasası'nın öngördüğü liberal ortam, hak ve özgürlüklerin aranır, kullanılır duruma gelmesi, sol kitapların ve çevirilerin yaygınlaşması, DİSK'in kurulması, Türkiye İşçi

Partisi'nin geliştirdiği parlamento içi siyasal muhalefet, yurt düzeyinde bütün sosyal sınıf ve tabakalarda hareketlenmeye yol açarken gençliğin 1968 sonrası yaktığı antiemperyalist ateş, bütün üniversite kentlerini sarıyordu.

'70'lere gelinirken, ülke düzeyinde toplumu sarsan 6. Filo Eylemleri, 4 günlük Öğretmen Boykotu, 15-16 Haziran işçi eylemleri, üretici kitleleri ve topraksız köylüyü de etkilemişti.

Tütün, ayçiçeği, çay, fındık üreticileri ürünlerine daha iyi taban ücreti, faizsiz kredi, gübre ve diğer girdi talepleri ile meydanlara çıkıyordu.

Fındık üreticileri bu sosyal uyanışın öncüleri oldular. İlk eylemleri, Fatsa, Ordu, Bulancak, Giresun gibi fındık kenti ve kasabalarda kendini gösterdi.

1969 yılı Fatsa'da başlayan fındık mitingleri 1970 yılında Fatsa'ya ilaveten Giresun, Bulancak, Ordu'da düzenlenerek en geniş üretici protestolarına ulaştığı görülür.

Özellikle 1970 yılı fındık üreticilerinin taleplerini iletmek, seslerini duyurmak için yoğun bir biçimde meydanlara aktığı, yolları kapattığı hançerelerini parçalayarak devlete, parlamentoya seslerini duyurdukları yıl olarak geçiyordu siyasi tarihimize.

Bu mitingleri iki aşamada değerlendirmek gerekir.

12 Mart öncesi Fındık Mitingleri,

1976-1980 yıllar arasında ve sonrası yapılan mitingler.

12 Mart öncesinin mitinglerde üretici katılımın çok yüksek olduğu devrimcilerin içerik ve katılım açısından mitingleri etkilediği gözlemlenir. 1976 sonrası mitinglerin öne çıkan belirgin yanı, üreticilerin yanı sıra çok yoğun olarak devrimci, demokratların katıldığı mitinglerdir.

Fatsa Fındık Mitinglerini bu genellemenin dışında tutmak gerekiyor. Hem katılımın yüksekliği, hem içeriğinin genel siyasal mücadeleye paralel yürütüldüğü dikkat çekicidir.

12 Eylül öncesi mitinglerden Giresun, Bulancak ve Ordu Mitinglerini burada anlatırken '78-79'lu yıllarda yapılan Espiye, Keşap, Kemaliye mitinglerine ait hikâyeleri ve notları burada anlatmayı uygun buldum.

1970 Giresun Fındık Mitingleri

Giresun, Bulancak Mitingleri 25 ve 26 Mayıs 1970 günleri, bir gün ara ile yapılmıştı.

İki mitinginde Tertip Komitesi Başkanlığı'nı yapan Taşkın Konuralp'le o günleri konuştuk.

Konuralp, Ankara'da oturduğumuz büronun penceresinden uzaklara bakıyor.

O günleri yaşıyordu sanki.

Dalgın, belli ki o günleri, devrimci gençlik günlerini, haz duyulan bir anı olarak hatırlıyor. Yüzünde, bakışlarında göz kenarlarında, dudaklarında mutluluğun izleri belli oluyor.

Tane tane anlatıyor:

"Giresun Mitingi, Belediye'nin önünde Atatürk Meydanı'nda yapıldı.

Kürsü, Belediye'nin önüne kurulmuştu. Kürsünün çevresinden başlayarak Sahil Yolu'na kadar Giresun ve çevreden gelen fındık üreticisi köylüler alanı doldurmuştu. Giresun çevresi köylerden gelen üreticilerin yanı sıra Dereli'den, Duroğlu'dan, Keşap'tan, Espiye'den, Tirebolu'dan, Bulancak köylerinden mitinge yoğun bir üretici katılımı gerçekleşmişti.

Şapkalı erkekler çoğunlukta olsa da köylü kadınların biraz sıkılgan ama kendinden emin, ellerinden tuttuğu fileleri veya çocuklarıyla miting alanında kendilerini belli ettikleri görülüyordu.

Mitingde Tertip Komitesi içerisinden arkadaşların konuşmaları dışında bir erkek, bir kadın üretici de konuşma yaptılar.

Kadın konuşmacının kürsüden analarım, bacılarım, kardeşlerim diye başlayan bir avuç çotanağı gösterip:

"Bunu biz yetiştiriyoruz. Fiyatını da biz burada belirlemeliyiz. Bu kadar köylü buraya toplanmışken fındık taban fiyatının belirlenmesini Ankara'da beylere bırakamayız" sözleri üreticiler arasında beklenmedik bir coşku yaratmış, elleri patlarcasına alkış almıştı. Kadın konuşmacının kendine güvenli konuşması meydanda toplanan kalabalığı hareketlendirmişti.

Kadın'ın ardından kürsüye çıkan Tertip Komitesi üyesi Mustafa Oksal'ın kalın ve tok sesi hâlâ kulaklarımda.

Mitingcilere hitabı, konuşma metni içerisinde seçtiği cümleler, üreticiyi iyice coşturmuştu. Meydanda toplanan 10 bine yakın üretici Mustafa Oksal'ın soluklanma aralarında söylediği son cümlesini tekrarlıyor. Hep bir ağızdan 'Fındıkta Sömürüye Son, Fiskobirlik, Ağalara Yemlik' sloganlarını haykırıyordu. Oksal'ın her cümlesi, her kelimesi üreticiler tarafından çılgınca

alkış alıyordu. Mustafa Oksal kürsüden indiğinde bile alkışlar aralıksız sürüyordu.

Konuşmalar bitmiş, miting son bulmuş olmasına karşın, üreticiler üzerlerindeki mitingin havası devam ediyor, üreticiler dağılmak istemiyordu. Tertip Komitesi alandan ayrılırken üreticilerin sokaklara dağılıp küme küme, gruplar hâlinde tartıştığı gözleniyordu.

Mitingimiz amacına ulaşmıştı. Taban fiyatlarına dönük, fındık politikalarına dönük olarak üreticilerde doğrudan olaya müdahil olma fikri gelişiyordu.

Taban fiyatlarının belirlenmesinde üreticilerin söz sahibi olması fikri tartışmaların can alıcı noktasıydı.

Giresun çevresinde Fındık Mitingleri etkinlikleri süresinde Mustafa Oksal'ı tanımış olmak benim için unutulmaz bir sevinç kaynağıdır. Gür sesi, meydanları hareketlendiren konuşma üslubu, konuyu anlatmadaki yalın, bütün çevrelerce anlaşılabilir bir dil kullanımı, düşüncelerini korkusuzca her ortamda rahatça söyleyebilen yiğit bir dava adamı olarak kendini belli ediyordu.

İnançlı bir Türkiye İşçi Partili, özverili bir sosyalist olarak tanıdım ben Mustafa Oksal'ı. Kendisini rahmetle anıyorum" diyordu Konuralp.

1970 Bulancak Fındık Mitingi

Konuralp, gözlerini bir zaman yere dikiyor, konuşmuyor. Anlıyorum ki yoğun bir anılar ve duygu sağanağı içerisinde. Sonra kafasını kaldırıyor. Yine ufka bakarak konuşmasını sürdürüyor:

"Ertesi gün Salı, Bulancak'ın pazarı... Bulancak Mitingi yapılacak!

Sabah saatlerinden itibaren üreticiler, flamaları, pankartlarıyla meydanı, parkları, caddeleri, sokakları doldurmuştu. Şehrin her yerinde miting havası hâkimdi. Her yerde miting konuşuluyordu.

Taban fiyatını belirlemek...

Fındığın sorunları...

Sabahleyin saat 9'u geçerken üreticiler hızla meydana akıyordu. O sıra Tertip Komitesi'nden arkadaşlar Kaymakamlık'a çağrılıp mitingin Valilik'çe yasaklandığı duyuruldu.

Haber, üreticiler arasında tepkilere, önü zor alınacak öfke patlamasına yol açmıştı. Meydanda, sokaklarda, kahvelerde üreticiler bu haksız yasak karşısında isyan hâlini almıştı.

Kalabalık bir üretici topluluğu, kaymakamlık binasının kapısına yürüdü. Kaymakamlık binası ablukaya alınmıştı. Polis kapıyı kesmiş Kaymakamlık'a giriş çıkışı yasaklamıştı.

Miting saati yaklaştıkça, kalabalık arttıkça, arttı. Bina içi, koridorlar, bahçe, meydan ve meydana çıkan sokaklar üreticilerle dolmuştu.

Üreticiler mitingin yasaklanmasından çok rahatsız olmuşlardı. Tertip Komitesi'ne yasaklamaya karşı bir çözüm bulunması için yakınıyorlardı. Her ne pahasına olursa olsun mitingi yapmaktan söz ediyorlardı. Bir kısım üretici o gün fındık mitingini yapmadan Bulancak'tan çıkmamayı tartışıyorlardı. Üreticilerin bu kararlı tutumu aralıksız bütün Bulancaklının ortak talebi durumuna gelmişti.

Yasak, Tertip Komitesi olarak bizi de etkilemişti. Hele üreticilerin öfkesini görünce bizim tepkimiz daha da artmıştı. Tertip Komitesi olarak mutlak yasağı kaldırıp mitingin olmasını istiyorduk.

Tertip Komitesi olarak Kaymakam'a çıktık. Mitingi yapmak istediğimizi, Tüm Bulancaklı fındık üreticilerinin dışarıda merak ve heyecan içerisinde bu haberi beklediğini, miting yasağı devam eder, miting yapılmasına izin verilmezse olaylar çıkacağını, çıkacak olaylardan mitingi yasaklayanların sorumlu olacağını, çıkacak olayların önünün alınamayacağını Kaymakam'a tekrar tekrar anlattık.

Kaymakam, bir süre düşündü. Bizi dışarı çıkardı. Sanıyorum bir dizi telefon görüşmeleri yaptı. 15 dakika sonra kararsızlık içerisinde Tertip Komitesi'nin önüne geçerek 'gelin peşimden' deyip meydana yürüdü.

Kürsüye çıkarak mikrofonu eline aldı, bir süre kalabalığı süzdü. Sonra meydanı bir baştan bir başa dolduran üreticilere yüksek bir ses tonuyla mitingi yapabileceğimizi söyledi. Sanki müjde veriyordu.

Mitingcilerin endişeleri dağıldı birden. Bir sevinç dalgası sardı üreticileri. Davulların tokmağı peş peşe inmeye başladı.

İlk konuşmayı ben yaptım.

Konuşmacılar içerisinde kucağında, bebeği olan üretici bir kadını, şapkalı bir başka üreticiyi, Tertip Komitesi'nden Aşkı Gündoğdu'yu hatırlıyorum.

Tertip Komitesi olarak fındık üreticisi olmayanları kürsüye çıkarmama kararı almıştık.

Bebeği kucağında kürsüye çıkan kadının konuşması ilgi çekiciydi. Üreticiler tarafından dikkatle dinlenmiş ve yoğun alkış almıştı.

Konuşmalar sürerken başında şapkası, bize göre daha yaşlı, yaşı 30-35'i gösteren bir adam yanımıza yaklaştı, selam verdi. İsminin Fikri Sönmez olduğunu, kendisinin fındık üreticisi olduğunu, Fatsa'dan mitinge katıldığını, konuşmak istediğini söylüyordu. Kendine güvenli bir hâli vardı. Bu tavrı bizim üzerimizde de güven yaratmıştı.

Tertip Komitesi olarak bir araya geldik. Kısa bir değerlendirme sonucu, görünüş ve tavırlarından üretici olduğu kanaatine vardığımız bu arkadaşın konuşmasına izin verdik.

Çok güzel konuşuyordu Fikri Sönmez. Konuşması aydın, okumuş dilinden ziyade, Karadenizli üretici köylülerin diline benziyordu. Fındıkta yaşanan sömürü, soygunu anlaşılır en açık yalın bir dille anlatıyordu.

Meydanda toplanan kalabalık boydan boya çılgınca konuşmacıyı alkışlıyordu. Her cümlesinden sonra bir alkış sağanağı başlıyordu alanda, dinmek bilmiyordu.

Özellikle fındık taban fiyatının düşüklüğü, fındık üreticisinin sırtından tefeci tüccarların vurgunu, kredilerin tefeci tüccara sunulması, Fiskobirlik'in bu sömürü ağına ortaklık ettiği gibi konulara değinmesi dikkatle dinleniyordu. Konuşması içinde tefeci tüccar, kredi, Fiskobirlik vurgularında çılgınca alkış alıyordu.

Konuşmasının son bölümünde fındık fiyatının bir kilo şekerle, bir kilo etle karşılaştırması coşkuyu iyice yükseltti.

Konuşmasında üreten bizsek bu güçlü kollarımızla bu sömürü çarkını kıracağız.

Gün birlik günüdür. Sözleri heyecanı doruğa çıkardı.

Konuşmalar sonrası kalabalık dağılmıyordu. Birden sahil yoluna yöneldiler.

O sıra benim de içerisinde bulunduğum Tertip Komitesi'ni polisler gelip aldılar. Bizleri nedense karakola götürdüler, rehin tutacaklardı galiba...

Mitingciler Giresun-Ordu sahil yolunu kesmişler.

Yol saatlerce trafiğe kapatılmış.

Miting alanı Giresun-Ordu karayoluna taşınmıştı.

O süre içerisinde Tertip Komitesi olarak Emniyet'teyiz. Olup bitenlerden ancak polislerden bilgi alıyoruz.

Akşam radyonun saat 20 (Ajans) haberlerinde "Bulancak Fındık Mitingi" birinci haber olarak geçiyordu.

Miting'e Dev-Genç ve Türkiye İşçi Partisi ile diğer bütün gençlik gruplarından katılanlar olmuştu. Mitinge İstanbul ve Ankara'dan gelen genç arkadaşlar arasında Sabahattin Kurt'u, Nahit Töre'yi, Erol Kığılı'yı, Serdal Kuyucuoğlu'nu hatırlıyorum."

Taşkın'ın gözleri yine uzaklarda!

Derin bir duygu yoğunluğu içerisinde olduğu belli oluyor. Bir süre soluklanıyor, tane tane anlatmaya devam ediyor.

"Ben Pazarsuyu Köyü'ndenim.

O yıllar İstanbul Teknik Üniversite'sinde okuyor, öğrenci hareketleri içerisinde yer alıyordum.

Öğrenci hareketleri içerisinde fazlası ile sivrilmiş, ismim Emniyet ve idari çevrelerde bilinir olmuştu.

Babam köyümüzün imamıydı. Benim üniversite ve gençlik içerisindeki etkinliklerim babamın kulağına kadar geliyordu. O yıllarda babam benim bu hareketlerimi tasvip etmiyordu. Kimselere belli etmese de içten içe bana kızıyor. Aile çevresinde içerlediği söyleniyordu.

Babama o günlerde polis kaynaklı olduğunu düşündüğüm 'bir dost' imzalı bir mektup geliyor. Mektupta 'Oğlunun anarşist eylemlere katıldığını, önü alınmazsa öldürülebileceği, babası olarak oğluna sahip çıkması vs' yazıyordu. Babam bu mektubu bir zarfa koyup yanına da kendi yazdığı mektubunu yerleştirerek bana postalamıştı.

Zarfı açtığımda içinden iki mektup çıktı. Babam mektubunda, 'Taşkın seni evlatlıktan reddediyorum' diye yazıyordu.

Ben durur muyum? Ben de kısa bir yazı ile onu babalıktan reddetmiştim. Babamla bir süre görüşmedim.

Küskünlüğümüz sürerken fındık mitingleri yapıldı.

Babam, bize görünmeden belki köylülerine de... Fındık Mitingi'ne gelmiş, bir duvar dibinden dikkatle mitingi izlemiş. Oğlunun üreticilere önderlik ettiğini, kötü yolda olmadığını gözleri ile görmüş, gözlemlemişti. Beni affettiğini öğrenmiştim!

Polisçe arandığımı duyunca, buralara gelmesin! Kendisini korusun diye haber göndermişti."

Ordu Fındık Mitingi (8 Temmuz 1970)

Fındık mitingleri içerisinde Ordu Fındık Mitinglerinin özel bir yeri vardır.

Bu mitingler, bölgedeki fındık üreticilerinin tamamının sahiplendiği, en geniş katılımlı üretici mitingleriydi.

Bu mitinglerde üreticilerin kararlılıkları hak ve taleplerinde ısrarlı oldukları gözlenir. Özelikle ilk mitinge gelen üreticiler fındık taban fiyatlarını miting alanında ilan ettirmek, bakanı miting alanına getirtmek gibi yakın hedeflerini dışa vurmuşlardı.

Miting sonrası 1970 mitingine 50 binin üzerinde, 2006 mitingine 80 binin üzerinde üreticinin katıldığı gazetelerde yazılıp çizilmiştir. 2006 mitingi Türkiye Ziraat Odaları tarafından düzenlenmiş, mitingi esnaf zanaatkâr odaları, tarımla ilgili bütün sivil toplum örgütleri desteklemişti. Bu anlamda da daha çok yurt düzeyinde bir miting olarak sosyal tarihimizde yerini almıştır.

Ben esas olarak 1970 Ordu Fındık Üreticileri Mitingi üzerinde duracağım. Burada andığım mitinglerin düzenleyicileri olduğu gibi katılımcıları da bölgesel mitinglerdi.

1970 Ordu Fındık Mitingi, Ordu Muhtarlar Birliği tarafından düzenlenir. Tertip Komitesi muhtarlardan oluşur.

Miting 8 Temmuz 1970 Çarşamba günü yapılır.

Miting hazırlıklarına bölgede varolan Türkiye İşçi Partisi yanı sıra Dev-Genç'lilerde katılır.

Miting öncesi Dev-Genç'liler Fatsa, Perşembe, Ordu, Bulancak köylerine gider, miting çalışmalarına katılırlar.

Köy kahvelerinde fındık üreticisi köylülerle fındık üreticilerinin sorunları, fındıkta sömürü, fındık tüccarları ve tefeciler konulu sohbet toplantıları yaparlar.

Toplantılarda özellikle fındık üreticilerinin birlik olurlarsa fındık politikalarını belirleyebilecekleri, fındık taban fiyatlarını belirleyebilecekleri, gübre, ilaç vs konularında söz sahibi olabilecekleri konusu çokça işlenmişti.

Üreticilerle konuştuklarını kartonlara köylülerle birlikte dövizlere de yazmışlardı.

"Bu düzen değişmeli.

Bu düzeni nasırlı eller değiştirecek.

Fındık taban fiyatını biz belirleyeceğiz.

Tefeci tüccarla işimiz yok...

Krediler halka..."

Miting saati önceden yapılan planlamaya göre: saat, 11'de başlayıp, öğle sonu 15'de bitirilecektir.

Biz, meydana vardığımızda mitingciler yeni geliyordu.

Saat 12'yi geçerken meydana yoğun bir üretici akını başladı, çevre il ve ilçelerden çok yoğun katılım gerçekleşiyordu.

Katılımın (45-50 bin belki daha fazla) fazlalığı Miting Tertip Komitesi'nin ve yöneticilerin beklentilerinin çok ilerisine geçtiği görülüyor, zaman ilerledikçe mitinge katılım artıyordu.

Öğle sonu olmasına karşın mitinge çevre il, ilçe, kasaba ve köylerden her dakika yeni katılımcılar ekleniyordu. Kalabalık miting meydanına sığmaz olmuştu.

İkindiüstü Samsun-Trabzon yolu kapatıldı. Gece yarısına kadar açılmadı.

Samsun, Giresun karayolunun her iki yönünde 10'ar kilometreyi bulan araç kuyruğu oluştuğu söyleniyordu.

Konuşmacılar kürsüden:

"Fındık taban fiyatlarının yükseltilmesini,

Bakan gelerek fındık taban fiyatlarını burada açıklanmasını,

Tefecilerin ellerindeki paraya, mala el konulmasını,

Bankaların tefeci tüccar yerine üreticiye kredi vermesini,

Fındık ekim alanlarının sınırlandırılmasını,

Üreticiye, Fiskobirlik tarafından ucuz gübre ve girdi yardımı yapılmasını,

Fiskobirliklerin gerçek üretici kooperatifine dönüştürülmesini,

Alivre satış yerine yerinde fiyat verilmesini..." istiyordu.

Miting bitmesine rağmen mitingciler meydanı terk etmiyordu.

Güvenlik güçleri miting alanına giremiyordu.

Biz miting alanında bir yandan konuşmaları dinliyor, bir yandan da mitinge katılımı izliyorduk.

Alana sığmayan bir kısım mitingcilerin, küme küme şehre dağıldıkları gözleniyordu. Kentin sokak, cadde ve meydanları mitingcilerce dolmuştu. Şehir adeta mitingcilerin işgali altındaydı. Şehre dağılan mitingcilerden alana heyecanlı haberler gelmeye başlamıştı.

Kent sokaklarına çıkanların tefecilere ait olduğu söylenilen bir kısım işyerlerine saldırdıkları söylentileri çıkmıştı. Bu haber meydanda heyecanı artırıyor. Tefecilere öfkeli üreticiler bu haberi sevinçle karşılıyordu.

Bu haberlerin arasında şehrin çeşitli yerlerinde polisle göstericiler arasında yer yer çatışmalar yaşandığı haberleri geliyordu. Bu sürtüşmeler meydanda da sürüyordu. Güvenlik güçleri kalabalığı miting alanında tutmak istiyordu.

Çatışmalarda bazı göstericiler gözaltına alındığı söylentisi katılımcıları çok öfkelendirmişti. Hele çatışmalar esnasında göstericilerden birisinin, tefeci bir fındık tüccarı tarafından tabancayla vurulduğu ve üreticinin öldüğü haberi... Öfkeyi iyece kabarttı! Fındık tüccarlarının işyerlerine saldırılar daha da artıyordu. Artık şehirde üreticilerle güvenlik güçleri karşı karşıyadır. Gece olmasına karşın hiç kimse meydanı terk etmiyordu.

Kürsüye çıkan Miting Tertip Komitesi üyesi, polisten katilin bulunup kendilerine teslim edilmesini ve gözaltına alınan üreticilerin serbest bırakılmasını istiyordu.

Tefeci tüccar defol!

Katil, tefeci tüccar bulunsun!

Gözaltına alınan üreticiler derhal salınsın!

"Haklarımızı almadan bu meydanda ölmek var gitmek yok" biçiminde söylenen sloganlar her yanı tutmuştu.

Mitingcilerin kararlılığı ve direnci polisi yola getirdi. Polis, yetkililer üreticilerin kararlılığı karşısında işi sıkı tuttular.

Gözaltına alınan üreticiler serbest bırakıldı. Kısa süre sonra üreticinin katili tüccarın yakalandığı haberi geldi. Emniyet Müdürü, katilin gözaltında olduğunu söylüyordu.

Etraf iyice kararmış, yatsı olmuş mitingcilerde hiç dağılma emaresi görülmüyordu.

İl yetkileri meydana geldi. Mitingcilerin tüm taleplerinin hükümete iletileceği, yerine getirilmesi için çalışacakları sözünü veriyorlardı. Kendilerine inanılması gerektiğini, üretici taleplerini haklı bulduklarını, mutlaka taleplerinin karşılanacağı, söyleniyordu.

Mitingciler gece saat 22'ye doğru dağılmaya başladı. Meydan ve karayolları açıldı.

Bizim Ordu'dan ayrılmamız 23'ü bulmuştu.

Espiye Fındık Mitingi (17 Temmuz 1979)

DEVRİMCİ YOL

fındıkta sömürüye SON!

Kurtuluşumuzun tek yolu devrimdir

Fındık özel sayısı.

Espiye "Fındık'da Sömürüye Son Miting ve Yürüyüşü" 17 Temmuz 1979 günü yapılmıştı.

Karadeniz'de yaz gelip de Temmuz sıcakları arifesinde Eğitim öğrenim faaliyetleri bitip, okullar kapanınca yaz tatili başlamıştır. Yazın başlaması ile halkın gündemi de hızla değişir. Kentli, köylü bütün herkesi fındık sıkıntısı basar.

Efendim! Bahçelerin altının temizlenmesinden tutun fındıkların toplanmasına, harmana serilip kurutulmasına, pazara indirilmesinden fiyatına ait sıkıntılar her ailenin uğraşı, sorunları arasında yer alır.

Köylü erkekler bir araya geldiğinde Fiskobirlik'ten başlayıp tefeci tüccara uzanan fındık politikasının önde gelenlerine dönük galiz küfürleri art arda sıralarlar. Küfürde erkekler birbiriyle yarışır. Fındık üreticilerinin hakkını vermeyenlere kamu kurumlarından başlayıp tefeci tüccara ağız dolusu küfür

etmekten başka çareleri yokmuş gibi davranırlar. Cami kapısında köy kahvesinde, evlerde küfür ağızlarından eksik olmaz.

Fındık üreticilerinin bu küfürlerle süslü tevekküllerini Karadeniz'de devrimciler bozmuştur.

'70'li yıllarda devrimciler, üreticilerle Fatsa'da, Bulancak'ta, Ordu'da, Giresun'da kadere rıza göstermenin sofraya faydası olmadığını haykırmış "Fındıkta Sömürüye Son" mitingleri yapılmıştır.

Bu mitinglerin sesi bazı üreticilerin kulağına gelse bile Keşap, Espiye, Tirebolu taraflarında bu ses fazla yankılanamamıştı.

Bu kez devrimciler, üreticilerin kapılarını buralarda da çalarak "Fındık'ta Sömürüye Son" mitingini buralarda da yapalım. Ailemizin emeğinin, bir yıllık beklentilerimizin, umutlarımızın, soframızdaki bir parça ekmeğimizin çalınmasına gelin hep birlikte dur, diyelim. Haramzadelerin önüne hep birlikte barikat kuralım, diye yola çıkmışlardır.

Miting, duyulduğunda bir çekingenlik, bir renk vermeme tavrı sezilir üreticiler arasında. Esasında üreticiler fındık taban fiyatları için, gübre, ilaç ve diğer girdiler için önerilen değişiklikleri benimsemekle birlikte mitinglere katılmaktan kaçınmaktadırlar.

Dışarıya renk vermese de kendi içlerindeki konuşmalarda "Ne olur, ne olmaz?" diye kaygılarını ortaya koyarken şimdilik kenarda duralım tavrı içerisinde beklemeyi tercih ediyorlardı.

Üreticinin çekingenliğinin sebeplerini birkaç noktada toplamak mümkün olabilir.

Birinci olarak, üreticiler örgütlenme, örgütlü hak arama bilinci içerisinde değildiler.

İkinci olarak üreticilerin, devrimcilere güvenleri pekişmemişti.

Devrimciler kimdi? Onlara nasıl güveneceklerdi? Devlet bu tür davranışlara ne der? gibi bir dizi korku, kuşku içerisindeydiler.

Üçüncü olarak hükümet, devlet bu türden hareketlere, miting, toplantı diye başlayıp verilene razı olmamaktan hoşlanmaz. Polis, jandarma yolları keser. Üreticileri, köylüleri korkutur, döver, hapse atabilirdi...

Espiye'de üretici köylüler, Dikmen ve çevre köylülerin "Orman Köylüleri Miting ve Yürüyüşü"nü bilirler. Devletten miting

yaparak, karşılığında çinko, demir yardımı aldıklarını, yollarının yapıldığını bilirler. Ama yinede üzerlerinden şu bilinen devlet korkusunu atıp meydanlara çıkıp haklarını haykıracak cesareti kendilerinde bulamazlar.

Devrimciler köylere çıkar, Dikmen'e Kozköy'e, Gebelli'ye, Maden'e Çepniköy'e Keçiköy'e, Hacımahmutlu'ya, Güce yolu, Tirebolu, Yağlıdere Köylerine gittiler. Üreticilere, "üreten sizsiniz, yöneten de siz olmayınca bu sömürü çarkı sürer gider" dediler. Fiskobirlik'e, kredilere, girdilere ait varolan sömürü çarkını anlatan bildiri broşürler dağıtırlar. Evlerde, kahvelerde toplantılar düzenleyip üreticilerle uzun sohbetler yaptılar.

16 Temmuz geldiğinde Espiye'nin gidilmedik köyü, konuşulmadık üreticisi kalmamıştır demek abartı olmasa gerek.

Miting, Hükümet Meydanı'nda yapılacaktır.

Meydana kürsü kurulur. Çevre binalar, mitingin içeriğini anlatan pankart ve dövizlerle donatılmıştır.

Saat 11 gibi farklı yerlerde toplanan miting katılımcısı kortejler miting alanına girmeye başlar. Mitingciler; öğretmenler, gençler, mahalleli kadınlar, üreticiler kürsü çevrisinde yerlerini alırlar.

Miting kortejlerinin hemen yanında miting katılımcıları ile araya mesafe koymuş dolayısıyla mitinge katılmayan kadınlı erkekli kalabalık bir seyirci kitlesi de meydanda yer alır. Seyirci grubu içerisinde esnaf, üretici, memur, genç ve her çevreden kadın bulunmaktadır. İlk bakışta seyir yerlerinde bulunanların miting kortejinde bulunanlardan kalabalık olduğu görülmektedir.

Miting konuşmaları başlar. Arada sloganlar atılır.

Üçüncü konuşmacıdan sonra kürsüye çıkan Fikri Sönmez Bulancak mitingindeki gibi bir konuşma yaptı ve halk tarafından coşkuyla karşılandı.

Terzi Fikri'nin mitingcilere sorulu cevaplı konuşması başlayınca mitingcilerle mitinge katılmayan seyirciler arasında bir hareketlenme başlamıştı. Seyirciler eski yerlerini terk edip ileri doğru, mitingcilerin yanına geldiler. Onlara karıştılar. Fikri'nin konuşmalarını can kulağı ile dinlemeye koyuldular. Yüzlerinde bir merak, bir sevinç ifadesi belirmişti.

Miting alanına yaklaşık bin kişi geldiği bunun yarısının üretici olduğu görülüyordu.

Fikri, konuşmasını bitirince seyirciler dahil bütün alandaki insanlar tarafından çılgınca alkışlandı.

Miting bitince seyirciler, mitingcilerle karışmıştı. Hararetle mitingde konuşulanları tartışmaya koyulmuşlardı. Çay ocağı, kahve kapıları ve pakta küme küme insan grupları arasında fındık ve sorunları konuşuluyordu. Bu konuşmalar sonraki günlerde de sürdü gitti.

Keşap Fındık Mitingi (18 Temmuz 1979)

Keşap Fındık Üreticileri Mitingi günü Keşap merkezdeki parkta yapmıştı. Miting alanının belirgin yerlerine geniş bez pankartlara yazılmış "Fındıkta sömürüye son", "Üreten Biz Yöneten de Biz Olacağız", "Fındık Taban Fiyatını Biz Belirleyeceğiz" sloganları asılmıştı.

Keşaplılar bu tür mitinglere alışkın değillerdi. Bu meydanda ilk kez miting düzenleniyordu.

Her çevrede bir merak hâkimdi. Gericilerin, esnaf içinde mitingciler mağazalara, dükkânlara saldırır, dedikoduları biraz merakı artırmıştı.

Mitingciler iki koldan mitinge alanına girdiler. Esas büyük kortejin önünde "Üreten Biz Yöneten de Biz Olacağız" yazıyordu. Ardından diğer pankartlar sıralanıyordu.

En öndeki pankartı kadınlar taşıyordu.

Şimdilerin büyükannesi Şengül Maraş; "Keşap şehir içerisindeki evleri bir bir dolaşmıştık. Sonra sırayla merkezî köy ve mahallelerdeki birçok eve ziyaretler yaparak kadınlarla fındık sorunlarını, mitingin içeriğini konuşmuştuk. Gezdiğimiz mahalleli, tanıdık kadınlardan mitinge epey katılan olmuştu.

Şengül öğretmen o günleri övünçle anarak "Ben de en öndeki pankartı tutuyordum. Meydana en önde girmiştim" diyor.

O günlerin genç öğretmeni, Mehmet Gümüş'ün can ciğer arkadaşı, Uğurcalı Nevzat Hoca "O gün topluluğa andı ben içirmiştim. Üreten biz yönetende biz olacağız, diye haykırışımız göğü tutuyordu" diyordu.

Mitingimiz çok coşkulu geçti, hiçbir tatsızlık çıkmadı.

Mitinge gelen mitingciler, seyirciler, tüm Keşap halkı mitingden hoşnut olmuştu.

Üreticiler aralarındaki konuşmalarında "Bu gençler bizim geçim kaynağımız fındığın fiyatının yükseltilmesini istiyorlar, iyi de yapıyorlar; genç dediğin böyle olmalı, memleketini sevmeli, memleketinin, halkının iyiliğine işler yapmalı" diyorlardı.

Yürüyüş kortejinde yürüyenlerden daha çok seyre gelenlerin yoğun olduğu gözleniyordu.

Karabulduk ve çevre köylerinden yoğun bir katılım oluyordu. Karabulduklu bir arkadaş Karabulduk ve köylerinden 200 kadar insanımızın mitinge katıldığını söylüyordu.

Yolağzı köylerinden de heyecanlı bir gençlik de mitingde yer almıştı. Keskin sloganlarıyla kendilerini belli ediyorlardı.

Gençler, üretici köylüler, öğretmenlerin oluşturduğu miting çalışma ekibi miting öncesi en az üç kez köylere ziyaretler gerçekleştirmişti. Bütün köy kahvelerinde akşamları konuşmalar yapılmıştı.

Fındıkla ilgili afişler, bildiri ve broşürler şehirde, köylerde bütün evlere girecek biçimde dağıtılmıştı, miting içeriği Keşap halkına anlatılmıştı.

Kemaliye Fındık Mitingi, Temmuz 1980

1980 yılında yine bildiri afiş gibi çalışmalar bütün bölgeye yayılırken mitingler, kent kasaba merkezlerinden ziyade iç yerleşim alanlarına çekilmişti.

Giresun Kemaliye Mitingi sahilden 10 kilometre kadar içerde yapılıyordu. Hem de bir kasaba veya kentte değil, bir köy yerinde yapılıyordu.

Miting çalışmalarını organize eden Mehmet Tahmas ve Kayadibi mahallesi gençleri; bu mitinge kentli devrimcilerden ziyade daha çok çevre köylerin gençleri ve üreticilerinden yoğun katılım olduğunu anlatmışlardı.

Jandarmanın miting alanlarını ablukaya aldığını, mitinge katılanları halktan izole etmek istediğini, korkutmak için akla gelmedik hileye başvurulmuştu.

Miting günü yaklaştıkça polis köyleri, köy yollarını aralıksız her gece basmaktadır. Gündüzleri kimlik kontrolü, arama bahanesi ile üreticilere korku salmak istemektedir.

Miting bölgesinde fındık üreticisi köylüler, jandarma ve polislerin tacizinin bıktırıcı bir hâl almasından şikâyet ediyorlardı.

Öncelikle gençler tek tek ele alınıyor. Mitinge katılanların gezmemeleri, onların solcu, komünist oldukları, onlara uymamaları, mitinge katılmamaları, katılmaları hâlinde başlarına dert alacakları, içeri bile alınacakları tehditleri yağıyordu.

Yollara yapıştırılan afişler, sökülüyor; bildiriler toplatılıyor; duvar yazıları ânında siliniyordu. Anne babalara çocuklarına hâkim olmaları, akşam sokağa salmamaları isteniyor. Aileler tehdit ediliyordu.

Gündüzleri kimlik kontrolü, arama bahanesi ile korku salmak istenmekte. Mitingin organizasyonunda görev alan Hatice ve Mehmet Tahmas öğretmenler, Mustafa, Fatma, Kâzım Hün kardeşler, Kayadibili Mustafa Işık, Sevgi Atamer işi gücü bıraktık bütün mesaiyi polisin köylerde vereceği moral bozucu, yıkıcı propagandayı boşa çıkarmaya ayırmıştık, diye anlatırlar miting hazırlıklarını.

Kemaliye mitingi çalışmalarında baştan sona örgütlenmede yer alan devrimciler güvenlik güçlerinin müdahalesinden çok çektiklerini anlatıyorlardı.

Hasan Sabitoğlu'nun da o yöreli olduğu için mitinge katıldığını, mitinge kendi köyünden gençlerle geldiğini söylemişlerdi.

Cevat Karan, Müzeyyen Karan da miting çalışmalarına katılırlar. Çevre köylerde fındık üzerinde yaşanan sömürüyü, üreticilerin örgütlenmesi gereğini anlatmışlar. Çevre köylerde yayılan gerici propagandaya karşı çıkarak mitingin hedeflerini açıklamışlar, miting günü arkadaşları ile mitinge gelmişlerdi.

Miting günü sabahtan, Jandarma miting alanlarını ablukaya alınmıştı.

Mitinge katılanları izole etmek, üreticileri ürkütmek isteniyordu.

Kemaliye Fındık Mitingi'ni, o yörenin üretici köylüleri, devrimcilerle birlikte yaparlar. Başta Kemaliye köylüleri olmak üzere çevre köylerin üreticilerinden mitinge yoğun katılım olmuştu.

Mitinge çok yoğun polis baskısına, gerici propagandaya rağmen civar köylü gençleri ve üreticilerinde oldukça yoğun katılımı gerçekleşiyordu. Yaklaşık 400 civarında üretici köylünün katılımı ile gerçekleşen miting, Kemaliye ve civar köy ve mahallelerde olumlu bir iz bırakıyordu.

Kemaliye Fındık Üreticileri Mitingi'ne kentli devrimcilerden daha çok çevre üreticilerinden yoğun katılım olduğu anlatılır. Mitingin kent merkezlerinde değil; köyde yapılmasındaki amaç üreticilerin emekleri üzerindeki sömürünün farkına varmaları, kendi ürünlerine sahip çıkmalarına yardım etmekti.

Giresun Meydanı

Giresun Meydanı'ndayız. Arabadan indik. Giresun'da birkaç saat kalacağız. Acelemiz yok, önce bir çorba içelim.

Biraz çevreyi gezelim! Meydanı, Debboy'u, Çınarları, Sokakbaşı'nı...

Sabah ezogelin çorbası iyi geldi. Fındık Çotanağı heykeli yanından batıya doğru yürüyoruz. Etrafı gözleyerek çay ocaklarının sıralandığı sokakta ilerliyoruz, bu saatte çevre tenha. Bir çay ocağının önüne oturuyoruz.

Sabah çaylarını yudumlayarak değişen çevreyi gözlüyoruz.

Meydan batıya doğru büyümüş.

Batı tarafı kesen eski binalar kaldırılmış. Bu binaların önünde otobüs yazıhaneleri vardı.

Giresun Trabzon, Giresun Ordu arabaları yanı sıra Şebinkarahisar, Alucra arabaları da buradan kalkardı.

Binalar kaldırılınca Meydan Kumyalı Camisi'nin avlusuna kadar genişlemiş.

Meydan'ın doğu cephesinde bulunan ve Keşap Durağı'na açılan caddenin alt kısmında bulunan binalar yıkılmış yeşil alan hâline getirilmiş.

Geçen zaman içinde Meydan'ın güney kısmı değişmemiş. Belediye binası, lokantalar, otobüs yazıhaneleri, balıkçılar eskisi gibi...

Bu meydan bizim meydan!

1 Mayıs'larda, eğitim öğretimle, zamlarla, faşist baskılarla ilgili olarak gösteriler yaptığımız; buradan mesajlarımızı kente, çevremize dalga dalga kulaktan kulağa, dilden dile yaymaya çalıştığımız meydan.

Kente giriş çıkışın yapıldığı; Eynesilli, Göreleli, Tirebolulu, Espiyeli, Bulancaklı, Pirazizli Derelili, Alucralı, Şebinkarahisarlı, Keşaplı bir tanıdığa aniden rastlayabileceğiniz meydan...

Kentlere asıl kimliğini veren parklar, sokaklar ve meydanlardır.

Bu yerler kentin, sosyal, kamusal alanlarıdır. Kentin kimliği oralarda saklıdır. İnsanların ortaklaştığı, birlikte eğlendiği, etkinlikler düzenlediği yerlerdir. Duvarlara döşemelere ortak anılar saklanmıştır. Kentlerin tarihini yazanlar öncelikle bu meydanlara bakmalıdır. Kentin gizemi, kentin ortak tarihi oralarda gizlidir.

Doğusunda yolun altındaki sıra binalar yıkılarak Keşap Durağı'na açılmış sanki.

Böylece Meydan bütün kentlileri içine alacak büyüklüğe ulaşmış. Meydana eklenen yeni alanlara oturma ve gösteri alanları yapılmış.

Biz mitingleri burada yapar, Giresunlulara bu alana kurduğumuz kürsüden mesajlarımızı gönderirdik.

Kürsü belediyenin önüne kurulur. Mitingciler meydana yayılırdı.

Giresun'da bu alan tarihsel mitinglere sahne olmuştur.

Yunanların İzmir'i işgali sonrası, Giresunlular, Haziran 1919 tarihinde ilk "Bağımsızlık ve Kurutuluş Mitingi"ni bu alanda yapmışlardır. Bu alanda kurtuluş andını içmişlerdir.

1970 yılında ilk Giresun Fındık Mitingi kürsüsü bu alanda kurulmuştur.

Sonrası 1976 yılından başlayarak, zamlar ve pahalılıkla ilgili, eğitim, öğretimle, can güvenliği ve faşist bakılarla ilgili, 1 Mayıs'la ilgili mitinglerin çoğu 12 Eylül 1980'e kadar bu meydanda yapılmıştı.

Daha sonraları miting ve gösteriler il yönetimince Keşap Durağı'na alınmıştır.

Orman Köylüleri Derneği

Meydanın ardındaki sokakta Orman Köylüleri Derneği Genel Merkezi'ni şimdiki kuşaklar pek bilmezler, duymamışlardır bile.

1970'li yılların ilk yarısında kurulan ve yoksul orman köylülüğü içerisinde etkinlik gösteren dernek, ilk kez yoksul orman köylülerinden yana tavır koyan yeni bir ses, yeni bir nefes,

yeni bir kuruluş olarak ortaya çıkıyordu. Orman köylülerinin ekonomik, sosyal sorunlarının çözümü temelinde kurulmuştu.

Cumhuriyet, "köylü milletin efendisidir" diyerek, Ahmet Kutsi Tecer'in

Orda bir köy var uzakta
O köy bizim köyümüzdür
Gitmesek de tozmasak da
O köy bizim köyümüzdür

diye seslenen Osmanlıcı anlayışını ters yüz etmeyi düşünmüştü ama olmamıştır. Bu sözün gerçek hayatta karşılığı yoktur, hele uygulamada hiç olmamıştır. Ancak kitaplarda söylevlerde parlak cümleler olarak uzun yıllar hafızalardan silinmemiştir. Filmlere konu olan şiir bestelenmiş okul şarkısı olmuştur.

Meşhur Köy Enstitüleri'nin "Ziraat Marşı"da öyle...

Sürer, eker, biçeriz güvenip ötesine
Milletin her kazancı, milletin kesesine

Bu dizeler de bir temenni olmaktan öteye geçememiştir.

Cumhuriyetin ilk ve tek köye dönük projesi Köy Enstitüleri de daha gelişme döneminde antikapitalist, büyük toprak sahibi ve muhafazakâr kesimlerin zoruyla tasfiye edilmiştir.

O dönemdeki 50 milyonluk Türkiye nüfusunun %20'sini oluşturan "orman köylüleri"ne Cumhuriyet, hiç de "efendi" gibi bakmıyordu. Orman içinde yaşayan köylüler, altyapı sorunları bir yana, yoksulluğun, yoksunluğun geri kalmışlığın pençesinden kurtulamıyordu bir türlü. Cumhuriyet'in umurunda bile değildi orman içi köyler, orman köylüleri.

Bir de orman içi köyler insanını konu alan orman kooperatifleri türemişti '60'lı yılların sonu ve '70'li yıllarda.

Bu kooperatifler birkaç açıkgözün komisyon karşılığı yurtdışına işçi gönderme, Köylünün emeğini, odununu, diğer orman ürünlerini büyük tüccarlara peşkeş çekme çabası içerisindeydiler.

Karadeniz ve Toroslar'da orman içi köylerde bir geziye çıkan o zamanın Orman Köylüleri Derneği yöneticileri, orman içi köylülerin içerisinde bulunduğu şartları bir raporla özetler.

Raporda: "Karadeniz ve Toroslar'da yaptığımız gezilerde orman köylüleri için kurulan kooperatiflerin esas olarak büyük tüccarın soygun aracı olarak kullanıldığını gördük.

Köylülere bir miktar yakacak odun hakkı ve orman deposuna teslim ettikleri tomruğun %25'ini ihalesiz alma hakkı verilmişti. Ama bu odunu alacak paraları olmadığı için gene çok ucuza tüccara kaptırıyorlardı.

Orman İşletmeleri'nin depolarından ihalelere katılan tüccar ucuza kapattıkları orman envalini, ağaç ve mobilya sanayine büyük bir kârla satıyor. Yani orman köylülerinin bu kaynağı da öbürleri gibi sermayeye peşkeş çekiliyordu.

Orman işletmesinden çıkış fiyatıyla piyasa fiyatı arasında varolan büyük fark, her yıl büyük tüccara inanılmaz paralar kazandırıyordu.

Halbuki ürünün bir kısmı kooperatiflere ait tesislerde işlenerek bölgesel kalkınmaya katkı sağlayabilir. Diğer kısım da gene köylüye katkı sağlayabileceği gibi ormanların daha verimli hâle gelebilmesinde kullanılabilirdi. Ama iş siyasi olarak yukardan bağlandığı gibi bunu gerçekleştirebilecek bir uzmanlıkta gelişmemişti.

Orman kooperatifleri ucuz işgücü olmanın ötesinde bir işlev üstlenemedi ve giderek eridi. Bu haktan yararlanmak öncelikle siyasal kararlılık gerektirirdi. Gerçi Karadeniz Bölgesi'nde böyle birkaç hareket oldu. Ancak hemen tecrit edildiler.

Bazı orman kooperatiflerinde arıcılık, halı dokumacılığı gibi bazı projeler geliştirilmeye çalışıldı. Gel gör ki, bu girişimlerden de dişe dokunur bir üretim çıkmadı.

Esas orman kaynağı kapatılmaya devam edilirken bu ıvır zıvır işler köylünün derdine çare olamazdı.

Kaldı ki bu işler bile yürütülemedi."

Orman Köylüleri Derneği, ilk kez yoksul orman köylüleri içerisinde bir umut ışığı, kurtuluşa dönük bir kıvılcım yakıyor. Bu kıvılcım yüz yılların birikmiş unutulmuşluğunu geride bırakıp geri kalmışlık zincirini kıracak çıkış yolları öneriyordu.

Dernek esas olarak Giresun, Espiye, Artvin, Şavşat, Zonguldak, Akdeniz yörelerinde sesini duyururken Espiye ve Şavşat'ta ilk direnişleri ortaya koyuyordu.

Bu önermeler orman köylerinde devletin uyguladığı, üretime, yaşama dönük eski sistemi reddediyor. Alternatif yeni önermeler getiriyordu.

1-Koruculuk sistemi kaldırılmalıydı. Koruculuk yerine ormanların yangın dahil, her türlü koruma ve kollama işi köylülere bırakılmalıdır.

2- Ormanlarla ilgili yenilenme, dikim ve kesime kadar bütün işler orman içi

köylülerine verilmeli, Orman köylüleri bu işlerde ücretli işçi olarak çalıştırılmalıdır.

3-Kesim ve bakımda uygulanan "vahidi fiyat" sistemi kaldırılmalı, Yerine ücretli orman işçiliği getirilmelidir.

4-Orman içi köylerde varolan eski, yeni bütün evlere çatı örtüsü için çinko ve kereste verilmelidir.

5-Orman içi köylerde yaşayan ailelere ücretsiz yakacak odun verilmelidir.

6-Orman içi köylerde yaşayanlara devlet, gereken sağlık yardımını ücretsiz yapmalıdır.

7-Devlet orman içi köylerde yaşayan ve okul çağına gelmiş bütün çocukların eğitim öğretimini ücretsiz olarak karşılamalıdır.

Dernek, yukarıda sıralanan talepleri olmazsa olmaz kabul ediyordu. Orman köylülerinin yaşadığı yoksulluktan, yoksunluktan kurtulmalarının yollarına işaret ediyordu.

Dernek, başta Giresun orman içi köyler olmak üzere, diğer bölgelerdeki orman köylüleri ile çok geniş bir ilişki ağı oluşturmuştu. Bildiri ve bültenleri birçok orman içi köye, köylüye kadar ulaştırılıyordu.

Giresun'daki çalışmaların en güçlü ayağı, Espiye Gelevera vadisi orman köyleri çevresinde yoğunlaşır. Dikmen köyü öğretmenleri Halil İbrahim Şen ve Emin Kılıç'ın Dikmen Köyü ve çevresi Taflancık, Kozköy, Keçiköy, Avluca'yı içerisine alan Gelevera vadisi köylerinde dernek çalışmasının öncüsü olurlar. Bu iki öğretmenin orman köylülerinin bir araya gelmesinde çok yoğun emek ve mesai verdikleri köylüler arasında hâlen anlatılır.

Emin ve Halil İbrahim Öğretmenler, bir yandan ormanla ilgili sorunları tartışırken bir yandan da köyün yol, su, öğretmen, sağlık memuru, doktor ve diğer ekonomik sorunlarının çözümü için köylülerin bir araya gelmelerine yardım ederler.

Halil İbrahim Şen.

Dikmen köylülerinin Sağlık Ocağı'na doktor, hemşire, sağlık memuru atanması talepleri için yetkililere yaptıkları başvurular göz ardı edilmiştir.

Gelevera vadisi boyunca yapımına başlanan "Direkbükü yolunun devam ettirilmesi ve kendi köylerine yol yapılması taleplerine de yetkililer ödenek yokluğu, bütçe yetersizliği gibi gerekçelerle ilgisiz kalmaktadır. Kısaca köylülerin talepleri geçiştirmektedir.

Devletin kayıtsızlığı köylüleri çileden çıkarır. Dikmen köylüleri taleplerinin yerine getirilmesini içeren bir miting yapma kararı alırlar. Bu kararı komşu köylere de götürüp onlarında onayını ve katılımını isterler.

Köylülerin sorunu sadece sağlık, yol değil ki, sorun dolu... Evleri yoktur başlarında, işleri yok, aşları yok. Ev yapacak keresteleri, ev örtüleri yoktur. Kısacası yok, yok, yok...

Seslerini duyuracak yollar aramaya koyulurlar. Toplantı, miting nasıl olacaksa, seslerini duyurmanın yolu neyse öyle yapmaya kararlıdırlar. Kısacası bu kıskaçtan çıkmanın yollarını aramaya koyulurlar.

Köyün öğretmenleri Halil İbrahim Şen ve Emin Kılıç köye, köylülerin mücadelesine katkı sunarlar.

Dikmen köylüleri, bu zamana kadar miting yapmamıştır. Çevrelerinde de hiç miting gözlememişlerdir. Gördükleri Espiye pazarına siyasiler gelir,

Konuşurlar, oy isterler. Köylüler yaşa, var ol sesleri arasında el çırparak siyasileri alkışlarlardı. Böyle olamazdı. Devleti sorunlarına karşı duyarsızlıktan uyarmak gerekiyordu.

Nasıl olacaktır? Bu konularda çok acemidirler.

Bu karışık düşünceler içerisinde sorunlarına yakın buldukları Espiye ve Giresun'daki Orman Köylüleri Derneği yöneticileriyle konuşurlar. Miting konusunun derneğin çalışma

konuları arasında olduğu, bütün Gelevera Bölgesi'ni ilgilendirdiği ortaya çıkar.

Görüşmelerin sonunda mitingin "Orman Köylüleri Derneği" öncülüğünde yapılması kararı alınır. Köylerin tüm taleplerini karşılayacağı düşüncesi de karar alınmasında etkili olur.

Miting gün ve saati belirlenir. İçerik üzerinde konuşulur ve katılım konuları tartışmaları sonrası hızla çalışmalar başlatılır.

Miting çalışmaları arasında Dikmen Köyü'ne Orman Köylüleri Derneği Başkanı Şükrü Öksüz'de gelir. Köylülerle her mahallede ayrı ayrı bir dizi toplantılar yapılır. Köylülerin bu toplantılara yoğun katılımı olur.

Dernek Başkanı Şükrü Öksüz "ayağında yazlık ayakkabı, kıçında kot pantolon bir sabi uşaktır". Köylüler, Şükrü'yü görünce önceleri umutsuzluğa kapılır. Bu genç çocuk mu bize önderlik edecek diye hayıflanırlar.

Köylüler, Emin ve Halil İbrahim öğretmenlerin "görünüşe aldanmayın başkan bilgili, işini bilen ve işin hakkını veren bir insandır" diye açıklamalar yaparlar. Köylüler, öğretmenlerin dediklerinin doğru olduğunu miting çalışmaları içerisinde görürler.

Dikmen Köy'ü dışında diğer komşu köylere de gidilir; köylülerle yol, su, okul, öğretmen, doktor, evler için kereste, ev örtüsü konuları konuşulur. Bu sorunlara çözüm için birlikte hareket etmenin gereği ortaya konur konuşmalarda. Miting seslerini duyurmak için bir vesiledir. Konu bütün çevre köylerde kabul görür, olumlu karşılanır.

Dikmen köylülerinin ağırlıkta olduğu mitinge komşu köylerden de çok sayıda orman köylüsü katılan olur. Miting günü Dikmen Kozköy, Toflancık, Keçiköy, Kurugeriş ve daha yukarı köylerden gelen orman köylüleri, Gelevera Deresi boyunda Direkbükü'nde toplanırlar. Kamyonlarla Espiye'nin girişinde bulunan toplanma alanına gelirler.

Düzenli yürüyüş kolu oluşturulur. Tertip Komitesi yürüyüşe orman köylüleri dışında kimseyi almaz. Bütün Espiye mitingcileri seyre gelmiştir. Yürüyüş güzergâhı boyunca yol kenarlarında kadınlı erkekli Espiye, Yağlıdere köylüleri sıra sıra yer almışlardır.

Yürüyüş kolunda köylülerin elinde taleplerini içeren pankartlar bulunmaktadır. Pankartlarda: 18 Köyün bağlı olduğu "Direkbükü yolu tamamlansın", "Dikmen Sağlık Ocağı'na doktor, hemşire, sağlık memuru verilsin", "Bölgedeki okulların öğretmen,

lojman ve derslik ihtiyaçları karşılansın", "Vahidi fiyat sistemine son", "Ormanlarda ücretli işçilik", "Orman köylerinin okul ve sağlık hizmetleri yerine getirilsin", "Orman köylülerine ücretsiz ev örtüsü çinko ve demir verilsin"... denilmektedir.

Yürüyüş kolunda ortada bütün yazıların üzerine yükseğe çıkan bir pankart dikkat çekiyordu.

"Orman köylüsü ayı değildir."

Köylüler kaymakamlığın kapısına dayanırlar.

İsteklerini içlerinden seçtikleri bir heyet aracılığı ile Kaymakam'a iletirler. Heyet, Dikmen Köyü muhtarı, Köy idare heyetinden bir aza, köyden bir başka kişi ve Orman Köylüleri Derneği Başkanı Şükrü Öksüz'den oluşur.

Heyet, kaymakam ve yetkililere, devletçe orman köylerine vaat edilen ev örtüsü çinko, ev yapımında kullanılacak demir, çimentonun ve kerestenin verilmesini, orman işlerinde köylülerin çalıştırılmasını, ormanların bakım, dikim, kesim ve koruculuk işlerinin köylüler tarafından yapılmasını istemektedirler.

Heyetin talepleri arasında Espiye'den başlatılan bir türlü ilerlemeyen Gelevera vadisi, Direkbükü yolunun bir an önce faaliyete geçirilip bitirilmesi, Dikmen Köyü Sağlık Ocağı'na doktor, hemşire, sağlık memuru ve araç verilmesi, okulların lojman derslik ve öğretmen ihtiyaçlarının giderilmesi vardır. Heyet, yetkililere sözlü olarak anlattıklarını yazılı olarak da verir.

Kaymakam ve diğer yetkililer, heyete kendilerine güvenmelerini Gelevera çevresi köylülerinin bu isteklerinin takipçisi olacağı sözünü verir.

Kaymakam, sonraki günlerde sözünü yerine getirmek için çaba saf eder.

Köylüler o ve ertesi yıllar ev örtüsü çinkoyu ve demiri alırlar.

Gelevera vadisinde başlatılan Direkbükü yolu yapımı, bu eylemden sonra hız kazanır. Dikmen, Kozköy sınırlarını aşıp vadi boyu ilerler. Dikmen Köyü yolu yapımına başlanır.

Dikmen köylülerinin bu eylemleri sonrası elde ettikleri kazanımları, geniş köylülük çevresinde hayranlık ve sempati yaratırken Dikmen ve çevre köylerin kendine güvenini artırır.

Köylü gençler ve fındık üreticileri, giderek Espiye ve çevredeki demokratik etkinlik ve eylemlerde yer alırlar.

O süreçte Orman Köylüleri Derneği çalışmaları çok aktif bir biçimde Emin Kılıç'la birlikte yürüten Halil İbrahim Şen,

"1976 yılı sonbaharında Trabzon'da gerçekleşen kitle örgütlerinin mitingine çevre köy gençlerinden iki minibüs köylü genç arkadaşımızla katılmıştık" diye o dönemdeki çalışmalarının köy gençleri arasında ne derece etkili olduğunu anlatmaktadır.

Orman Köylüleri Derneği'nin getirdiği önermeler Şavşat orman köylüleri içerisinde kabul görür.

Kesim maktalarında çalışan işçiler ücret ister, bakım, bekçilik, dikim işçiliği isterler. Talepleri için direnişe geçerler.

12 Eylül'ün zulmüne karşı ıhhh dememiş koca devrimci, Şavşat orman direnişinin önünde tanıdığım Azim Keskin, Şavşat Orman İşçileri Direnişi'nin önünde yer almıştı. Bir sabah okula giderken TÖB-DER lokalinde rastladım. Ne arıyorsun bu saatte burada dediğimde: "Maktalarda direnişteyiz"[1] demişti. Daha sonraları Rize'de, Pazar'da yoksulluğa, sömürüye, faşizme karşı Devrimci Gençlik, Devrimci Yol direnişinin yılmaz neferi olarak yer alan yiğit devrimci Azim Keskin, 2014 yaz başında kansere yenik düşüyordu.

Onu en son Şavşatlıların İnegöl Pancarcı Şenliklerinin birinde, kır pikniğinde görmüştüm.

Birçok arkadaş nafaka uğraşında pek başarılı olamadığını söylemişti.

O da kusur mu?

Devrimci heyecanını hiç kaybetmedi ya, benim için yeterli.

Dönüşü olmayan yolculuğu çıkarken bile, devrimci coşkusunu kaybetmemiş.

Orman Köylüleri Derneği, çalışmaların olduğu her yerde yoksul orman köylülerinin ilgi odağı olur.

Gel gör ki bu kadar geniş bir kesimi ilgilendiren orman köylülüğü ve onların sorunları bir dernek faaliyetinin ötesine taşacak kadar büyük ve çeşitlilik arz etmektedir. Bu geniş alan dernekten ileri örgütlenme gereğini ortaya çıkarmıştır. O dönemde sendika konusunu yakıcı bir biçimde dernek üyelerinin gündemine girmiştir.

Orman köylülerinin kulağını, Orman Köylüleri Derneği'ne çevirmesi bir yandan devlet, bir yandan da ormanlardan nemalanan müteahhitleri rahatsız eder duruma gelmişti.

Bu güçler boş durmadılar, hemen harekete geçtiler.

1. Makta: Orman yetkililerince kesim izni verilen alan.

Orman köylülerinin "Dernek" çalışmalarına yönelimini önlemek için daha baştan dernek yöneticilerine dönük olumsuz spekülasyonlar başlatılır.

Karalamaların köylüler üzerinde etkili olmadığını görünce bu işi kökten çözecek adımı atarak Türkiye Orman İşçileri Sendikası'nı (Orman-İş) kurdururlar.

Bu sarı sendikanın aradan 40 yılı aşkın bir zaman geçmesine rağmen orman içi köyler için hiçbir etkinliği olmadığı gibi olacağı da pek söylenemez. Yakın zamana kadar Ankara Sıhhiye'de bir binada tabelası asılı duran atıl bir sendika olmaktan öteye geçemediği herkesçe bilinir.

Orman işçileri imiş, onların hakları imiş sendikacıların umurunda bile olmadı hiçbir zaman.

Eeee...

Günün birinde orman işçisi hak derse, hukuk derse, işçilerin direncini kırmak için elde, "hazır ve nazır" tutulur bu sendika.

Yoksun ve yoksul orman köylüleri, potansiyelini harekete geçiren dernek çalışmaları, amatör birkaç gönüllünün koşturması, öğrencilerin cep harçlıkları ve bir avuç öğretmenin maddi katkıları ile yürümüyordu. Yürüyemezdi de...

Dernek, sendika örgütlenmesine geçemeyince öngörülerini cevaplamakta, köylülerin taleplerine öncülük etmekte zorlanır duruma gelir. Giderek etkinliklerini durdurmak zorunda kalır, kendini fesheder.

Orman Köylüleri Derneği salonunda arada bir arkadaşlarla bir araya gelir, düzenli olmayan söyleşilerimiz olurdu; örgütlenme üzerine, gençliğin sorunları üzerine, haklar özgürlükler üzerine, TÖB-DER üzerine serbest vezin sohbetlerin geliştiğini hatırlıyorum.

* * *

Meydanda adımladıkça anılarım tazeleniyor.

1978 yılı başından itibaren aynı semtte Orman Köylüleri Derneği'nin kapanmasından birkaç yıl sonra binanın arka kısmında (Genç-Der) Lokali açılmıştı.

Karanlık eller bu derneği fazla yaşatmadılar. Önce binayı bombaladılar, sonra yaktılar. Karanlık eller kafalarının içi gibi

karanlık düşüncelerine uygun olarak derneği yasal ve fiilî olarak kapattılar.

Meydan'daki gezimizi bitirip şimdilerde trafiğe kapalı tutulan Gazi Caddesi'ne yöneldim.

Gazi Caddesi'nin trafiğe kapatılması akılcı bir uygulama olduğunu söylemeliyiz.

İnsanlar ellerinde bir seccade belli ki camilere gidiyorlar.

Şıh Cami yanından Söken'e ileri giden caddeye bakıyorum.

Sanat Okulu bu sokağın ilersinde yer alırdı.

Gazi Caddesi'nden Sanat Okulu'na, sokağın her iki yanına sıralanmış iki katlı, yer yer üç katlı binalarıyla kendine has bir özellik arz eden Söken mahallesi hâlen mimari olarak fazla değişime uğramamış görünüyor.

Bu mahallenin devamında yer yer faşist grupların olduğu Malpazarı, Seldeğirmeni mahalleleri yer alırdı.

Söken, devrimcilerin mahalle çalışması yaptığı, Malpazarı yönünden gelecek saldırılara karşı nöbet tuttukları yerdi.

Söken'de devrimci kadınlar ve Dev-Gençliler mahalle çalışmasının esas koşturanı olarak görünürlerdi. Devrimci kadınlar ev ziyaretlerine çıkar, kadınlarla dostluklar kurar. Özellikle ev kadınları içerisinde aile ve mahalle sorunlarını sohbet eder, problemlere ortak çözüm yollarını ararlardı.

Mahallenin nöbetleri Devrimci Gençlik tarafından tutulur. Sanat Okullu öğrenciler çoğunluk bu işleri yapardı. Bu nöbetlere devrimci kadınlarında iştirak ettiğine tanık olunurdu.

Söken sokak ve caddelerinde yazı ve afiş yapıştırılmamış duvar göremezdiniz. Söken'deki mahalle çalışmalarına Havva Kabadayı, Muhtarın Kızı, Meliha Yılandil'in, Fatma Hün, Sevgi Atamer, Nevin Gümüş katılan kadınlar olarak aklımda kalmış. Sanat okullu öğrenciler Aydın Kerimoğlu, Muhittin Esen başta diğer okullardan gelen onlarca Devrimci Gençlik taraftarı katılırdı.

Bizim Selahattin Yılmaz da Sanat Okulu'nda, öğretmenlik yapıyordu.

Selahattin Hoca, TÖB-DER'in çeşitli kademelerinde bulundu. Onur Kurulu Başkanlığı, Yönetim Kurulu üyeliği yaptı.

Başlangıcından itibaren Devrimci Öğretmen meclisinin değişmeyen müdavimi ve katılımcısı olmuştu.

12 Eylül'ün düzmece sıkıyönetim mahkemesinden yargılandı. 5 yıl ceza alarak bir süre cezaevlerinde kamıştı. Yargıtay'ca cezası bozuldu, yerel mahkemede beraat etti.

Öğretmenlikten el çektirildi, uzun süre açıkta kaldı. Sonraları Gümüşhane'de öğretmenliğe başladı ve emekli oldu.

Şimdi Giresun'un Karadeniz sahil boyunda Trabzon sınırında şirin kazası Eynesil'de yaşıyor.

Giresun bölgesi de 12 Eylül'ün zulmünden fazlasıyla nasibini aldı.

Sadece Giresun ve ilçelerinde 2 binin üzerinde insan gözaltına alınırken 5 yüzün üzerinde insan sıkıyönetim mahkemelerinde yargılandılar.

Sıkıyönetim mahkemeleri gerçekte bağımsız olmak bir yana 12 Eylül Cuntası'nın emir komutası içerisinde işletildiği düzmece mahkemelerdi.

Hele bir de bizim Giresun Devrimci Yol Davası'na bakan Erzincan 2 No'lu mahkeme ve yetkili hâkimi var ki!

Düşman başına.

Yetkili hâkimin adı Osman Kadri Keskin. Galiba O'su Osman olmalı.

Aydınlanmacı, ilerici, devrimci düşmanı! Örgütlenme düşmanı.

Demokratik haklar ve özgürlükler düşmanı.

Hukukun üstünlüğüne inanmayan, işkence altında alınmış ifadeleri delil sayacak kadar ileri giden bir hâkimdi.

Giresun Devrimci Yol Davası'na bakan Erzincan 2 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nin "delil toplamak için işkence yapılabilir" diyen kararı tam bir hukuk skandalıdır.

Hukuk tarihine kara bir leke olarak geçmiştir.

Sözünü ettiğimiz 2 No'lu Mahkemenin yetkili hâkimi Osman Kadri Keskin, sanık lehine olabilecek delilleri dosyaya koymayacak kadar ileri giden bir hâkimdi!

Ben Erzincan 2 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nin gerekçeli kararını Osman Kadri Keskin'in yazdığını "delil toplamak için işkenceyi uygun bulma" fikrinin kendi becerisi olduğunu düşünmüşümdür hep.

Elbette ki Cunta'nın resmî işkence politikasını unutmamak gerekir. Bizim mahkeme "kraldan çok kralcı" tavrıyla hareket

ediyordu. Öyle uyduruk deliller ortaya koydular ki hukukla uzak yakın hiç ilgisi yoktu.

Erzincan Cezaevi'nde tutuklu bulunduğum sıra, bir ara ceza yasasında suç olmamasına rağmen kardeşine "yardım yataklıktan etmekten" eşimi de tutukladılar.

Trabzon Bahçecik Askerî Gözetimevi'ne koydular. Sonrada Erzincan Cezaevi'ne!

Kendisi ile mektuplaşıyorduk.

O sıra takvimler 25 Ocak 1994 gösteriyordu. Mahkeme bizim davayı sonlandırmış, bana 15 yıl ceza öngörüyordu.

Daha sonraları Yargıtay bu davayı bizim lehimize bozmuştu.

Yazdığım bir mektubumda satır arasına Nâzım Hikmet'in "Mahpus Yatacak Olana Öğütler" şiirinde geçen,

Yani içerde on yıl, on beş yıl,
da fazla hatta
Geçirilmez değil,
Geçirilir,
Kararmasın yeter ki
Sol memenin altındaki cevahir!

dizelerini de eklemiştim.

Bizim mahkemenin yetkili hâkimi, Osman Kadri Keskin, "Mal bulmuş Mağribi" gibi bu dizelere sarılmış, "sanık, bu cümlelerle, ısrarla pişman olmadığını belirtiyor" diyerek delil diye Nâzım'ın şiirine yapışmış, gerekçeli karara eklemişti. Öyle anlaşılıyor ki bu kara cübbeli hâkim, şiirden duygudan hiç nasibini almamış. Gerekçeli kararına delili, şiirde, satır aralarında dökülen duygularda aramaya koyulmuştu.

Mahkemelerde sanık aleyhine çıkışları Evren Cuntası'nın dikkatini çekmiş olmalı ki; bürokrasi içerisinde çok hızlı bir yükseliş seyri izlemişti. Bizim mahkeme hâkimliğinden Yargıtay üyeliğine, sonra Yargıtay'da daire başkanlığına terfi ettirilmişti.

Yargıdaki bu yükselişi onun için daha yukarılara çıkmalıydı. Cunta ile flörtü bitmeden bu kez politik arenaya kapağı atıyordu.

Devlet hiyerarşinde en yüksek rütbeye terfi ettiriliyordu. Erbakan hükümetinde Başbakanlık Müsteşarı oluvermişti.

Depboy

Postaneyi geçtik.

Burası Depboy.

Burada, öteye beriye ara sokaklara koşanlar daha fazla görünüyor.

Önceden beri kentin en işlek yerlerinden birisidir Depboy.

Bir bakıma kavşak, dört yolun kesiştiği yer. Bizim memlekette "dörtyol ağzı" denir böyle kavşaklara.

Eskiden kuzeybatı kısmında, şimdi Eğitim Fakültesi'nin bulunduğu alanda Jandarma Alayı bulunurmuş.

Alayın nizamiye kapısı Depboy meydanına açılırmış.

1960'lı yılların başında jandarma alayı buradan kaldırılıp Kapı Kahve'ye taşınınca geniş alan yeniden düzenlenip 1962 yılında burada Kız Öğretmen Okulu eğitim öğretime başlamış.

1976 öğretim yılında Öğretmen Okulu ile birlikte iki yıllık Eğitim Enstitüsü de burada eğitime açılmış.

Eğitim enstitüleri, birçok kentte olduğu gibi Giresun'da da yoğun öğrenci potansiyelini barındıran ve öğretmen yetiştiren lise üzeri iki yıllık veya üç yıllık yüksekokullardı.

Özellikle '76-80 arasında eğitim enstitüleri en problemli okullar oldular. Bu okullar, zaman zaman çoğu kentte çatışmaların merkezi konumuna gelmişti.

Eğitim Enstitülerine gelen öğrencilerin bir bölümü politize öğrencilerdi.

O yıllarda gençlik içerisinde hareket eden siyasal güçler, bu okulları bulunduğu semtlerde sınıfı, okulu, sokağı tutacak hazır güç gibi düşünmüşlerdi. Bu yüzden bu okullar her dönemde ele geçirilecek cazip mevziler olarak görülmüşlerdi.

Giresun Eğitim Enstitüsü'nün de böyle girişimlere hedef olduğunu belirtmek isterim. Okul yönetimi ve polis desteğinde sağcı öğrencilerin fırsat buldukça okulu işgal altında tuttukları, solcu öğrencilerin işgali kırmak için mahalleli halkın da desteğini alarak harekete geçtiğine bütün Giresun halkı tanık olmuştu.

Ülkede birileri her dönemde toplumda gerilimi siyasal bir yöntem olarak öne çıkararak kendi taraftarlarını bloke etmenin kolaylığını yaşamıştır. O dönemde "Milliyetçi Cephe" partilerinin böyle bir politik yöntem içerisinde sokağı hareketlendirdikleri herkesin malumudur.

Giresun'da sokağın hareketlenmesinde Enstitü öğrencilerinin aktif olarak yer aldığı gözlenmiştir. Enstitü işgallerinden ilki bugünki gibi belleğimde yer etmiş durumda.

O zaman başta "Birinci Milliyetçi Cephe Hükümeti" bulunuyordu.

Süleyman Demirel'in Adalet Partisi (AP), Necmettin Erbakan'ın Milli Selamet Partisi (MSP), Alpaslan Türkeş'in Milliyetçi Hareket Partisi'nin (MHP), Turhan Feyzioğlu'nun Güven Partisi (GP) katılımı ile oluşan Milliyetçi Cephe (1. MC) hükümet olmuştu.

Bu hükümetin sokak gücünü, Emniyet'in yanında ve dışında büyük oranda Ülkü Ocakları, MHP öncülüğünde milis güçler oluşturuyordu.

Ülkücüler, Emniyet güçlerini de yanlarına alarak öncelikle eğitim kurumlarına, toplu işyerlerine, kendilerinden görmedikleri kurum ve kuruluşlara saldırılar düzenliyordu.

Taşrada çoğu kez okullar temel alınırken hızla semt mahalle ve kentlere doğru yoğun bir baskı uyguluyorlardı. Baskılar yurdun dört bir yanında yaygınlaşıyor, yer yer okul, yurt, işyeri, mahalle semt işgallerine kadar varıyordu. Bakanlıkların bile bu tür işgallerin konusu olduğu bilinir.

Giresun'da da çatışmalar böyle başladı.

Milliyetçi Cephe hükümeti, öncelikle Eğitim Enstitülerindeki yönetimleri değiştirdi. Bu furyada Giresun Eğitim Enstitüsü eski yöneticileri görevlerinden alındı. Yerlerine MHP eğilimli veya okulların sağcı öğrencilerin işgaline girmesine yardımcı olacak kimseler müdür ve müdür yardımcıları, öğretmenler olarak göreve getirildiler.

Yeni yönetim, öğrenci alımında taraflı davranıyordu.

Sınav soruları, öğrencilerin bilgi ve yeteneklerinin ölçülmesi yerine, siyasal eğilimlerini belirleyecek biçimde hazırlanıyordu.

Yazılı sınavda "Dokuz Işık Prensipleri", "Alparslan Türkeş'in doğum yılı, doğum yeri", "ülkücü kime denir?" "Baş ülkücü kimdir?" gibi bir siyasal çevreyi anımsatan sorular sorulmuştu. Böylece alınacak öğrenciler içerisinde ilk eleme yapılmış oluyordu.

Esas eleme mülakatta yapılmıştı.

Mülakatta, sınav komisyonu kendi eğilimine yakın bulmadığı öğrencileri elemek için referansları esas almıştı.

Referanslarını Ülkü Ocakları ve Milliyetçi Cephe hükümeti parti yönetimlerinden getiren öğrenciler, okula alınmış, diğer birçok başarılı öğrencinin elendiği bir sonuç ortaya çıkmıştı.

Sınavlar sonucunda çoğu Giresun dışından getirilen sağcı veya Milliyetçi Cephe partileri militanı, taraftarı öğrenciler seçilip okula doldurulmuştu.

Bunlar içerisinde Kırıkkale, Çorum, Trabzon ve Bafralı öğrenciler dikkat çekiyordu

Ortaöğrenim notları yüksek birçok öğrenci elenmişti. Elenen öğrencilerden bir bölümü bilgiyi ölçen, objektif sınav yapılmış olsa liste başı olarak kazanacak bilgili ve yetenekli gençlerdi.

Bakanlığa, Valiliğe, Milli Eğitim Müdürlüğü'ne yapılan itirazları sonuçsuz kalıyordu. Hükümet çevreleri bu adaletsiz uygulamaya yapılan itirazları dikkate bile almıyordu.

Aynı adaletsiz uygulamalar ülkenin birçok ilinde çok sayıda Enstitü için dile getiriliyordu. Gazetelerde, her gün onlarca okuldan bu tür haksız uygulamaya ait haberler çıkıyordu.

Giresun'a sınava gelip elenen öğrenciler ve velileri bu haksız uygulama karşısında tam bir isyan içerisindeydi. Ne yapacaklarını nereye başvuracaklarını bilmiyorlar. Kendilerine bağışlanamaz bir adaletsizlik yapıldığını görüyorlar. Çaresiz öteye beriye koşturuyorlardı.

Bu adaletsizlik karşısında okula alınmayan yüzlerce öğrenci ve velileri bir araya gelerek TÖB-DER ve Belediye salonunda geniş bir dizi toplantı yaptılar. Bir çıkış zemini arıyorlardı.

Yapılan toplantılarda bu adaletsiz uygulamanın okula giderek protesto edilmesi düşüncesi ağırlık kazanıyordu.

Son olarak TÖB-DER salonunda haksızlığa uğrayan öğrenciler, öğrenci velileri, TÖB-DER'li öğretmenlerin katıldığı geniş bir toplantı yapılmıştı. Toplantıya çok yoğun bir katılım olmuştu. Oturacak yer kalmamış, katılımcılar toplantıyı ayakta izliyordu.

Toplantıda Devrimci Öğretmenlerin sözcülüğünü Kenan Çalıkoğlu yapıyordu. Yılmaz Şahin'in içerisinde bulunduğu Devrimci gençlerde toplantıya çok yoğun bir biçimde katılmışlardı.

Kenan ve Yılmaz Şahin konuşmalarında okulun faşist işgalde olduğu, okulu bu işgalden kurtarmak gerektiği, adil bir sınavın yapılması, bununda ancak okul yönetiminden taraflı militan yöneticilerin alınması ile mümkün olacağı konuşmalara yansıyordu.

Salonda bulunanlar, başta haksızlığa uğrayan öğrenciler ve velileri olmak üzere tüm katılımcılar Eğitim Enstitüsü'ne yürümek ve okulu bu haksız uygulamanın asıl kaynağı olan işgalden kurtarmak, adaleti yerine getirmek düşüncesi herkesçe benimsenir duruma gelmişti.

Katılımcılar arasında hızla bu düşünce hâkim olurken okula yürümek, okulu işgalden kurtarma fikri derin bir heyecan dalgası yaratmış, öğrenci ve gençleri ayaklandırmıştı.

Hakkı gaspedilen öğrenciler, öğrenci velileri, devrimci öğretmenler ve devrimci gençler TÖB-DER salonundan çıkıp Eğitim Enstitüsü'ne doğru yürüyüşe geçtiler.

Yürüyüş boyunca her sokak aralığında yürüyüş kolunun azaldığı gözleniyordu.

Okul bahçesine 10-15 kişi girmişti.

Okul çevresinden Depboy'a uzanan aralarda binlerce kadın erkek, yaşlı genç insanların heyecan ve merakla sokakları doldurduğu görülüyordu.

Okulun kapısına varıldığında mahalleli parmaklıklarda, duvarların arkasında, köşe başlarında heyecan içerisinde bekliyorlardı.

Okula yürüneceği yakın çevre ve mahallelerde duyulmuştu. Çevre mahalliler, gençler, öğretmen, memur, esnaf ve bu konuda duyarlı tüm kesimler okul çevresinde yerini alıyordu.

Yürüyüşçüler, hızla okulun içerisine, idare odalarına daldılar.

Yürüyüşün önünde şimdi yaşı 70'i arkalayan Kenan Çalıkoğlu'nu, Nesrin'i, Japon Yılmaz'ı, Nesrin'in babasını, Giyot Ali'yi, Militan Hüseyin, Hüseyin Bilir'i... hatırlıyorum.

15 kadar insan idareye girmişti.

Dışarıdan insanların okula geldiğini, okulun Giresun halkı tarafından kuşatıldığını gören okula yeni atanmış sağcı yöneticiler paniğe kapılmış olmalılar ki; okulun arka pencerelerden atlayarak çareyi kaçmakta bulmuşlardı.

Okulun ön bahçesi ana baba günü gibiydi. Yaşlı, genç mahallelerden duyan gelmişti. Sanki Giresunlu okulun bahçesine toplanmıştı.

Kentte günlerdir dağıtılan bildiriler, bu adaletsizliği açığa çıkaran çalışmalar konuşmalar etkili olmuştu.

İşin aslı, o sıra Giresun'un iki seçkin kurumu, Eğitim Enstitüsü ve Fiskobirlik, çoğunluğu dışarıdan getirilmiş milliyetçi, sağcı kadrolar tarafından işgal edilmişti.

Sokaklarda, kendi çocukları Eğitim kapısında bekletilirken Eğitim'e dışarıdan başka kentlerden öğrenci getirilmesini kabul edemiyordu Giresunlu.

Hele Giresun için en önemli istihdam alanı Fiskobirlik'e kendi çocukları işsizlikten kahve köşelerinde pineklerken dışarıdan, başka illerden işçi getirtilmesi Giresunluların ağırına gidiyordu. Bu uygulamaların Giresun gençlerine çok büyük bir haksızlık olduğunu düşünüyorlardı.

Kentli halk, işgalcilere karşı geliştirilen hareketi benimsemiş, kendi eylemi kabul etmiş, sevinçle karşılamıştı. Giresunlu, bayram ediyordu.

Bir adaletsizliğe parmak basılmıştı.

Taraflı yöneticiler, okulu terk etmişti.

Okul içerisine idareye girenler, bir süre sonra ellerinde tomar tomar kâğıt ve dosyalarla çıkmışlardı bahçeye.

Güvenlik güçleri de işgalcilerle halkı ayırmak için okulun giriş kısmına önlem alıyordu.

Bahçede kalabalık zaman geçtikçe artıyordu.

İdareden çıkanların önüne geçen devrimci öğretmen Kenan Çalıkoğlu, Vali'nin gelmesini, bu haksızlığa el koymasını istiyordu.

Emniyet yetkilileri Vali'ye durumu bildirdiler.

O sıralar Giresun Valisi olan Tekin Alp, hızla okul bahçesine gelmişti.

Devrimci öğretmen Kenan Çalıkoğlu Vali'nin de içerisinde bulunduğu topluluğa sınavda sorulan sorulardan, verilen cevaplardan örnekler okuyordu. Ardından Milliyetçi Hareket Partisi, Adalet Partisi, Milli Selamet Partisi, Ülkü Ocakları, il ve ilçelerdeki diğer sağcı kurum ve derneklerden gelen antetli ve logolu kâğıtlara yazılmış, imzalı referans yazılarından örnekleri tek tek okuyup gösteriyordu.

Yazılı sınavındaki siyasal kimliği arayan sorular ve cevaplardan dinleyenler irkiliyordu. Okul bahçesindeki kalabalık arasından ıslıklar, öfkeli sözler homurtular yükseliyordu.

Vali Tekin Alp'te bu haksız uygulamadan çok etkilenmişti. Dosyaların, yazılı dökümanların kendisine teslim edilmesini istiyordu.

Vali Tekin Alp, "Bu belgeleri inceleteceğim. Şimdiden söyleyeyim eğer böyle sorular sorulmuşsa, bu partizanca yazılmış

yazılar gerçekse, bu sınavlar iptal edilecektir, böyle sınav olamaz. Bu adaletsizliğe izin veremeyiz. Giresun halkının önünde söz veriyorum bu haksızlığı gidermek için elimden geleni yapacağım" diyerek dosyaları alıp özel kalemine teslim ediyor ve okul bahçesinden ayrılıyordu.

Kentli bu olayın sevincini yaşıyordu. Coşku her yandan duyuluyor. Kalabalık bahçeye sığmıyordu.

Toplananların içinden bir grup Depboy'dan Gazi Caddesi' boyu yürüyüşe geçmişti. Yürüyüş kolu çok uzuyordu. Öndekiler, Meydan'a vardıklarında bir ucu hâlen okulun bahçesinden sokağa çıkamamıştı.

Yürüyüş boyunca:

"Herkese eşit eğitim hakkı",

"Yaşasın Giresun Halkı'nın eğitim hakkı kavgası",

"Fiskobirlik'te faşist işgale son",

"Fiskobirlik patrona yemlik" gibi sloganlar atılıyordu.

Gazi Caddesi' boyunca yürüyüş kolunu bütün esnaf alkışlıyor, sloganlara katılıyor, desteklerini bildiriyordu.

Meydanda 5-6 bini aşkın insan toplanmıştı. Belediye önü, Meydan dolmuştu.

Gözler bana çevrilmişti. Giresun halkının yaptığı işi paylaşmak gerekiyordu.

Oturakların üzerine çıkarak:

"Bozulan adaleti siz getirdiniz geriye...

Herkese eşit eğitim hakkını, eğitim özgürlüğünü siz koruyacaksınız Giresun'da.

Bu meydan bizim Meydan! Bu okullar bizim okulumuz.

Fiskobirlik bizimdir. Alınterimize kimseyi ortak etmeyeceğiz. İşgalcileri Fiskobirlik'ten de atacağız.." diye konuşmamı sürdürdüm.

Eğitim Enstitüsü'nde faşist işgali kırarak gelen ve alana toplanan insanlarda haklılığın gururu, adaletsizliklere karşı duruşun, hakkın yerine getirilmesi kararlılığının ifadesi yaşanıyordu.

İnsanların yüzlerinde zaferden pay almanın mutluluğu okunuyordu.

Büyük küçük, kadın erkek bütün insanların yüzlerinde gülücükler, gözlerde zafer sevinci yaşanıyordu.

Bu eylem sonrası sokaktaki inisiyatif solcular tarafından ele geçiriliyordu!

1976 eylül ayı sonu, faşist güçlerin yönetimden atılması sonrası valiliğin gözetiminde yeni ve tarafsız bir sınav komisyonu kuruluyordu. Komisyon, öncelikle geçmişin hatasını tekrarlamaksızın bilgiye dayalı sınav soruları hazırlıyor, yapılan sınavlar adil bir değerlendirmeye tabi tutuluyordu.

Haksızlığa uğrayan öğrenciler okula giriyor, hak etmeyenler eleniyordu. Bu eylem sonucu Giresun halkının gösterdiği tepki, faşist güçlerin Eğitim Enstitüsü'nü işgal altında tutma emellerini kısa süre de olsa kursaklarında bırakmış oluyordu.

Giresun'da Emniyet güçlerinin destek ve yardımları ile Eğitim Enstitülerini ele geçirme eylemleri hep tekrarlanmıştır.

2. MC dönemi sonrasında 1978 yılı mart ayı olabilir. Bir sabah okula gidiyorum.

O sıralar Nizamiye mahallesinde kalıyorum.

Bizim evin bulunduğu sokakta su borularının yenilenmesi için sokak kazılmış, kazılan kanalın üzerinden atlayarak geçiliyordu. Su kanalına yaklaştığım sırada karşıdan bir grup gencin bir başka genci kovaladığını gördüm. Önden kaçan genç, önünü görememiş olacak ki birden su kanalına düşüverdi.

Diğerleri tepesine dikildiler.

Kanal içinde hâlinden öğrenci olduğu anlaşılan genç, acındıran, yalvaran bir sesle "ben okula sadece okumaya geliyorum, siyasi gruplarla hiçbir ilişkim yok" bizlere bakarak "kurtarın beni amcalar" diyordu.

Sabah işe giden komşular da merak içerisinde bulunduğumuz yere geldiler. Bu hareketlilik sokaktaki sabah sabah meraklı mahallelilerin de dikkatini çekmiş, işe, okula giden, meraklı insanların olay yerinde birikmesine yol açmıştı.

Takip eden gençlerde hendeğe düşen gencin başında dikildiler, "bırakın bu genci okulunu okusun" gibi laflar ettik "memleketin öğretmene ihtiyacı var". Hendekteki gencin kalkacak hâli yoktu. Çok korkmuş olduğu sesinden, yalvaran konuşmasından belli oluyordu.

Tepesine dikilen, kovalayan gençler "Bunlar Eğitimi işgal eden, bizleri okula koymayan faşistler, aylardır okula gidemiyoruz. Okulunu kapısına geliyoruz. İçerde bu öğrenciler, dışarıda polis bizi okula almıyorlar. Bundan sonra biz de gideceğiz okula, bu saatten itibaren okulun kapısı herkese açılacak. Biz bu adamdan bizim gibi sadece öğrencilik yapmasını bekliyoruz, sadece öğrenciliğini yapacağına söz versin bırakırız" dediler.

Hendekteki genç "zaten benim kimseyle ilgim yok. Ben sadece okula devam edip okumak istiyorum" diyordu.

Dikilen gençler, bir zaman hendekteki gence baktılar. Bizi tanık edercesine bırakıp gittiler.

O gün sağcıların işgalindeki Eğitim'de işgal kırılmış, bütün öğrenciler okula devam hakkı kazanmıştı.

O dönemde kavganın tarafı olarak anılan faşistlerin parti ve dernek çatısı altında örgütlendikleri görülmektedir. Bu örgütlenmeler daha açık bir söylemle Milliyetçi Hareket Partisi ve Ülkü Ocakları'dır.

Yaşamın hemen bütün alanlarında örgütlenme çalışmaları içerisinde olan bu örgütlerin sosyoekonomik tabanı orta ve alt gelir grubu aile çevresinden gelmektedir. Okulları işgal eden; sendikaları, grevleri basan; komünist, Alevi, Kürt, devrimci avına çıkan gençlerin içerisinde zengin aile gençleri yoktur. Zengin sınıf temsilcileri, o örgütlerin sokak gücüne ihtiyaç duydukları zaman çağırır, işi bitince gitmelerini isterler.

İhtiyaç duyulan iş sokak gücüdür. Grevlerin basılması, sendikaların tehdit ve taciz edilmesi, adı komüniste çıkmış aydın yazarların katledilmesi, sosyal çevrenin terörize edilmesi, sokakların, kentlerin işgaline kadar vardırılan bir planın uygulanması olarak sahneye konurdu.

Bu örgütler, ülke içerisinde kargaşa çıkarmak, devlet içindeki güçlerle omuz omuza darbelere zemin hazırlanmasıyla ilgili bütün süreçlerde katkı sunarlardı.

MHP ve Ülkü Ocakları çevresinde kümelenen taraftarların sosyoekonomik olarak devrimci güçlerden pek farkı yoktu. Geldikleri taban genel olarak yoksul köylülük, kentin köyden taşınmış yoksul aile çocukları, alt ve orta sınıf aile gençleridir.

Amerikan emperyalizmi, komünist yayılmacılığı önlemeyi bahane ederek kendine bağlı ülkelerde bir dizi faaliyetler yürütür.

ABD öncülüğünde kurdurduğu NATO, CENTO, SEATO örgütleri aracılığı ile Sovyetler ve Çin'in çevrelerini kuşatarak onları tüm dünyadan tecrit ederken; bağlı ülkelerde komünizme karşı çeşitli adlar altında Gladio, kontrgerilla, Özel Harp Dairesi gibi devletin resmî güçleri içerisinde örgütler kurdurmuştu. Bu devlet içi aygıtların yanında Komünizmle Mücadele Derneği gibi sivil halk içerisinde taraftar edinen kontra örgütlenmelere de gitmişlerdi.

Antiemperyalist gençlik eylemleri gelişirken bu eylemleri boğmak, eylem yapan gençleri arkadan vurmak için silah sıkan sağcıları tarih affetmeyecektir.

İdeolojik önermeleri içerisinde milliyetçilik, din istismarı, komünizm düşmanlığı, şimdilerde Kürt ve Alevi düşmanlığı çoğu zaman kullanılan malzemelerdir.

Eğitim Enstitüsü Giresun'da diğer birçok ilde olduğu gibi siyasal iktidarların meşrebine göre yönetilmiştir.

Milliyetçi Cephe'nin hükümet olduğu dönemlerde okullara yönetimler Milliyetçi Cephe yandaşı kimseleri atamıştı. Okullarda kendilerinden olmayanlara yaşama hakkı tanınmıyordu. Okullar işgal altına alınıyor, solcu öğretmen ve öğrenciler sokulmuyordu. Bu dönemde Giresun Eğitim Enstitüsü de gerici faşist güçlerin işgaline girmişti.

'76 yılı sonbaharında kırılan işgal, MC politikaları gereği polisin işgüzarlığı ve katkıları ile 1977 yaz başında yeniden tekrarlanıyor, Emniyet güçlerini yanına alan Milliyetçi Cephe güçleri okulu yeniden işgal ediyordu.

Birçok il ve ilçede rastlandığı gibi Giresun'da da kentin en işlek meydanında MHP, Ülkü Ocakları binaları kiralanmıştı. MHP, belediyenin hemen yanında bir binayı kiralamıştı. Böylece kente giren onların kontrolü altına girecekti!

Enstitü faşist işgal altında olduğu dönemlerde Giresun köy ve ilçelerinden gelen öğrenciler meydanda toplanıyor. Gazi Caddesi' boyunca toplu olarak okula gidip geliyorlardı.

Okul kapısında kimlik kontrolü yapılıyor. Polisle birlikte nöbetçi kolluğu takmış sağcı öğrenciler arama yapmaya yelteniyor. Öğrencileri polise gammazlıyorlardı. Öğrenciler polisle öyle yakın işbirliği içine giriyor ki "şu öğrenci solcu, şu kızın babası CHP'li, şu öğrenci Bulancaklı" diye şikâyet ediliyor, polisçe o öğrenciler gözaltına alınıyordu.

TÖB-DER başkanı olarak ben Valiliğe ve Emniyet'e bu adaletsiz uygulamadan vazgeçilmesi için birçok kez şikâyetlerde bulunmuştum. Öğrenci velileri ile birlikte resmen bütün yöneticilerle bizatihi görüşmeler yapmıştım. Bu tek taraflı uygulamaların kentin huzurunu bozduğu, eğitim ve öğretimi felç ettiğini farklı zamanlarda anlatmıştım. Hiçbir gelişme olmazken şikâyetlerimize cevap bile verilmemişti.

Öğrenciler, bu uygulamadan fazlası ile şikâyetçiydi.

Giresunlu öğrenciler toplu hareket etmeyi ve kentte toplu yürümeyi çare olarak seçmişlerdi.

1977 yılı sonbaharı TÖB-DER lokalinde bulunduğum sıra uzaktan slogan sesleri gelmeye başlamıştı. Soluk soluğa lokale gelen öğretmen ve gençler. Öğlen sonrası okula toplu giden öğrencilere laf atmalar sonrası arbede çıkmış, bazı öğrencileri polisin gözaltına aldığını Çınarlar'dan Depboy'a çıkan bir sokakta bu yanlış uygulamanın protesto edildiğini söylüyorlardı.

Lokalden çıktık. Depboy'a çıkan sokakta yürüdük. Sokağın ileri ucunda gençler, veliler, öğretmen, esnaf ve mahalleliler toplanmıştı.

Kalabalık hızla artıyordu.

Depboy'a açılan sokağı polis tutmuş, ileri geçirmiyordu.

Bir polis çemberi de okul girişinde görünüyordu.

Gösteri yerinde coşkulu kalabalık içerisinde bazı gruplar Eğitim Enstitüsü'ne yürümeyi, Enstitü'yü faşist işgalden kurtarmayı tartışıyordu.

Ben kalabalığın arasından geçerek polislere yaklaştım.

Gözaltına alınan öğrencilerin durumunu sordum. Komiser karakolda olduklarını yetişirse savcılığa çıkarılacaklarını söylüyordu.

Bir süre daha "Eğitimde faşist işgale son", "İşgal bitecek faşistler gidecek", "Kahrolsun Faşizm" gibi sloganlar atıldı.

Güvenlik güçleri boş durmayıp çevre il ve ilçelerden takviye almıştı.

Depboy çevresi de polis işgaline uğramıştı.

Protestocular bir süre daha kalıp Çınarlar'a doğru yürüyerek dağıldılar.

Ertesi gün 1. Şube polisleri okula gelerek ifademin alınacağını söylediler.

Emniyet'e gittiğimde polis fezlekelerinde Ziya Gül, bu protestonun düzenleyicisi olarak belirtiliyordu.

Külliyen yalandı. Tam bir düzmece iftira ile karşı karşıya kalmıştım.

Güya ben orada bütün kitleye "söylediklerin bizim sloganız değil. Kesin o sloganı. Bizim sloganımız 'yaşasın kanlı savaşımız', 'Karadeniz'de kızıl bayraklar dalgalanacak', 'yakında kızıl iktidarımızı kuracağız', Yaşasın kızıl komünizm" demişim. "Benim söylediklerimi söyleyin" diye tutulmuşum falan. Kit-

leler de eğitimle ilgili sloganları bırakıp benim söylediklerimi tekrarlamışlar.

Böyle bir olay olmadığını, bu söylenenlerin fezlekeyi düzenleyen polislerin marifeti olduğunu poliste, savcılıkta olduğu gibi söylemiştim. O gün Savcılık tutuklanmamı isteyerek hakkımda dava açmıştı.

Nöbetçi mahkeme fezlekeyi temel alarak beni tutukluyordu.

İnsaf!

Bir gün sonra bir üst mahkemeye tutukluluğa itiraz etmiştik. Üst mahkeme tutukluluğa lüzum görmemişti.

Bu davadan tutuksuz yargılandım. Dava birkaç duruşma sürdü. Duruşmalardan birinde fezlekeyi hazırlayan polisler de şikâyetçi tanık olarak gelmişlerdi.

"Bu Hoca'yı tanıyor musunuz?" diye sordu.

Polis memurları: "Tanırız, solcuların başıdır" demişti.

Hâkim kızmıştı.

"Ne demek solcuların başı!"

Polislerde ses yok.

Hâkim polislere "bu hocayı yazdıklarınızı söylerken gördünüz mü? Yalan söylerseniz sizi içeri tıkarım. Banta alınmış konuşmalar var mı elinizde?"

Polis Zinnur ve yanındaki 1. Şube polisi, "görmedik" demişti.

"Ses kaydı yok" diyordu.

"Bu sloganları duydunuz mu?" sorusuna da.

"Duymadık" demişlerdi.

Hâkim polislere çok kızmıştı.

"Görmediğiniz, duymadığınız sloganları nasıl yazıyorsunuz, çıkın gidin" diye azarlamıştı polisleri.

Ben de beraat etmiştim.

Fezlekeyi hazırlayan polislerden birisi eski bir öğrencimin kocasıydı.

Olay sonrası sokakta bir gün rastladığımda olayı öğrenmiş, benimle yüz yüze gelmekten kaçınmış olmalı, yön değiştirmek istemişti.

Bizim Evler

Önceleri Nizamiye mahallesinde dört katlı bir evin birinci katında kalırdık.

Erdem ve Canan, Mithatpaşa İlkokulu'na burada başladılar. Emine ile annesi evin müdavimleriydi o zamanlar.

Japon Yılmaz'ın Nesrin'le nişan törenini Nizamiye mahallesindeki evde yaptık.

Sonraları Depboy'da bir eve taşındık. Eğitim'in arkasında bir evdi.

Evimize gelip giden çok olurdu. Bir yandan hısım akraba, konu komşu... Bir yandan devrimci gençler. Devrimci öğretmenler. Bizim çocuklar da gelen gençleri tanırlardı.

Eşim Fatma, gelen farklı insanları ağırlamaktan yüksünmez. Güler yüzle konuk eder, yedirir içirir, istirahatlarını sağlardı. Üç çocuklu annenin kendi ev işleri, okul, yemek gailesi arasında gelip giden genç veya konuk hiç kimseye kaş kaldırmadığına tanık olurdum.

Gelip giden insanlar da Fatma Hanım'ın sevecen ve sıcak davranışından hep memnuniyetini belirtmişlerdi.

Fatma Hanım'ın özverisi sadece hizmetle kalsa...

Kardeşine yataklık yapmaktan 12 Eylül'ün karakol, gözaltı ve hapishane zulmüne uğramıştı. Trabzon, Erzincan Cezaevlerinde üç ayı aşkın süre mahpusta kalıvermişti. Farkla zamanlarda Emniyet'e alınmalar cabası...

Emniyet, bize çektirdiği eziyeti Fatma Hanım'a da çektirmişti.

12 Eylül sonrası 20 yıldan fazla bir süre Ankara'da kaldım. 1990 yılı 12 Eylül arifesinde öğretmenlerin çıkardığı *ABC* dergisinde bir yazım yayınlanmıştı. Dergi, Eylül sayısını "12 Eylül dosyası" olarak düzenlemişti. Dergi yayınlanınca Halit Çelenk, İlhan Erdost, Ahmet İnce ve benim de içerisinde bulunduğum bir grup insanın yazıları için soruşturma başlatılmış, gözaltı kararı çıkarılmıştı. Halit Çelenk, İlhan Erdost'u evlerinden gece yarısı alınıp Emniyet'e götürmüşler ve Emniyet'te 20 saat bekletilmişlerdi. Sorguda yazıların içeriği bir yana "12 Eylül'e neden karşı duruyorsunuz" sorusuna kadar sorulmuştu.

Ben, o günlerde evimizde değildim, ev kapılıydı. Evi gidip aramışlar. Eşim Eynesil'de ailesinin yanındaydı. Beni evde bulamayan Emniyet, Giresun'a talimat vermiş. Giresun Emniyet'i de işgüzarlıktan olsa gerek, babasının evinden bizim Fatma Hanım'ı apar topar alıp derdest ederek Giresun Emniyeti'ne götürmüşler. Fatma Hanım'dan eşi Ziya'yı soruyorlardı.

Sonraları saygı ile andığım Halit Ağabey "sizin yüzünden kaç saat içerde bekletildik, sizi kaçak sandılar" diyerek hukuksuzluğa katıla katılı gülmüştü.

ABC dergisinde çıkan yazılar daha sonra soruşturmaya gerek görülmemiş, dosya bile açılmamıştı.

Bu alçakgönüllülüğü ve sevecenliği nedeniyle sevgili eşim Fatma'ya şükranlarımı sunuyorum.

Depboy'daki evimiz çok hareketli bir evdi. Can dostu aileler vardı.

Burada Tek ailesinden söz etmeden geçemem. Tek ailesi, yan komşumuzdu. Çocukları Peyami, İlhami, Caner bizim çocuklardı. Baba Nihat ve anne Fatma Tek de bizim, bizlerin annesi, ablası, ağabeyiydi, onlar bizim ailedendi.

Saygı ile andığım Nihat ve Fatma Tek'ten söz etmek benim için bir vefa borcu, bir kadirşinaslık olmalı. Nihat Bey'i asıl adliye koridorlarından hatırlıyorum. O yıllarda adliye ikinci adresimizdi. Bildiri, miting konuşmaları öğretmen ve gençler için soruşturma ve açılan davalar adliye ile temasımızı sıklaştırıyordu. Bu seyrüseferde ilk uğrağımız kişi Nihat Tek olurdu.

Rahmetle andığım eşi Fatma Hanım'a gelince onun bazen pirinçle bazen bulgurla yapılan diplesini,[2] fırında güveci yanında diğer nefis yemekleri ile insanın içine mutluluk saçan güler yüzünü, tatlı dilini nasıl unuturum. Şimdi ikisi de vefat ettiler. Işıklar içinde rahat uysunlar.

Büyük oğulları Peyami'ye gelince 2016 yılında Çaldağı altında geçirdiği elim bir trafik kazasında...

Peyami'nin köyü Akçalı'da şimdi Peyami Tek adına bir kütüphane açılmış.

Yolunuz Giresun'a düşerse Kulakkaya, Şebinkarahisar yolundan Akçalı Köy'üne sapın Peyami Tek Kütüphanesi sizi karşılayacaktır.

1976 yılından başlayarak evimize sık sık polis baskını olurdu. Her ev baskınında koli koli kitaplarım alınıyordu.

Kitaplarımın kimi karakol köşelerinde, kimi adliye depolarında kalıverdiler.

Bu nedenle ders kitaplarının dışında felsefeye, tarihe, politikaya hatta edebiyata ait kitapları hiç biriktiremedim.

Bir küçük kitaplığım bile olamadı.

Gemici bir arkadaşım vardı. Osman Özcan! O gece gemileri Giresun'a gelmişti. İki gün limanda kalacaktı. Osman, Giresun'daki bir gecesini bizde geçirecekti. O akşam sofrada barbun balığı

2. Diple: Karadeniz'de kara lahanadan yapılan bir çeşit yemek.

Peyami Tek Kütüphanesi, Akçalı Köyü.

ve kış salatası vardı. Osman, eşim ve çocuklar kendimize bir kıyak çektik. Osman'ın bir şişe viskisi masamızı süsledi. Neşeli bir akşam sefası yapmıştık.

Gecenin bilmem kaçı! Uykunun derininde... Dan dan kapı çalındı. "Polis, aç, evi arayacağız" dediler. Baktım mahkeme kararı var ellerinde. Bir hışımla girdiler, eve, daldılar odalara. Yatak odamızı, çocukların yattığı odayı talan ettiler. Dolapları, çekmeceleri döktüler.

Osman'ın yattığı odaya gelince;

"Bu da kim? Kaçak öyle mi?"

Anlat, anlatabilirsen!

"Arkadaşım, köylüm, komşum, akraba" dedik.

Beyhude...

Kimliğini çıkardı, gösterdi, yine anlamadılar.

Çantasını aramak istediler. Çantayı açtılar çeşit çeşit filtreli sigaralar. O zamanlar filtreli sigara bulunamıyor, karaborsa... Birkaç şişe viski...

Osman çantasının başına geçti. "Buyurun bir şişe viski ve iki karton sigara da siz alın" dedi.

Gemici olduğunu, Giresun limanından Hamburg'a fındık yükleyeceğini söyledi tekrarladı.

Polisleri, Osman'ın ve benim anlatımlarımdan ziyade çantadan çıkan viski şişeleri ve karton karton sigaralar inandırmıştı, birden hışımları, aceleleri bitivermişti.

Kitapları yükleyip bizi de alıp karakola götürdüler. Delilleri toplayıp getirmişlerdi. Koli koli kitaplar...

Osman, "ben Hoca'yı bırakman onunla geleceğim" dedi. Geceyi karakolda sandalyede birlikte geçirdik.

Ertesi gün evrakı hazırlayıp savcılığa çıkardılar beni. Savcılık salıverdi, soruşturmaya gerek görmedi.

TÖB-DER Lokali'ne gelip giden Ordulu olduğunu öğrendiğim bir genç Samsun'da silahla yakalanmış, silahı Ziya Gül'den aldım. Onun evde silahı var demiş.

Dedirtmişler.

Bu genci tanımam bilmem.

Onlar da çat kapı gelivermişler...

Sürgün Hikâyesi

Bir de benim de içerisinde bulunduğum öğretmenlerin sürgün hikâyesi var, anlatmadan geçmeyeyim.

1979 öğretim yılı içerisinde Giresun'da çeşitli okullarda çalışan 5 öğretmen farklı aralıklarla sürgün edildiler.

Sene ortasında Kenan Çalıkoğlu, Zeki Öztürk, Emel Sarıtepe isimli Eğitim Enstitüsü öğretmenlerinin çeşitli illere sürgün kararnameleri çıktı.

Sonbaharda bu kez Giresun Lisesi Edebiyat Öğretmeni Hasan Çatak ve bir süre sonra benim de sürgünüm çıkmıştı.

Gerekçe olarak orta yerde sağcı bir gazetenin birkaç gün boyunca süren sözü edilen öğretmenleri karalayan yayını vardı. Sağcı gazete, okullarda yaptığı röportajı birkaç gün yayınlamış. Röportajda Giresun'un çeşitli okullarında görev yapan bizlerin okulları devrimci üsler hâline getirdiğimiz, öğrencileri eylemlere teşvik ettiğimiz uzun uzun anlatılıyor; birer öğrenci ve velinin ağzından sınıflarda komünizm propagandası yaptığımız, kendilerini eylemlere yönlendirdiğimiz anlatılıyordu. Gazete, sözü edilen öğretmenler hakkında genel bir hükme varıyor. Bu öğretmenlerin Giresun'u karıştırdığını, derhal Giresun'dan uzaklaştırılması gereğine işaret ediyordu.

Yayın, hedefine ulaşmış, bakanlık katında etkili olmuştu. Farklı okullardaki 5 öğretmen farklı aralıklarla sürgüne gönderiliyordu.

Bakanlık, gazete tefrikasında sözü edilen suçlamaları mahalli yöneticilere sorma gereği bile duymadan, röportajda geçen veli

ve öğrenci gerçek mi? Böyle bir veli ve öğrenci var mı? Araştırmaya dahi gerek görmeden sürgün kararnamelerini Valiliğe postalamıştı.

Der demez Ankara'ya gidip Bakanlık'ta bu sürgün gerekçesini bürokratlara sorduğumuzda "bize üstten söylediler, biz de kararname hazırladık gönderdik illere" diyorlardı.

Bürokratlara "kim verdi bu emri" dediğimizde: "Biz üstten verilen emri yerine getirdik" yönünde soruyu geçiştirici cevaplar veriyorlardı. Vaziyeti anlamıştık, "koca koca devletimizin istihbarat birimleri böyle istiyordu."

Eğitimde ilk sürgün olayı duyulunca öğrencileri bir gün dersleri boykot etmiş, okullarda öğretmenlerin sürgünleri protesto edilmişti. Kentin bütün duvarları "Devrimci Öğretmenler Sürgün Edilemez" yazıları ile donatılmış, bütün caddelere isimleri yazılarak sürgünlerin durdurulmasını isteyen pankartlar asılmıştı.

Giresun kamuoyu bu sürgünlere karşı olmasına rağmen öğretmenlerin sürgün kararnamesi durdurulamamıştı.

Beni Çorum Hitit Ortaokulu Türkçe öğretmenliğine göndermişlerdi, derslere girmeden 10 gün kadar kaldım.

Sonra Çorum Alaca Lisesi Türkçe öğretmenliğine gönderildim, 8 ay kadar öğretmenlik yaptım. Bu sürenin bir bölümünde rapor kullanmıştım.

Alaca, o zamanlar merkezinde 15-20 bin insanın yaşadığı, çevresine 90 civarında köyün serpildiği koca bir yerdi. Kent merkez ve çevresinde 6-7 köy Sünni, diğer köylerde Alevi yurttaşlar oturuyordu.

Merkezde yaklaşık 2,5-3 bin kişinin yaşadığı bir mahalle vardı. Bu mahalle Alevi mahallesiydi. Liseye giden öğrenciler bu mahallede toplanır, şehrin dışındaki liseye toplu olarak giderlerdi. 1.200 mevcutlu lisede bu mahalleden gelen 120 kadar öğrenci vardı.

Okulda MHP eğiliminde öğretmen ve yöneticiler ağırlıktaydı. Arada bir öğrenciler arasında kavgalar olur, bu kavgalarda okul tatil edilirdi. O sıralar azınlıkta olan İslamcı öğretmenler ve öğrenciler kavgaya katılmazlar, kenara çekilirlerdi. Öğretmenler kurulunda, okul içinde öğrenci öğretmen ilişkilerinde İslamcı öğretmenler, MHP'li yönetime karşı bizimle birlikte davranırlardı.

1980 öğretim yılı biterken öğretmenliğim fiili olarak bitti. Depboy'dan bir yol Çınarlar'a sapar.

Yürüdüm sokak boyu.

Çınarlar Cami hoparlöründen kalın tok sesli bir konuşma sürüyor. Bayramların kutsallığı, insani ilişkiler ve kardeşlik üzerine imamın öğütleri yayılıyor etrafa.

Karşıda dönemin Belediye Başkanı General Ali Rıza Erkan'ın kişisel inisiyatifi ile belediyeden kiraladığımız TÖB-DER binası duruyor.

12 Eylül'den sonra itfaiye yerleşmiş buraya. Şimdi polis karakolu!

Şehrin bu yüzü okullar semtidir önceden beri. Meslek Yüksekokulu, Giresun Lisesi, Ticaret Lisesi, Kız Sanat Okulu, ortaokullar, ilkokullar...

Sabah, akşam bu sokaklar cıvıl cıvıl kızlı erkekli öğrenci kaynar. Mahallelerde, caddelerde, sokaklarda gençlik akar.

Bütün okullarda laik, demokrat bir hava hâkimdi o zamanlar. Lise, ticaret lisesi ve ortaokullarda öğrenciler ülke genelindeki demokratik protestolara katılırdı. Meslek Yüksekokulu öğrencileri bu tür protestoların önünü çekerdi.

Maraş Katliamı protestoları, okul boykotları, 1 Mayıs arifesinde okullarından çıkan öğrenciler küme küme, Sokakbaşı'na veya Çınarlar Cami önündeki meydana kadar sloganlar atarak yürürler, sessizce hiçbir taşkınlık olmadan dağılırlardı.

Eğer polis müdahalesi olmazsa, sokak protestolarında hiçbir hadise olmazdı. Yürüyüş sırasında öğrencilerin hiçbir hırçınlığı olmaz, esnaf ve mahalleli alkışlardı onları.

Bu bina TÖB-DER'e 1980 yılına dek hizmet vermişti. 1978 sonrası kurulan Giresun Devrimci Kadınlar Derneği de bu binada etkinlik göstermişti. Esasen bina, geniş üye tabanı bulunan, sık sık üyeleri ile geniş katılımlı üye toplantıları yapan dernekler için çok elverişli bir binaydı. Bu derneklerin sosyal çalışmaları da oluyordu. İki büyük salonu ve daha küçük iki odası ile bu derneklerin etkinliklerine uygun bir konum arz ediyordu.

TÖB-DER Eğitim Emekçileri

Afrika'da kim ilericiyse, kim halktan yanaysa,
kim emperyalistlere karşıysa ona komünist denir.
Ama kim emperyalistlerden yana olmuşsa,
kim ceplerini doldurmuşsa, o örnek adamdır.
Taparlar onlara!

Lumumba

Öğretmenlerin, örgütlü hareket etme ve örgütlenme duyarlığı ve gelenekleri diğer kamu çalışanlarına göre çok daha eskiye dayanır.

Bu gelenek, Kurtuluş Savaşı yıllarına kadar varır. Geçen yıllarda her dönemde aktif bir örgütlenme ve mücadele ruhu içerisinde olmuşlardır.

Yarattıkları örgütlenmeleriyle her dönemde, toplumsal muhalefetin çok önemli bir bileşeni olmuşlardır.

Çevrelerinde feodaliteye karşı, her türlü gericiliğe karşı, faşizme karşı, bilinçli üyeleri aracılığı ile bağımsızlık ve demokrasi temelinde bilinç taşırken protestoların aktif katılımcısı olmuşlardır.

Türkiye Öğretmenler Federasyonu, Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS), Tüm Öğretmenler Birlik Dayanışma Derneği (TÖB-DER) bu geleneğin izlerini ve birikimlerini taşır.

1975 sonrası faşist güçlerin saldırıları yurt düzeyinde iyice hız kazanmıştı. Saldırılar yer yer okul, fabrika, semt ve mahalle hatta kentlerin işgaline kadar varmaktaydı.

Yaşanan süreçte, Malatya, Maraş, Sivas, Çorum Katliamları kentlerin işgali provaları biçiminde ortaya çıkmıştır. Bu saldırılar ülkeyi topyekûn olarak teslim almayı amaçlıyordu.

Dönemin iktidarları bu saldırıları önlemek, saldırganları yakalamak ve gereğini yapmak yerine saldırganlara arka çıkmaktaydı. Dönemin ünlü politikacısı, bu ülkede uzun yıllar başbakanlık ve cumhurbaşkanlığı yapan Demirel "Bana sağcılar adam öldürüyor dedirtemezsiniz" diyerek faşist teröre ve katliamlara göz yumduğunu ifade etmekteydi.

Tüm Öğretmenler Birlik Dayanışma Derneği, 12 Mart'ta yapılan anayasa değişikliği ile kurulması yasaklanan Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın devamı olarak sosyal hayatımızda yerini almıştır.

TÖB-DER, ülkede faşizme karşı süren bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde bütün üyeleri ile birlikte yer alırken Türkiye Öğretmenler Sendikası ile başlayan öğretmenlerin "grev ve toplu sözleşmeli sendika" hakkını kazanarak taçlandırmak hedefini önüne koyuyordu.

TÖB-DER, ülkede, laik, demokratik, bilimsel eğitimi amasız, lakinsiz ortaya koyuyor ve sonuna kadar savunuyordu. İlaveten demokratik hak ve özgürlüklerin kesintisiz kullanılmasını, toplumda bütün sosyal sınıf ve tabakaların örgütlü bir biçimde ülke yönetimine katılmasını hedefleri içerisinde görmekteydi.

Düşüncenin önündeki bütün sınırların kaldırılması, insanların dil, din, siyasal düşünce, etnik köken, mezhep ve cinsiyetine bakılmaksızın yasalar önünde eşit sayılmasını istiyordu.

Bu yüzden ülkemizde faşist saldırılardan en fazla zararı gören de TÖB-DER'li öğretmenler oluyordu. Birçok yerde lokalleri, binaları yakılıp yıkılıyor. Üyeleri sürgüne gönderiliyor. Her gün memleketin farklı bölgelerinde onlarca üyesi tehdit ediliyor, dövülüyor, saldırıya uğruyor, katlediliyordu. Tüzel kişiliği, yöneticileri, şubeleri ve üyeleri sürekli bir saldırı ve taciz altında bırakılıyordu.

Öyle günlerden geçiliyor ki çoğu kez polis, jandarma saldıran güçlerin arkalayıcısı, koruyuculuğunu yapıyordu.

TÖB-DER, eğitim özgürlüğü, can güvenliğini ortadan kaldıran bu ardı arkası kesilmeyen alçakça saldırılar karşısında genel merkezinden en uzak köydeki üyesine kadar bütün örgütü ile karşı durmanın yollarını arıyordu. Bu yolun örgütlenmeden geçtiği bilinciyle bütün öğretmenleri bu dayanışmanın içerisine, TÖB-DER çatısı altına çağırıyordu.

TÖB-DER, bu azgın saldırılar altında olmasına karşın hiç duraksama göstermeksizin resmî ve sivil çetelerin saldırılarına karşı dönemin öğretmenlerine demokratik laik bilimsel eğitim için, demokratik hak ve özgürlükler için, grevli. toplu sözleşmeli sendika hakkı için önderlik etmeyi başarmıştı.

Faşizme karşı halk güçleri ile omuz omuza bağımsızlık demokrasi mücadelesinin içerisinde yer almayı bir yurtseverlik görevi olarak yerine getirmiştir.

Bu mücadele içerisinde 210 üyesi katledilir. Binlercesi yaralı, sakat bırakılır. On binlercesi evinden, okulundan koparılıp sürgünlere gönderilir. Çok ağır çalışma şartlarına rağmen TÖB-DER'li öğretmenler, süreç boyunca ezilen halkın yanında olmayı bir namus borcu, yurtseverlik görevi kabul etmiş, faşist saldırılara teslim olmayarak kentte, köyde direniş destanları yazmışlardır.

Bu zorlu koşullar içerisinde TÖB-DER, eğitim emekçilerinin %60'ını, 220 bin öğretmeni, merkezî çatısı altında toplamayı başarmıştı.

12 Eylül'le devletin gözü yine öğretmenlerin üzerindedir. TÖB-DER kapatılır. On binlerce üyesi gözaltına alınır, işkence tezgâhlarından geçirilir, binlercesi zindanlara doldurulur.

'90'lı yılların başında Avrupa Birliği ülkelerinden bir grup "eğitimci sendikacı" bizdeki sendikal çalışmalarla ilgili dayanışma için Türkiye'ye gelmişlerdi.

Sohbet arasında Batılı eğitimci sendikacılar:

"Siz çok politiksiniz. Bu kadar geniş bir mücadele, enerjinizi tüketir. Sendika hakkı mücadeleniz zora girer, sendika hakkınızı almanız gecikir" gibi sözler etmişlerdi.

Gerçekte bu tartışma bizim içimizde de süregelmiştir hep. Şimdi de sürüyor ya.

Politikacılar, muhalefette olduklar zaman memurların grevli toplu sözleşmeli sendika hakkına sahip çıkarken, iktidara geldiklerinde bu hakkı görmezden gelmişlerdir.

Devleti yönetenler, çalışanların politikadan uzak durmasını isterler, politikayla ilgilenmelerini istemezler.

Öncelikle bu konuyu da irdelemek gerekmez mi?

Bizim ülkemizde geçmişten beri yönetenlerin sıra geçmeksizin hepsi, çalışanların, altsınıfların politikadan uzak durmalarını istedikleri, belli kesimlere yasaklar getirdikleri herkesin malumudur.

Bu hassasiyetin temelinde bütçeden diğer uygulamalara kadar tercihlerin yönetimler aracılığı ile sermaye sınıfının çıkarlarına göre düzenlendiğinin öğrenilmesi korkusu yatmıyor mu?

Bu politik tercihlerin öğrenilmesi, beraberinde politik itirazları da getirecektir. Bu itirazlar nereye kadar varır. Sonunu kestirmek zordur. Belki de sermaye iktidarlarını silkelerler!

Politikadan kastedilen günlük politika ise, yani (A) partisinin (B) partisinin mensubu ve onun görüşlerini savunmaksa orada durmak gerekir.

Olay mensubiyet meselesinin ötesinde bir konudur. Bu konu ülkenin temel yönelimi olan laik, özgürlükçü, aydınlık geleceği ile ilgilidir.

Ülkenin bağımsızlıktan koparılıp emperyalizme bağlı, yeni sömürge hâle sokulmasına karşı çıkıp çıkmamakla ilgilidir.

Eğitimin parasız, laik, bilimsel olmasıyla yakından ilgilidir.

Öğretmenlerin diğer toplum kesimleri gibi sisteme karşı kendi hak ve çıkarlarını koruyacağı grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı ile ilgilidir.

Yurttaşlarca birlikte üretilen ulusal gelirin yurttaşlar arasında adil bir biçimde dağıtılması ile ilgilidir.

Anayasa, yasalar önünde eşit yurttaşlık hakkı ile ilgilidir.

Düşünce, basın özgürlüğü ile sağlanan yurttaşların haber alma ve öğrenme hakkı ile ilgilidir.

Eğer politikadan kasıt, not ettiklerimiz ise öğretmenler de, yurdunu seven her yurttaş gibi, bu temel değerlerin yerleşmesi, gelişmesi hedefiyle politika yapmayı, yurttaş olmanın gereği olarak düşünülmelidir. Bu anlamda politika ülkenin geleceği için "büyüklere" bırakılamayacak kadar hayati önem taşır.

Politikayı dar anlamda günlük işlerle ilgili tutarsak anlamını daraltırız. Bizce politika içerde özgürlüklerine düşkün, emeğin hakkının korunduğu, üretenlerin yönetebileceği onurlu eşit yurttaşların yaşadığı bir iklimin oluşmasına zemin hazırlayan, dışarıda genel yurt çıkarlarını koruyan, barış içerisinde bir arada yaşanabilen bir dünya ilkesini öne çıkaran politikaların takipçisi olması gereği ortaya çıkıyor.

Devrimci Öğretmen

Boşuna değil!
Boşuna değil hiçbir şey.
Boşuna gitmedi yürünen yol.
İşlenen nakış.
Ekilen Tohum
Boşuna gitmedi.

Kemal Yalçın

Giresun'da Devrimci Öğretmen'in bir araya gelişi 1975 yılı sonlarına rastlar. Giresun birlikteliği ülke düzeyinde Devrimci Öğretmen çalışmaları açısından bir ilk olma özelliği taşır.

İçlerinde öğrencilik yıllarında Dev-Genç'le teması olanlar yanında, Türkiye İşçi Partisi'ne oy verenler, sosyal demokrat düşüncede olan öğretmenlerin yanı sıra, 12 Mart öncesi Karadeniz'de yapılan fındık mitinglerine katılan devrimci sempatizanlar da bulunmaktadır.

Çevresinde geniş, bilinçli bir öğretmen halkasını oluşturan bu birliktelik, 12 Eylül 1980 Darbesi'ne kadar sürecek olan Devrimci Öğretmen Meclisi'nin ilk bir araya gelenleri olur.

Devrimci Öğretmen Meclisi, 12 Eylül'e kadar geçen süre içerisinde yeni katılımlarla sürekli genişleyen canlı bir organizma hâlini almıştır.

Girip çıkmalar olsa da bu birliktelik içerisinde Kenan Çalıkoğlu, Mehmet Öztürk, Cihat Kasapoğlu, Fazlı Usta, Mehmet Yılmaz, Selahattin Yılmaz, Zeki Öztürk, Talip Alicanoğlu, Şengül İnce, Şavku Maraş, Sevgi Atamer, Sadi Kemal Akpınar, Reşat Pehlivan, Osman Baran Can, Orhan Kaya, Nurhayat Hamaratoğlu, Nihan Namık Dinçer, Nevin Gümüş, Müzeyyen Karan, Cevat Karan, Mustafa Reisoğlu, Mustafa Kurt, Kamuran Kurt, Mustafa Çoban, Mustafa Cantürk, Mustafa Canikli, Meserret Günseren, Mehmet Tahmas, Hatice Tahmas, Mehmet Caniklioğlu, Mehmet Alpaslan, Kâmil İnce, İsmail Susak, İsmail Canikli, İhsan Kesik, Hüseyin Karaca, Havva Kabadayı, Hasbi Yılmaz, Hasan Kirmanoğlu, Harun Şahan, Halil Elevli, Hacer Mine Bora, Faruk Ceylan, Emel Sarıtepe, Dursun Ali Turan, Celal Musaoğlu, Celal Alpaslan, Cafer Karabay, Avni Bayrak, Alim Erkuş, Ahmet Şahin, Ahmet Özcan, Ziya Gül, Şemseddin Ceylan, Emin Kılıç,

Halil İbrahim Şen, Ali Topal, Hasan Çatak, Abdullah Gülbudak hatırladığım devrimci öğretmenlerdi.

İl ve ilçelerde bu meclis, periyodik toplantılarında öncelikle öğretmenlerin özlük ve mesleki sorunları yanında eğitim ve öğretimin genel sorunlarını, ülkedeki genel siyasal durumu, yerel sorunları tartışır, çözüm yollarını araştırır, geniş öğretmen kesimleri ile ortaklaşa programlar hazırlanır. Sorunların çözümüne ilişkin komisyonlar kurulur, görevlendirmeler yapılırdı.

Giresun TÖB-DER, devrimci bir yöntemle, eğitimin içeriğinden kitaplara, öğretmen yetiştirilmesinden, hizmet içi kurslara dek birçok konuyu tartışmaya açarken eğitim alanında dinamik bir çalışma sergilemiştir.

Şube, bu çalışmaların yanında kültürel ve sosyal çalışmalarına hiçbir dönemde ara vermemiştir.

Devrimci Öğretmen'in öğretmen camiasında etkinlik kazanıp öncelikle Giresun TÖB-DER Şubesi seçimlerini alması sonucu şube yönetimine gelmesi, bilinçli ve disiplinli bir çalışmasının sonucu olmuştu.

1976 ilkbaharında yapılan TÖB-DER şube seçimleri 5 oy farkla kaybedilmişti.

Seçimler kaybedilmesine karşın, hızla ortak hareket etme refleksleri gelişiyordu. Artık Devrimci Öğretmen'in çalışma ilkeleri, bir çalışma programı vardır. Dünyaya demokratik kitle örgütlerine, TÖB-DER'e, eğitime bakışı giderek grup içerisinde ortaklaştırılmıştı.

Grup olan Devrimci Öğretmenler artık yönetimi istiyorlardı. 1976 sonbaharında olağanüstü kongre yapılmıştı. 6 ay önce 5 oy farkla kaybedilen seçim bu kez 30 farkla kazanılıyor, Devrimci Öğretmenler şube yönetimine geliyorlardı.

Benim başkanlığımda oluşturulan yönetim kurulu, Mehmet Öztürk, Mehmet Yılmaz, İhsan Kesik, Fazlı Usta'dan oluşuyordu.

Giresun şubesinde Devrimci Öğretmenlerin yönetimine geçmesi, TÖB-DER genelinde yönetime gelen ilk şube olma özelliği taşıyordu. Ayrıca şube içerisinde Devrimci Öğretmenlere geniş bir hareket alanı yaratmıştı.

Devrimci Öğretmen'in bir araya gelmesinde önemli birkaç nedeni sıralamak doğru olacaktır.

Parti-Cephe hareketi, Karadeniz bölgesinde başta Dev-Genç'in fındık, tütün mitingleri olmak üzere üretici köylülük, öğretmen, gençlik içerisinde çok geniş bir sempati yaratmıştı.

Bütün bölgede Kızıldere Katliamı, bir direniş destanı olarak algılanmıştı. Dava uğruna ölünebileceğini ortaya koyan bu direniş, belleklerde sempati ile yerini alıyordu. Bu nedenle gençlik, öğretmenler ve sol çevrelerde Cephe fiziki olarak bitmesine karşın ideolojik ve programatik olarak geniş bir sempati ağı ve takipçi yaratıyordu.

Cephe taraftarı devrimci öğretmenler, Karadeniz bölgesi insanlarıydı ve bu insanlar yaşıyorlardı.

1976 yaz başı yapılan TÖB-DER Giresun şube seçimleri, Giresun'da Devrimci Öğretmenlerin bir araya gelmelerine vesile olan sebeplerin en önemlisi olabilir.

Bu grup, kongreye yönelik ortak yönetim ilkeleri tespit edip bağımsız Devrimci Öğretmen listesi ile TÖB-DER şubesi seçimlerine katılmışlardı. Seçimler, birkaç oy farkla kaybedilmiş olsa bile grupta ortak hareket etme, ortak tavır alma refleksi hızla gelişiyordu.

1975 yılı içerisinde çıkmaya başlayan *Devrimci Gençlik* dergisi çevresi ile ilişkiler oluşturulmuştu.

Buradan hareketle *Devrimci Gençlik* dergisi giderek ortaklaşa okunur hâle gelirken; dergide yer alan yazılar grubun ideolojik ve teorik yönünü tamamlar hâle geliyordu.

12 Eylül Sıkıyönetim Savcılığı ve mahkemenin saptırma ve kara çalmalarına karşın Giresun TÖB-DER Devrimci Öğretmenlerin yönetimde bulunduğu süreç içerisinde demokratik kitle örgütü özelliğini hiçbir zaman kaybetmeden, öğretmenlere sendikanın yasak olmasına karşı bir sendika gibi faaliyet göstermiştir.

Giresun Devrimci Yol Davası Gerekçeli Kararı, 1977-1980 arası TÖB-DER'in bütün etkinlikleri Devrimci Yol çalışmasına bağlanırken TÖB-DER'i sadece eylem yapan, öğretmenleri eylemden eyleme koşturan bir örgüt olarak göstermek istemiştir. Öğretmenlerin demokratik kitle örgütünü polisiye bir kafayla, kriminalojik bir olay olarak değerlendirmiştir.

Giresun Devrimci Yol İddianamesi ve Gerekçeli Kararı, 12 Eylül Faşist Cuntası'nın mantığı ile Giresun çevresi devrimci demokratlarını mahkûm etmek adına iftira ve çarpıtmalarla şişirilmiş koca koca kitaplardır.

O kitaplarda demokratik bütün örgütlenme ve eylemlere saldırı, bu örgütlerin mensuplarını aşağılamaya çalışan bir mantık hâkimdir.

TÖB-DER'den söz edilirken, eğitim ve öğretimle ilgili çalışmalarını görmek istemezler. Şubede kurulan komisyonlarca hazırlanan dosyada ders kitapları üzerine çalışmaları, müfredat ve program çalışmalarını anmazlar bile... Halbuki bu bilgiler dosyalar hâlinde mahkeme evrakı arasına girmiştir.

Üyelerini piyasa baskısından kurumak için öncülük ettiği kooperatifleri görmek istememişlerdir.

İddianame ve Gerekçeli Karar öyle kasıtlı hazırlanmıştır ki hâlen TÖB-DER'li 60 öğretmen ailesinin oturduğu konut kooperatifi evlerini görmek istememiştir.

Diğer bir kooperatif ise "Öğretmenler Tüketim Kooperatifi"dir.

Bu dayanışma kurumları12 Eylül sonrası da resmî kara çalma ve kötülemelere rağmen etkinliğini sürdürmüştür.

TÖB-DER'in amatör bir anlayışla hayata geçirdiği kültür, sanat ve sosyal hayata ait çalışmaları, esasen Giresun'unda laik demokratik bir iklimin oluşmasına katkı sunan etkinliklerdir.

Bunlar içerisinde tiyatro, müzik, kültürel anma ve şenlikler dikkate değer çalışmalardır.

Evet; TÖB-DER, ülkede estirilen faşist baskılara karşı, Maraş Katliamı ve yıldönümlerinde ve örgüte yönelen saldırılarda üretimden gelen gücünü kullanarak iş bırakımı yoluna da gitmiş, hemen bütün okullarda derslerin kesilmesini sağlamıştır.

Bu eylemliliklerine onlarca üyesi ve on binlerce öğrencisi katılmıştır. Böylece faşist katliamlara ve TÖB-DER'e karşı gelişen saldırılara karşı kamuoyunun dikkati çekilirken tüm eğitim camiası harekete geçirilmek istenmiştir.

Ülkede estirilen faşist terör karşısında kapalı salon ve sokak gösterileri, düzenlemiş, örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılması, düşünce özgürlüğünün geliştiği demokratik bir toplum arzusu ile meydanlara çıkılmıştır.

Demokratik eğitim talepli araştırma, seminer ve diğer salon toplantıları yanında onlarca sokak eylemini de hayata geçirmiştir.

TÖB-DER sadece kendi dar çıkarları ile uğraşmaktan öte halkın içerisinde bulunduğu yoksulluk ve yoksunlukla da ilgilenmiştir. Zamlara, hayat pahalığına karşı da diğer emekçi kesimle birlikte mitingler, gösteriler düzenlemiş halkı zamlara, pahalılığa karşı durmaya çağırmıştır.

Giresun TÖB-DER mahalli olduğu gibi merkezî olarak düzenlenmiş demokratik eylemlere de iştirak etmiştir. Bu eylem-

lerin ilki TÖB-DER Genel Merkezi'nin içinde yer aldığı meslek örgütleri ile 1977 yılı başında ortaklaşa düzenlenen "Pahalılığa, Zamlara, Faşizme Karşı Mücadele Kampanyası"dır. Kampanyayı düzenleyen örgütler, bölgelerde miting kararı alırlar.

Doğu Karadeniz bölgesindeki miting, Giresun'da yapılacaktır. O sıra Giresun TÖB-DER şube başkanıyım. Biz de Giresun TÖB-DER olarak miting hazırlık çalışmaları içerisine girdik.

Mitinge Samsun'la Artvin arası bütün kitle örgütleri, CHP dahil sol siyasi partiler, sendikalar ve derneklerin katılmalarını arzu ederek bütün çevreye davetiye çıkardık.

Miting öncesi Doğu Karadeniz'deki tüm parti, sendika ve kitle örgütleri ile bir toplantı düzenledik. Toplantı Giresun TÖB-DER salonunda yapılmıştı. Toplantıda uzun ilke ve içerik tartışmaları arasında toplantıya temsilci gönderen örgütlerin önerileri alınmış, bütün çevrelerin katılımının sağlanması için gerekli özen gösterilmişti.

Miting Belediye Alanı'nda yapılacaktır.

Miting alanı, çevredeki çay ocakları, kahveler, parklar, sokaklar ve meydan sabahtan itibaren çevre il ve ilçelerden, köylerden gelen mitingci, seyirci ve meraklılarla dolmuştu.

Miting sabahı, Devrimci Gençlik çevresinden Ali Başpınar da Ankara'dan bir paket bildiri ile Giresun'a gelir. Arabadan inişte miting alanına girer, getirdiği bildirileri mitingci gençlerle dağıtır.

"Zama, zülme, işsizliğe karşı mücadele" içerikle bildirinin bir cümlesi CHP'yi oligarşinin yedek lastiği olarak nitelenmektedir. Miting alanına geldiğimde CHP İl Sekreteri Avukat Nurten Pamuk'un beni aradığını duydum.

Karşılaştığımızda:

"Bu ne hocam" dedi, "çok kırıldım. Bizi karşı safa itiyorsunuz" gibi sözler etti.

Bildiride geçen değerlendirmenin Cumhuriyet Halk Partisi'ni tam olarak ifade etmeyeceğini, faşizme karşı mücadelede birlikte davranmamız gereğini kendisine söyledim.

Bildiride geçen cümleye çok içerlemişti. Fazlasıyla olumsuzlandı. Yine de mitingi terk etmedi CHP'li dostlar, mitinge katıldılar.

Avukat Nurten Pamuk, adliye ile başımızın fazlası ile dertli olduğu dönemlerde bize hukuki yardımlarını esirgemedi. Mat-

baası ile bütün bildiri ve broşürlerimizi paralı parasız sıkıntısız bastırdı. Gazetesi, laik ve demokrat çizgisini her zaman korudu. Bu özellikleri ile kendisini saygı ile anmayı bir hak bilirlik olarak kabul ediyorum.

Ali'yi buldum. "Bildiriyi dağıtmada acelen neydi? CHP'li arkadaşları kızdırmışsın" dedim.

"Bu mu kederin, aldırma, çözeriz" gibi laflar etti.

Mitinge katılım yüksek oldu.

İlk konuşmayı ben yapmıştım. Konuşmamda: Toplumun bütün katmanlarının örgütlü olarak sürece katılmasını; hak ve çıkarlarını korumak, geliştirmek için mutlaka örgütlü hareket etmek gerektiğini, gençliğin, öğretmen, memur, işçi, üretici, köylü, küçük esnaf ve serbest meslek sahiplerinin kendi içlerinde örgütlenmelerini, çağımızın örgütlü toplumlar çağı olduğunu, örgütlü güçlerin yenilemeyeceğini örneklerle belirtmiştim.

Varolan demokrasinin toplumu oluşturan farklı sınıf ve tabakaların örgütlü güçleri ile demokratik içerik kazanacağı, bu katılım olmadıkça demokrasiden söz edilemeyeceği gibi bir içerik taşıyordu konuşmam.

Bir süre sonra savcılar, konuşmamın içeriğinde "komünizm propagandası yaptığım" iddiasıyla asliye ceza mahkemesinde dava açmışlardı. Ceza Yasası'nın 142. maddesi, gereği cezalandırılmamı istiyorlardı.

O zamanlar ceza yasasının 141-142. maddeleri yürürlükteydi. Cumhuriyet dönemi boyunca sola karşı çoğu davalar bu maddelerden açılırdı. Türkiye'de yolu cezaevlerinden geçen bütün aydınlar, düşünce insanı, yazarlar, araştırmacılar, sendikacılar Ceza Yasası'nın bu maddelerinden yargılandılar, mahkûm edildiler, cezaevlerinde kaldılar.

Asliye Ceza Mahkemesi, dosyamı her demokratik istem karşısında komünizm propagandası yaptığı savıyla kafayı bozmuş, ceza hukukumuzun mimarı, siyasi davaların abone bilirkişisi Sulhi Dönmezer'e göndermişti. Dönmezer, tereddütsüz konuşma metninde komünizm propagandası yaptığım kanaatini bildiriyordu. Dönmezer'in, bu tür davalarda zaten başka bir kanaat bildirdiği görülmemişti.

Duruşma sürecinde Sulhi Dönmezer'in bilirkişiliğine itiraz edip yeni bilirkişi atanmasını istedik, isteğim, mahkemece kabul edildi.

Bu kez Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'den iki öğretim üyesi bilirkişi olarak atanmıştı. Yeni bilirkişi raporunda "Miting konuşma metninde komünizm propagandası olmadığı", aksine "örgütlü bir demokrasiden, öğretmenlerin, gençlerin, esnaf, işçi üreticilerin örgütlenmesinin gereğinden" söz edildiği kanaati bildiriyordu.

Yeni bilirkişinin kanaati mahkemece dikkate alındı. Bu davadan beraat ettik.

Ben, iki dönem 1976, 1978 dönemlerinde TÖB-DER yönetiminde bulundum. İkinci dönemde Mehmet Öztürk ayrılmış, yerine Celal Musaoğlu girmişti yönetime. Üçüncü dönemde Kenan Çalıkoğlu'nun başkanlığında, Cihat Kasapoğlu, Mehmet Alpaslan, Selahattin Yılmaz, Mehmet Yılmaz yönetim kurulunda bulunmuşlardı. Kenan Çalıkoğlu'nun Havza'ya sürgün edilmesi sonucu Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı Cihat Kasapoğlu yürütmüştü.

1979 yılı son kongrede Celal Musaoğlu başkanlığında, Reşat Pehlivan, Mustafa Dikmen, Mehmet Yılmaz, Cihat Kasapoğlu'ndan oluşan bir yönetim işbaşına gelmişti. Bu yönetim 12 Eylül gelene dek öğretmen mücadelesine önderlik etmişti.

Giresun'da Devrimci Kadınlar

Yaşlı bir kışa rehin düşse de günler,
Kalbindeki tomurcuğu baharla büyüt;
O tomurcuk düşlerinin yağmuruyla ıslansın.
Yılmaz Odabaşı

Giresun da gelişen toplumsal muhalefet içerisinde kadınların etkinliği hızlı bir yükseliş seyri izlemişti.

Giresun Devrimci Yol Davası Gerekçeli Kararı'nda 50'yi aşkın kadının davaya şu veya bu şekilde dahil olduğu görülmektedir.

Yönetsel kademede yer almasalar bile, mahalle çalışmaları, fındık üreticilerinin taban fiyatları ve fındıkta sömürüye karşı yürüttükleri mücadelede, fındık işçileri ve çalışan kadınlar içerisinde kadınların izlerini, emeklerini ve yaratıcılıklarını açıktan görebiliyoruz.

Devrimci Kadınlar Derneği bu çalışmaların geliştiği bir dönemde kurulmuş, özellikle kadınlar içerisinde devrimci çalışmaların organizasyonunu üslenmişti.

Özellikle fındık mitinglerinde sağladıkları lojistik destek, köy ve mahallelerde yapılan ev ziyaretleri, kadınlarla yapılan yüz yüze görüşmeler aileler üzerinde etkili olarak ev kadınlarının sempatisini kazandılar. Ev ziyaretleri ve kurulan dostluklar sonucu kumar, içki, aile içi şiddet karşısında tavır alış, kadın hareketinin etkinliğini artırmıştı.

Ev ziyaretlerinde ağırlıklı konulardan birisi de erkekler arasında yaygın olan kumar ve içkinin ailede yarattığı yıkımdı. Devrimci kadınların gündeme aldığı bu konunun birçok ailede etkili olduğu görülmüştü. İlişki kurulan ailede kumar ve içkinin hızla terk edildiği kadın arkadaşlarca ifade edilmişti. İşsizliğin yoğun

olduğu mahallelerde erkeklerin bu alışkanlıktan kurtarılması birçok ailede eşler arasında bozulan ilişkilerin yeniden ve daha güçlü bir şekilde kurulmasını getiriyordu. Çürümüş düzene ve onun yarattığı geleneklere karşı tavır alışın izleri bir kısım çevrelerde yaşamakta; belleklerde, davranışlarda kendini var etmektedir

Giresun'da kadınlar, bir yandan mahalle, köy ve kasabalarda yürütülen faşizme karşı mücadelede aktif olarak yer alırken bir yandan da bulundukları yerlerde yerel taleplerden yola çıkarak yaratıcı etkinlikler ortaya koymuşlardı.

Çalışma mahallelerde organize ettikleri miting, gösteri yanında pazaryerlerinde pahalılığa, zamlara ve karaborsaya karşı yaptıkları gösteriler halk içerisinde çok geniş bir beğeni oluşturuyordu. Geniş mahalleli katılımıyla boş file ve boş tencerelerle yapılan gösteriler mahalleli kadınlar arasında çok etkili olmuş, pazaryerlerini şenlendirmişti.

Pazaryerlerinde "Zam zam zam, ucuzluk ne zaman", "Boş file, boş tencereyi doldurmaz", "Analar doğurur faşistler öldürür", "zam, zülüm, işkence işte faşizm" ağırlıklı olarak öne çıkan sloganlar arasında yer alıyordu.

"8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü" okullarda, işyerlerinde, mahallelerde hafta boyu bildiri dağıtımı, formlar biçiminde süren bir dizi etkinliler yapılırdı.

Bazı mahallelerde sağlık taraması yaptırılmıştı, doktor getirilmiş önce çocukları, sonra ev kadınlarının evlerde tek tek muayene edilmeleri sağlamıştı.

Fiskobirlik işyerlerinde çalışan kadın işçilerin fındıkta ve Fiskobirlik'te yaşanan sömürüye karışı duyarlıklarının artırılması konusu hiç gündemden düşmüyordu.

İşyeri ve sendika içerisinde işçilerin katılımı ve demokrasi tartışılırken faşist kadrolaşmaya dikkat çekiliyor, kendi hak ve özgürlüklerine sahip çıkmaları yaygın tartışma konusu oluyordu.

İşyerinde, öğlen tatillerinde, iş çıkışlarında etkin bir çalışma ve canlı bir tartışma yaşanıyordu.

Servis otolarında okunan bildiriler. Fabrika etrafına çıkarılan duvar gazeteleri, işçilerin evlerine yapılan ziyaretler bu çalışmaların tamamlayıcı etkinlikleri olarak iz bırakan çalışmalardı.

Giresun devrimci kadınları belli bir potansiyeline ulaştığı süreçte Hatice Tahmas, Emel Sarıtepe, Meliha Yılandil, Melike

Çakır, Fatma Hün'ün yönetimde olduğu Devrimci Kadınlar Derneği'ni kurdular.

Dernek çalışmalarında daha sonraları, Havva Kabadayı, Server Seyhun, Nurhayat Hamaratoğlu, Nevin Gümüş, Sevgi Atamer de yer almışlardı.

Giresun Devrimci Kadınlar Derneği'nin öncülük ettiği bir dizi çalışmanın yanı sıra Çıtlakkale Su Mitingi geçen zamana rağmen hafızalarda yerini korumaktadır.

Bu mitingin düzenlenmesinde görev alan Melike Çakır mitingi anlatırken o günleri yaşıyor sanki.

O zamanlar Çıtlakkale mahallesinde sular akmıyordu. Su uzak mahallelerden alınıyordu. Evin su ihtiyacını gidermek çoğu zaman kadınlara kalıyordu, o nedenle özellikle kadınlar perişandı.

Susuzluk mahalleli halkın "canına tak demişti".

Muhtar ve mahallelilerin başvuruları yetkililerce dikkate alınmıyordu. Belediye, Valilik, Sağlık Müdürlüğü mahalleden verilen dilekçelere cevap bile vermiyordu.

Olaydan haberdar olduğu andan itibaren Giresun Devrimci Kadınlar Derneği olarak bu soruna çözüm yolları aramaya koyulurlar.

Mahalleli kadınlarla tek tek bir araya gelerek olayı görüşmeye karar verirler.

Ev ziyaretlerine başladık, evlerde toplantılar yapıyor. Susuzluğa çare arıyorduk.

Çıtlakkale yeni kurulan bir mahalle olduğu için bir dizi altyapı sorunu yaşıyordu. Ama susuzluk çekilecek gibi değildi. Suların akmaması özellikle kadınlar için büyük bir sorundu. Kadınlar "bu soruna ne pahasına olursa olsun çare bulmalıyız" diyordu. Görüşülen kadınların tamamı "Belediye'ye, Valilik'e yürüyelim" diyor, "başka çıkar yol kalmadığını" söylüyordu.

Bu yoğun talep karşısında Giresun Devrimci Kadınlar Derneği olarak "Çıtlakkale Su Mitingi"ni düzenlemeye karar verdik.

Çıtlakkale Su Mitingi'nin biz devrimci kadınlardan çok Çıtlakkaleli kadınların mitingi olmasını istiyorduk, öyle de oldu. Bir kısım gerici propagandaya karşın Çıtlakkale mitingi benimsedi. Biz de bu duyarlığı bilince döndürme, katılımı artırma çabalarımızı hızlandırdık.

Dernek olarak bir özel bülten çıkardık.

Ev ziyaretlerimizi daha da artırdık.

Evlerde sokakta hem bülteni dağıtıyor. Hem de tüm mahalleliyle konuşup onları mitinge katılmaya çağırıyorduk. Mahalleden kadınlar bizi geçmişti. Mahalle içi çalışmalarda onlar öne geçiyordu. Bizim mahalleli kadınlar, kendilerini çevrelerinde kabul ettiren birer propagandist olmuştu.

Pankart ve dövizler mahallelilerle birlikte evlerde hazırlandı.

Miting görkemli ve görsel olarak çok etkili olmuştu. Mahallenin dolmuş şoförleri bile arabalarıyla konvoy hâlinde mitinge katılırken bir grup arkadaş da bir at arabasına binerek mitinge iştirak etmişti.

Erkeklerden katılım olsa bile kadınların çok yoğun katılımı dikkat çekiyordu.

Mitingciler meydanı doldurmuştu ve konuşmacıları mahalleli kadınlardı.

Miting, Devrimci Yol İddianamesi ve Gerekçeli Karar'da "Devrimci Yol propagandası için yapıldı" dense de gerçekte Çıtlakkale mahallesinin su sorununun çözümü için çok önemli bir adımdı.

Mitingimiz etkili olmuştu.

Vilayet, belediye sorunu çözmek için harekete geçmişti. Kısa bir süre içerisinde mahalleli suya kavuşuyordu.

Siyasal çalışmalarımız içerisinde kadın hareketi boy vermiş ve yarının eşit, özgür yurttaşların yaşayacağı bir memleket için mücadelenin öncülleri ortaya çıkmış; çalışmalar meyvelerini vermeye başlamıştı.

Bu arada kadın hareketinde olduğu gibi diğer alanlarda da süreçteki bütün çalışmalarımızda birlikte omuz omuza yürüğümüz şimdi aramızdan ebediyen ayrılan Sevgi'yi, Havva'yı özlemle anarken isimlerini anamadığımız onlarca kadına sevgi ve saygılarımızı sunuyoruz.

Giresun'da kadın çalışmasını elbette ki genel çalışmalardan koparma niyetimiz yoktu. Ama o çalışmaların bir özgünlüğü vardı ve biz burada o hikâyeyi anlatmayı yeğledik.

Bu çalışmalarda baştan sona bulunan Nevin Gümüş'de uzaklardan anılarını tazeleyerek anlattı. Onun anılarındaki kadın çalışmalarını ağzından yazdık.

Kadınlar kendi aramızda toplantılar yapıyor, sohbet ediyor, dergiler, kitaplar okuyorduk. Okuduklarımız arasında ekonomi, politika, felsefe yazıları ile kadın ve sosyalizm konulu kitaplar öncelik alıyordu.

Biz kadınlar, Giresun Devrimci Kadınlar Derneği diye bir dernek kurmuştuk. Giresun TÖB-DER Binası'nda küçük bir odamız vardı. Sosyalist toplumda kadının yeri, kadınların sorunları ile ilgili sohbetlerimiz oluyordu. Giderek kadınlar arası arkadaşlıklarımız artıyordu.

Bu çalışmalar kadın arkadaşları birbirine bağladı.

Melihaların evinde toplandığımızda annesi bize menemen yapardı. O zamanlar güler, birlikte mutlu kızlardık.

Melike'nin esprili anlatımlarına gülerdik.

Birlikte güçlü hissederdik kendimizi.

Hep birlikte Fatsa senliklerine gittik. Sinema salonunda panel, tartışma vardı. Oradaki atmosfer, dayanışmalar, evinde kaldığımız insanların samimiyeti, devrimci inançları bizi çok etkiledi.

Biz de ev çalışmaları yapıyorduk. Ama orda çoktan "sosyalizm" gelmişti sanki!

Bu kadın arkadaşlarla en kötü günlerimizde birbirimize destek olduk, birbirimizi motive ettik. Kız kardeşten biraz ileri olduk bence. Cezaevinde birlikte yattık.

Çıkınca da aramızdaki dayanışma sürüp gitti hep. Zor günleri birlikte aştık...

Giresun Kalesi

Çınarlar'dan TÖB-DER binasının yanından bir yol çıkar Kale'ye. Trafiği fazla yoktur.

Yolun iki yanında sıralanan çoğu iki katlı binaların girişinde veya pencereleri aşıp balkonların demirlerine dolanmış ya da terasa sıçramış hanımeli yaz çiçekleri dolu dolu olurdu.

Nisan sonu, mayıs ayı geldiğinde evlere, sokaklara dağılır hanımeli kokusu.

Bahar akşamları bu koku bayar insanı...

Yokuştan çıkınca Kale duvarları karşılar sizi.

Kale duvarlarının kente dönük yüzüne bakanlar her sabah başka bir siyasi grubun sloganı ile karşılaşırlardı.

Tek Yol Devrim. Kurtuluş.

Tek Yol Devrim. Devrimci Yol...

Kale'de asırlık çınar ağaçlarının altında çay bahçeleri yer alırdı.

Güneye bakan kısımda Osman Ağa'nın mezarı bulunur.

Koca çınarların gölgesi, çay bahçelerine verdiği serinlik, denizden gelen meltemle insan ruhunu dinlendirir.

Karşıda Karadeniz'in tek insan yaşamasına elverişli, Amazon kadınlarının adası "Giresun adası" bulunur.

Çınarlar'dan Sokakbaşı'na inen yolun solunda bir ilkokul vardı.

O okulu Meslek Yüksekokulu olarak yeniden restore ettiler.

Bizim, Japon Yılmaz, Ali Nuri Köse, Hüseyin Bilir, İhsan Aydın gibi o dönemin Giresun Yüksek Öğrenim Gençlik Derneği kurucuları o okulun öğrencileriydi.

Sokakbaşı

Çınarlar'dan kuzey doğuya inen yolun solunda, sokağa bakan bir bina vardır. Bu bina 1906 yılında Rum Ortodoks Okulu olarak kesme taştan yapılmıştır.

O yıllarda üç katlı bina sokağa bakan kapısında Giresun Ticaret Lisesi yazardı.

Bizim Hüseyin Çakıcı bir süre öğretmenlik, bir dönem de müdürlük yaptı bu okulda.

Sevgili Süleyman Aydın, Sevgi Atamer ve Meserret Günseren Ticaret Lisesi'nin devrimci öğretmenleriydi.

Ticaret Lisesi'nden kuzeye doğru gidince ilerisi, Sokakbaşı'dır. Dört yol ağzı bir kavşaktadır. Adı adı halk türkülerine geçmiştir.

Sokakbaşı meyhane
Asmadandır kapısı
Ben gözüme aldırdım
On beş sene mahpusu...

Giresun'da Eğitim Enstitüsü'nde öğrencilik yapan sevgili Rıza Aydoğmuş mezun olup gidince, Ankara'da bir meyhane açar. Adını Sokakbaşı koyar, Ankara'da Giresunluların uğrak yeridir.

O yıllarda "Sokakbaşı" sineması, spor kulübü, pazaryeri, bahçeli kahveleri ile Giresun orta sınıf kültürünün her gün yeniden harmanlandığı oldukça hareketli bir semtti.

Sokakbaşı'nın o zaman ve her dönemde laik, demokrat bir havası olmuştur. Ticaret Lisesi, lise, ortaokullar, ilkokullarla sabah akşam cıvıl cıvıl öğrenci sesleri içerisinde gençlik, öğrenci akardı Sokakbaşı'nda.

Herkes birbirini tanırdı. Çevre okulların öğretmenleri, emekliler, futbol düşkünleri, mahalleli esnaf, öğrenciler, ev kadınları bile... Şoförü, öğretmeni, emeklisi...

İncitmeyen şakaları, akşamcı sohbetleri ile bizim semtimizdi "Sokakbaşı".

Akşamları Dörtyol'da, Cin Ahmet'in (Ahmet Hamdi Yücesan) saz yapımı dükkânı akşamcıların uğrak yeri olurdu.

Seçim dönemlerinde Sokakbaşı'nın gençleri, Cin Ahmet'i belediye başkanlığına aday ilan eder. Akşamları omuzlarda taşınır. "Başkan Cin Ahmet" naraları semte yayılırdı. "Ahmet Hamdi Yücesan / Olsun bizlere başkan" sloganları Sokakbaşı, Çınarlar ve çevre mahallelerde yankılanırdı. Teknik Üniversite mezunu Cin Ahmet bu tantananın şaka olduğunu bilse bile omuzda taşınmaktan, alkışlardan hoşnut olduğu herkesçe bilinirdi.

Mehmet Kamber

Sokakbaşı'nın müdavimlerinden yakın aralıklarla sonsuza yolcu ettiğimiz

Kanberoğlu Mehmet, Sema Yazıcıoğlu, Giresun'un iki renkli siması olarak kaldı belleklerde. Bir de Giresun Lisesi'nin Matematik Öğretmeni Mustafa Çoban...

Karşıda sinemanın köşesinde bir taksi durağı vardı. "Ses Taksi" diye kalmış aklımda. Durağın müdavimleri yedi sekiz taksiciye gün boyu mahalleli esnaf ve çevreden gelen arkadaşları da eklenince durak şenlikli olurdu.

Taksiciler için iş, sabah erken ve akşamları işe gidiş gelişlerde yoğun olur. Diğer zamanlarda şoförler bazen tavla partileri, bazen, siyasi yarıştırmalar, bazen spor, siyaset üzerine uzayıp giden tartışmaya tutuşurlardı.

Bu tartışmaların arasına kalın sesiyle Mehmet Kanber girer. Tartışmanın taraflarını kışkırtır. Araya laf sokar, içerde bulunanları taraf olmaya zorlar. Sonra birer sigara verir veya çay ısmarlar, kahkahalar içerisinde tartışmayı bitirirdi.

Şaka ve şamatayı sevdiğini söyleyebilirim. Mehmet durakta ve her yerde Devrimci Yolcu olarak tanınırdı. Duraktaki arka-

daşları ile de siyasal tartışmalarda Dev-Genç'i, Devrimci Yol'u anlatır, tanıtırdı.

Japon Yılmaz'ın arkadaşı olarak katılmıştı Dev-Gençlilerin arasına. Sonraları gençliğin her zaman aranan bir arkadaşı olmuştu. Kenti gezdiği için mahallelerin siyasal eğilimlerini iyi bilirdi.

Kanberoğlu Mehmet, bizimle birlikte 12 Eylül gelene dek Giresun ve çevresinde yapılan kültürel etkinliklerden görsel propagandaya dayalı afiş basımı, yazılama, pankart hazırlanmasına kadar işlerin yerine getirilmesine özveri ile hiç yüksünmeden tamamlayıcı, temin edici bir arkadaş olarak katıldı.

Tiyatro turnelerinde taşınmadan, sahne hazırlığına, barınmadan yiyecek, içeceğe tüm eksiklerin giderilmesinde ilk koşan arkadaşımız olarak öne çıkmıştı.

Bir ağustos akşamı Sokakbaşı'ında rastladığımda "Mehmet seni bugünlere çevrede pek göremiyorum, neredesin?" dedim "Abi fındık topluyorum. Bizim uşaklar Fındık Araştırma Kurumu'nun fındık bahçelerinde ırgat oldular, fındık topluyorlar. Ben de oradayım" demişti.

O zamanlar Fındık Araştırma Kurumu'nun yöneticiliğini Kızıldere'de Mahir Çayan'larla katledilen Ertan Sarıhan'ın ağabeyi Saydam Sarıhan yapıyordu. O dönemde fındık üzerine yapılan bütün araştırmalarda Ziraat Mühendisi Saydam Sarıhan'ın emeği, göz nuru vardır. Fındık üzerine yazdığımız bildiri, bültenlerdeki veriler, fındık politikalarımızın oluşumundaki bilgilerin asıl kaynağı Saydam Sarıhan'ın araştırmaları içerisinde yer alıyordu.

Saydam Sarıhan'ın eşi Özay Sarıhan Devrimci Öğretmen'di. Şimdi emekli olarak Ordu'da yaşıyor.

Saydam ise uzun süre yatalak kalıp vefat etmiş.

Mehmet Kanber, o yıllarda Devrimci Gençlik'le iç içe yaşamış, onların en yakın arkadaşı olmuş, içlerinden biri gibiydi. 12 Eylül zulmü onu da es geçmedi. Epey bir süre karakol ve mahkeme kapılarında gidip geldiğini hatırlıyorum.

Kanberoğlu Mehmet, çok hareketli bir arkadaşımızdı. İşlerin çabuk bitirilmesini ister, savsaklamaya tahammül edemezdi.

2015 Nisan ayında telefonda bir arkadaş "Kamberoğlu akşam Ünye'de trafik kazası geçirmiş, cenazesi bugün, Kumyalı Camisi'nde öğle namazı sonrası kaldırılacak" diyordu. Onu da gönderdik sonsuzluğa...

1979 yazı, temmuzun sonu yazın ortası... Fındıkların içi dolmuş, kabuğunun hızla kızardığı, olgunlaştığı günler. Üreticinin gözü, kulağı fındık taban fiyatlarında... Üretici beklemede...

Devrimciler, Çarşamba'dan Tirebolu'ya bütün yerleşim alanlarında, fındıktaki sömürüyü açığa çıkaran önermelerini üreticilerle tartışmaya çalışıyorlar. Mevcut uygulamada fındık taban fiyatlarının yetersizliği ortaya konurken, taban fiyatının yükseltilmesi talebi öne çıkarılıyordu.

Diğer talepler arasında faizsiz kredi, ucuz girdi ve gübre konularında üreticilere destek verilmesi isteniyordu.

Asıl olarak üretenlerin üretim süreçlerinde yer aldıkları gibi tüketim, pazarlama ve yönetim konusunda da söz ve karar sahibi olması gerçeğini üreticilerle tartışıyordu.

Tartışmaların, daha çok üretim birimlerinde yapılması için özel çaba sarf ediliyordu. Bildiriler, broşürler çıkartılıyor. Köyde, kentte, yaylada, pazaryerlerinde üreticilere dağıtıp, köy gezileri yapılıyor. Köy kahvelerinde evlerde üreticilerle sohbet toplantıları yapılıyordu.

Çevrede fındık mitingleri bu çalışmaların doruğa çıktığı eylemlerdi.

Japon Yılmaz, Mehmet Kanber bir akşamüzeri, Sokakbaşı'nda çay içiyoruz. sohbet arasında Mehmet Kamber, "Bugün Dereli'ye iyi bir iş çıktı. Gidip gelirken gözüme çarptı. Dereli yolunda afişleme ve yazılama göremedim. Dereli yolu boş kalmış, isterseniz o yolu da biz gidip yazılayalım" deyiverdi.

Mehmet Kamber'in teklifi üzerine düşünmedik bile... Teklif uygun gelmişti. Hemen yanımıza afiş, yapıştırıcı sudkostik, yazılama için boya, fırça aldık. Aksu boyuna fındıkla ilgili yazılama, afişleme yapmak için Mehmet Kamber'in arabası ile yola çıktık.

Saat 22.30 sıraları belki daha geç... Gece karanlık. Arada yoldan kamyonlar geçiyor. Yol boyu Abacıbükü'nden Duroğlu'na kadar trafik levhalarına, boş bulduğumuz duvarlara "fındıkta sömürüye son", "Fiskobirlik tefeciye yemlik", "üreten biz yöneten de biz olacağız", "taban fiyatını üreticiler belirlesin" gibi sloganlar yazıyoruz.

Yılmaz Şahin (Japon) duvar yazılarının ustası. Sanki şablondan çıkmış gibi, döktürüyor...

Yılmaz, duvar yazıları yazarken Mehmet'le ben uygun yerlere afiş yapıştırıyoruz.

Yağmurca Köyü altına geldiğimizde Japon Yılmaz karşıya geçti. Köy içine doğru girdi. Ev, bağ, bahçe duvarlarına da yazdı. Dönerken köprüyü de yazmaya başladı.

Ayağının birden kaydığı köprüden düşerken parmaklıklardan tutunarak asılı kaldığını gördüm. Askıda kaldı bir süre. Sonra kendini dereye atıverdi. Yaz günü ılık suda, elbiseleri ile bir güzel duş yapmıştı.

Köprüdeki Japon'un yazdığı yazı "Fındıkta sömürü" olarak yarım kalmıştı.

Derelili bir arkadaş Yılmaz'ın köprüdeki yazısının 12 Eylül'den sonra bir askerî tim tarafından silinmeye çalışıldığını, yazının izlerinin yıllara sarktığını anlatmıştı.

Sema Yazıcıoğlu (Kör Sema)

Kör Sema'yı anmadan o zamanın Sokakbaşı'sından söz etmek eksik olur.

Sözünü ettiğimiz dönemde Sema, Sokakbaşı bir yana Giresun'un en renkli kişiliklerindendi.

Sema Yazıcıoğlu (Kör Sema).

Bakma sen Giresun Devrimci Yol İddianame ve Gerekçeli Kararı TÖB-DER'in ekonomik, demokratik, kültürel yanını görmek istemez, yaşanan gerçekler iddianame ve gerekçeli kararı yalanlamaktadır. TÖB-DER'in ekonomik, eğitimsel çalışmaları yanı sıra etkin bir kültürel çalışma programı da mevcuttu. Anmalar, şenlikler, sahne çalışmaları bunlardan bazıları olarak belleklerdedir.

TÖB-DER 1976 başında Cahit Atay'ın *Irgat* isimli piyesini sahneye koyma kararı almıştı.

Oyunda benim de içerisinde olduğum bir grup arkadaş rol almak için gönüllü olduk. Kısa sürede rollerimizi ezberledik.

Gel gör ki; oyunda rol alan Cihat Kasapoğlu, Mehmet Yılmaz, Mehmet Dervişoğlu, Nevin Yılmaz, Süleyman, Macide dahil hiçbirimiz tiyatro yönetimiyle ilgili bilgi ve deneyim sahibi de-

ğildik. İçimizde konuya çok hevesli olan arkadaşımız Mehmet Yılmaz'ında amatörce çabalarını yeterli bulmuyorduk.

Köstüm, sahne içi hareketler, jestler, mimikler, vurgular sahneye konulacak bir tiyatro oyunu için yeterli olmuyordu.

Oyunun dili nasıl olacaktı? Konuyu oyuncular arasında birkaç kez konuştuk.

Kentte bu işlerde deneyimli olarak bilinen Sema Yazıcıoğlu'nun (Kör Sema) bulunmasını, oyunu yönetmesini kararlaştırdık.

Sema'yı çalışmalarımıza çağırdık. Yüksünmedi geldi.

İlk geldiği günü hatırlıyorum. Ezberimizi dinledi.

Şöyle yan gözle bize bir baktı. Kör gözünü göstermek istemediği izlenimi bırakıyordu.

"Bu böyle olmaz" dedi. Bekledi bir süre "buradan bu oyun çıkmaz" diye dudak ucundan homurdandı.

Önümüzde volta attı bir zaman. Kendi kendine konuşuyordu sanki. Kelimeler anlaşılmasa da bir heceleme içerisinde olduğu anlaşılıyordu. Birden yüzünde bir değişiklik oldu, ses tonu yumuşadı. Konuşması daha sakin ve gönül alıcı bir hâl almıştı. Okşayan bir ses tonuyla; şive, mimik, beden hareketlerimizin yetersiz olduğunu, çok dikkatli ve sıkı bir çalışma içerisine girmemiz gerektiğini, haftada üç kez yapılacak dikkatli bir çalışma ile oyunun bir aylık bir süre sonunda sahneye konulabileceğini ama çok sıkı çalışmamız gereğine vurgu yaptı.

Sema'nın değişen yüz ifadesi, bizi sevindirmişti.

Her birimiz bu oyunu ne pahasına olursa olsun çıkarmayı önümüze koymuştuk. Bu işin dönüşü yoktu bizim için.

Disiplinli bir çalışmaya girdiğimiz günlerde bu işlerden anlayan TÖB-DER'li öğretmen arkadaşımız Hüseyin Çakıcı'da çalışmalarımıza katıldı. Özverili katkılarını şükranla anıyorum.

Bir ay içerisinde Kör Sema yönetiminde oyunumuz, hazır hâle geldi. Bu süre içerisinde oyunun gidişatına dönük belirgin iyileşmeyi biz de görüyor, provalarda yaşıyorduk.

Irgat, üç kez Giresun'da, birer kez de Bulancak, Keşap, Espiye, Tirebolu, Görele'de sahneye konuldu.

Dört binin üzerinde seyircinin izlediği oyun, bütün çevrelerde ileri derecede beğeni kazanmıştı.

Kör Sema, Japon Yılmaz'la birlikte Devrimci Gençlik tarafından sahneye konulan: *Yeniden Doğarız Ölümlerde, Te-*

neke, *Zengin Mutfağı* gibi oyunların sahneye konulmasında yöneticilik yaptı.

Devrimci Gençlik'in sahne çalışmalarında gönüllü yer aldı. Doğu Karadeniz il ve ilçelerinde hazırlanan oyunlarla turnelere katıldı.

Sema'nın sahne çalışmaları yanında geniş bir spor kültürüne de sahip olduğu bilinirdi.

Bizim Kör Sema, Giresun'da kültür, sanat, spor alanında her dönemde aranan renkli bir sima olarak yer edindi.

Hele arkadaşları, meze ve balık yemeği tariflerini, çilingir sofra sohbetlerini, futbola ait öngörülerini anlata anlata bitiremezlerdi.

Sema'yı ben, Giresun'un sosyal hayatında bazen sporla ilgili işlerde, bazen "Giresun Musiki Cemiyeti Sema Yazıcıoğlu (Kör Sema) Tiyatro Yazma Yarışması" gibi kültürel bir etkinlikte, çoğu zaman bir tiyatro oyununun yönetiminde, akşamları ise çilingir sofralarında düşünürüm.

12 Eylül Sema'yı teğet geçti. Giresun'daki yüzlerce insana reva görüldüğü gibi işkenceye yatırmak, zindanlara tıkmak istemişse de göğüs farkı ile, bu zulmü arızasız atlattı.

Daha sonraki yıllarda spor kulüplerinde masör, yardımcı antrenör olarak çalıştı.

Telefonun ucundaki arkadaş "Kör sema'ı kaybettik" deyince geçmiş gözümde canlandı.

Giresun renkli bir simasını kaybederken Sokakbaşı akşam sohbetlerinin yavan kalacağını düşündüm.

2014'ün 27 Mart Dünya Tiyatrolar Günü, son kez sahneye çıkıverdi Kör Sema.

Ve biz Sema'yı son yolculuğuna uğurladık.

Mustafa Çoban'ın Hikâyesi

Sokakbaşı'ndan söz edince; akşam sabah okula gidip gelirken yolu Sokakbaşı'ndan geçen, ders bitimi Asmalı Kahve'nin balkonunda bir yorgunluk çayı içen, Ticaret Lisesi, lise, ortaokullar, ilkokullardan gelen öğretmen arkadaşları ile bir saati aşan sohbeti esirgemeyen Mustafa Hoca'yı herkes tanırdı.

Son dersten sonra bir araya gelmelerde eğitime, sanata, edebiyata, politikaya, ülke gündemine ilişkin sohbetlerin müdavimi, Giresun Lisesi Matematik Öğretmeni Mustafa Çoban'ın 12 Eylül'e ait bir hikâyesi var.

O hikâyeyi anlatmadan geçemezdim.

12 Eylül'ün azgın günleri...

Öğretmen, memur, işçi, mahalleli gençlerin polis karakollarına doldurulduğu günler...

Karakollardan çığlık sesleri yükseliyor. Alınıp bırakılanlar, dayağı, işkence çeşitlerini anlattıkça insanların uykularının kaçtığı günler.

Giresun'da da karakollar solcu, devrimcilerle dolup taşıyor.

Mustafa Hoca, lisede Matematik öğretmenidir, görevine düşkündür. Matematiği gençlerin yaşamlarında kullanacakları bir bilim olduğu gerekçesi ile çok önemser.

Üniversite giriş sınavlarında öğrencilerinin başarılı olması için dersleri ciddiye alır. Yıllarca çırpınır durur...

Yaşama dair ilkelerine bağlı mazbut bir yaşamı vardır.

Üniversite yıllarından beri okumayı çok sever.

Sanata, edebiyata ait etkinlikleri hiç kaçırmak istemez.

Matematik öğretmeni olmasına karşın gençlik yıllarından itibaren dünya klasiklerini, köy, kent edebiyatımıza ait romanları zevk alarak okumuştur.

Edebiyat, sanat felsefe üzerine araştırma ve makalelere hiç yabancılık çekmemiş, aksine bu kitapları okuduğu gibi bu tür sohbetlere gönüllü katılmış, aydın düşünceli bir öğretmendir.

Ülkenin demokratikleşmesinin örgütlenmeden geçtiğini, toplumun bütün sınıf ve katmanlarının örgütlü bir biçimde yönetime katılabildikleri süreçte ancak toplumun demokratikleşeceğini düşünmektedir.

Türkiye Öğretmenler Sendikası'na üye olmuştur.

Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği üyesidir.

12 Eylül'e gelinirken son TÖB-DER kongresinde Giresun şubesi Onur Kurulu Başkanı seçilmiştir.

12 Eylül'ün azgın ve saldırgan günlerinde TÖB-DER üyelerine geniş bir gözaltı başlatılır. Birçok öğretmen arkadaşı karakollara doldurulur.

Mustafa Hoca, bu gözaltı furyasında Emniyet'e alınmaz. Bu ayrıma çok canı sıkılır Mustafa Hoca'nın! Emniyet'ten neden kendisini arayıp sormazlar? İçi burkulur. Arkadaşları karakollarda, işkencede inlerken ona dokunmamaları ağrına gider, içine sindiremez.

Okul, dersler sıkıcı gelir, o günler. Evde duramaz; Sokakbaşı'na çıkar, Çınarlar'a dolanır, sahile iner.

Rıhtıma, denize baksa da... Neşesi yerine gelmez bir türlü. Etraf renksiz, neşesiz, insanlar lakayttır. Konuşmaktan kaçınırlar. Hatta kendisinden biraz uzak dururlar! İçeri alınanların aileleri karakol kapılarındadır, onlardan haber alır.

Kendi kendine hiç olmasa onlara katkım olsun diye düşünür. İçerdekilerin ihtiyaçlarını sorar. Onlara katkıda bulunmak ister, yardım etmek için çırpınır.

Birçok insanın 12 Eylül'den yırttım, diye sevindiği günlerde bizim Mustafa Hoca hüzünlenir. Hem de ne hüzün?

Aydın, demokrat, devrimci insanlara yapılan eziyet işkenceye mi üzülsün?

Yoksa onlara yapılan insanlık dışı uygulamalar karşısında elinin kolunun bağlı, naçar kalışına mı?

TÖB-DER'li öğretmenlerin alınışının haftasında gece Hoca'nın kapısı çalınır.

Kimdir demeye kalmadan polisler: "Hazırlan Hoca Emniyet'e gidiyoruz" diye seslenirler.

Neşesi yerine gelmiştir. "Oh be!" diye seslenir Hoca evin içine doğru.

"Bizim devrimci olduğumuzu nihayet anlamışlar" der... Sevgili eşine ve çocuklarına...

Kasıla kasıla karakola yollanır, sevgili Mustafa Çoban Hocam!

Kapıkahve Keşap Durağı

Sokakbaşı'ndan geri dönüp Çınarlar'dan Kapı Kahve'ye doğru yürüyorum. Buralarda biraz gezineyim. Gitmek için acelemiz yok, trafik açılsın...

Kapı Kahve, sahil yolundan Kale'ye yükselen yamacın orta yerinde kurulmuş bir semt. Keşap Durağı'nın tam üstüne gelen kısımda eski Rum yapısı Hükümet Konağı şimdi Giresun Üniversitesi Rektörlüğü'ne tahsis edilmiş. Bu binanın karşısında şimdi diş polikliniği olan eski Adliye binası bulunuyor. Adliye binası benim çok ziyaret ettiğim bir binaydı.

O yıllarda Giresun Adliyesi ile aramızda hem bir yakınlık, hem de tanışıklık oluşmuştu.

Bildiri, miting konuşmalarıma açılan davalar, düzmece polis fezlekeleri veya çeşitli tutuklamalar nedeniyle çok gider gelirdim.

Bu ziyaretlerin her seferinde işleri kolaylaştıran, benden yana yapılacakları bir elde ortaya çıkaran Nihat Tek'i anmadan geçemeyiz.

Hükümet Konağı'nın hemen yanında "Millet Bahçesi" vardır.

Yüksek bir platform üzerine kurulan Millet Bahçe'si, limanı üsten görür. Batıya doğru bakarsanız kıyıdan hafif meyille yükselen Bulancak sırtlarının gökle birleştiği ufukları görürsünüz. Açık havalarda "güneşi denizde veya Bulancak sırtlarında batarken seyretmek ömrü uzatır" derler.

O yıllarda yerleşik Giresunlu aileler, sahildeki çay bahçelerine sökün ederdi. İstanbul'dan vapur gelip limana demirlediği akşamlar limanı ve vapuru gezmek, serinlik veren akşam gezileri arasında yer alırdı. Canlı müziği sevenlerin akşamları Millet Bahçesi'nde yerini aldığı gözlenirdi.

Kapı Kahve'den söz ederken, o yılların Militan İsiin'i anmadan geçilir mi hiç? Kapı Kahve'nin müdavimi...

Bu sokakların tanıdığı...

Cebinde hiçbir zaman parası olmayan, sigarayı sonuna kadar içen, çevresindeki arkadaşlarıyla sözlü anlatımın ötesinde kaş göz ile de anlaşabilen Militan Hüseyin...

Mahallesini her zaman yazılayan, afişleyen yazıları, afişleri her zaman taze kalan Militan İsin...

Militan İsiin hikâyesi, yeğeni, kız kardeşinin oğlu Ulaş Karakaya tarafından kaleme alınmıştır.

Ulaş'ın kaleme aldığı Militan İsiin hikâyesini biz de hiçbir ekleme yapmadan kitabımıza koyduk.

Millet Bahçesi'nin, Cumhuriyetin ilk yıllarına inen yaşı, içerisinde ve çevresinde sıralanan yaşlı ağaçları ile sakin sessiz, dingin bir havası vardı.

Millet Bahçesi'nin hemen batı yanından bir sokak iner sahil yoluna. Kazancılar yokuşu denilen bu sokak Keşap Durağı'na iner. Sokağın başında Millet Bahçesi'ne dayalı binanın ikinci katında köşede Ziraatçılar Derneği Giresun Şubesi lokali bulunurdu.

Giresun Devrimci Yol Davası Gerekçeli Kararı daha çok insanı davaya dahil etmek arzusu içerisinde yazılmıştır. Ziraatçılar Derneği Giresun Şubesi'ni de bilmem ne içerikte, bilmem ne zaman TÖB-DER Giresun Şubesi ile ortak bildiriye imza atmış diyerek suçlu kılmaya çalışmıştır.

Mahkeme, Giresun TÖB-DER Şubesi'ni Giresun Devrimci Yol örgütü yandaşı, örgütün hizmetinde diye saçmalamaktadır. Buradan hareketle Ziraatçılar Derneği Şube Başkanı Abdullah Özbaş örgüt üyesi yapılmış, işkence görmüş, cezaevlerinde kalmış, beş yıl ceza almıştır. Şube yöneticileri gözaltı ve karakollarda eziyet ve işkenceye tabi tutulmuşlardır.

Kazancılar yokuşu Keşap Durağı'na açılır. Burası Giresun'un doğudaki ilçe ve yerleşim birimlerine saatli dolmuşların kalktığı meydandır. Eynesil dolmuşları da buradan kalkıyor.

Arkadaşım arabamızı getirmiş, yola iki kişi devam edeceğiz, bir arkadaşımızı Giresun'da bıraktık.

Arabamız yarımadayı dolaşarak yol alıyor.

Burada Karadeniz sahil yolu deniz doldurularak yapılmış. Burada geçmiş yıllarda yol, iz yoktu. Deniz, yarımadanın kayalıklarına çarpardı.

Lodos'un denizi kabarttığı günlerde dalgalar büyür, yatağından çıkar, kükreyerek yolu işgal eder. Deniz, bazen öyle kabarır ki dalgalar yol kıyısına yapılmış binalara saldırır. Duvarları döver. Emniyet Müdürlüğü de bu taşkınlardan nasibini alır. Dalgalar, zaman zaman bahçe duvarlarını aşar. Karadeniz'in öfkeye kapıldığı fırtınalı günlerde karayolu azgın dalgaların baskınına uğrar, kapanır.

Doğu Karadeniz sahil yolu, çoğu yerde deniz doldurularak yapıldığı için güzelim plaj ve kıyılar yok edilmiştir. Deniz her lodosta her fırtınada birkaç yerde önü dolgu yapılarak denizden alınan yerleri geri ister. Dolgu alanları önündeki taş beton duvarları patlatır atar. Bahçeleri, yolları her yıl birkaç kez işgal eder.

Ne zaman buradan geçsem Emniyet binası bana 12 Eylül'ü, işkenceyi, insanın insana karşı nasıl canavarlaştı(rıldı)ğını hatırlatır.

Karakollardan çıkamayan, adı kayıp listelerinde geçen devrimcileri, aramızda dolaşan işkencecileri... Katilleri...

Bir de Fatma Kadın'ın hikâyesini... (Annemin hikâyesi)

İsmail Kıran'ı...

Daha nicelerini...

Giresun yarımadasını dönersin karşına Gedikkaya dikilir. Daha ötelerde Espiye-Keşap arasında Aharmelit, Kel Dağ sırası uzanır. Gelevera vadisinin doğusunda yükselen tepelerin ardında Karadeniz'de doğudan batıya, kıyıya en yakın ve en yüksek dağı,

Sis Dağı görülür. Görele, Çanakçı, Eynesil, Beşikdüzü, Şalpazarı köylülerinin yaylası...

Yol, deniz kıyı boyu devam eder. Şehrin hemen doğu kısmında şehirden çıkmadan Aksu köprüsüne varırsınız.

Aksu Deresi'nin her iki yanında vadi boyu, deniz kıyısından Kümbet yaylası altlarına kadar birbirine ekli Giresun, Dereli Köyleri sıralanır. Dere kıyısından başlayan fındık bahçeleri aralıksız yedi, sekiz yüz metre rakıma kadar çıkar.

Vadi boylarında fındık bahçeleri aralarında kızılağaç, kavak, söğüt ağaçları yanı sıra, daha düz alanlarda elma, armut, kiraz, töngel ağaçları kendini gösterir.

Buraları dünyaca ünlü Giresun fındığının yetiştiği alanlar serpilmiştir. Ülper altlarından başlayıp Kabaköy'e, Akçalı, Eğrianbar Köylerine, Barça altlarından Duroğlu, Çalca'dan, Gerez'den başlayıp doğuda Keşap köylerine, Ahar Melit'e, Sis Dağı altlarına, batıda Piraziz, Şıhlı köylerine uzanan bu yöre fındık ambarıdır.

Aksu Deresi de HES'lerden nasibini almış, daha da alacağa benzer.

Keşap

Giresun'dan Karadeniz kıyı boyu doğuya doğru sahil yolundan 10 kilometre gidince Keşap'a gelirsiniz. Keşap, ekonomisi tarıma dayanan balıkçılık ve tarla tarımının da yapılabildiği küçücük Karadeniz kasabasıdır. Tarımda başat ürün fındıktır.

Bütün bölgede olduğu gibi Keşap çevresi de iş, aş, eğitim, sağlık ve başka nedenlerle hızlı göç veren bir bölgedir. '50'li yıllardan beri süren göçün ilk ayağı Giresun, ilerisi Ankara, İstanbul, Almanya, Amerika'ya Avusturalya'ya kadar uzanır.

Keşaplı her aileden birkaç kişi Giresun'da yaşar. Giresun'la çok iç içedir ama yine de Keşaplılığını korumasını bilir. Keşaplının ayrıcalığını anlatan birçok hikâye anlatılır halk içerisinde.

Keşap'ta siyasal tavır, istisnalar olsa bile esasen Giresun'a göre şekillenmektedir demek yanlış değerlendirme olmaz. Konumuz içerisine giren döneme ait sol için de böyle bir önkabul yaparsak yanılmış olmayız. TÖB-DER'li öğretmenler Giresun TÖB-DER'le birlikte tavır alırken gençlik içerisinde de Devrimci Gençlik yanlıları etkin olmuştur.

Keşap'taki siyasal etkinliklerde: Fındık Mitingleri, Maraş Katliamı'nı protesto için iş bırakımı ve diğer protesto eylemleri

büyük oranda devrimci öğretmenler ve devrimci gençlik taraftarlarınca düzenlenmiştir.

Keşap merkez ve çevresinde dinsel veya geleneksel bir tutuculuk baskın değildir. Siyasal ve sosyal olaylara oldukça duyarlı bir kamuoyu olduğunu söylemek doğru olurdu kanaatimce...

Devrimci öğretmenlerin kasabada laik, demokrat bir kamuoyu oluşumunda etkileri fazla olmuştu. Bu öğretmenlerden bir bölümü, dört günlük Öğretmen Boykotu'na bütün öğretmenlerin katılımını sağlarken TÖS'ün bütün eylemlerine katılmış, '70'li yılların bölgede düzenlenen fındık mitinglerinde yer almışlardı.

Keşap'ta 1979 yılında bir fındık mitingi yapılmıştı. Mitinge çevre köyler yanında Karabulduk'tan iki yüz kadar üretici pankartları ile mitinge katılmışlardı.

Keşap'ta o yıllarda pek kavga gürültü olmazdı.

Keşap'la ilgili olarak yaşadığı dönemde birçok siyasal olay ve eyleme damgasını vuran Mehmet Gümüş ve çevresinde gelişen olaylarla anlatmayı uygun bulduk. Mehmet Gümüş'ü çok yakın tanıyan eşi Nevin Gümüş ve velisi devrimci öğretmen Şavku Maraş'ın ağzından yazmaya çalıştım.

Şimdi yurtdışında yaşayan Kozköy'de katledilen Mehmet Gümüş'ün eşi, devrimci öğretmen Nevin Gümüş, 1976-79 yılları arasında öğretmenlik yaptığı Keşap'taki öğretmen ve gençlik çalışması izlenimlerini bir solukta anlatıyor.

1976 öğretim yılı başında Keşap Lisesi'ne Resim öğretmeni olarak atandım. Okulda göreceli bir demokratik hava hâkimdi. Bu hoşgörülü ve demokratik hava sevgi ve saygı temelinde öğrenci, öğretmen ve tüm personele yansıyordu.

Göreve başladığım günlerde, öğretmen arkadaşlarla, birlikte TÖB–DER'e gittik.

TÖB-DER yönetimi üyesi arkadaşlarla tanıştık, coşkuyla ben de üye oldum.

Köylerden de öğretmenler geliyordu.

Keşap öğretmenleri o yıllarda bağnaz ve tutucu değildi.

Köy öğretmenleri dahil, Keşap'ta çalışan öğretmenlerin büyük çoğunluğu TÖB-DER'e sempati ile bakıyordu.

O sıra bizim okulda sıkılgan, daima önüne bakan bir Din dersi öğretmeni de gelip derneğe üye olmuştu. Onun üyeliği

biraz kasabanın, biraz bizim kamuoyundaki olumlu imajımızın etkisinden geliyordu.

Gel gör ki TÖB-DER'e üye olan kadınların derneğe gelmesine pek sıcak bakılmıyordu.

Dernekte her gün saat 15'le 16 arası bir saat gündemle ilgili, eğitimle ilgili veya politik sohbetler olurdu. Sonra okey oynamak isteyenler öteki odaya geçer, birbirleriyle şakalaşırlardı.

Biz iki kadın oyuna karşı çıkardık. Sohbet edelim, kitap okuyalım, tartışmalar yapalım derdik ama pek bir şey değişmezdi.

1977 yılı 1 Mayıs'ın ertesi günü dernekteydik. Öğretmenler, gençler oraya toplandık, olayları değerlendiriyoruz. Arkadaşlar, katliama ait bir kaseti getirdiler, hep beraber kaseti dinledik, çok etkileyiciydi. Gözümüzden yaşlar geldi. Kasette silah sesleri ve "Faşizme Geçit Yok, Kahrolsun Faşizm" diye sloganlar duyuluyordu.

Bir zaman sonra lise müdürü değişti. Eskiden beri okulda çalışan sağ görüşlü bir öğretmen müdür oldu. Müdür'le birlikte bütün idare değişmiş, müdür yardımcılıklarına da sağcı öğretmenler atanmıştı.

Değişiklik okulda hemen kendini gösterdi. Koridorlara savaş resimleri asıldı. Yerlerde kanlar içinde yatan düşman askerleri... Duvarlardan kan akıyordu sanki. Bu resimlere karşı çıktık.

Müdür yardımcısı bize "selamün aleyküm ve rahmetullahi ve berakatü" diye selam vermeye başlamıştı.

Biz, "Merhaba, günaydın" diye cevap veriyorduk.

Muavin bey, "Ben size Allah'ın selamını veriyorum ya siz" diyordu.

Solcu öğrencileri odasına çağırıp dövmeler başladı. Sağcı öğrencilerden bir grup oluşturma çabaları başlamıştı.

Bu gelişmeler, Keşap Lisesi'nde siyasal içerikli kavgaları da beraber getirmişti. Bir kavga sırasında sağ görüşlü öğrenciler, bir solcu öğrencinin burnunu kırmışlardı. Bu olay üzerine Mehmet öncülüğünde Devrimci Gençler, liseyi bastılar, sınıflara girip konuşmalar yaptılar. Baskın okulda şoke etkisi yapmıştı. Devrimci gençlerin bu hareketine bazı öğretmenler karşı çıkarken bazıları destekledi.

Bir gün müdür muavini "sen disiplinli değilsin, kapıdan dinliyorum, içeride gürültü oluyor" demişti.

Resim ve Sanat Tarihi derslerinde çıt çıkmazdı. İş Bilgisi dersimde kesme, yırtma yapıştırma yapıldığı için doğal olarak gürültü oluyordu.

Stajyer öğretmendim. Stajyerliğimi kaldırmamak için bahane arıyordu. Müdür ve yardımcılarının hesabı tutmadı, stajyerliğim diğer öğretmenlerin geniş katılımıyla oybirliği ile kaldırıldı.

Bir gün çay simit yerken müdür yardımcısı beni odasına çağırdı. Elimde yarım simitle odasına girdim.

Birden kapıyı kilitledi. Sonrada "sen benim odama nasıl simitle girersin" diye bağırmaya başladı.

Ben de "kendine gel, ben öğrenci değilim öğretmenim" dedim. Elini kaldırdı, tam tokat atacaktı. Kapıya koştum, kapıyı açıp eşikten "Sen bana vuramazsın faşist" diye avazım çıktığı kadar bağırmaya başladım.

Öğretmenler koştu geldi. Beni gırgıra aldılar. "Çok cesaretli bağırıyorsun ha" diye. Yaşlı öğretmenler birlikte gidip onunla konuştuk. Yaptığının yanlış olduğunu, ayıp ettiğini, öğretmen idareci ilişkilerini, öğretmenlerin hukukunu, öğretmen idareci herkesin buna dikkat etmesi gereğini, buna uyulmadığı takdirde bütün kesimlerin, okulun ve öğrencilerin zarar göreceğini konuştuk.

İyi ki TÖB-DER vardı. Oraya gidince günlük olayları anlatıyor. Eğitim öğretim sorunlarından yurt sorunlarına birçok konuyu arkadaşlarımızla paylaşıyor. Ortak tavırlar geliştirerek sorunları aşmanın yollarını arıyorduk.

TÖB-DER'e gelemeyen kadın öğretmen arkadaşlarla, "gün"lere gidip orada kadın haklarından, kapitalizmden, fındık fiyatlarına kadar birçok sorunu konuşuyorduk. Acelemiz varmış gibi her şeyi paylaşmak istiyorduk kadın arkadaşlarla.

12 Eylül darbesi geldiğinde Giresun'da Merkez Ortaokulu'nda öğretmendim.

Keşap'ta solcu ne kadar öğretmen varsa toplamışlar, içerisine birkaç da sağcı öğretmeni de ekleyerek TÖB-DER lokaline koymuşlardı. Öğretmenlerin gittikleri lokal birdenbire gözetimevi oluvermişti.

Kapıda aileler bekliyordu

İçeride gençler öğretmenler, memurlar, dernek ve parti yöneticileri.

TÖB-DER'li Şavku Maraş, İsmail Canikli, Mustafa Canikli, Talip Alicanoğlu da gözetime alınmıştı.

Savku Maraş, Talip Alicanoğlu üç yıl cezaevinde kaldılar.

İçeri alınıp bırakılanlarda oldu. Bu arkadaşlardan İdris Sakallioğlu, Ahmet Kasap'ı hatırlıyorum.

Keşap fazla politize bir ilçe değildi. Gençler arasında Devrimci Gençlik yandaşları vardı. TÖB-DER'de her dönemde Devrimci Öğretmenler etkili oldular.

Devrimci Gençlik yandaşlığı asıl olarak Mehmet Gümüş'le başladı dersek abartı olmaz.

Mehmet Gümüş, kısa yaşamında hep Devrimci Gençlikçi olarak yaşadı.

Giresun Ticaret Lisesi öğrencisi olduğu 1977 yılı sonrası, önce Ticaret Lisesi gençliğinin önderi, Ticaret'i bitirdiği yıllarda Giresun gençlik lideri konumuna gelmişti. Kısacık ömründe hep devrimci kaldı.

1979 yılında bir fındık mitingi yapılmıştı.

Mitinge çevre köyler yanında Karabulduk'tan 200 kadar üretici pankartları ile mitinge katılmışlardı.

Espiye'ye Doğru

Yolağzı, Düzköy'ü geçiyoruz.

Zefre tünellerini aşınca Espiye görünür.

Bu yörede Yağlıdere, Gelevera, daha doğuda Harşıt ve Görele ırmakları üzerine HES çalışmaları hız kazanmıştır.

Enerji neyse de; istihdam ve sanayi vaatleri hiç gerçekçi değildir!

HES'lerin ülke enerji ihtiyacının ancak %4'nü karşılayacak olması da düşündürücüdür. Bir başka düşündürücü nokta ise suların 50 yıllık kullanım hakkının HES'cilere verilmesidir!

Espiye, denizden güneye doğru yükselen tatlı meyilli bir arazi üzerine kurulmuştur.

Tirebolu yönünde giderken tarıma elverişli arazilerin yerleşim alanı olduğu gözlenir.

19. yüzyılda Giresun, Keşap Köylerinde yaşamış "sevimli eşkıya Micanoğlu halk türküsü"nde, Gelevera ırmağı kıyısından doğuya doğru uzanan tarlalarda pirinç yetiştirildiği anlatılır.

Micanoğlu türküsünde:

Ayvasıl'ın turuncu
Espiye'nin pirinci,
Yiğitlerin içinde,
Micanoğlu birinci

denmektedir.

Şimdi beton yapılaşma bu verimli tarım arazilerini yutuyor.

Espiye, 70 kilometre içerlere kadar uzanan doğusunda Gelevera, batısında Yağlıdere vadilerine yayılan köyleri ile geniş bir çevrenin merkezi konumundadır.

Giresun'un doğudaki ilçeleri içerisinde hızla nüfusu artan bir ilçesidir.

Espiye'de sol hareketin gelişmesi '70'li yılların ikinci yarısında kendini gösterir. 1970 öncesi ilçede Türkiye İşçi Partisi (TİP) kurulmuş ve etkinlik göstermek istemişse de belli kişi ve ailelerin ötesine geçememiştir.

Bizce Espiye'de solun gelişme seyrinde Dikmen köylülerinin "Orman Köylüleri Derneği" öncülüğünde gerçekleştirdiği "Espiye Yürüyüşü" milat olarak düşünülebilir. Bu yürüyüş öncesinde pek kayda değer bir sosyal hareket yoktur.

Köylülerin, bu eylemi çevre köylüler arasında çok geniş bir sempati yaratır. Yürüyüş sonrası yol, su, elektrik, taban fiyatı, okul, sağlık sorunları, iş, aş gibi haklar için bir araya gelme fikri, örgütlenme düşüncesi, üretici köylüler ve gençler arasında tartışılır duruma gelmiştir.

Orman köylülerinin direnişi Espiye ve çevre köylüler arasında hakların ancak birlikte direnerek kazanılabileceği kanaatini geliştirmiştir. Bu ahvalde kimseciklerin durup dururken birilerine hak vermediği yurttaşlar arasında hızla bilince çıkıyordu.

Köylülerin direnişi yöneticileri harekete geçirmişti. Direkbükü yolu, Dikmen köylülerinin yol, su, sağlık memuru, hemşire, doktor gibi istekleri, gündeme alınmış ve yerine getirilmesi için devlet harekete geçirilmişti.

Bölgede, bu gelişmeler olurken örgütlenme düşüncesinin maddi koşulları da hızla gelişir. Örgütlenme fikri TÖB-DER ve Halkevi şubelerinin kurulması ile ete kemiğe bürünüyordu.

TÖB-DER, öğretmenler arasında örgütlenme çabalarına hız verirken Halkevi, kasaba ve köy gençleri içerisinde kendini var ediyordu.

Bu örgütler, geniş çevrede üretici, öğretmen, gençlik, esnafın sorunları ve sorunlara yönelik çözüm önermeleri açık seçik ortaya koyarken düzenledikleri fikrî ve kültürel etkinlikleriyle halk içerisinde haklı bir saygınlık kazanıyordu.

Avukat Alaattin Aydemir'in başkanlığını yaptığı Halkevi, hızla genişleyerek bütün solun işlediği, etkinliklerine katıldığı bir demokratik kitle örgütü hâline gelmişti.

1977 yılı Espiye ve çevresinde gençlik, üreticiler memur, işçi arasında örgütlenme çabalarının arttığı hız kazandığı yıldı. O süreçte, şehir içerisinde Bayram Turan isimli devrimci bir genç, bir kavga sırasında Yağlıdereli bir ülkücü tarafından sokak ortasında bıçaklanarak öldürülür. Bayram'ın öldürülmesi kasabada çok şiddetli bir öfkeye yol açmıştı.

Kasaba halkı içerisinde Milliyetçi Hareket Partililere ve Ülkücülere karşı yoğun tepki oluşur. Gece boyu kasaba içerisinde Ülkücü kovalaması başlatılmış, kasabalı kadınlar ve gençler, Ülkü Ocakları ve MHP lokalini taşlamış, bina tahrip edilmiş, MHP'li ve Ülkü ocaklılar meydan ve sokakları terk etmişlerdi.

Ertesi gün yapılan Bayram Turan'ın cenazesine çok yoğun bir katılım olurken sokaklarda Ülkücü ve MHP'lilerin takibi aralıksız sürmüş, Espiye'nin her yerinde yapılan toplantı ve gösteriler gündüz, akşam, gece yarılarına kadar devam etmişti.

Bu olay sonrası Espiye ve çevresinde faşist düşünce tecrit olurken devrimci demokrat düşüncenin mutlak hegemonyası hâkim oluyordu.

Espiye'de gelişen sol hegemonya çevrede "devrimci demokrat bir ortam" oluştururken resmî faşist güçlerin de dikkatinin özellikle bu kasaba üzerine çevrilmesine sebep oluyordu.

Espiye'ye ait anılarımı anlatırken öncelikle saygı ile andığım iki arkadaştan söz edeceğim.

Birisi öğretmen hareketi içerisinde TÖB-DER Başkanı Ahmet Şahin, diğeri Halkevi Başkanı avukat Alaattin Aydemir'di.

Espiye ve çevresinde devrimci demokrat düşüncenin gelişmesinde, halk içerisinde taraftar bulmasında bu iki arkadaşın yanı sıra TÖB-DER'in kurucularından Kenan Çalıkoğlu, Hasbi Yılmaz etkili olmuş öğretmenlerdi. Kimlikleri ve kişilikleri ile Espiye'de demokrat bir kamuoyu oluşmasında etkin olan bu öğretmen arkadaşları saygı ile anmak bir vefa borcudur, diye düşünüyorum.

Bir Gerillacılık Hikâyesi

Varmak için o güzel yarınlara
Bizim de dağlarımız vardır Che Guevara
Metin Demirtaş

Birçok kez düşündüm. Bu hikâyeyi yazmalı mıyım diye?

Sonunda yazmaya karar verdim.

12 Eylül Karadeniz'e pek alışık olmadığı yıkım ve kırımı ile geldi.

Diğer bölgelerde farklı zamanlarda, farklı sürelerle gelip giden sıkıyönetim Karadeniz'e ilk kez 12 Eylül'le geliyordu.

Devrimciler Karadeniz Bölgesi'nde kentlerde kasabalarda her zaman polisle çok sık yüz yüze geliyorlardı. Hele de eylemlerde...

Mitingde, boykotta, gösteri ve yürüyüşlerde, okulda, mahkemede, cezaevi yollarında...

12 Eylül'le polis ancak büroda, işkencede veya askere yardımda yer alıyordu.

Şimdi, karşılarında askerler vardı. Birden askerle yüz yüze gelen devrimciler uzun bir süre kararsızlık geçirdiler.

Devlet; komutanları, askerleri devrimcilerin üzerine sürüyordu.

Asker yeri geliyor evleri basıyor; yeri geliyor kadınları, çocukları, yaşlıları devrimcileri zincire vurup sürüklüyor. Yeri geliyor işkence ediyor. Dağda, belde, sığınakta kurşunluyor, öldürüyordu. Yargılamaya bile tahammülü yoktu. Yargısız infazı tercih ediyordu.

Devrimcilerin askere kurşun sıkmakta hep elleri titremiştir. Kurşun sıkmaktan kaçınmışlardır.

Kimdi devrimcilerin kurşun sıkmaktan sakındığı, askerler?

Devrimci gencin kardeşi, komşunun oğlu, Ayşe teyzenin canı, ciğeri, Mehmet amcanın torunu, mahallemizin delikanlısı...

İçlerinde bey, ağa, paşa, yüksek bürokrat çocuğu bulunmayan Mehmetçiklerdi.

Karadenizli devrimciler, yazıda çizide, siyasi değerlendirmelerde hatta günlük konuşmalarında sıkıyönetimlerin, açık faşizmin sözünü etseler de, teoride dolu dolu kitaplar da yazılmış, okunmuş olsa da; askerî yönetimle, açık faşizmle ilk kez 12 Eylül sonrası yüz yüze geliyordu.

12 Eylül'le gelişen yeni duruma hazırlıklı değillerdi. Karşı durmakta, mücadele etmekte çok zorlandılar.

Kent ve kasabalarda süren mücadeleyi yeni mekânlara kırlara taşımayı denediler.

12 Eylül gelip de, köşe başlarını haki elbiseliler kesince, karakollar eziyet işkence yeri hâline dönünce, bizim Karadenizli devrimcilerin yönü dağlara döndü demek olayı daha iyi anlatır sanırım.

Bizim gençler ağızlarında *Benim meskenim dağlardır* türküsü bellerinde Karadeniz yapması –dediysem de ciddiye almayın sözlerimi!– tuttular dağın yolunu.

Artvin'de, Rize'de, Giresun'da, Ordu'da...

Otuz küsur yıl sonra bir genç, dağda ölen bir devrimcinin kardeşi "o gün ben daha doğmamıştım. Ama okul yıllarımda ve şimdilerde bile hep düşünürüm ne yapacaklardı dağda?" diyor ve ekliyor.

"Kentleri asker, polis tutmuştu. Biraz soluklanacaklar mıydı? Yaşam boyu kaçacaklar mıydı? Kırlardan şehirleri mi kuşatacaklardı? Ne?

Cevabı yok bu soruların! Öyle bir dünya kalmamıştı artık! Cevap bulmakta zorlanırım" diyor.

Bu sorulara 38 yıl sonra cevap bulmak zor. O günlerin havasını bugünlerden yorumlamak eksik olacaktır.

Devrimcilerin hülyalarını umutlarını, geleceğin toplumuna ait proje ve programlarını bugünden yorumlamak yanlış olur, diye düşünüyorum.

Kimi türküdeki havayla, kimi karakol korkusundan, kimi gerilla olmaya heveslenir bizim Karadenizli uşaklar.

Gerilla yeni değildir devrimci literatürde. Latin Amerika, Vietnam halklarının devrim mücadelelerinde halkın saflarında faşizme, sömürüye karşı savaşan halk savaşçılarıdır gerilla.

Korku, dağlara uzaktır.

Hele 12 Eylül geldiğinde karakol duvarlarını aşıp dağlara ulaşmamıştır daha.

Dağlar özgür. Dağlar baskılardan azadedir.

Vergisi yok. Defteri yok. Kaydı yok. Jandarması yok. Polisi, karakolu, mahkemesi yok... Copu yok. İşkencesi, nezareti, hapishanesi yok. Müdürü yok, amiri yoktur.

Eylül sonrası, her yanda romantik gerilla türküleri duyulur. Devrimci gençlerin kulağına her yandan "benim meskenim dağlardır" fısıltıları gelir. Cuntaya karşı direnişin mekânı dağlar, havası eser her yanda.

Direnişin yeri, yatağı gibi düşünülür "dağlar" Karadeniz de...

Bir yanda ailelerin baskısı; bir yandan devletin zorundan gına gelen gençler, şehirlerin tozlu yollarını, ikiyüzlülük, riya akan, emekçilere pusu kuran taş binalarını, asfalt döşeli caddelerini, sokaklarını terk eder. Karlı dağların, yaylaların dumanlı vadilerin yolunu tutarlar.

Küme küme, yerleşirler ormanlara, yaylalara, bellere... Orman içi mağaralara, mereklere, yayla evlerine, samanlıklara, serenderlere, suya yakın kazdıkları sığınaklara...

Dağda yaşamak zordur. Önce dağla dost olmak gerekir. Dost olursan "seni vermez ellere..." Soğuğa, kara, fırtınaya karşı seni bağrına basar. Kurda kuşa, yabana teslim etmez seni...

Ormanlarını, kızılcıklarını, ahlatlarını, kestanelerini, sütünü yumurtasını sunar sana. Çok bereketlidir orman, üveyiği, tavşanı, keçisi, meyveleriyle. Otu çöpüyle...

Gençlerin dağla dost olmaları zor gelişir Karadeniz'de. Bir mevsimi alır. Daha da fazlası belki... Zor gelişen dostluklar uzun sürer ya!

Karadeniz'de uzun soluklu dostluklar kurulamamıştır kırla, dağla gençler arasında. Dağa çıkanların çoğu tez canlıdır. Sabredemez, uzun zaman bekleyemez.

Hem neyi bekleyecek? Ne zamana kadar? Ne olacak beklese?

Hevesle çıkanların bir kısmı erken dönüş yoluna girerler. '80 Ekim'inde başlar dökülme.

Kasım'da daha kış gelmeden dönüş yolundadırlar dağcı gençlerin bir kısmı. Gerisin geri düşer yollara... Kimi kaza kurşunu, kimi yumuşak yatak, kimi eş çoluk çocuk, kimi yavuklu, kimi ekmek, aş özlemiyle terk ederler dağları...

Bekledikleri gibi değildir dağın şartları... Hızlı bir elenme yaşanır dağlardaki gençler arasında, Artvin'de, Rize'de, Ordu'da, Giresun'da...

12 Eylül gelende dağlara çıkan gençlerin geriye dönüşüne, yakalanmalarına, dağda belde yaşamalarına ilişkin ilginç hikâyeler anlatılır dilden dile...

Hele cezaevlerinde sansür önüne geçemez önünü alamaz bu anlatılan yaşanmışlıkların...

Benim niyetim bütün bölgede olup bitenleri anlatmak değildi. Başlangıçta

Espiye, Dikmen'de yaşanmış bir katliamı gören bilenlerin ve ailelerinin bilgilerine dayanarak yazıya dökmekti.

Bu hazırlığı yaparken çevrede anlatılan dağa çıkmaya ait hikâyelerden birkaçını anlatmadan geçemedim.

Bir grup dağa çıkar yine bizim bölgede.

Dağa çıkanların içerisinde yaşı küçük, bir ana kuzusu vardır. Adı Hasan, ailenin tek çocuğudur. Aile ona gözü gibi bakar, anası dizinin dibinden ayırmak istemez.

Ailenin "Hasan"ı büyüyüp delikanlı olması, yurt yuva kurması, aileye torunlar vermesi gibi geleceğe dair umutları doludur. Mürüvvet görme beklentileri depreşir her dem.

Ali, ailenin gözbebeği, canıdır. Gözü gibi bakar aile Ali'ye. Soğuğa, sıcağa hastalıklara karşı korurlar. Uykusunda bile severler Hasan'ı...

Hasan, okullara gider, çalışkandır; ilk ve ortaokulda bütün sınıflarını başarı ile geçer.

Hasan büyür, gelişir. Boy vermiş, sesi değişmiş, yüzünde uzun kıllar büyümeye başlamıştır. Artık gençtir. Bıçkın bir Karadeniz delikanlısı olmuştur.

Lise yıllarında Hasan'da aile ve çevrenin dikkatini çeken bir değişiklik başlar. Hasan ağır ağır ana kuzuluğunu terk etmektedir. Önceleri anasının sözünden çıkmayan, dışarıda kalamayan Hasan, aileye diklenmeye başlar. Okuldan geç dönmekte, bazı akşamlar geceye kalmaktadır. Anne baba sorunca kestirme cevaplar vermektedir. Size ne? Nerede olduğumu öğrenip de ne yapacaksınız? Hasan'daki değişim her geçen gün daha da artar. Zaman içerisinde dik başlı bir genç olup çıkmıştır.

Aile endişelidir. Hasan'ın davranışlarındaki farklılaşma aileyi derin derin düşündürür. Anne, babanın uykularını kaçırır.

Ailenin umutları, beklentileri bir bir yıkılmaktadır. "Devrimci" olmuştur Hasan.

Sadece ailesini değil artık ülkesini, kentini, köyünü, ailesini birlikte düşünür olmuştur. Çevresinde gelişen haksızlıklara isyan eder. Çevresindeki adaletsizlikleri değiştirmeyi konu eder. Ailesine, çevresine yeni bir dünyadan, yeni ilişkilerden söz etmektedir.

Emekçilerden, burjuvalardan sınıflardan; sömürüden, bozuk düzenden, saltanattan; eşitlikten, adaletten, özgürlükten söz etmektedir.

Hasan'ı dinledikçe aile bir yandan gururlanmakta "oğlumuz devrimci olmuş, bu adaletsizlikleri düzelteceklermiş" diye övünmektedir. Bir yanda da üzülmekte onun geleceği ile ilgili hayalleri bir bir yıkılmaktadır. Anne babanın yıllarca kimselere söylemeyip hayallerinde yaşattıkları gelecek hikâyesi, mürüvvet beklentileri tuz buz olmaktadır.

Geçen günler içerisinde aile, Hasan'ın elinin altından kaymakta olduğunu görmekte derin üzüntü duymaktadır, Hasan'ı devrimcilikten vazgeçirmek için devrimcilerden koparmak için öğütler verir. Akla gelebilecek vaatleri sıralar.

Nafile! Israr para etmemektedir. Hasan'ın devrimci olması ailenin hiç beklemediği bir gelişmedir. Yine de aile kararlıdır Hasan için yıllarca beslediği umutları kaybetmek niyetinde değildir. Hasan'ı dizinin dibinde oturtma beklentisinden vazgeçmez, ısrarını sürdürür.

Zaman kötüdür. Aile ne yaptıysa Hasan'ı zaptedemez... Daha kötü günler geridedir.

12 Eylül gelir, memleketin üstüne karabasan gibi çöker.

Gençleri, devrimcileri aramaya koyulur devlet. Peşlerine askerleri jandarmaları, polisleri, muhtarları, muhbirleri salar. Dağ taş devrimcilerin peşindedir devlet.

Kaçanların ardına kurşun sıkılır. Kimi yaralı kimi "ölü ele geçirilir". Ele geçenler karakollara doldurur. Karakollar devrimcilerle dolar taşar. Kamu binaları da gözaltı yeri olmuştur. İçeri alınanlar kadın erkek, hor görülür, aşağılanır. Her yanda işkence tezgâhları kurulur. İçeri alınanların işkence feryatları dağı taşı tutar. Karakollardan ölüm haberleri gelir.

Zulmün dağı taşı tuttuğu günler gelip çatmıştır. Artık kentlerde durmanın zamanı değildir! Devrimcilerin bir bölümü, kentleri terk eder, dağlara çıkar. "Ana kuzusu" Hasan'da.

Hasan'ın dağa çıkacak kaçacak hiçbir hukuki sorunu yoktur. Ama işin içinde gerilla olmak var ya! Gerilla olmak çoğu devrimci gibi bir tutkudur Hasan'ın gönlünde! Gerilla olmak, bu adaletsiz, kokuşmuş düzeni değiştirmek önüne geçilemez idealdir devrimci için...

Hasan'ın dağa çıkması aileye çok zor gelir. Kabullenemezler bir türlü Hasan'ın evden kaçışını, dağa çıkışını, gerillaya özenişini...

Anne, baba sorarlar, sordururlar. Diğer aileleri yoklarlar. Haber doğrudur, Hasan dağa çıkmış, kır gerillası olmuştur.

Aile çok düşünür bu konuda, bu gidişin sonu yoktur. Hasan'ı bir an önce bulup düze indirmek gerek.

Cezaevi bile daha iyidir dağa kaçağa çıkmaya göre.

Cezaevinde olsa ziyarete gider görürler oğullarını, sağlığından emin olurlar.

Ya şimdi?

Hasan'ı bulmak tek düşüncedir aile için. Anne baba evinden çıkar. Köy köy, oba oba, dağ demez, bel demez, 'Hasan'ı' aramaya koyulur. Herkese sorarlar. Görene, bulana, haber verene hediyeler vaat ederler. Aile yemeden içmeden kesilmiştir. Fukara baba gece demez gündüz demez "Hasan'ım da Hasan'ım" diye gördüğüne sorar, görmediğine haber gönderir. Anası geri kalır mı babasından, Hasan'ın ardından ağıtlar yakar.

"Sensiz bu yerler viran olsun Hasan'ım.

Oyyyy Hasan'ım! Vayyyy Hasan'ım."

Sonra mı ne olur?

Aile Hasan'ına gözaltında, hapishanelerde kavuşur.

Dağ Yolunda

12 Eylül gelmiş, Karadeniz'de kentlerin, kasabaların üzerine kara bulutlar gibi çökmüştür.

Caddelerden, sokaklardan, rap rap sesleri gelmektedir. Bütün parti, dernek, sendikalar kapatılır. Okullar, evler basılmakta gençler, öğretmenler, işçiler, dernek, sendika yöneticileri sille tokat sürüklenerek içeri tıkılmaktadır.

Gençlerin top oynadıkları sokaklar, yavukluya mektup verdikleri köşe başları, haki elbiselilerce tutulmuştur. Caddeler, meydanlar, işgal altındadır. Okullar kışlaya dönmüştür. Devrimcilerin evleri yoklanmıştır. Poliste, jandarmada aileler sorgulan-

makta, çocuklarınız nerede? Bulun getirin onları, biz bulursak fena olur, yollu tehdit dolu sorgular yapılmaktadır.

Kentlerin tadı tuzu yoktur artık! Kentlerde durmanın bir anlamı kalmamıştır vesselam!

Devrimci gençler, yönlerini dağa çevirirler. Hazırlıklar yapılır. Sırt çantaları hazır edilir. Battaniye, iç çamaşırlar, yedek pantolon, parka ve diğer kişisel eşyalar çantalara yerleştirip vakti gelince yola koyulurlar.

Ver elini Karadeniz'in ardı ardına sıralanan sarp dağları, gür ormanları şimdi bağrına "Yeşil Yol" saplanarak turizm ağalarına peşkeş çekilmek istenen yaylaları.

Vakit gece zifiri karanlık... Köyler birbiri ardına geçilir. En son köye gelinir. Buradan yukarıya köy yoktur. Ev yoktur. Buradan yukarısı ormanlar, yaylalar, dağlardır.

Yola çıkınca bazı eksiklerinin olduğunu fark ederler. Önceden düşünülmemiştir bu eksikler. En son dağ köyünden eksikleri temin etmek akıllarına gelir. İnsan bu, ihtiyacı bitmez. Sigara, kibrit, çakmak, helva, ekmek, peynir, el feneri...

Vakit gece yarısı, in cin top oynamaktadır köyün sokaklarında. Bakkal dükkânını bulurlar, yaklaşırlar, kimsecikler yoktur. Bakkalın kapısını çakı ucu ile açarlar. Eksiklerini bir bir alıp çantalara yerleştirirler. Bakkaldan aldıklarının listesini yaparlar. Karşısına fiyatlarını yazıp ederini bir pusula yazarak masanın üzerine bırakırlar. Yanına alınan eşyanın parasını koyarlar.

Pusula da "Biz devrimciler, halkını seven, onun hakkını koruyan insanlarız. Gece dükkânına geldik. Bize gerekli olan malzemeyi aldık. Parasını bıraktık. İzinsiz dükkânına girdiğimiz için kusurumuza bakma, selamlar" yazmaktadır.

Bu pusula Emniyet'in eline geçer.

Sonrası...

Takip, takip... Hasan'ınki gibi sonu karakolda biten hikâye...

Giresun'da dağın hikâyesi diğer yerlerden erken başlar.

Bizim Şevket Hoca; "Giresun'da dağın hikâyesi, 1980 yılının ilk aylarında başlayıp 31 Mayıs 1981 gününe kadar devam etmiştir" diyor.

Giresun'da aranan devrimci gençlerden bazıları, şehirlerde barınma olanakları kalmayınca kırsal alanlara çekilirler. Böylece Giresunlu Devrimci Gençlikçilerin bir yılı aşkın kırsal alan serüvenleri başlamış olur.

Esasında bu kıra çekilme bilinçli, planlı bir hareket olmaktan çok, polis takibinden kurtulmayı, saklanabilmeyi hedefliyordu. Kaçağa çıkıp kıra çekilenlerin, uzun vadeli bir kır gerillası yaratma anlayışı içerisinde olduklarını söylemek zor olsa gerek.

Kentte barınmaları zora giren bazı gençlerin kırsala çekildikleri görülür.

Çok planlı olmasa da bu gençler, öncelikle araziyi tanıyıp uzun vadede barınabilecekleri, yayla evi, mağara, merekleri tespit edip tanımaya, suyu bulunan, vahşi hayvanların giremeyeceği şüphe çekmeyecek yerlerde sığınaklar yapmaya koyulurlar.

Bu süreç içerisinde çeşitli referanslar yardımı ile bölgede kendilerine yardım edecek dostlarda edinirler.

Köylerde erzak temin edilecek dükkânlar önemlidir. Muhtarlar, berber, dolmuşçu, devlet memurları haber kaynağı olarak ayrıca üzerinde önemle durulacak kimselerdir.

Esasında 1980 yılı yaz ortası başlatılan Fatsa Nokta Operasyonu ile 12 Eylül'ün ayak sesleri duyulmaya başlar Karadeniz'de.

12 Eylül öncesinde devletin sıkı takibi olmadığı gibi vatandaşlar arasında da gençleri rahatsız edecek bilinçli bir eylem yoktur. 12 Eylül'e gelene dek yaşanan iyi günlerdir.

Devrimciler açısından çok daha kötü günler geridedir. Kötü günlere hazırlıklı olmaları gerekir ya!

Bu tespit, bu düşünce iyi de, hayata geçirmek zordur. Bu tespiti herkes yapabilmekte ama gereğine uygun yaşamın yeniden örgütlenmesine gelince dergi sayfalarının dışına çıkılamamıştır!

PKK dışında bütün sol örgütlerin 12 Eylül sonrası 3-5 ay içerisinde etkisizleştirildiği, dağıtıldığı bir süreç yaşanmıştır. 1982-84 Devrimci Yolcuların Malatya, Fatsa hattı çıkışları, Tunceli yöresinde Partizan geleneğinden grupların yılları aşan etkinlikleri, kalıcılık, eylemlilik ve örgütsellik açısından dişe dokunur bir noktaya geldiği söylenemez.

Bu yörede kıra çekilen gençlerin yapabildiği tek etkinlik kendilerini saklamaktan ileri gidememektedir. Bir eylem programı olmaksızın kendini koruma temelindeki kaçma, kaçma, kaçmadır.

Kaçma, saklanma nereye kadar sürecektir.

Kırda yaşamanın zorlukları bir yana, örgüt yönetimlerinin bir bir ele geçirilmesi, örgüt yapılarının daha baştan dağılması ile başlayan politikasızlık kırda kendini daha ağır hissettirir.

Gençler arasında morallere olumsuz etki yapar. Kaçmak bıktırıcı bir hâl alır.

12 Eylül'den itibaren kentlerde sıkıyönetim, asker, polis baskısı artarken; dağlarda özgürlük vardır. Devletin eli, dağlarda zayıftır, kontrolü şehirler kadar sıkı değildir.

Gel gör ki kırda yaşamanın bir bedeli vardır. Kaçaksan, gerillaya hevesli isen, devrimci isen yaşam zordur. Barınma için yeterli olanaklar yoktur. Açık havada, mağaralarda, terk edilmiş gazel veya ot mereklerinde, yayla evlerinde barınmak zorunluluğu vardır.

Yemek kısıtlıdır, günde bir öğün bulunabilirse iki öğün kuru gıda veya kuru ekmek ile beslenme ihtiyacı giderilmek istenir.

Sürekli hareket hâlinde bulunulmaktadır. Yoksa görülme ve ihbar edilme tehlikesi sizi bekler. Üstüne üslük güvenlik güçlerinin köylüler üzerinde süreklilik kazanan bildirileri, devrimciler aleyhine yaptığı propaganda köylüler içerisinde etkili olabilmektedir. Bazı köylerde "ayranı kabaran köylüler" zaman zaman elde silah "terörist", "komünist" avına çıkabilmektedir.

12 Eylül sonrası mevsim kışa dönmekte ve geceler oldukça soğuktur. Kentlerden sıcacık evlerinden gelen Karadeniz'in devrimci gençleri için dağlar tam bir hayal kırıklığıdır.

Köylüler için dağlar, ormanları, otlakları, meraları, yaylalarıyla bitmez tükenmez bereket kaynağıdır. Köylülerle ormanın her yerinde her an karşı karşıya gelmek olasıdır.

Köylüler, gazel, odun, mantar, fasulye sırığı, av, kışa hazırlık için ormanın nimetlerini kullanırlar. Köylülerden gizli dağda, ormanda sığınak yapmak, yaptıklarını, hareketini gözlerden gizlemek de oldukça güçtür.

Bir grup devrimci, erzakları depolayacağı, sıkıştığında gelip gizleneceği gözlerden uzak olduğunu düşündüğü bir sığınak kazar, üzerini kapatırlar. Ve üzerine orman gülü, dört mevsim yeşil kalan bitkilerle sığınağı gizlerler.

Her şey bitmiş ve tam dinlenmeye çekilirken yanlarına bir köylü gelir ve tam sığınağın üzerinde durur. İçlerinden birini tanımaktadır. Selamlaşmadan sonra sorar. Bari kazdığınıza değdi mi? Bir şeyler bulabildiniz mi?

Köylü onları görmüş gözlemiştir. Çevredeki insanlar define aradıklarını zannetmektedir.

Dağlarda yaşamak zordur... Hele hele dağın kurallarını, dağda yaşamanın inceliklerini bilmiyorsan işler felakete kadar varabilir... Önceden kırda hareket planlanmamıştır. Teorik olarak bilinmesine rağmen hiçbir hazırlık, planlama yoktur.

12 Eylül gelip şehirleri işgal edince kentte yaşamak zorlaşmıştır. Kentten kaçanlar soluğu kırda alırlar. Alırlar ya, herkes kendi kafasına göre... Dağa çıkış planlı bir biçim izlememiştir. Kimler çıkacak, kimler nerelerde yaşayacak, ne gibi işler yapacak tam bir belirsizlik içerisindedir. Dağa çıkan insanların ikameti, iaşesi bile planlanmamıştır. Bu ve daha başka nedenlerle bir iki ay içerisinde gelenlerin birçoğu geri dönerler.

Merkez, Bulancak, Piraziz, Keşap, Espiye çevrelerinde 20'den fazla insan dağa çıkmıştır.

Mevsimin ilerlemesi, sonbahar yağışları, geceleri havaların iyice soğumaya yüz tutması kırda yaşam koşullarını giderek ağırlaştırmaktadır.

Kalabalık ikiye ayrılır. Bir grup Merkez ve Bulancak dağlık alanlarında yerleşir. Diğer grup Keşap-Espiye tarafındaki dağlara...

Faaliyetleri sadece barınmak ve saklanmaktır.

Gün gelir, bu hedefsizce kendini koruma, saklanma ve kaçıp gizlenme iyice sıkıcı bir hâl alır. Üstüne üstlük, güvenlik güçlerinden meraklı köylüye kadar geniş bir çevrenin gözü kulağı üzerlerine çevrilmiştir. Giderek takip ve tacizler artma eğilimi göstermektedir.

Her geçen gün barınma koşulları daha da zorlaşmaktadır. Erzak temini başlıbaşına bir sorundur. Yiyecek, giyecek, ilaç temini tehlikeli ve çözülmesi en zor problem hâline gelmiştir.

Şartlara uyum sağlayamayan bazı gençlerin ayrılmaları veya kaçmaları sonucu barınma yerlerinin açığa çıkması, sığınakların kullanılamaz hâle gelmesi, yiyecek temin edilen dükkân, fırın ve kahvelerin Emniyet'in bilgisine geçmesi işin cabasıdır. Yaşamı iyice zor hâle sokmuştur.

12 Eylül'ün ilk günleri; şehirlerden gelip gidenlerin yoğun olduğu zamanlar barınmak için daha çok mağaralar kullanılır.

Su sıkıntısı had safhadadır. Dağlarda su bulmak neredeyse imkânsızdır. Çare Karadeniz'in o yağmurlu ve dumanlı havalarından yararlanmak. Muşambalar ağaçtan ağaca bağlanarak yağmur suyu toplanır. İçecek, yemek yapmak ve çay demlemekte kullanılır.

Havanın sisli olduğu bir gün çay suyu kaynatmak amacıyla ateş yakılabilir; yemek yapılır, çay demlenebilir.

Bulancak tarafına ayrılan grup çok fazla sorun yaşamadan kış mevsimini geçirir. İlkbaharla birlikte daha da rahatlar. Günlük yaşamlarını, nöbetler, okumalar, yürüyüşler ile takip ve taciz edildiklerinde yer değiştirerek 1981 Haziran ayına kadar devam ettirirler.

Eylülün hemen arkasından dağlara çekilen gruptan 1-2 ay içinde ayrılmalar ve kaçmalar yaşanır. Ayrılanların ve kaçanların bildiği tüm barınak ve sığınaklar terk edilir. Hızlı bir şekilde yer değiştiren grup ilk anda fire vermeden durumu geçirir. Ama yoğun takipler nedeniyle tüm kış mevsimini yayla evleri, naylon çadırlar ve mağaralarda ve sürekli yer değiştirerek geçirmek zorunda bırakır gençleri.

İlkbahar gelince yaprakların açması, her bahçenin insan saklar hâle gelmesi gençleri rahatlatmıştı. Gerçi saklanmak daha kolay olsa da güvenlik güçlerinin aramaları sürüyordu.

Havaların ısınması köylülerin bağ, bahçe, orman, yayla, otlak, mera ve dağlarda hareketini artırmıştı. Köylülerle ilişkiler her zaman risk taşır, zinhar onlarda uzak durmak gerekir.

Dikmen-Kozköy Katliamı

Ve biz pimi çekilmiş yürekle
Dolaştık karanlığın ortasına
Dilimizde kurtuluş türküleri
Mataramızda ab-ı hayat
Ve düşerken
Özgürlük renginde bir gülüş vardı yanağımızda
İbrahim Karaca

Gece boyu yol alırlar. Sabahın ilk ışıkları ile Kozköy eteklerine gelirler.

Kozköy ile Dikmen Köyü çevresinde uygun bir yerde gündüzü dinlenerek geçirecekler. Köyden yiyecek ekmek birazda erzak temin ederek gece tekrar yürüyüşe geçeceklerdir.

Güneş, yeni yükselmektedir. Kozköy eteklerine geldiklerinde kuşluk vaktidir.

Hiçbirinde yürüyecek hâl kalmamıştır. Hava sıcak ve nemlidir. Karadeniz'in nemli havası insanın nefesini daraltır. Yürümeyi zorlaştırır, elin ayağı kalkmaz olur. Her yanı tere kesilir. Ter giysilerinden dışarı sızar, giysiler tene yapışır. İnsanın her yanı ter kokar ekşi ekşi. Nemli hava dermanı tüketir, direnci azaltır, uykuyu getirir, gözkapakları kapanır. Bulunduğu yerden kalkmakta erinir insan.

Okul yıllarında tarih hocamız şimdi saygı ile andığım Aliye Aşırbay Hanım, nemli muson ikliminin insanı rehavete sürüklediğini, muson insanlarının pasif hatta uyuşuk olduğunu söylerdi. Bu nedenle İngiliz sömürgecilerinin Hindistan'da muhafızlarını üç beş yıldan fazla bekletmediğini, değiştirdiklerini, muhafız-

ların muson iklimine uyup dinamizmlerini kaybedeceğinden korktuklarını üzerine basa basa anlattığını hatırlıyorum.

Uzun süreden beri Espiye-Tirebolu civarında sığınaklarda, yayla evlerinde, boş ev ve mereklerde yaşayan Zeki Subaşı, Asım Keser, Mehmet Gümüş, Alaattin Mürteza, Ahmet Kılıç, Gürsel Küçükyıldız ve Cafer Karabay'dan oluşan grup, 30 Mayıs akşamı Bulancak Piraziz civarına geçmek için yola koyulurlar.

Espiye-Tirebolu yöresi artık deşifre olmuştur. Barınmaları her geçen gün zora girmektedir. Özellikle başlangıçta dağa çıkan bazı gençlerin pişmanlık veya başka sebeplerle yakalanmaları, karakola teslim olmaları sonucu yaylada, ormanda hazırlanan sığınak ve barınaklar açığa çıkmıştır. Onlara sempati duyan yiyecek, giyecek yardımında bulunan, tehlike ânında haber veren, rehberlik eden insanların birçoğu güvenlik güçleri tarafından bilinir hâle gelmiştir. Saklanmanın ötesinde gıda ve ilaç temini de sıkıntılı hâle gelmiştir.

Bu civarın mutlaka terk edilmesi gereği ortadadır.

Yoksa...

Her geçen gün etraflarındaki çember daralmakta yakalanmaları mukadder hâle gelmektedir.

Bulancak çevresinden gelen Hasan Sabitoğlu grubun kendi bölgelerine geçişine rehberlik edecektir.

Merkez, Bulancak grubunun barınma, saklanma, erzak temin etme olanakları daha fazladır. Bu yöredeki saklanma, barınma yerleri ve halkla olan ilişkileri deşifre olmamış, sağlam kalmıştır.

Güce tarafında Kızılkayalar mevkisindeki sığınaktan akşam hareket edip yola koyulan grup gece boyu yol almıştır.

Gün ışıyıp güneş etrafı alınca bir ara Kozköy-Dikmen arasındaki ormanlık bölgede mola verirler. İki nefes dinlenmek, bir sigara içmek, terlerini silmek için patika yoldan ayrılıp geniş yapraklı orman gülü ve çalıların arasına bir kuytuya çekilirler.

Yorgun ve uykusuzdur her biri. Uyumamak için kendilerini zor tutarlar. Uyku akar her birinin gözünden. Oturup arkalarındaki sırt çantalarına yaslanırlar.

Sigaraları tellendirip biraz dinlenmek iyi gelecektir her birine.

Gündüz görünme riski vardır. Dağa çıkmış kaçak devrimciler için insanlardan uzak durmak zorunluluğu vardır. Kimin ihbarcı, kimin karakol işbirlikçisi olduğu bilinmez. İnsanlara karşı daha seçici, tedbirli olmak gerekmektedir. Arkanızı döndüğünüzde

birçok insan çeşitli saiklerle sizi başkalarına anlatır. Bu bilgi hızla karakola kadar ulaşır.

Dağa çıkanlar, sağ kalabilmek için tedbiri elden bırakmamak gerektiğini bilirler. Yer değiştirmelerde gece hareket edilir. Etraf muhbir, dedikoducu, takipçi doludur.

O sıra patikadan bir kadın geçer. Keskin sigara kokusu yola kadar gelmektedir.

Kadın merak eder. Sabahın köründe orman içerisinde, bu ıssız yerde sigara içen kim ola ki?

Sigara kokusunun geldiği yere doğru yönelir. Birden silahlı bir kişi dikilir karşısına. Biraz ilerde tanıdık olmayan, saçı sakalı karışık bir dizi silahlı genç adam oturmaktadır.

Kadın, bu insanların Espiye yöresinde aranan kaçaklar olduğunu düşünür. 12 Eylül'den beri mahalleliler ve köylüleri arasında kaçaklara ait kahvede, düğünde bir araya geldiklerinde hikâyeler anlatılmaktadır. Bu hikâyeleri çok kişiden duymuştur. Kadın için karşısındaki insanların kılık kıyafetlerinden aranan kaçaklar olduklarını anlamak zor değildir.

Ormanın içine saptığına bin pişman olmuştur. İş işten geçmiştir artık.

Önünü kesen genç, yumuşak, okşayan bir ses tonuyla kadına kimlerden olduğunu, bu saatte buralarda ne aradığını sorar.

Kadın, ilerdeki kısa ağaçlardan hayvanlara yiyecek, yapraklı dal kesmeye gittiğini, bu saatte burnuna sigara kokusu gelince merak ettiğini, hemen gideceğini söyler.

Kadının karşısına çıkan genç, "kendilerinin devrimci olduğunu, bütün köylülerin dostu olduklarını, Buradan geçerken bir süre dinlenmek için mola verdiklerini, birkaç dakika sonra çekip gideceklerini, kendisine ve hiçbir köylüsüne kötülüklerinin dokunmayacağını" anlatır.

Kadına son olarak "bak bacım, bizleri görmemiş ol. Bizi gördüğünü kimseye söyleme, ağzını sıkı tutarsan hem bizim, hem senin için iyi olur. Eğer birilerine haber verirsen hem bizim, hem de senin başın derde girer" diye sıkı sıkı tembihte bulunur.

Kadın, onları görmediğini, gördüklerini kimseciklere söylemeyeceğini birkaç kez tekrar eder, yeminler eder.

Kadını serbest bırakırlar.

Tıpkı 10 yıl önce Nurhak'ta kendilerini gören çobanı serbest bırakan Sinan Cemgil, Alpaslan Özüdoğru, Kadir Manga gibi.

Sinanlar tarafından serbest bırakılan çoban hemen muhtara gider. Haberi alan muhtar istihbaratı karakola bildirir. Sonrası üç ölü, iki yaralı...

Gerilla adayları bu katliamda da aynı yufka yürekliliğe düşmüşlerdir. Nurhak'ta çobana, Kozköy'de kadına güvenen devrimciler, bu tedbirsizliklerini canlarıyla ödemişlerdir.

Kozköy'e dönen kadın, bu sırrın altında ezilmektedir. Eve gelir, gördüklerini bir bir yeniden hatırlar. İçi içine sığmamaktadır. Ormanda gördüklerini mutlaka birilerine anlatması gereğini bütün benliğinde hisseder.

Gördükleri kadın için büyük bir olaydır. Ömründe yaşadığı en önemli olaydır. Öyle bir haber ki birileri ile mutlaka paylaşması gereğini düşünür. Düşündükçe ağırlığı artan bir yük hâlini almıştır. Bu haber, üzerinden atılması gereken bir kambur hâlini almıştır. Birileri ile paylaşmazsa çatlayacağını sanır.

Başkalarına anlatırsa kaçaklardan zarar gelebileceğini düşünür bir zaman. Ama bu sır çok ağır gelir kadına. Daha fazla duramaz. Zaman geçirmeden Muhtar Yakup Oflu'nun evinin yolunu tutar. Soluk soluğa içeri dalar. Gördüklerini muhtar Yakup Oflu'ya biraz da abartarak bir bir anlatır.

Koca irikıyım adamlar olduklarını, saçı sakalı karışık bir sürü insan olduğunu, tüfek çattıklarını, sekiz on kişi kadar belki daha fazla olduklarını, çok korktuğunu söyler. Biraz düşünür. Bu adamların kendisine çok iyi davrandığını, birisinin konuşma içerisinde kendisine bacı diye hitap ettiğini, bu işlerde zinhar kendisinin adının geçmemesi gerektiğini muhtara tekrar tekrar söyler.

Muhtar, aylardır böyle bir av beklemektedir. Kaçakları yakalatıp karakoldan ödül almak, ününe ün katacaktır. Bu avı yakalatırsa devletten ödül alacaktır. Devlet katında itibarı artacak, bu itibar ve saygınlık kendisine devlet katında bütün kapıların açılmasını sağlayacaktır. Devlet, her zaman en yetkili ağızlardan kaçakların yakalatılmasının, teslim edilmesinin muhtarların görevi olarak belirtmektedir.

Aylardır yapılan muhtar toplantılarında veya Kaymakamlığa, karakola gidişlerinde kaymakam, jandarma komutanları bu kaçakların izinin sürülmesini, köyleri çevresinde bu kaçakların barındırılmamasını, köylülerinin bu kaçaklara yardım yataklık yapmamalarını, köylerinde böyle insanlar bulunuyorsa derhal

jandarmaya bildirilmesini söylemekte, bu işin muhtarların görevi olduğunu sözlü ve yazılı olarak anlatmaktadır.

Daha önemlisi bu işin vatani bir görev olduğu söylenip yazılmaktadır. Kaçakları yakalatan vatandaşlara ödül veya maddi olarak para dahi verilmektedir.

Kadının getirdiği haber muhtarı ziyadesiyle sevindirir. Kadının anlattıkları karşısında muhtarın dikelmesi, karısını şüphelendirir.

Karısı, Muhtar Yakup Oflu'nun önüne geçer. Bu tür işlerin sıkıntılı işler olduğunu bilmektedir kadın. Böyle bir işin kocasının başına bela olacağından endişe eder. Kocasına "bana bak Yakup, jandarmaya, polise, Kaymakam'a haber verme, bu işler tehlikeli işlerdir. Başımıza bela alma, Bu işler öyle oyun değil! Bizden bulmasınlar, Allah'ından bulsunlar" der.

Muhtarı kim durdurur? Kadını elinin tersiyle iterek harekete geçer.

Aylardır düşündüğü, bir türlü punduna getirip yapamadığı işin ayağına geldiğini görmektedir. Bu avı yakalayacaktır. Karısının ısrarına rağmen harekete geçer.

Bir pusula yazar. Bu pusulayı acele kendi köyünden Cemil Kahraman'ın eline tutuşturur. Cemil'e "bu pusulayı Dikmen Muhtarı Mehmet Tüysüz'e ver. Birlikte pusulayı Espiye Jandarma karakoluna götürün" der.

Dikmen Muhtarı Mehmet Tüysüz'de (Yalova Mehmet) böyle bir haberi iletmeye çok heveslidir. O da kaymakamlık, jandarma çevrelerinde saygınlığının artacağını düşünür. Mehmet Tüysüz arabasına atlayıp Cemil Kahraman'la "Kaçak teröristlerin" Kozköy çevresinde olduğu haberini karakola iletir.

Kozköy Muhtarı Yakup Oflu'da bu arada boş durmaz. Tüfeğini kuşanır. Kendi karısı ve haberi getiren kadını yanına alıp kaçakların göründüğü orman içi bölgeye gider. Kaçaklar yoktur.

Tüfeği karısına verip yeğeni Şefik Oflu'nun evine gider. Şefik Oflu 6136 sayılı kanuna muhalefetten cezaevindedir.

Dikmen ve Kozköy halkı arasında Şefik Oflu'nun karısı ve çocuklarının kaçaklara yardım ve yataklık yaptıkları söylentisi yaygındır. Muhtar Yakup Oflu bu dedikoduları çoktandır duymakta ve işitmektedir.

Muhtar Yakup, kaçaklar o çevrededir veya kadının bilgisi vardır tahmini ile gider Şefik Oflu'nun evine.

Muhtar Yakup Oflu, Şefik'lerin evine girdiğinde evin oğlu Ahmet'le birisinin kahvaltı ettiğini görür. Belinde tabanca olan yabancının kaçaklardan olduğunu anlayan Muhtar Yakup, selamlaşıp masaya yaklaşır. Sohbet etmeye başlar, kaçak olan adama teslim olmalarını salık verir. Kaçak: "Teslim olmak ne demek, biz bu yola baş koyduk. Ölmek var dönmek yok, gemileri çoktan yaktık" diye cevap verir. Bu konuşma evde buz gibi bir hava estirir.

Kaçak genç, Muhtar Yakup Oflu'ya "bizi karakola ihbar etme, ihbarın sonu hayır getirmez, sana da bize de zarar getirir" diye tembihte bulunur.

Esasen o sırada ihbar yapılmış, güvenlik güçleri Giresun'da, Espiye'de baskın için hazırlık içerisine girmişlerdir.

Muhtar, kaçakların bu çevrede olduğuna hükmeder, çıkanları takibe başlar.

Muhtar Yakup Oflu yeğeni Şefik'in evinden çıkar. Kendisinin görünmeyeceği yakın bir yerden evi gözetlemeye koyulur. Bir süre sonra Şefik Oflu'nun oğlu Ahmet Oflu'nun evden çıktığını görür, takip eder. Kaçakların Kozköy'den gelen dere boyunda bir obuzun[3] içerisinde olduklarını uzaktan görür.

Muhtar Yakup Oflu artık kaçakların yerini bilmektedir.

Ormandaki grup kadına çok sıkı tembih etmesine karşın yine de her tür olumsuzluğa karşı yer değiştirmek gereğini duymuştur.

Kozköyü topraklarından uzaklaşıp kendilerine göre saklanmak için emin gördükleri Dikmen-Kozköy arasında yer alan dere boyunda bir obuzun içine yerleşmişlerdir.

Bu obuz, avuç içi gibi, üç yanı yüksekçedir. Su, bir çağlayandan akmaktadır. Suyun döküldüğü yerde yarım metre derinliğinde genişçe bir su birikintisi, gölcük oluşmuştur. Gölcüğün kıyısında yirmi otuz metrekarelik bir açık alan bulunmaktadır

Kaçaklar, Dikmen Kozköy arasındaki obuza yerleşince içlerinden Cafer Karabay'ı, önceden gidip geldikleri, kendilerine her türlü kolaylığı sağlayan, her tür yardımı yapan Dikmen Köyü Muhtar'ı Şefik'in evine ekmek ve erzak hazırlığı için gönderirler.

Şefik'in evinde Cafer'in gelişiyle erzak ve ekmek için hazırlık başlatılır. Muhtar Yakup, Şefik'in evine geldiğinde hazırlık devam etmektedir. Cafer, Şefik'in oğlu Ahmet'le kahvaltı yaparken sacta birkaç ağız ekmek pişirilip sofra üzerine yığılmış, geride

3. Obuz: Dere yatağındaki kuytu yer.

biraz daha hamur, tirkide[4] yoğrulmuş beklemektedir. Cafer, uzun yolda birkaç günlük yiyecekleri ekmeği, azığı hazırlatıp, çevreden erzak aldıracak, gece yine yürüyüşe geçeceklerdir.

Yaz başıdır. Sular ılımıştır. Suya girmek yorgunluğu alacaktır. Devrimciler, hep birlikte suya girerler. Suya girmek iyi gelmiştir gençlere. Birbirilerinin sırtlarını sürterler. Arada birbirlerine su serperler. Derede güreş tutanlar olur, oynarlar. Çantalarından çıkardıkları çamaşırlarını değiştirirler. Kirli giysilerini yıkayıp dikenlere, çalılara sererler, tam bir temizlik yapmışlardır.

Çantalarındaki son azığı da çıkarırlar Ahmet'te getirmiştir bir şeyler. Sıkı bir kahvaltı yaparlar. Gecenin yorgunluğu iyice kendini hissettirir. Artık istirahat zamanıdır. Derenin şırıltısı ninni gibi gelir. Uykularını getirir, gözleri kapanır. Bir nöbetçi bırakarak battaniyelere sarılıp uykuya dalarlar. Nöbetçi Ahmet Kılıç'tır.

İhbarcı Kozköy muhtarı da boş durmaz, kaçakların yerini öğrenince Şefik Oflu'nun evine gelir. Cafer Karabay yine evdedir. Çok miktarda hamur yoğrulmuş, ocakta sacda ekmek yapılmaktadır. Cafer'le bir müddet sohbet ederler. Cafer'in hiçbir şeyden şüphelenmemesi için azami gayreti gösterir. Amacı güvenlik güçlerinin bir an önce gelmesi, avını kazasız belasız teslim etmektir.

Muhtarın ihbarı gidince Giresun Jandarma Alayı bölgede bütün Emniyet güçlerini de yanına alarak Dikmen'e hareket eder. Bölge jandarma komutanı da av peşindedir. Kısacası bu avdan il, ilçe jandarma ve emniyeti, muhtar Yakup, Dikmen Muhtarı Mehmet Tüysüz'e (Yalova) kadar derece derece pay beklemektedir. Güvenlik güçleri, hızla Dikmen'e hareket eder.

Yakup, Direkbükü yoluna haberci gönderir. Haberci gelen jandarmayı yönlendirir. Güvenlik güçleri Yakup'un adamlarının tarifi üzerine Şefik Oflu'nun evini de içerisine alan kaçakların saklandığı araziyi kuşatmaya alırlar.

Zaman, öğle sonu olmuştur. Cafer'inde işi bitmiş, evden ayrılma zamanı gelmiştir. Evin penceresine geçip baktığında evin kuşatılmakta olduğunu, etrafta askerlerin evin çevresindeki çemberi daraltmakta olduklarını görür. Aceleyle arka pencereden bahçeye atlar.

4. Tirki: Hamur yoğurulan kap.

Yakında olan ormana doğru hızla uzaklaşır. Kaçarken sürekli ateş etmektedir. Amacı kuşatmayı yanıltmak, ormana çekmek, arkadaşlarının silah seslerini duyması ve önlem almasını sağlamaktır.

Oysa derenin çağıltısı ve suyun çıkardığı sesler arasında Cafer'in tabancasından çıkan silah sesleri duyulmaz. Arkadaşlarının bulunduğu yere ulaşması mümkün değildir. Ulaşsa bile buralarda silah sesleri günlük olarak çok duyulduğu için dikkate alınmaz.

Kim bilir?

Kozköy muhtarı, güvenlik güçlerinin önüne geçer. Güvenlik güçlerini obuzda uyumakta olan gruba yönlendirir.

Obuz içerisinde gelişmeden habersiz istirahat hâlindeki grup sessiz ve sinsice çembere alınır (Çembere silah zoruyla veya gönüllü olarak bazı işbirlikçi köylü vatandaşların da katıldığı söylenir).

Gerillanın uyuduğu obuz, kuş uçurtulmayacak derecede sarılır. Sonra da operasyon timinin gelmesi için beklemeye geçilir.

Haber almak için daha önceden grubun yanına giden evin küçük oğlu da çember içinde kalmıştır.

Çember iyice daraltılır. Grubun uyuduğu yer avuç içi gibidir.

Biraz sonra operasyon timi çelik yelekli polisler gelir. Obuza iyice yaklaşıp uyuyan gerillaları otomatik silahlarla taramaya başlar. Uyumakta olan insanların üzerinden otomatik silahlarla birkaç kez geçerler. Gerillaların öldüğüne kanaat getirince operasyon timi içerisinden birisi megafonla "teslim olun çevreniz kuşatıldı, ateş etmeyin teslim olun" diye bağırmaya başlar. Ortada önceden hazırlarmış bir mizansen uygulanmaktadır.

Battaniyelerin altında uyuyan insanlar kan revan içerisindedir. Her birinin vücuduna onlarca kurşun isabet etmiş, el kol ve vücutlarının orasından burasından et kemik parçaları etrafa saçılmıştır. Bağırtılar arasından otomatik olmayan silahlarla havaya ateş edilir. Farklı silahla havaya sıkılan silah sesleri, çatışma havası yaratmayı hedeflemektedir.

Nöbetçi Ahmet Kılıç, yaylım ateşi başladığı zaman silahının temizliğini yapmaktadır. Jandarma ve polisin hareketini görmez bile. Saldırı başlayınca silahına bile davranamadan kurşunlara hedef olur.

Ahmet Kılıç'ın ilk kurşun böbreğine isabet eder, yere yıkılır. Ayrıca vücudunun diğer yerlerine onlarca kurşun saplanmıştır. Silahla tarama on dakikadan fazla sürer. Öldürülen gençlerin her birinin vücudunda onlarca kurşun izine rastlandığını aileleri dile getirmektedir.

Köy muhtarı Yakup Oflu, katliam sonrası çevresindekilere birçok kez "olayın bu boyuta varacağını hesaplayamadığını ve onların sağ yakalanmasını istediğini, daha genç olduklarını bir süre hapiste yatar çıkarlar diye düşünerek karakola haber verdiğini, operasyon sırasında sağ salim teslim alınmaları için elinden geleni yaptığını" anlatmıştır.

Olaya ilişkin otopsi raporlarında güvenlik güçlerinin aşırı kurşun sıktığı anlaşılmıştır. Hasan Sabitoğlu'nun vücudunda 84 mermi giriş çıkışı bulunduğu saptanmıştır.

Köylülerin anlatımına göre: Güvenlik güçleri taramalar sonrası cesetlerin olduğu kısma indiğinde cesetlerin üzerlerinde battaniye sarılı olduğunu görür. Battaniyeler taramalar sonucu delik deşik olmuştur.

Battaniyeler açıldığında Zeki Subaşı, Asım Keser ve Ahmet Kılıç'ın hâlâ canlı olduğunu görürler.

Zeki'nin içorganları parçalanmış ve dışarı çıkmıştır. Son bir gayretle su isteğinde bulunur. Güvenlik güçleri ile gelen köylülerden birkaçı onu su içirme bahanesiyle boğarak öldürürler.

Asım'ın ayaklarından askerî araca bağlanarak Espiye merkeze kadar sürüklendiği anlatılır.

Yaralı Ahmet Kılıç Giresun Devlet Hastanesi'ne götürülür (Bir hastane çalışanını aktarımları), o gece nöbetçi doktor sonradan politikaya atılmıştır.

Ahmet, yolda çok kan kaybetmiştir. İlk müdahalesi yapılır. Kan verilir, böbreğine sonda takılır ve kendine gelir.

Güvenlik güçleri odasına girerek sorgulamaya çalışırlar. Kaçanın kim olduğu, kırda daha kimlerin bulunduğu, nereye gittikleri vb gibi sorular sorulur. Ahmet cevap verecek durumda değildir ve Ahmet'ten bir tek kelime alamazlar.

Bunun üzerine doktor, Ahmet'e güvenlik güçlerine yardım etmesini salık verir. Cevap alamayınca hakaret etmeye ve aşağılamaya başlar.

Oracıkta kan ve sonda hortumu çekilir. Ahmet, doktorun ve sorgucuların yanında ölüme terk edilir.

Olayın üzerinden kırk yıla yakın bir zaman geçti. Geriye dönüp baktığımızda ölenlerden Asım Keser ve Hasan Sabitoğlu dışında diğer 5 kişinin geçmişe dair üzerine atılı hiçbir suç, polis kayıtlarında bile arama yoktur. Asım Keser ve Hasan Sabitoğlu için verilmiş bir mahkûmiyet kararı yoktur. Bu iki genç için sadece savcılıkça çıkarılmış arama kararı vardır.

Batı demokrasilerinde bu tür kuşatmalarda güvenlik güçleri kuşatma altında tuttuğu insanları canlı teslim almayı, yaşatmayı temel almaktadır. Öyle ki 1973 yılında İsveç'te bir grup zanlının bulunduğu yeri basan güvenlik güçleri oradaki insanların teslim olmalarını üç ay bekler. Kuşatılanlar üç ayın sonunda kendiliklerinden teslim olurlar.

Bu olayda kuşatma gerçekleşmiş, kaçakların dört bir yanı sarılmış, hatta kıpırtısız uykuda kıstırılmışlardır.

Acaba teslim olmaları beklenemez miydi? Yaşatılıp yargılanmaları düşünülemez miydi? İllaki katledilmeleri mi gerekiyordu? diye bir dizi soru zihnimizi kurcalıyor.

Etrafları sarılmış bu insanların, canlı teslim alınmaları işten bile değildir. Belki de sağ salim teslim olmaları beklense, bunun yolu bulunuverse, yargılansalar, en fazla 3-5 yıl hapiste yatıp çıkabileceklerdi. Nitekim onlarla kıra çıkanlardan bir bölümü yargılanmış 5 yılı geçmeyen süre hapis yatarak dışarı çıkmışlardır, şimdi hayattadır.

Hukuk devleti, suç işleyenleri, kanunları ihlal hâlinde bulunan vatandaşını kanuni yollarla yakalar. Mahkemeye çıkarır, yargılar. Suçlu ise cezalarını verir.

Ne yazık ki devlet geleneğinde bekleyip teslim olmak yerine "ölü olarak ele geçirme" yaygın bir gelenektir.

12 Eylül Cuntası'nın lideri Kenan Evren, idamlara dönük eleştirilere yanıt verirken "asmayalım da besleyelim mi" diyerek devlette idam eden, katleden bir damarın her dönemde hâkim olduğunu bize haykırıyordu.

Osmanlı'dan devralınan bir gelenek Cumhuriyet dönemi boyunca ne yazık ki varlığını sürdürmüştür.

Dikmen-Kozköy Katliamı'nda kaçakların yerini güvenlik güçlerine bildiren Yakup Oflu, birkaç ay sonra bir bayram sabahı evi basılarak öldürülür.

Muhtar Yakup Oflu'nun öldürülmesi ile ilgili Cafer Karabay ve Ahmet Çetin Erzincan Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılanır. İki sanık müebbet hapis cezası alırlar.

Muhtar Yakup Oflu'nun öldürülmesi ile ilgili güvenlik güçleri, başta Dikmen ve Kozköy olmak üzere Espiye'nin farklı yörelerinden köylüleri karakollara, gözetimevlerine doldurur. Devlet köylülere kendi gücünü kanıtlamak istercesine kucağında, kundakta çocuğu olan kadınlardan, okullu öğrencilere, yaşlı hasta köylülerden kim ki 12 Eylül'e karşı durmuşsa kelepçeleyip içeri tıkmıştır.

Köylerde cadı avı başlatılmış 60'nin üzerinde çocuk, kadın, erkek karakol ve cezaevlerinde işkenceye, zulme uğratılmıştır.

Dikmen Deresi'nde öldürülen gençlerden Mehmet Gümüş, Gürsel Küçükyıldız, Ahmet Kılıç'ın hikâyesini aile yakınlarından dinledik. Zeki Subaşı'ya ait tanıdıklardan anekdotları da buraya ekledik. Şimdilik ulaşmada zorluk çektiğimiz Alaattin Mürteza, Hasan Sabitoğlu, Asım Keser ve Zeki Subaşı'nın aileleri ile ilişki kurma çabamız sürecek.

Tirebolu

Gündüz kumda oynardık.
Gece devrime çıkardık.
Hayalimizi duvara yazar.
Sokaklarda akardık.
Vurulduk.
Çok vurulduk.
Huzur bozan çocuklardık.
Orhan Türüdü

Tirebolu, Doğu Karadeniz de Giresun'un 35 kilometre doğusunda doğa harikası bir kıyı kasabasıdır.

Doğu Karadeniz sahil yolu, diğer kıyı kentlerindeki gibi deniz dolgusu yapılmadan şehrin altından tünel açılarak geçtiği için bu güzelim kıyıları tahrip etmemiş, doğal yapı bozulmamıştır.

Kasabayı dolaştığınızda art arda sıralanan koy ve körfezcikleri, onları çevreleyen yarımadacıkları, geniş kumsal ve plajları ile zengin bir doğa sizi karşılar.

Tarihi, Osmanlı öncesine, Cenevizlilere, Pontus'a dayanır.

Osmanlı öncesi uygarlıklara ait kale ve surlar, bugün bile varlığını korumaktadır.

19. yüzyıl boyunca Osmanlı yönetimince imtiyazlı bazı ailelerin bölgede toprakların büyük bir bölümünü ellerine geçirdikleri bilinir. Cumhuriyet dönemi bu minval üzere devam etmiştir.

Aynı sosyal yapı değişmeden sürer giderdi.

Bu bölünme halk içerisinde de kendini gösterir. Halk arasında anlatıldığı gibi "bir yanda konaklarda zenginlik içerisinde yaşayan ellerini sıcaktan soğuğa değdirmeyen toprak sahibi ağalar, diğer yanda marabalar, köylüler.."

Halk arasında anlatılanlar bu kadar değildir. "Dönemin toprak sahibi zenginleri, ellerinde kamçı, at üzerinde sokağa çıktığı zaman sokağın boşaltılmasını, herkesin yol kıyılarında sıralanmasını, selama durmalarını istermiş. Aldırmayanları kamçıyla döverlermiş." Bu ağaların kudreti topraklarından, zenginliklerinden, arkalarını devlete dayamış olmalarından gelirmiş. Ağalar o dedece güçlü imiş ki, "darağacından insan aldıkları" söylenir.

Yoksul Tirebolu köylülerinin, devlet güçlerini de yanına alan ağalar ve onların besleme çetelerinden çok çektiği anlatılır köylüler arasında...

Tirebolu, 1975-80 döneminde Giresun ve ilçeleri içerisinde en yoğun çatışmaların yaşandığı bir kasabadır.

Bizce sürecin çatışmalı gelişmesinde Tirebolu'nun sosyal yapısı fazlasıyla etkili olmuştur.

1970'li yılların başından itibaren Ülkü Ocakları ve MHP öncelikle merkezde giderek çevre köylerde, Harşıt içinde, Güce köylerinde taraftar edinme, örgütlenme çabalarına hız verir.

Toprak sahiplerine yandaşlık edenlerin çocukları bu ocaklara devam etmeye başlar.

Okulda, sokakta, pazarda, köy yolunda köylülerin yoluna çıkarlar. Arkasızları döverler, söverler. Onları aşağılarlar. Pazaryerlerine müfreze grupları çıkarıp kendilerinden olmayan gençleri kovalatırlar. Herkese kendi dergilerini almalarını, MHP ye Ülkü Ocakları'na ödenti, bağış yapmalarını dayatırlar, vermeyenleri hırpalayıp taciz ederler.

Kasabada bu baskı kendi karşıtını da yaratır. Özellikle CHP'li ailelerin gençleri bu saldırılara tepki gösterirler. Bu tepki aileler arasındaki ilişkilere bire bir yansımıştır.

Sokak çatışmaları tam bu noktada başlar.

Halkevi, TÖB-DER gibi solcu bilinen demokratik kitle örgütleri kurulur.

Tirebolu kent olarak iki kısımdan oluşur.

Batıda Yeniköy; doğuda Çatal, Çarşı, İstiklal, Cintaşı Körliman mahalleleri bulunurdu.

Her iki kesimin arasında kıyıdaki karayolundan kasabanın merkezine geniş bir şose çıkar. Şose kente girmeden iki kola ayrılır. Batıya çıkan yoldan Selimağa yokuşundan çıkarak Yeniköy'e geçilir. Doğuya çıkan yol Çatal'a, Cuntaşı Mahalelerine çıkar.

Deniz kıyısı doldurularak karayolları sahil yolu açılınca yol boyu bir kısım yeni binalar yapılmış olsa da asıl şehir yine de denizden otuz kırk metre kadar yüksekte kalmıştır.

Şehir doğuda hastane yanından başlayıp iki kilometre batıda mezarlığa kadar uzanır.

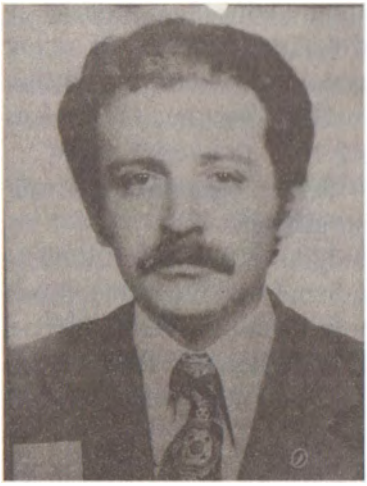
Ardını Ayana Dağı'na dayayan kent birkaç yüz metrelik bir genişlikte irili ufaklı altı mahalleye ayrılmıştı.

Denizden veya kıyıdan bakınca evler çok katlı (6-7) üstten bakınca iki üç katlı görünür.

Kent içinden kıyıya inen çok dar merdivenli patikalar çok işlektir.

O dönemin Tirebolu'sunu anlatmak belki tek tek olaylar ve insanlar açısından zor olacaktı. Ben, Tirebolu'da devrimci gelişmeyi o günleri bütün sıcaklığı ile yaşamış iki arkadaşın yaşamından kesitler alarak dönemin Tirebolu'sunu anlatmaya çalıştım. Bu arkadaşlardan birisi güpegündüz yol ortasında katledilen Ali Topal öğretmen, diğeri hain bir pusudan arkadaşı İsmail Takır'ı kaybederek kendisi ve yanındaki arkadaşı kurşunlara hedef olan hâlen aramızda yaşayan Temel Kerimoğlu'dur.

Ali Topal

Ali Topal.

Ali Hoca'yı Harşıt ırmağı boyunda merkeze yürüme bir buçuk saatlik mesafede bulunan Halaçlı Köyü'nde öğretmenlik yaparken yakından tanıma fırsatım oldu.

Tirebolu'ya uğradığım zaman eğitimden, memleket meselelerinden konu eder sohbet ederdik.

TÖB-DER üyesi olduğunu, 1974-1976 döneminde Harşıt vadisi köylerde Halaçlı, Kaledibi, Aslancık, Eymür, Doğankent'e kadar kahvelere Ecevit afişleri astığı, köylüler arasında Ecevit'in halkçı söylemini anlattığını duyardım. Harşıt vadisinde bilinir, tanınırdı.

Ali Hoca'nın ailesi Tirebolu'ya benim doğum yerim Eynesil'den göç etmişlerdi, ortak tanıdıklarımız çoktu.

Ali Hoca, çoğu hafta sonları, bazen da okuldan ders bitimi Tirebolu'ya iner. Çeşitli ihtiyaçlarını temin etmenin yanında TÖB-DER ve Halkevi'ne uğrardı. Varsa buralardaki etkinliklere katılır. TÖB-DER ve Halkevi'nde rastladığı dost ve arkadaşlarla sohbet ederdi.

Derneklerdekilerle memleket meseleleri üzerine söyleşir, varsa toplantı, tartışmaları sonuna kadar dinler; akşama kadar dernekler çevresinde vakit geçirir, akşamüzeri eve giderdi.

Halkevi ve TÖB-DER'in, gündüzleri birkaç öğretmen, mühendis ve işçinin yanı sıra sol aile gençlerinin uğradığı lokalleri vardı. TÖB-DER'de ders bitimi, akşamları, cumartesi pazar ve diğer tatil günlerinde lokal içi etkinlikler yanı sıra tavla, briç, ellibir gibi kâğıt oyunları oynanırdı.

Yazın gelmesiyle Halkevi'nde bir hareket, bir canlanma başlar, kasabanın en dikkatle izlenen merkezi hâline gelirdi.

Diğer zamanlarda Halkevi'ne uğrayan günde on kişiyi geçmezken, yaz günleri yüzün üzerinde insanın uğradığı bir süre dinlenip çay içtiği, söyleşilere katıldığı bir mekân olurdu.

Yaz tatili boyunca büyük kentlerden gelen üniversiteli gençler, bu derneklere ve hatta kasabanın tekdüze hayatına sosyal, kültürel ve fikrî olarak bir canlılık katarlardı.

Sazlı sözlü söyleşiler; koro, tiyatro çalışmaları; duvar gazeteleri, edebiyat şiir üzerine serbest vezin söyleşiler...

Bu hareketlilik yaz boyu sürerdi.

Zaman zaman çevre kasaba ve illerden öğretmen, işçi, mühendis, üniversiteli gençler de gelir giderdi.

Böylece tartışmalar sistemli programlı forumlara dönüşse de. Çoğu zaman aktarma, bilgilendirme toplantıları biçiminde yapılırdı. Konuşma ve aktarımlarda daha çok kitabi, dergisel söylemin hâkim olduğu görülürdü. Anlatımlardaki farklı söylem ve yorumlar zaman zaman gerilimleri artırır, atışmalar bir yana iş öfkeli bağırma çağırmalara kadar varırdı.

Ali Hoca, için bu tartışmaların genel içeriğini kavramak zor olmazdı. Tartışmaların içeriği Ali Hoca'yı çok çekiyordu. Ancak ekonomi ve siyasete ait bilgileri yeterli görmüyordu. Gençler, hocaya dergilerini verir. Ertesi, daha ertesi güne, yeniden görüşme üzerine söz alıp, söz verirlerdi. Aldığı dergileri akşamları okur, anlayamadığı bölümleri birkaç kez okuduğunu söylerdi. Yapılan tartışmaları dinleyerek ve dergileri okuyarak dergilerin genel mantığını kısa bir zamanda kavrayabiliyordu.

Halkevi tartışmalarına katılanların bir bölümü köy kökenli yoksul aile çocukları, gençlerdi. Tartışmaların konusu edebiyat, şiir, politika, tarih, sosyoloji, ekonomi vs uzuyordu...

Hoca, giderek tartışma konuları ile ilgili kitaplardan alır olmuştu ve bu kitapları hızlı bir biçimde okuyordu. Bazı bölümlerin altlarını çizer, sayfa aralarına kâğıtlar koyardı. Önceleri slogan düzeyinde duyduğu sosyalizm ve sosyalizme ait bilgileri

farklı kitaplardan okumayı severdi. Her düzeyde bilgili gördüğü insanlara sorar, tartışırdı.

Anlamakta zorlandığı durum, sosyalizme ait tartışmalarda çatışmaların çıkması ve işin ithamlara düşmanlıklara kadar varmasıydı. Özellikle Çin ve Sovyet yanlılarının tartışmaları hep çıkmaza giriyordu.

Bu tartışmaların içerisinde başka bir soru Ali Hoca'yı çok daha fazla ilgilendirir olmuştu. Bölgede işsizlik, yoksulluk, tefecilik, kumar, eğitimsizlik, sosyal ve siyasal eşitsizlik kol geziyordu.

Bunlar için neler yapılabilir? Bu olumsuz durumun içinden nasıl çıkılacak? Bu sorular hep havada kalıyordu.

Tirebolu'ya ilişkin kimsenin ciddi olarak söylediği bir kelam yoktu. Hele bu yöredeki köylü şehirli, yabancı yerli, ağa köylü yoksul ayırımını kimse konuşmak istemiyordu. Kitabi tartışmalar daha cazip geliyordu insanlara.

Şehre limandan giriş yolu Selimağa'dan geçerdi. Ülkü Ocakları, Selimağa'da yer tutmuştu. Buradan gelip geçeni kontrol eder. Kendine göre arama yapar, solcu zannettiklerine zarar verirlerdi. Bu kontrol, Tirebolu'nun pazarı salı ve cuma günleri daha da artar, sıklaşırdı.

Ali Hoca, kasabanın doğuda arazinin genişlediği Köprübaşı'nda otururdu... Oturduğu semt, Harşıt çayının doğu yakasında köprüye çok yakındı... Ali Hoca'nın evinden sonra Halkıovalı mahallesi (pazarı) başlıyordu.

Ali Hoca TÖB-DER üyesi olmuştu. O yaz fındık mitingleri için Harşıt vadisi köy kahvelerinde, evlerde, pazaryerlerinde fındık taban fiyatlarından, alivre satışlara, fındık alanlarının sınırlandırılmasından kredi ve girdilere birçok konuyu sokakta, köy kahvelerinde konuşuyor, üreticilerle tartışıyordu.

"Fındık politikalarını üreticiler belirleşin" düşüncesini öne çıkarıyordu.

Devrimci gençlerle ilişkilerini geliştirmişti. Yeniköy'e geldiğinde gençlerle buluşuyor. Çeşitli konularda konuşup sohbet ediyordu.

Son zamanlarda Ali Hoca'nın fındık üzerine çalışmaları, Devrimci Gençlerle ilişkileri kasabada sağ güçlerin hoşuna gitmez olmuştu. "Bu hocada nereden çıktı" sözü fazla duyulur olmuştu.

Fındık kampanyası yürüttüğümüz 1978 Temmuz ayı sonlarında Fındık toplanmaya başlamadan Ali Hoca ile birlikte

Doğankent'e (Harşıt) gitmiştik. Elimizde fındıkla ilgili bildiriler broşürler vardı. Bir kahveye girdik, çay içerken Ali Hoca'nın tanığı iki öğretmen arkadaşı geldi. Onlara elimizdeki bildirileri kahvelerde dağıtacağımızı söyledik, bildiriler izinliydi. Öğretmenler biraz mırın kırın ettiler.

Öğretmenler kasabada solcu biliniyorlar ancak bir statüleri vardı. Sokak işi, onlara göre değildi. Birkaç kahvenin sağcıların kahvesi olduğunu, o kahvelerde hadise çıkabileceğini söylediler. Ayrıca bildiri dağıtımı sırasında sizinle olamayız gibi laflar ediyorlardı.

Bizim Ali Hoca çok öfkelenmişti. Ben bu bildirileri bu Harşıt'ta dağıtmadan gitmem arkadaş! "Bu ...lardan koktu bildiri dağıtamadılar dedirtmem" dedi. "Hadi Hocam dağıtalım bildirileri" dedim. Hemen ilk girdiğimiz kahveye bildirileri dağıttık, diğer bir kahvede de dağıttık. Her kahveye bir afiş de veriyorduk. Dağıttığımız yerlerde aksi bir tepki almıyorduk. Sağcıların bulunduğu kahveye geçtik bildirileri kahvede bulunan insanlara tek tek veriyorduk. İnsanlar çok ilgili değillerdi, kayıtsız davranıyorlardı. Arada homurtu olsa da aldırış etmeden bildirileri tüm kahvelerde sokakta dağıttık. Hiçbir hadise çıkmadı.

Ali Hoca artık Tirebolu'da fazla afişe olmuştu. Sokakta sağcıların ters ters baktıklarına tanık oluyordu.

Gel gör ki şimdiye kadar kimseyle kavga etmemiş, kimseye "gözünün üstünde kaşın var" dememişti. MHP ve Ülkücü çevreleri tam olarak tanımıyordu bile, onlarla bir ilişkisi olmamıştı.

Ali Hoca o hafta sonu da Tirebolu'ya gelir. Yeniköy'de bir süre gezer. Tanıdık esnaflara uğrar, eş dostla sohbet eder, TÖB-DER'e uğrar. Bir süre lokalde oturur, çay içer, gazetelere bakar. Satranç oynayanları seyreder. Yanında bir öğretmen arkadaşı "Mehmet Yılmaz"la lokalden çıkarlar. Selimağa yokuşundan inerken yollarına iki genç çıkar. Gençler, onları korkutmak için tehdit ve hakarete başlar.

Ali Hoca öyle kuru tehditlerden kokup kaçacak insanlardan değildir. Bu tür sokak kabadayılarına sinir olur. Gözü pek, yiğit bir öğretmendir. Son dönemde bu tür saldırıların arttığını görmekte üzülmektedir. Saldırılar, Halkevci gençlere, TÖB-DER'li öğretmenlere sık sık tekrarlanmaktadır.

Ali Hoca saldırgan kişileri ciddiye almaz. Gençlere sert bir biçimde "çekin gidin işinize, işiniz yok mu sizin? Bizde kuru gürültüye pabuç bırakacak göz var mı?" diye çıkışır.

Mehmet Yılmaz bu çekişmeye karışmaz. Dilleşmeyle başlayan tartışma hızla kavgaya yol açar. Silahlar çekilir. Ali oracıkta...

Mezarı kendi köyü Kaledibi Köyü'ndedir.

Aliler, neden öldürülür diye sorarım kendi kendime!

Cevabı vermekte zorlanırım.

Çivi Temel (Tirebolu)

Yolu İstiklal Caddesi'nde Beyoğlu Sineması'na düşenler, salonlara inilen merdiven başında yer alan odaya bakmadan edemezler. Bu bölme, sinemanın idare bürosudur.

Büroda esmer, bıyıksız, irikıyım, sağlıklı bir adamın çoğu zaman etrafında geniş bir misafir, tanıdık dost halkası ile kahkahalar arasında sohbet ettiğine tanık olunur.

Yaşı altmışı aşan bu esmer adam, eski arkadaşları ve Tirebolu halkı arasında "Çivi Temel" diye anılan Temel Kerimoğlu'dur. Kendisi "Çivi Temel Hikâyesi'ni 'Tireboluspor'da futbol oynarken top, 18'in dışında ayağıma denk gelivermişti, topa abandım. Top kaleye 10 metre uzağa gitti. Hakem Salih abi, herkesin duyacağı biçimde 'topa çivi gibi vurdun' dedi. O günden sonra lakabım Tirebolu'da çivi olarak kaldı" diye anlatıyor.

Temel'in çevresi film yönetmenleri, artistler, sinema sahipleri ve film işletmecilerinden oluşuyor. Tabii eski arkadaşları ile de iletişimi sürüp gidiyor. İstanbul'da yaşayanları bir yana "devrimci arkadaşları" taşradan İstanbul'a geldiklerinde Temel'e uğramadan geçmezler. Temel'in yanı durak yeridir sanki... Sohbette eski anılar, dostlardan haberler, yeni ilişkiler, telefon alıp vermeler ve siyasal gündem konu edilir.

Temel'in Beyoğlu Sineması'nda işi, o sektörle ilgili olduğu için sanat insanları, sinema işletmecileri, film yapımcıları, oyuncular ve tiyatro çevreleri ile her an yakın temas içerisindedir. Onlarla arkadaş, hatta yer yer laubali olduğu gözlenir.

Askerlik sonrası iş, aş peşinde koşarken sağlıklı bir ilişki ile başladığı sinema işletmeciliği 25 yılı aşkın bir süredir devam ediyor.

Çivi Temel, sinema yöneticiliği dönemine kadar, bu sinema, tiyatro konuları ile hiçte ilgilenmemişti. İlgilenmeye fırsat bile bulamamıştı. Arada sinemaya gidip vurdulu kırdılı veya melodram filmler seyretse de bu sektörün sorunlarını, insanlarını hiç tanımamıştı. Beyoğlu sinemasına gelene kadar sinema sanatına dair hiç bilgisi yoktu. Bıraktık sinemayı, lisede sanat tarihi okumuş olsa da genel sanata ait bilgisi yok denecek kadar azdı.

On yıl hapishane ve bir yıl askerlikten sonra iş, aş arama koşturması Beyoğlu Sineması'nda son bulunca; sinema emekçileri, sinema yapımcıları, oyuncular ve sahne sanatları ile sıcak teması da başlıyordu.

Şimdi sayısı unutulmuş festivaller, şenlikler, sinema günleri ve Beyoğlu Sineması'nın yıkılıp yerine alışveriş merkezi ve rezidans yapılması projelerine karşı direnişlerle geçen 25 yıl; Çivi Temel'i yeni bir çevrenin insanı yapıyor, Temel'e yeni bir kimlik kazandırıyordu.

Gençlik yıllarından getirdiği solcu, devrimci kültür ve ideolojik birikimine, yeni çevresiyle sanatı, sinemayı da ekleyerek şimdilerde daha geniş bir düşünce ufku, kültür birikimi edinmiş oluyordu.

İstanbul, sanatın, sermayenin ve işçi sınıfının başkenti...20 milyona yaklaşan nüfusu ile Türkiye'nin küçük bir kopyası. Muhalefet rüzgârları İstanbul'dan eser hep Anadolu'ya.

Cibali'den, tütün işçileri direnişinden başlayıp 15-16 Haziran 1969 İşçi Başkaldırısı'na, 1 Mayıs Taksim gösterilerine, en son Gezi Parkı Olayları'na kadar müesses nizamı sarsan muhalefet hareketleri İstanbul'da başlayıp artçıları dalga dalga Anadolu kentlerine yayılmıştır. Anadolu'da muhalefetin de gözü İstanbul'dadır. Oradaki felsefe ve düşünce akımları, eylemlilikler çok dikkatle gözlenir.

Çivi Temel, sinemacılarla birlikte Gezi Olayları'nı canlı yaşamış, sisteme muhalefet eden kesimlerle birlikte hareket ettiğini söylemektedir. Gençlik yıllarında 1 Mayıs ve diğer gösterilerde birkaç bini geçmeyen katılımı hatırladıkça buradaki gösterilerin büyüklüğünü, katılanların coşkusunu görünce dönüp dönüp anlatmaktan kendini alamıyordu.

Tirebolu Lisesi'ne başladığı yıllarda sınıfındaki diğer öğrencilere göre daha irice ve uslu (büyük) bir öğrenci olduğunu söylüyor.

İşin esası 1973-1974 öğretim yılı orta sonda tarih öğretmenine karşı gelmek ve el kaldırmaktan ya da bir tokat sallamaktan Tirebolu Ortaokulu'ndan sürgün edilir. Sınıfın en irisi olduğunu, öğretmenin haksız bir biçimde onurunu zedeleyecek bir saldırısı ile karşılaştığını, bu saldırı karşısında dayanamadığını anlatır kendisi. Sınıf arkadaşlarını tanık gösterir.

Önce Sakarya'ya sürerler Temel'i. Babası diğer oğlu da Giresun Sanat Okulu'nda okuduğu için Temel'i Giresun Merkez Ortaokulu'na kaydetmek ister. Baba, okul müdürünü önceden tanımaktadır. Müdürün getir götür, ev işlerini yapmıştır. Bu yakınlığın hatırına müdür Temel'in babasına bir kıyak yapar.

Temel'in kaydı Giresun Merkez Ortaokulu'na yapılır. O sene abisi ile aynı evde kalarak eğitime Giresun'da devam eder.

Artık Temel evden, anne, babasından ve de Tirebolu'dan uzaktadır. O yılı gurbette geçer.

"Hafta sonları Tirebolu'ya gelirdik" diye anlatıyor Temel o günleri...

"Zefre burnunu aştık mı Tirebolu görünürdü. O an kalbimin atışı hızlanır, ateşim artar, bir heyecan kasırgası basardı beni."

Bir hafta sonu Giresun'dan sınıf arkadaşlarım Tirebolu'ya gelmişti. Biraz gezelim, çay bahçelerinde dolaşalım diyorlardı. Cebimde arkadaşları ağırlayacak param yoktu. Babama gittim, durumu anlattım. Biraz harçlık, para istedim. Cebini yokladı 5 lirası vardı, çıkardı verdi, "İki buçuk lirasını harca, iki buçuk lirasını getir" dedi.

Babamdan ayrılınca her şeye küfrettim. Sözlerim isyan doluydu. Adaletsizliğe, Allah'a, eşitsizliğe isyan ediyordum. Alınteri ile günde 15 saat çalışan bir adamın cebinde beş lirası vardı. Bu olay beni çok düşündürdü. Adalet, eşitlik, alınteri üzerine çok düşündüm."

Ertesi sene Tirebolu Lisesi'ne başlar. Liseli Temel'in çevresindeki adaletsizlikler kafasını fazlasıyla kurcalamakta, fazlasıyla rahatsız etmektedir.

"Sınıf arkadaşlarımın ceplerinde harçlıkları olurdu. Teneffüslerde kantine gidenlerin cola, tost, çerez aldıklarını görünce, içimin geçtiği günler olurdu. O sene cebimde param olmadığı için kantine indiğimi pek hatırlamıyorum" diye anlatıyor Temel.

"O yazdan itibaren bu çelişkiler giderek kafamda aydınlanmaya başladı. Bu eşitsiz, adaletsiz düzene karşı küfrün yetmediği,

kendiliğinden bu düzenin değişmeyeceği, aksine katmerleşerek sürüp gideceği, mücadele ederek düzenin değişebileceği fikri giderek bende olgunlaştı. Hatta sabit fikir hâline geldi" diyebilirim.

"Doğru yolun 'devrimci' olmak olduğunu kavrayıp karar verdiğimde rahatlamıştım" diyor.

Babası, Giresun-Alucra'dan iş, aş için Tirebolu'ya gelip yerleşmişti. Fındık ırgatlığından ayak işlerine, yük taşıyıcılığından, hamallıktan, pazarcılığa bir dizi iş yaparak çok çocuklu ailesinin geçimini sağlamaya, eşini ve çocuklarını "muhanete muhtaç" etmemeye çalışan bir Alucralı'dır. Vatandaşlığı tartışmalı emekçi Uzun Mehmet Efendi'dir.

Dişinden tırnağından artırıp şehrin kenarında bir arsa alıp birkaç gözlü bir gecekondu yapmıştı.

Uzun Mehmet günde on beş saat çalışırdı. Yine de elinde avucunda bir şeyi yoktu. Yoksul ve sefil bir kenar mahalleli olmaktan öteye geçemiyorlardı. Bu yokluğa, yoksulluğa karşın çocuklarını kendisi gibi olmasınlar diye okutmayı düşlüyordu. Nitekim üç erkek çocuğunu ailenin sofrasından kırpıp artırdıkları ile Giresun'da okutuyordu.

Temel: "Annem yazları bizi sabah ezanında uyandırır, çöpler arasında ineklerin 'yal'ına koymak için kavun karpuz kabukları toplamaya gönderirdi. Sonraki yıllarda bu anılarımızı anlattığımızda inkâr yoluna gider. 'Sizi muhanete muhtaç etmeden, Aç çıplak bırakmadan, yakmadan, kazalardan koruyarak büyüttüm. Yetmez mi çocuklar' diye sitemle karışık fırça atardı. 'Esasen annem çalışkan bir Anadolu kadınıydı. Zengin evlerine temizliğe, su böreği açmaya, fındık toplamaya, fındık ayıklamaya giderdi'" diyor. "Onlardan aldığı üç beş kuruşla aile bütçesine katkı yapardı" diye anlatıyor o günleri.

Çivi Temel, liseye şehrin kıyısındaki tek katlı, dışı sıvasız üç gözlü evden gider, gelirdi. Lise ile evlerinin arasında 500-600 mesafe vardı. Evle okul arası meskun değildi. Gündüzleri neyse geceleri pek araç geçmezdi. Fazlasıyla ıssız ve karanlık bir yoldu.

Liseye başladığı yıllarda sınıf arkadaşlarına göre daha iri ve daha gelişkindi. Yaşı da birkaç yaş daha büyüktü. Liseye başladığı yıllarda futbolunu da epey ilerletmişti.

Lise ikinci sınıfa geçtiği yaz, Tirebolu Spor'a çağrılır. Artık Giresun'daki maçlara götürülüyor, maçlarda oynuyordu.

O sene hafta sonları maç ve antrenmanlar haricinde tanıdıklarla balığa çıkmaya da başlamıştı. Hem hafta içi harçlığını çıkarıyor, hem de alenin yiyeceği balığı fazlası ile getiriyordu.

Lise 1. sınıf, Temel için hiç de iyi geçmemişti. Lise 2 daha iyi geçeceğe benziyordu.

Yazdan başlayan balığa çıkma okul döneminde de devam ediyordu. Diğer yandan hafta sonları maç ve antrenmanları ile dolu dolu geçiyordu. Artık Tirebolu Spor'da futbol oynuyor. Balık satışından para kazınıyordu. Her zaman cebinde parası oluyor. Okul kantinine sıkıntısız iniyor. Kantindeki içecek ve yiyeceklerden alıyor. Arkadaşlarına sıkıntısız tost meşrubat ısmarlayabiliyordu.

Kısacası ikinci sınıfa cebinde parası, futbol takımında yeri kesinleşmiş bir genç olarak başladı. Her zaman yanında üç beş arkadaşı olan ve arkadaşları arasında sevilen sözü dinlenen birisi olmuştu.

O yıllarda liseye gelen çocuklar arasında ülkücülük çok hızla gelişiyordu. Bütün sınıflarda ülkücülerin etkinliği fazlaydı. "Sanki ülkücülük moda gibi hızla öğrenciler arasında yayıldığına tanık olunuyordu" diyor Temel.

Öğretmenler arasında da Ülkücülere arka çıkan öğretmenler bulunuyordu.

Hatta bu öğretmenlerden birkaçı öğrencileri Ülkü Ocağı'na teşvik eden, çağıran öğretmenlerdi. Bu öğretmenler arasında "Asena" denilen bir bayan vardı ki öğretmenlerin en azılısı, en hızlısı olarak sahneye çıkıyordu. Ona "can cevap yetişmiyordu".

Okul bitimi, ders sonrası, son sınıftan öğrenciler gündüz konuştukları alt sınıflardan öğrencileri gruplar hâlinde Ülkü Ocaklarına götürüyor. Öğrencileri ülkücü olması için telkinlerde bulunuyorlardı.

Lisede idareden ve öğretmenlerden gelen baskılara rağmen sınıflarda azımsanmayacak kadar devrimci saflarda yer alan öğrenciler de bulunuyordu. 1977-1978 öğretim yılında bir olay var ki diyor Çivi Temel, öğrencileri turnusol gibi devrimciler, ülkücüler diye ayırmıştı.

"Okulda Fransızca, İngilizce iki yabancı dil okutulurdu. Ben Fransızca okuyordum. Mayıs ayının sonu, Fransızca öğrencileri daha gelmemişti. Kantinde tek başıma oturuyorum. O sıra İngilizce sınavından çıkan öğrenciler kantine doluştular. 8-10

kişi kadar vardı. 'Komünistlerin bu okulda işi yok', 'çık okuldan', 'pis komünist' diyerek bana saldırdılar. Ellerinde demir çubuk, muştalarla vurmaya başladılar. Sırtıma kafama sopalar ardı ardına iniyordu. Etrafa yumruk sallasam da çok kalabalık oldukları için ancak kafamı koruyabiliyordum. Sandalyeler masalar devriliyor. Yoğun bağrış çağırış arasında şiddetli dayak yiyordum. Bizim gürültümüze kantine yakın sınıftaki Sanat Tarihi öğretmeni Meral Hanım dışarı çıktı. Faşistlerin saldırısı karşısında kadıncağız çok ürkmüştü. Hele beni kan revan içinde görünce bastı çığlığı. Kadının bağırtısı bütün sınıflardan duyulmuştu. Sınıflar hızla boşaldı, öğrenciler kantine dolmuştu. Öğretmenler de merdivenlere yığılmıştı. Bütün okul kantine geliyordu. Ben de o sıra elime bir sıra ayağı geçirdim ve iki basamak yukarı çıkarak saldıranlara karşı kendimi korumaya almıştım. Saldırgan faşistlere karşı sıra ayağını etrafımda çeviriyordum. O sıra yüksek sesle 'Bu faşist saldırıyı protesto ediyoruz. Bu okulda boykot var' diye bağırmaya başladım. Faşistler kalabalığı görünce afallamışlardı. Bu süre içerisinde polisler, ilçe emniyeti amiri de gelmişti. Devrimci öğrenciler hızla benim etrafımda yer alıyorlardı. Emniyet Amiri 'ne istiyorsunuz' diye yaklaştı. Ben Vali'yi istiyoruz dedim. Bekleyin öyleyse dediler. Saflar ayrılmıştı. Bir yanda faşistler, bir yanda devrimciler. Polisler ve idare araya girmişti. Bir süre sonra Vali geldi. Bizi dinledi, onları dinledi. Olayı öğrendi. Sanırım yönetime bu tür olaylara müsaade etmemelerini söylemiş olmalı."

"Faşistler beni bu saldırıda tam benzetmişlerdi. Vali ile birlikte babam da okula gelmişti. Beni sanki tanımadı. Salak salak yüzüme bakıyordu. Esasında tanımamakta hakkı vardı. Yüzüm gözüm kan revan içerisinde kalmıştı. Üstüm başım yırtılmış, tanınmaz hâle gelmiştim. Fukara babacığım nasıl tanısın ki?

Bu boykot olayı, öğrenciler içerisinde bizi daha güçlendirdi. Herkes saflarını belli etti. Ben de bu olay sonrası devrimci mücadeleye daha sıkı sarıldım. Artık Tirebolu'da herkesçe bilinen Dev-Genç'liydim. Yaşananlar beni devrimci öğrencilerin lideri yapmıştı. Devrimci öğrencilerin lideri olması kolay da ya sonrası... Hızla faşistlerin baş hedefi hâline gelmiştim."

Lisede meydana gelen saflaşma şehirde de yaşanıyordu. Yeniköy ve çevresi devrimcilerin kontrolünde bulunurken diğer mahalleler Çatal ve Cintaşı mahalleleri ülkücülerin kontrolünde

bulunuyordu. Devrimciler, Yeniköy giriş çıkışını kontrole almışlardı. Yeniköy'de mahalle giriş çıkışlarında nöbetler tutulur hâle gelmişti. Biz, devrimcilerde kenti ikiye ayıran Cintaşı yokuşunun doğu yakasına geçemiyorduk.

Lise, bölge okulu idi o yıllarda... Güce ve Harşıt boyu köylerde liseyi bırak, çoğu yerde ortaokul bile yoktu.

Liseli öğrenciler hızlı bir kamplaşma içerisindeydi. Kendi köylerine döndükleri zaman da politik bir çevre oluşturuyorlardı.

Senenin belli günlerinde "1 Mayıs, 19 Şubat, 30 Mart, 24 Aralık gibi" bütün kenti afiş ve yazılarımızla donatırdık. Bu bizim için kimliğimizi ispat ettiğimiz bir etkinlik, vazgeçilmez bir görev oluyordu.

Yaptıklarımız mahalleli ve köylüler üzerinde fazlası ile etkileri olurdu. Faşistlerin morali bozulurken devrimci demokrat ailelerin moralleri yerine geliyordu. Kenti yazılama ve afişleme bizim için bir propaganda, reklam yöntemiydi.

Yaz aylarında fındık mevsiminde fındıkla ilgilide yazılama ve afişleme yapardık.

19 Şubat 1979 günü Ulaş Bardakçı'nın anmasını yapmıştık. Geceleyin de eylemliğimiz sürüyordu. Şehri tepeden gören Ayana dağında lastikler yakılmış, silahlar atılıyordu. Meşaleler yangını dağda genişletiyor. Alevler şehrin her yanından görülüyordu. Şehir halkı başlangıçta dağda, ormanda yangın var sanmışlar, şaşkınlık ve merak içerisinde devrimcilerin eylemi olduğunu sonra anlamışlardı.

O gece kentin cadde ve sokaklarında bütün duvarlar Ulaş Bardakçı'ya ait afiş ve resimlerle donatılmış, şehrin her yeri yazılanmıştı. Eylemlerimiz saat 23'te ancak bitmişti.

Yazılama ve afişlemeye katılan diğer arkadaşlar evlerine giderken biz İsmail Takır'ın büfesine gelmiştik. Bizim İsmail Takır, o sıralar Yeniköy'de bir tekel büfesi işletiyordu. Saat 23'ü geçerken büfeyi kapattık.

İsmail, kasabaya 3 kilometre uzaklıkta bir mahallede kalıyordu. Geçeceği yol gecenin bu saatinde korkutucu ve tehlikeliydi. Bana dönerek "yatacak yer var mı sizin evde" dedi. Bu karışık gecede ıssız ve karanlık yollardan geçerek tek başına mahalleye gitmek istemiyordu. Tereddüt etmeden "sözü mü olur var arkadaşım" dedim İsmail'e.

Bilge'de bizde kalacaktı. İsmail, Bilge Kuyruklu ve ben bizim eve yollandık. Yol ıssız ve karanlıktı. Eve giden yolun yarısını geçmiştik. Yolun daraldığı bir noktaya geldiğimiz anda iki yandan birden patlayan silahların alevi içerisinde kaldık. Faşistler bize pusu kurmuşlardı. Ön ve arkadan ateş ediliyordu, çapraz ateşe alınmıştık. Üçümüz de yerlere serildik. Bilge ile ben sürünerek yol kıyısındaki suyun akarı olan çukur sipere kadar kendimizi atıverdik. İsmail yolun ortasında yatıyordu. Pusucular durmadılar bile. Bizim bulunduğumuzu tahmin ettikleri yere ateş ederek uzaklaştılar, zaten yüzleri maskeliydi.

Bilge'ye tek mermi isabet etmişti. Ben ise birisi kasığımdan diğer ikisi bacağımdan olmak üzere üç mermi yemiştim. İsmail yolda yatıyordu. İsmail'de hareket olmadığını gördük. Muhtemel ki oracıkta ölmüştü, hiçbir canlılık belirtisi yoktu. Biz sürünerek bizim eve yöneldik.

Olay kasabada duyulmuştu. Olay yerine öncelikle Yeniköy'den gelenler olmuş. Sonra jandarma, polis olay yerine gelmişler. Sesler duyuluyordu. Sağlık ekipleri de gelmiş, bizim eve geldiler. Bizi alıp hastaneye götürdüler.

Bu kanlı pusu, Tirebolu'yu eni sonu kestirilemeyen çatışmaların içerisine atıyordu. Bilge ve ben yaralanmıştım. Benim yaram oldukça ağır ve çok kan kaybetmiştim. İsmail'e gelince bu pusu, onu daha hayatın baharında aramızdan alırken, beni de ömür boyu topal ve aksak bırakıyordu.

Uzun süre tedavi oldum. Tedavim bir yıla yakın sürdü. İyileşince benim için yine ekmek, aş kavgası başladı.

1980 yılı başında İstanbul'a gittim. Açık deniz balıkçılığı yapıyordum. Şehre indiğimizde Tirebolu'dan, aileden, arkadaşlardan haber alır, İhtiyaçları temin eder yine denize açılırdık.

O yaz Emin Türker'in öldürülmesi nedeniyle içeri alınan Alaattin Mürteza hapishaneden firar etmişti. Zeki Subaşı ile birlikte Tirebolu yöresinde eğleşirler. Geceleri zaman zaman Tirebolu'yu inip kentin işlek yerlerini devrimci sloganlarla afişlerle donatırlarmış. Onların yörede bulunmasının devrimci ailelerin moralini yükselttiğini duyardım. Benimde çok hoşuma giderdi bu haberler.

O yaz halk arasında "Zeki ve Alaattin Tirebolu'yu basmış, yakında cezaevlerini boşaltacaklar" dedikodusu herkesin dilinde, kahvelerde konuşulur olmuştu.

Yaz boyu zaten şehirler boşalmıştı. Kimi tatile kimi memleketlerine giderdi. Emin Türker'in öldürülmesi sonrası Tirebolu'da devrimcilere yoğun baskı yapıldığını duyuyordum. Birçok arkadaş da ya içeri alınmış ya da kaçak duruma düşmüşlerdi.

Yaz biterken 12 Eylül Darbesi oldu. Sokağa çıkma yasakları, sıkıyönetimler. Uzun süre memlekete gelemedim, arandığım haberleri geliyordu. Birlikte mücadele içerisinde olan arkadaşlar tek tek yakalanıyor, zindana dolduruluyorlardı. Nusret, Ahmet Demiral, Kemal Karadeniz, Nilgün, Yılgınlı Mehmet, Mustafa Durmuşoğlu, Güceli arkadaşlar... Herkesi alıyorlardı içeri. Karakola düşenlere etmedik iş bırakmıyorlardı. İşkence, aşağılama, eziyetin en aşağılığına tabi tutulduklarını haber alıyordum.

Bu arada kardeşim Aydın Kerimoğlu'da Giresun Devrimci Yol Davası'ndan gözaltına alınmış, yoğun işkence sonrası tutuklanmıştı. Bizim aile perişan olmuştu.

Aralık ayında bir yakınımız hastalanmıştı, Tirebolu'ya geldim. 1. Şube haber almış benim geldiğimi. Evi bastılar, beni evde kıstırdılar.

Giresun'da sorguya aldılar. Sorgu dediğimiz işkence... Ne kadar sürdü bilmiyorum. Anne babam benden haber alamıyormuş. Söylediklerine göre Emniyet kapılarında 25 gün gidip gelmişler. 25. günde beni Giresun Merkez Karakolu'na götürdüler. Kapı açıldı. Bir kadın karaltısı geliyordu karşıdan, ışık yoktu nezarette. Annemmiş, tanıyamadım. O da beni tanıyamadı sanırım, karşısında oğlundan çok bir insan müsveddesi çıkıvermişti.

Halim perişan, elbiselerim paramparça... Yüzüm gözüm yara bere içerisinde... Kucaklaştık.

Annem eğildi. "oğlum direnmezsen sütümü sana helal etmem" dedi, çıktı gitti. 1979 yılı sonlarında Tirebolu'da hiçbir zaman tasvip etmediğim bir kahve silahla taranmış, insanlar ölmüştü. Kahve tarama olayına beni de karıştırmak istiyordu Emniyet. Karıştırmak ne kelime, kahve tarama olayının faili yapmak istiyordu. Annem dışarıda bu dedikoduları duymuş, böyle bir suçu kabulümden korkuyordu. Annemin öğüdü hâlen kulaklarımda "sütünü" ortaya koyarak beni direnmeye çağırıyordu.

O günler iyice hâlsiz bitkin düşmüştüm. Karakolda, oturduğum, yaslandığım yer su içerisinde bırakılıyordu, hücremize su döküyorlar. Beni uykusuz bırakıyorlardı, o gece fenalaşmışım.

Beni hastaneye götürdüler, yara, bereleri tespit edip doktorlar rapor verdiler. Karşımızdaki 12 Eylül zihniyeti, raporu kabul eder mi? Kendisi için işkenceci dedirtir mi? Sıkıyönetim mahkemeleri benim gibi daha nice işkence raporu alan arkadaşların raporunu kabul etmemişti.

Ben alındığımın ilk gününden itibaren annem Emniyet kapılarında beni çok aramış. En son Sıkıyönetim Komutanı'na gidiyor. Komutanlık, benim nerede olduğumu Emniyet'ten öğrenip annemin eline bir yazı tutuşturuyor. Yazıda "Oğlunu gösterin" yazıyormuş.

O gece Keşap Cezaevi'ne gönderildim. Koca cezaevinde tek ben vardım. Orada birkaç gece kaldım. Sonra beni Erzincan Askerî Cezaevi'ne getirdiler.

Böylece 10 yıl sürecek cezaevi serüvenim başlıyordu. Karadeniz cezaevlerinde 10 yıl, dile kolay, az gezmedik cezaevlerinde. Keşap, Tirebolu, Erzincan, Amasya, Samsun, Erzincan...

İlk gittiğimde Erzincan Cezaevi'nde 4 yılımız geçti. Cezaevi yönetimi ile hep sürtüştük bu süre içerisinde. Bizi asker disiplinine sokmak istiyorlardı. Öyle ki emir komuta içerisinde yaşatıp teslim almak istiyorlardı. Bilinen sloganları "Her Tür Asker Doğar", "Her Şey Vatan için..." Biz kabul etmiyoruz, kabul "edersin, etmezsin" diye dayak kötekle geçti günlerimiz.

1984 kışı Cezaevi Müdürü, biz, mahkûmlara dayak arası bir kıyak yapmayı düşünmüş olmalı. Üç kasa hamsi alıp bu işleri kim becerir demeden bana haber verdiler.

Cezaevi mevcudu 120-130 kişi... Dört arkadaş hamsiyi bahçede ayazda eksi 30 derecede ellerimiz donarak ayıkladık. Temizlenmiş hamsiyi idareye teslim ettik.

Sıra pişirmeye gelmişti. Tavalara yerleştirdik. Her tavayı tek tek saydık. Fırına gönderdik. Kişilere eşit düşecek biçimde koğuşlara dağıttık.

Erzincan Cezaevi'nde dayak arasında o kış hamsi ziyafeti iyi gelmişti.

Dayakçı albay, tutuklulara ettiği eziyeti affettirmeyi denemiş olmalı diye düşünürüm bu kıyağı...

1980 yılının kışı başlayan cezaevi serüvenim Erzincan'da 11 yıl sonra son buluyordu.

Şimdi İstanbul'da yaşıyorum. Eşim oğlum ve ben üç kişilik bir aileyiz. Yazları Tirebolu'ya gider tatilimi memleketimde

geçiririm. Denize girer, balık avlar, kıra, ormana ve yaylalara çıkarım. Eski arkadaşlarımla ilişkilerim sürer Tirebolu'da. Birlikte eğleniriz. Balık ızgara, yerel yemek ziyafetlerimiz renkli geçer. Ancak sinema çevresi beni Tirebolu'da yalnız bırakmaz. Biri ayrılmadan bir diğeri gelir. Karadeniz'de belgesel veya çekim yapacakların, tura, geziye çıkanların uğrak yeridir bizim ev. Yoğun bir konuk trafiği kurulur bizim eve...

Tirebolu'yu geçiyoruz.

Giresun'un art arda sıralanan yerleşim birimleri sıralanır. Görele, Çavuşlu Eynesil.

Çavuşlu'da güneye dere boyu doğru bakarsanız Sis Dağı selamlar sizi.

Eynesil, Giresun'a sadece idari olarak bağlıdır, dersek abartma olmaz. İlle ilçe arasında 75 kilometre bir mesafe bulunur. Esasen Eynesil ile hayli uzaktır, ticaret, sağlık, eğitim hatta kültürel ilişkileri bile Trabzon'la sürüp gider.

Eynesil benim doğup büyüdüğüm, gençliğimin geçtiği, öğretmenlik yaptığım küçük kasabamız. Ali, Hasan, Hüseyin isimlerinin çok olduğu kasaba...

Doğusundaki Eynesil Kalesi'ni (Ceneviz Kalesi) geçip Trabzon yolculuğumuz sürüyor.

Gençlik Dernekleri

Ey Dev-Gençli, ey Dev-Gençli
Savaş vakti yaklaştı.
Al silahı vur beline
Emperyalizme karşı

Giresun Yüksek Öğretim Derneği, Giresun İşçi Köylü Gençlik Derneği, Giresun Gençlik Derneği (Genç-Der), Yüksek Öğrenim Derneği siyasal ayrışmaların olmadığı bir süreçte kurulmuştu. Kurucuları Meslek Yüksekokulu öğrencileridir. Ayrışmalar başlayınca Kurtuluşçu ve Devrimci Gençlik taraftarı gençlerin ideolojik ayrılığı dernek yönetimine de yansımıştı. Derneği birlikte bulunma ve birlikte yönetme cazip gelmemişti politik çevrelere, dernek kapatılmıştı. Dönemin karakteristiği her politik grup, ayrı dernekler açarak kendi bağımsız hareketini geliştirme yolunu seçiyordu. Bu derneğin yönetiminde Devrimci Gençlik çevresinden Japon Yılmaz, Hüseyin Bilir, İhsan Aydın'ın yer aldığını hatırlıyorum.

Giresun İşçi Köylü Gençlik Derneği

7 Ekim 1977 tarihinde Giresun İşçi Köylü Gençlik Derneği'ni kurulmuştu. Bu dernek daha çok Devrimci Gençlik çevrelerinin çalışmalarına katıldığı bir dernekti.

Dernek'in kurucuları arasında Hüseyin Yılmazok, Yılmaz Şahin, Hasan Abadanoğlu, Hasan Sabitoğlu, Hüseyin Bilir yer almıştı. Daha sonra Hüseyin Bilir'in başkanlığında Ahmet Geçgel, Mehmet Karaosman, Hasan Abadanoğlu, Mehmet Kanber yönetiminde etkinliklerine devam etmiştir.

İşçi Köylü Gençlik Derneği polis takibi, aleyhine açılan davalar nedeniyle yöneticiler tarafından kapatılmıştır.

Bu derneğin mensuplarının hazırladığı *Teneke* isimli tiyatro oyunu için açılan bir dava ve sonrası var ki anlatmadan geçemedim.

Devrimci Gençler, Giresun İşçi Köylü Gençlik Derneği adına *Teneke* isimli oyunu sahneye koyarlar. Oyun çok beğenilir, bir hafta kapalı gişe oynar. Bu beğeni devletimizin hoşuna gitmez. Oyuna çağrı davetiyesinin altında "Yaşasın Dev-Genç" yazısı bulunmaktadır. Yaşasın kelimesinde geçen Ş harfi "orak çekiç'i" çağrıştırıyor gerekçesi ile çağrı metninde ismi geçen dernek yöneticisi olan Hüseyin Bilir, Mehmet Karaosman, Ahmet Geçgel için "komünizm propagandası yapmak"tan dava açılır. Davetiye bilirkişiye gönderilir, bilirkişi, davetiyeyi inceler, "Ş" harfinde gizlenen komünizm propagandasını bulamaz.

Bilirkişi raporunda, "Ş" harfinin eğik yazılması ile komünizm propagandası yapılamayacağı bu nedenle suç unsuru yoktur kanaatini bildirir. Bizim Gençlik Derneği yöneticileri beraat ederler.

Aradan zaman geçer. "12 Eylül" gelir memlekete. Eski defterleri yeniden karıştırır. Şu "Ş" hafi içine saklanmış komünizm propagandasını yeniden aramaya koyulur 12 Eylül'cüler. 12 Eylül bu! Yaptığı işten sorgu sual olur mu?

Giresun Devrimci Yol Davası'na bakan Erzincan 11 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi yerel mahkemenin verdiği bu beraat kararını uygun bulmaz. "Ş" harfini yeniden incelemeye alır. "Adı geçen davetiyede sanıklar, 'Ş' hafini 'orak çekiç'e benzeterek komünizm propagandası yapmaktadır" der. 12 Eylül Mahkemesi, bir başka bir mahkeme kararını yok saymaktadır.

Giresun Devrimci Yol Davası'na bakan 11 No'lu Mahkeme çok cevvaldir. Geçmişte varolan mahkeme kararlarını yok sayar. Davalarda varolan sanık lehine olan delilleri, bilirkişi kanaatlerini hiçe sayarak suçlamaya delil yaratma yoluna gitmiş, "Ş" harfinde komünizm şıp diye yakalamıştır.

Giresun Gençlik Derneği (Genç-Der)

Giresun İşçi Köylü Gençlik Derneği 15 Ocak 1979 tarihinde Nusret Durak, Tarık Uygun, Asım Keser, Zeki Uzun, Aydın Kerimoğlu öncülüğünde kurulmuştu. Daha sonraları Hasan Sabitoğlu, Mehmet Gümüş de dernek yönetiminde yer almıştı.

Memlekette gençlerin bir araya gelmeleri, örgütlenmeleri her zaman yönetici sınıflar için tehlike arz etmiştir. Devlet, gençliği potansiyel suçlu olarak görmektedir.

Esasen gençliğin ötesinde işçi, memur, öğretmen, üretici, köylü ve diğer toplumsal kesim ve katmanlar için de durum farklı değildir.

İşçilerin toplu sözleşmeli grevli sendikayı elde etmeleri 1963 yılına kadar geciktirilmiştir.

Memur sendikaları için "toplu sözleşme ve grev yasağı" yasağı hâlen sürmektedir.

Gençliğin demokratik bir ortam içerisinde, hukukun üstünlüğüne bağlı, yaşadığı toplumun sorunlarıyla ilgilenen birer yurttaş olarak yetişmesine katkı sunacak örgütlenmelerine, birileri bu memlekette hep karşı çıkmıştır.

Daha baştan beri hâkim sınıflar, kendileri dışında örgütlü bir toplumun gelişmesini istememiştir. Halk içinde örgütlenme temelinde gelişecek bir araya gelişleri çoğu zaman yasal olarak, yasalar bir biçimde aşıldığında fiili ve fiziki olarak engel olmak için bütün önlemleri almayı önüne koymuştur.

Bu sistemde güvenlikçi politikalar hep önde olmuştur. Bu yüzden gençliğin dernekler veya başka araçlarla bir araya gelmeleri kabul edilemez. Ya egemenlere tabi ve onların dümen suyunda olacaksın ya da rahat vermezler.

Sistem kurumları aracılığı ile bu görevini eksiksiz yerine getirme gayreti içerisindedir. Yetmediğini gördükleri zaman, gelsin darbeler...

Bu sistemde, gençlik, sorgulayıcı olmamalı, geniş bir demokrasi kültürü içerisinde yetişmemeli, hele toplumcu bir tutum içerisinde zinhar, hiçbir zaman olmamalıdır.

Öyle bir gençlik istenir ki; gelenek ve göreneklerine bağlı, hükümetine sadık, büyüklerinin sözünden çıkmayan, verilenle yetinmelidir!

Adalet, eşitlik ve barış büyüklerin işidir. Gençler bu düşüncelerden uzak tutulmalıdır. Gençliğin böyle "zararlı cereyanlardan" hele politikadan uzak durmaları için önlerine başka uğraşlar konulmalıdır.

Gençlik, devletine, büyüklerine sadık! Verilenleri velinimet saymalı, bağımsızlık, özgürlük, barış, eşitlik, adalet konularında olduğu gibi onlar için "hak arama da" düşünülemez! Zira büyük-

ler zaten gerekli olan hakları vermektedir! Gençler büyüklerini dinlemeli, büyüklerine güvenmelidir!

Bu yaklaşım diyanet çevrelerinden, eğitim planlayıcılarına, siyasilerden bürokrasiye dikkatle ve eksiksiz uygulamaya konulmak istenmektedir. Sistemin istediği bu yöndedir.

Gençlik dernekleri, her zaman toplumcu uğraşlarda kendilerini işlevsiz kılan bir kamu yönetimi ile karşı karşıya kalmışlardır.

Yönetimlerin, önyargıları aralıksız sürer gider. Bu önyargı bütün gençlik dernekleri için hep aynı olmuştur.

Bu dernekler ne yaparlar?

Devlet bu derneklere karşı neden önyargılıdır?

Gençlik dernekleri, daha baştan eğitimin içeriğine, uygulanış biçimine itiraz etmektedir. Eğitimin ırkçı, şoven, faşist içeriğine karşı çıkarlar.

Gençlik dernekleri eğitimin, bilimsel, demokratik, laik ve özgürlükçü ve demokratik olmasını, üretime dönük olmasını istemektedir.

Giresun'daki gençlik dernekleri bütün yüksekokul, ortaöğretim ve ilköğretim kurumlarında eğitimin içeriği, uygulama ve diğer konularla ilgili eğitimin tüm bileşenlerinin katılacağı demokratik çalışmalar içerisine girmişlerdir.

Öğretmenlerin örgütü TÖB-DER'le işbirliği yaparak bütün okullarda demokratik ve laik, özgürlükçü, bilimsel bir eğitim ortamının hazırlanması için kollarını sıvarlar.

Böyle bir çalışma egemen sınıf uzantılarını rahatsız eder. Siviliyle, resmisiyle polis diken üstündedir.

Daha kuruluşundan itibaren birtakım karanlık eller yaşatmak istemezler gençlik derneklerini. Polis baskınlarının ardı arkası kesilmez. Yönetici ve üyeleri takip ve tacize uğrar. Halbuki dernekler hakkında ne bir soruşturma, ne de bir mahkeme kararı vardır.

Nedense, resmî güçlerin derneklere karşı tavrı, olumsuzluğun ötesinde düşmancadır. Bakmışsın kimilerinin yöneticileri polis ve adli takibe uğrar ceza alırlar, kimileri kapatılır. Sonra karanlık eller dernek lokalini bombalar, dernek binalarını yakarlar!

Gençlik dernekleri kendi kadro ve taraftarlarını döneme göre öne çıkan okullardan alır. İlk dönemde kurulan derneklerin yöneticileri ağırlıkla meslek yüksekokulu öğrencileriydi. 1979 sonrası gençlik çalışmalarının omurgası eğitim enstitüsü öğrencilerine kaymıştı.

İlk dönemde meslek yüksekokulu öğrencileri içerisinde Yılmaz Şahın, Zeki Kırdemir, Ali Nuri Köse, İhsan Aydın tanıdık isimler olarak belleklerde kalmıştır.

Aynı dönemde eğitim enstitüsü yatılı kız öğrencileri ve öğretmen okulu öğrencileri arasında da Devrimci Gençlik geniş bir taraftar ve sempatizan ağı oluşturmuştu.

Eğitim Enstitüsü'nde Nesrin, Küçük Nilgün, Sevda, Oflu başı çeken kız öğrencilerdi.

Öğretmen okulunda Bekir Şensoy, Hasan Abadanoğlu, Mehmet Karaosman, Selim gibi gündüzlü öğrenciler Devrimci Gençlik çalışmalarının önde gelenleri olarak aklımda kalmışlar.

19 Mayıs Protestosu

Gençlik eylemleri içerisinde yılların çatışmalı ortamında yaşadıkları eylem ve olayların içerisinde stadyumda 19 Mayıs protestosunu anlatarak gençlik çalışmalarını noktalayacağım.

Eğitim enstitüsü yurtlarında geceleyin bayan öğrencilere saldırı olayı ertesi gün 19 Mayıs Gösterileri'ne katılan öğrenciler ve stadı dolduran seyirci veliler tarafından çok sert biçimde protesto edilmişti.

1977 yılından itibaren ülke ve Giresun'da ortaya çıkan, genel olarak vicdanları acıtan olaylar, adaletsizlikler karşısında kamuoyunu etkilemeye dönük protestolar, liselerde, orta ve ilkokullara kadar iniyordu.

Gençlik, orta ve daha yaşlı kesimlere göre çevresinde gelişen olaylara hızla tavır alabilmekte, şaşırtıcı tepkiler gösterebilmektedir. Gençliğin çıkar ilişkileri olmadığı gibi maddi beklentileri de yok denecek kadar azdır. Bu nedenle adalet, eşitlik, özgürlü, bağımsızlık gibi değerler konusunda çok hızlı politize olmakta ve tavır geliştirmektedir.

Maraş Katliamı ve yıldönümü günlerinde bütün okullarda dersler boykot edilir. Çoğunluk öğrenci merkezli protestolar olurken öğretmenlerin büyük çoğunluğu da bu protestolara katılırdı.

1 Mayıs, 30 Mart günleri faşist katliamları protesto amaçlı, hemen bütün okullarda toplantı ve gösteriler yapılabiliyordu.

Okullardan çıkan öğrenciler, gençliğin verdiği coşku ve neşelerinin yansıdığı sesleriyle sokakları dolduruyor. "Hey Dev-Gençli" marşları ve protesto sloganları arasında meydanlara

yürüyorlardı. Sokak ve meydanlara çıkan gençlerin gösterileri mahalleli ve esnafın gözüne hoş gelen, gözünü okşayan sevimli, tanıdık görüntülerdi.

Polis karışmadığı sürece kızlı erkekli kol kola gençlerin barışçı protestolarını izlemek, yer yer alkışlayarak destek vermek âdettendi. Sokağa çıkan öğrencilerin velileri içinse övünülecek olaylardı.

Okullarından çıkan öğrencilerin, bazen Sokakbaşı'na, bazen Çınarlar'a, bazen Depboy'a kadar yürüdükleri olurdu.

Özellikle lise ve ortaokulların gerçekleştirdiği 19 Mayıs Kutlamaları sırasında bir protesto olayı var ki o dönemin öğrencileri ile konuştuğunuzda protestoyu şimdi bile canlı olarak yaşadıklarına tanık oluyorsunuz. Geçen süreç içerisinde yaşanan bu türden onlarca eylem içerisinde bu protestoyu anmadan geçemedim.

19 Mayıs Gösterileri şehir stadyumunda yapılırdı. Gösterilere lise ve ortaokullar ikinci dönem başından itibaren hazırlanır. Gösteriler müzik eşliğinde yapılırdı. Kızlı erkekli jimnastik hareketleri, folklor gösterileri ve yarışmalar biçiminde sürerdi.

Şehir halkı için 19 Mayıs Gösterileri zevkle izlenen bir şovdu. 19 Mayıs günü okulların öğrencileri, her yaştan kadın erkek seyircilerle dolar, taşardı.

1977 yılı 19 Mayıs Gösterileri de şehir stadyumunda yapılıyordu.

Her liseden seçilen elit gösteri grupları, ortaokul ve liseden oluşturulmuş jimnastik grupları, allı yeşilli kostümleri ile folklorcular, stadyumdan içeri alınmış kenardan sahaya giriyorlardı.

Protokol yerini almıştı.

Tam o sırada tribünleri dolduran öğrenciler arasında bir hareketlenme başlamıştı. Tribünlerden öğrenci ağırlıklı kitlenin, "Dev-Genç Marşı", yanı sıra "Kahrolsun Faşizm" sloganları atarak stadın çıkış kapısına doğru yürüdükleri görülüyordu.

Gösteri grupları da bu hareketlenmeye uyarak çıkış kapısına yönelmişti.

Protokol tribünleri, güvenlik güçleri şaşkındı. Ne oluyordu?

Güvenlik kuvvetleri, okul müdürleri, öğretmenler hareketlenmeye bakarak çıkış kapısına doğru yürüdüler.

Çıkış kapısı önüne yürüyen öğrencilerden bir kız öğrencinin sesi duyuldu. Konuşan kız öğrenci anlaşılır bir ses tonuyla,

"Bu gece, Öğretmen Okulu ve Eğitimi Enstitüsü yatılı bayan öğrencilerine, okul yatakhanesinde sopalı, bıçaklı saldırı olduğunu, dört kız öğrencinin bu saldırıda çeşitli yerlerinden yaralandığını, okul idaresinin saldırıya uğrayan öğrencilere sahip çıkmadığını, bırakalım sahip çıkmayı, saldırganları himaye ettiğini, saldırıdan önceden haberi olabileceğini, bu saldırıları protesto etmek için stadı terk ettiklerini, saldırganların derhal bulunup yargıya teslim edilmelerini istiyoruz" diyordu.

Kız öğrenci sözlerinin devamında: "Eğitim Enstitüsü ve Öğretmen Okulu'nda yatılı kalan bayan öğrencilerin can güvenliğinin olmadığını, Emniyet'in ve Valilik'in zaman geçirmeden öğrenci arkadaşlarının can güvenliğini sağlamasını" istediklerini açıklıyordu.

Protestoyu seslerini duyurmak için yaptıklarını söylüyorlardı. Protestocular, okul yöneticileri ve güvenlik güçlerinin, kız öğrencilerin yatakhanelerini korumak için gerekli önlemleri almadığını ifade ediyorlardı.

Bütün tribünler boşalmıştı. Öğrenciler, gruplar hâlinde şehre doğru yürüyüşe geçiyordu. Veliler ve seyircilerde öğrencilerin ardından türbinleri boşaltmış yürüyen öğrencilerin peşine takılmıştı.

Vali boş türbinlere bakarak; etrafındakilere, neler oluyor? Ne oldu bizim gençlere, seyircilere? Bu ne rezalet! Bayramı zehir ettiler gibi laflar ediyordu.

Yoksa öğrenciler zehirlenmiş mi? Yemek mi dokunmuş bu öğrencilere diyerek şaşkınlığını ifade ediyordu.

Emniyet müdürü, milli eğitim müdürü, okul müdürleri ve öğretmenlere dönüp "bu öğrencileri şiddetle cezalandırmak gerekir" diyerek sert bir ifade ile milli eğitim yöneticilerine sitem ediyordu.

Öğretmenler aldırışsız "efendim bütün okulları mı cezalandıralım?

Stadı terk edenler, tüm okullarımızın çoğunluk öğrencileri..."

Bir kısım öğretmen de "Öğrenciyi protestoya sürükleyen sebepleri ortadan kaldırmak gerekmiyor mu sayın müdür bey" diye söylenirken okul yöneticileri konuşmuyordu.

Bu dönemde kültür, sanat etkinleri içerisinde tiyatro, müzik çalışmaları yoğunluk taşımaktadır. Özellikle yüksekokullardan bu çalışmalara yoğun bir öğrenci katılımı sağlanmıştı.

Hazırlanan oyunlar, bölgedeki tüm kent ve kasabalarda gösterilmiştir. Bu oyunları o dönem gençlik önderliği de yapan Yılmaz Şahin (Japon Yılmaz) ve Sema Yazıcıoğlu (Kör Sema) yapmıştır. Oynadıkları oyunları *Teneke*, *Zengin Mutfağı*, *72. Koğuş*'u hatırlıyorum.

Tiyatro yanı sıra geniş müzikli gösterilerde eksik olmazdı. Müzik çalışmalarına 50'nin üzerinde Devrimci Gençlik yandaşı genç katılırdı.

1979'lara gelindiğinde kentin bütün mahallelerinde, bütün semtlerinde ve okullarda mısır patlaması gibi devrimci gençlerin patlaması yaşanıyordu. Kentteki yüksekokullar, ortaöğretim kurumları olduğu gibi devrimci tavır alış ilkokullara kadar inmişti.

Giresun TÖB-DER, Ziraatçılar Derneği, Giresun Kadınlar Derneği.

Bu dernekler devrimci eylemliliklerde birlikte hareket ediyordu. Ortak bildiri ve afişler çıkarırlardı. Giresun ve çevredeki çeşitli etkinliklerde birlikte yer alırlardı.

Bölgede yapılan 1 Mayıs; Fındık'ta Sömürüye Son; Zamları, Pahalılığı, Baskıları Protesto Mitinglerine veya direnişlere üyeleri ile birlikte katılırlardı.

İşçiler

Giresun'da Seka Kâğıt Fabrikası ve Fiskobirlik dışında yoğun işçi çalıştıran işyerleri pek yoktu. Liman ve birkaç özel fındık işleme tesisleri varsa da bu işyerlerine sendika girmemişti.

Geçmişte Süt Fabrikası işçilerinin işten atılmaları karşısında fabrika önü ve şehir merkezindeki direnişleri bütün çevreye duyurulmuş, sol camianın katıldığı geniş protestolar yapılmıştı.

Fırın işçilerinin sendikalaşma çalışmaları bir dönemin işçi hareketi olarak anılır mı?

Bilemem!

Fırın işyerleri dağınıktır. Her mahallede birkaç fırın bulunur. Fırınlarda da üç beş işçi çalışırdı. Çalışanların çoğunluğu patronun kendi çocukları veya yakın akraba çocuklarıydı. Dışarıdan gelen ancak fırın ustalarıydı. Genç işçi çocuklar yer yer karın tokluğuna, sigortasız çalıştırılırdı. İşten ayrılmalar, atılmalar sık yaşanırdı. Kısacası çalışma koşulları işçilerin sendikalaşması için

en büyük engeli oluşturuyordu. Nitekim yoğun çabalara rağmen fırın işçileri ile yapılan sendikalaşma çalışmaları bir gelişme gösterememişti. Disk Gıda-İş aracılığı ile yürütülen çalışmalar saydığımız engelleri aşamamış, etkisiz kalmıştı.

Seka Kâğıt Fabrikası'na gelince, yetkili sendika Türk İş'e bağlı Selüloz-İş Sendikası'ydı.

Seka'da çalışmak Giresun'daki çalışma hayatı için devlet memurluğu dahil, aristokrat işçilik olarak görünüyordu. Seka'ya güçlü bir siyasal referansla kapağı atan işçi "sınıfı geçti" diye düşünülüyordu.

Kâğıt fabrikası işçilerinin ücret ve sosyal hakları diğer işkollarına göre daha yüksekti. Devrimci Yolcuların Seka'ya dönük bir çalışması olamamıştı. Fabrikada çalışan Türkiye İşçi Partili işçilerin varlığını ve bunlardan bazılarının şube yönetimine girdiğini hatırlıyorum.

Fiskobirlik'te 1979 yılı ortasından itibaren devrimci bir çalışmanın özellikle kadın işçiler arasında ve sendika içerisinde kendini hissettirdiği gözlenir. Çalışmalara birçok kadın taraftar katılmıştı.

1980 başında yapılan Fındık-İş kongresine Devrimci İşçiler, yoğun bir kampanya ile katılırlar.

Devrimci işçiler, kongre çalışmalarına öncelikle Giresun merkezde bulunan işleme tesislerindeki kadın işçiler ve bürolardaki memur ve diğer işçiler arasında çalışmalarına başlar.

Kongre öncesi dağıtılan bildiri, bülten ve yapılan görsel ve işitsel çalışmalar işçiler arasında etkili olmuş, prestijli bir kampanya süreci geçirilmişti.

Kongrede sendika seçimlerini Türk İş'e bağlı Fındık-İş yönetimi yeniden kazanmasına karşın, Devrimci Yolcuların "Devrimci İşçi" adı altında yürüttüğü sendikal çalışmaya dönük önermeleri, işçiler arasında geniş bir sempati kazanmıştı. Fındık işleme tesislerinde özellikle kadın işçiler arasında Devrimci Yolcu kadınların belirgin bir inisiyatif elde ettiği gözlenmişti. Bu çalışmalarda öne çıkan işçilerin "kalsaydık bir sonraki sendika seçimlerinde yönetime ortak olurduk dediğini hatırlıyorum".

Fiskobirlik işçileri arasında başlayan çalışmalar 12 Eylül'le kesintiye uğruyordu.

Fındık-İş kapatılırken yöneticileri de tutuklanıyordu.

1980 yılına gelindiğinde Eğitim Enstitüsü, Meslek Yüksekokulu başta olmak üzere diğer lise ve ortaokullar dahil bütün eğitim kurumlarında Devrimci Yol'un etkinliğinin artarak yükseldiğini söylemek gerçekçi bir değerlendirmedir.

1980 baharında Giresun'da bir polis aracı silahla taranır. Bir polis memuru ölürken yaralananlarda olmuştu.

Adı Devrimci Yolcu'ya çıkmış birçok insan aranır duruma düşmüştü.

Bu olayı takip eden günlerde sokakta polisin yoğun takibi ve şiddeti başlamıştı. Demokratik hava bozularak mahallelere, okullara, derneklere yönelik saldırılar artmış devrimci gençler hızla kriminalize edilmeye yöneltilmişti.

Adı Devrimci Yolcuya çıkan gençler, öğretmenler, mahalleliler polisin hedefi hâline gelmişti. Devrimci Yolcu olanak bilinen birçok insan aranır duruma düşmüştü. Diğer yandan Osman Baran Can gibi yetkin ve becerikli bir insanın yanı sıra bir dizi genç de tevkif edilmişler, hapishaneye gönderilmişlerdi.

Karakola alıp bırakmalar, yolda işyerinde, okulda taciz artarken işkence rutin hâle geliyordu.

Bir kısım genç, polis arabasına bindirilip sokaklara çıkarılıyor. Devrimci takibi yapılıyordu.

Bazı gençler muhbir hâle getirilmek isteniyordu. Emniyete alınıyor, işkence ediliyor, sorgulanıyor. Bırakılıyor, yeniden alınıyordu. Evlere baskınlar yapılıyor. İçeri alınanlardan haber alınamıyordu. İşkence sıradanlaştırılmıştı. Kitle sindiriliyordu.

Bu eylem sonrası bütün kitle ilişkileri hasara uğramıştı.

Bizce Giresun ve çevresinde devrimci çalışma yapan gençler, biraz olayı abartmışlar, tepeden aşağıya kendine güven fazlasıyla hâkim hâle gelmişti.

Asıl olarak daha sonraki süreçte de bu aşırı güvenin nelere malolduğu yaşanarak görülmüştü.

Evet, devrimci ilişkilerde kendine güven çok önemli. Önemli olan diğer bir husus da maddi ilişkiler ve örgütlenme düzeyini objektif olarak değerlendirmek ve ona göre eylem çizgisi benimsemektir. İçerisinde bulunulan objektif şartları doğru değerlendirmek akılcı bir yaklaşımdır.

Dev-Genç'liler sanki yarın devrim olacakmış gibi bir hava içerisine girmiş; devrimci mücadelenin zorlukları ve bedelleri, tam olarak görülemez, düşünülemez duruma gelmişti. Bir Dev-

rimci Yolcunun bir sohbette "şu Depboy'dan girip Giresun'u ne zaman işgal edeceğiz" diye hecelediğini hatırlarım.

Moral yüksekliği, atılganlık bu çalışmaların ivmesini her zaman yükseltmiştir. Ama devrimci mücadelenin aralıksız ve kesintisiz uzun erimli bir mücadele olduğu, bedellerinin çok yüksek olduğu, çok yoğun emek ve özveri istediği yeterince dikkate alınmadan hareket ediliyordu.

Türkiye devrimci pratiği çok sınırlı ve cılızdı. 1970'li yılların başında yaşanan pratik bile yeterince dikkate alınmamıştı. Ancak Küba, Vietnam, Çin, Rus devrimine ait kitaplar okunmuş, onların verdiği yüksek moral ve ajitasyon biraz ülke gerçekliğinden uzaklaştırmıştı gençleri...

Ancak görünen bir gerçek var. Sınıf savaşı çok acımasız yürümektedir. Sistem, sizin büyümenizi, deneyim kazanmanızı beklemiyor. Kendisi için en uygun zamanı seçip üzerinize çullanıyor. Sizin özenle yıllarca biriktirdiğiniz, ilmik ilmik ördüğünüz ilişkileri bir vuruşta paramparça ediliyor.

Yüz binlerin üzerinde taraftarı ve militanı olan koca bir camia 12 Eylül karşısında bir direnç gösteremeden dağılıyordu

Bu süreçte devrimci hareket için belki en önemli handikap hareketin yeni, kadroların genç, deneyimsiz oluşu olarak düşünülebilir.

Türkiye ve Karadeniz'de üretici, işçi, öğretmen, memur, gençlerin en geniş katılımını sağlamış en ileri kitle desteğini almış Devrimci Yol hareketi, kitlesi bir yana tüm örgütlülüğü 12 Eylül'ün karşısında dağılmıştı. Bu dağınıklığı sadece devletin şiddetine bağlamak yetmez herhâlde...

Burada bir yapısal sorun olduğunu kabul etmek gerekmez mi?

12 Eylül, solun beş yıllık bir süreçte ortaya konan tüm birikimlerini çiğnedi, ezdi, yok etmeye çalıştı.

Benim söylediğim sınıf savaşının acımazlığı, sistemin saldırganlığı, sol için bilinmeyenler değildi. Bilinmesine karşın neden aynı hatalar tekrarlandığı?

Esasen devrimciler kendilerini bu noktada yeniden sorgulamak zorunda. Bu sorgulama gelecek kuşakları bu hatalardan ders çıkarıp eksik yapmaktan alıkoyabilir.

Devrimci Yol

Hiçbir vakit tam karanlık değil gece.
Kendimde denemişim ben,
kulak ver, dinle.
Her acının sonunda açık bir pencere vardır,
Aydınlık bir pencere.

Paul Eluard

İçerde (Cezaevi) başlayan THKP-C kadroları arasındaki ayrılıklar hapishane sonrası kâğıda kaleme dökülmüş, giderek farklı siyasal adresler olarak kendini var etme rekabetine kadar varmıştı. Devrimci Gençlik, Kurtuluş, Militan Gençlik, Acilciler gibi isimler altında kendilerini solda, sosyal hayatta var etme mücadelesi içerisine girmişlerdi. Yoğun bir Cephe sempatisi bulunan Karadeniz'de 1975 sonrası, bu adresler içerisinde özellikle çok yoğun bir biçimde Kurtuluş, Devrimci Gençlik rekabeti yaşanmıştı.

Kurtuluş grubu başlangıçta Samsun, Rize ve Trabzon da olduğu gibi Giresun Merkez ve Bulancak'ta gençlik içerisinde geniş bir kitleyi yanına çekmeyi başarmıştı.

Ayrışma sürecinde Kurtuluş grubunun lehine gelişen durum geçen süreçte hızla değişmiş, 1978 yılı sonrası Devrimci Yolcuların gençlik, işçi, üretici, memur, öğretmen çevrelerinde yaptıkları çalışmalar, bölgede Devrimci Yol'un lehine gelişmelerle en geniş çevreye taşınıyordu. Özellikle bir yandan kentlerde faşizme karşı yürütülen direniş, diğer yandan çok geniş köylülüğü yakından ilgilendiren üreticilerle birlikte yürütülen fındıkta sömürüye karşı tavır alış Devrimci Yol'u bir baştan bir başa Doğu Karadeniz de geniş emekçi yığınlarla buluşturuyordu.

Giresun'da Cephe taraftarları Cephe'nin ideolojik teorik yanıyla 1975 sonunda tanışıyordu. Bu tanışmanın Fatsalı Şehittin Tırıç'ın "Kesintisiz Devrim I, II, III"ü teksir ederek bölgede dağıtması ile başladığını söyleyebiliriz. Bölgede Mahir Çayan'ın tezlerinin asıllarından incelenmesi, sol içi ideolojik mücadeleye yeni bir ivme katarken cephe sempatisini artırıyordu.

Ankara'da yayın hayatına giren *Devrimci Gençlik* dergisinde çıkan yazılar artık öğretmen, gençlik ve diğer kesimlerde benimseniyor. Çoğu öğretmen, memur, esnaf kendini Devrimci Gençlikçi olarak görüyordu.

Sedat Göçmen'in Gelişi

1977 yılının güneşli bir sonbahar günüydü. Karadeniz'in sonbaharları benim en keyifli günlerimdir. Havada nem yoktur. Meyve sebzenin bereketi, bolluğu sofraları doldurur. Hele allı, yeşilli, kırmızılı doğal renkleri ile stantları süsleyen meyve sebzeleri gezip görmek benim için iç açıcı ayrı bir zevktir.

Balık mevsimi başlar. Derya kuzuları canlı canlı tezgâhlardadır. Tatil biter. Okullar tekrar açılır. Sosyal hayat eski canlılığına kavuşur.

Ben, bu yüzden çok severim sonbahar aylarını. Eylülü, ekimi, kasımı.

İnsanı terletmeyen bereketi bol günleri! Böyle güneşli günlerden biriydi. Öğle üzeri okuldan gelmiştim. TÖB-DER binası merdivenlerini çıktım. Merdiven başında ayaküstü söyleşen öğretmenlerden biri "seni uzun boylu elinde çantası olan bir kişi soruyor" dedi.

O sıralar arayanım çok olurdu. Öğretmen arkadaşlarımdan, çevreden, diğer demokratik kitle örgütlerinden... Lokale girdim, masalara göz attım.

Bir masada yalnız başına oturan hiç rastlamadığım yabancı birisi gazete karıştırıyordu. Yaklaştım, selam verdim. Kendini tanıttı. Karadeniz'de Devrimci Yol çalışmaları için bulunduğunu, Giresun'da birlikte çalışabileceğimizi söylüyordu.

25 yaşlarında görünüyordu. Aydınlık bir yüz ifadesi vardı. Etraftan, tanıdıklardan konuştuk. Çayları tazeledik, uzun süre sohbet ettik Giresun üzerine... Öğretmenler üzerine... Gençlik üzerine...

Bölgede yürütülmekte olan ve halkı çok yakından ilgilendiren sorunlardan hareket etmek gereği üzerine konuşmalarımız sürdü gitti. O sıra "Zamlara Pahalılık ve Faşizme Karşı' mücadele kampanyası yurt düzeyinde olduğu gibi Giresun'da da sürdürülüyordu. Biraz bu kampanyalar üzerine konuştuk.

Konuşmamız bir sohbet havasında sürüyordu. Fındık sorunu, hayat pahalılığı, zamlar, eğitim özgürlüğü, can güvenliği, sorunları öncelikli konulardı.

Birkaç gün Giresun'da kaldı. Çevremizdeki öğretmen ve gençlerle tanıştı. Yeniden geleceğini söyleyip ayrıldı.

Devrimci Gençlik çevrelerinde *Bildirge*'nin çıkışı sonrası işler daha sıkı tutulacağa benziyordu. Çalışmalarda bir biriktirme, uzun erimli bir hazırlığın izleri görülüyordu.

Bildirge çıkarılarak dünyaya bakış, Türkiye'de sınıf mücadelesini yorumlama, devrimci mücadeleye ilişkin tartışma başlıkları ortaya konuluyordu. Ardından 1 Mayıs 1977'de *Devrimci Yol* dergisinin yayın hayatına başlaması, bölgeye merkezden birinin gönderilmesi, devrimci çabaların bir program dahilinde daha merkezî ve disiplinli olacağına işaret ediyordu.

Bahar başında Ali Alfatlı bölgede kalmış, bu gelişmenin işaretlerini vermişti. *Bildirge*'nin çıkacağını da ondan öğrenmiştik.

Devrimci Gençlik çevrelerinin siyasal bir hareket olma doğrultusunda daha iradi bir eylemliğin içerisinde olacağı konuşmalarda geçiyor, organize bir hareket için yeni adımların atılacağı belirtiliyordu.

1977 sonbaharı Sedat Göçmen'in bölgeye gelişi merkezî ve iradi bir hareketin izlerinin taşıyordu.

Biz, o zamana kadar, Devrimci Gençlik, Devrimci Yol ilişkilerinde öğretmen, memur, işçi ve gençlik kesimlerinde çok geniş bir çevre oluşturmamıza rağmen hiçbir zaman bir örgüt hiyerarşisi içerisinde olmamıştık.

Her birimiz, işe göre lojistik katkı sunuyor. Önümüze gelen sorunun çözümüne yeteneklerimize, zaman ve olanaklarımıza uygun katkılarımız oluyordu. Bu katkılar bileşimi yoğun bir enerji ortaya çıkıyordu. İş içerisinde görev alıp verilirdi. İşe göre sorumluluklar alınırdı.

Fındık kampanyaları, eğitim öğretim üzerine çalışmalar, gençlik üzerine, işçi, emekçiler üzerine yapılan çalışmalar hep birer işti.

Miting örgütlenmeleri, protesto ve yürüyüşler, o gün için gündemde olan konunun gerektirdiği pratik çalışmalardı. Kendi içerisinde özel örgütlenmeyi gerektiriyordu. Her biri ayrı bir hazırlığı gerektiriyordu.

TÖB-DER yönetimi hâliyle Devrimci Öğretmen, Gençlik Derneği yönetimi iş organizasyonlarında öncülük ediyordu.

Devrimci Öğretmenler ve Devrimci Gençlik içerisinde öne çıkmış arkadaşlar bu işin doğal önderi sayılırdı.

Başlangıçta gençlik içerisinde Japon Yılmaz'ın böyle bir konumu gelişmesine karşın, çok istikrarlı ve uzun süre devam etmedi. Japon Yılmaz bu doğal önderliği sürdüremedi.

Devrimci öğretmenlerin bir araya gelmesi ve sonrasında Kenan Çalıkoğlu'nun öncü bir rolü olmuştu. Sonraki süreçte TÖB-DER Başkanlığı'nı üslenmiş olmam, benim giderek devrimci bir çevrenin sözcüsü olmamı da birlikte getirmişti.

Japon Yılmaz, sonrası o ilk geldiğinde etrafa mahcup bakışlar fırlatan Federasyon Mustafa gençlik işlerini devralmış, bir dizi sorunun arasında önceleri Devrimci Gençlik geçen zaman içerisinde Devrimci Yol örgütlenmesini götürmeye çalıştığı gözlemimizdi.

Sedat Göçmen, geldikten sonra da bir süre bu çalışma tarzı sürdü gitti.

Bana göre Devrimci Yol çevrelerinde bu çalışma tarzının karakteristiği 12 Eylül geldiğinde hareketin genelinde olduğu gibi Giresun'da da daha ileri bir düzeye geçememişti.

Hani ne derler daha ileri bir düzeye varsa, kendiliğinden yönü ağır basan çalışma tarzı aşılsa, zaten partileşme süreci sona erer, parti organizasyonu kendini ortaya koyardı.

Hele 12 Eylül sonrası aklına esenin kıra çıkması, deyim yerindeyse içerisinden çıkılması zor bir tavır alıştı. Hiçbir seçime tabi tutulmaksızın kıra bayıra yönelen gençlerin sapır sapır döküldüğü herkesin malumudur.

Kimler kıra çıkacak, kimler uzun vadeli kır ilişkilerini sürdürecek, kır ilişkileri için insan, yer ve araç gereç temini nasıl olacak bu konuda bir planlamanın olmadığı gözleniyordu.

Sedat, Giresun'da olduğu zamanlarda dar ve düzenli toplantılar yapılır.

Toplantılarda ülkede genel politik atmosfer, bölgede yapılacak çalışmalar, açılacak kampanyalar konuşulurdu.

Eğitim, öğretim alanı, Fındık konuşu, gençlik, öğretmen ve memurlar, işçi ve sendikalar sohbetin konuları arasında yer alırdı.

Sedat Göçmen'in gelişi, Devrimci Yol hareketinin Giresun da iradi ve merkezî olarak örgütlenmesi eyleminin başlangıcı sayılabilir.

Devrimci Yol, ayakları bu topraklara basan, bu toprağın insanının somut sorunlarını doğru tespit edip akla ve gerçekliğe uygun çözümler üzerinde yükselmiş bir hareketti.

Çalışma yöntemine ilişkin bir kısa söz, durumu çok iyi özetliyordu. "Somut durumun somut tahlili" ile yola çıkılıyordu. En tepeden en küçük örgütlenme birimine kadar bu çalışma yöntemi hayata geçiriliyordu.

Diğer birçok sol siyasal harekette görülen dışarıdaki belli merkezlere bağlılık, onların Türkiye versiyonu olma esprisine uygun bir program ve pratik izlenmedi. Bizce esas olarak bu nedenledir ki Devrimci Yol Türkiye'de en geniş kesimlere ulaştı.

Öncelikle olaya yaklaşırken somuttan hareket etti. O somut Türkiye'nin emperyalizme bağlı bir ülke olduğu, emperyalizmin süreçte iç olgu olduğu, ekonomik ve siyasal olarak bütün dokularına kadar nüfuz ettiğini tespit ediyordu.

Ülkede sömürge tipi faşizmin varlığından söz ederek faşizme karşı mücadelenin ülkede somut, yaşamsal bir görev olduğu ortaya konuluyordu.

Bu tespitler, her geçen gün okulları, fabrikaları, işyerlerini, işgal eden bir saldırının varlığı altında yaşamak zorunda bırakılan emekçi, işçi, üretici köylü, öğretmen, memur öğrenci ve devrimcilerin hayatının bir parçası hâline gelen ortamı ifade ediyordu.

Bu nedenle faşizme karşı mücadelenin, iş, aş, öğrenim özgürlüğünden ayrı düşünülemeyeceğini ortaya konuyordu.

Faşist saldırılar kent, kasaba, köy ve mahallelerin işgali biçiminde gelişiyordu. Bu pervasız saldırılar karşısında ya daha baştan teslim olunacak ya da direnilecekti. Birçok yerde faşist saldırılardan zarar gören, bu haksız saldırıları içerisine sindiremeyen işçi, genç, öğretmen, kadın bir araya gelerek kendiliğinden direnme mevzileri oluşturuyordu.

Devrimci Yol, "halk içinde kendiliğinden gelişen direnme mevzilerinin örgütlü bir direnme hattına dönüşebileceğini ifade

ediyordu. Direnme mevzileri herkesi içerisine alan bir direnme hattından geçer" diyerek uzun erimli mücadeleyi ortaya koyuyordu. Bütün bölgelerde faşizme karşı "Direniş Komiteleri" örgütlenmelerini kurmak için harekete geçilmesini öneriyordu.

Direniş Komiteleri yaşanan gerçeklerden çıkarılmış ve sayasallaştırılmış bir öneri olarak hayata geçirilmeye çalışılmıştı.

Toplum içerisinde çürümüş, insana yabancılaşan ilişkiler yerine sömürünün olmadığı, demokratik ve özgür yeni bir hayatın taşlarının döşenebileceği ilişkiler olarak öngörülüyordu.

Direniş Komiteleri, bir gerçeği açığa çıkarmış ve bütün halkın bilincine çıkarılması kavgasını ortaya koyuyordu. Bu gerçek, bu memleketin aydınlık ve özgür geleceğinin, ancak faşizmin yenilmesi ile sağlanacağı, bunun en geniş halk güçlerinin katılım ile gerçekleşeceğini ortaya koyuyordu.

Böyle bir yaklaşımla Devrimci Yol, diğer sol çevrelerden daha baştan ayrılıyor. Kendi özgücü temelinde yola çıkarak yaratıcı biçimde "Direniş Komiteleri" diyordu.

Çalışmalarında bir başka kısa cümle en geniş kitle içerisinde en dar kadro çalışması olarak örgütlenmeyi önüne koymuştu.

Çeltek Maden İşçileri Direnişi, Fatsa Belediye çalışması, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (Öğrenci Temsilciler Konseyi, ÖTK) örgütlenmesi Devrimci Yol'un özgün yanını ortaya koyan örnek alınacak çalışmalardı. Bu çalışmalarda en geniş demokratik katılımın sağlanması temel alınıyordu.

Federasyon Mustafa Hikâyesi

1978 yılı yazında Sedat Göçmen, bir gün yanında bir gençle gelivermişti Giresun'a. Üniversite öğrencisi olduğunu tahmin ettiğim bu genci "Devrimci Gençlik" çalışmalarına katılacak, ismi "Mustafa" diye tanıtmıştı bizlere.

Mustafa'yı nasıl tarif etmeli?

Daha yeni çıkan sakalı tüm yüzünü tutamamış, bıyığı bile terlememiş, çocukluktan gençliğe yeni geçen mahcup görünümlü teri taze bir genç olarak kalmış aklımda.

İlk bakışta görenler merakla sorarlar ya! Kimdir? Neyin nesidir? İşi, mesleği, okulu öyle bir yanı yansımıyordu dışarı. Sır vermiyordu bakışları.

Şehre gelmiş genç bir yabancı. Bilmediği bir kentte, tanımadığı bir çevrede, başını sokacağı bir evinin bile bulunmadığı bu

ortamda ne düşünüyordu? Kafasında neler kuruyordu? Hangi yemekleri severdi? Nelerden hoşlanırdı?

Müzikten, spordan, avdan, şiirden edebiyattan... Neleri, nasıl yapacağını düşünüyor muydu? Öyledir herhâlde diye akıl yürütmüştüm. Anlaşıldığı kadar profesyoneldi. Profesyonel devrimci...

O günlerde kendi kendime sorduğum, ancak kendisine sormak fırsatı yakalayamadığım 21-22 yaşındaki bir gencin yaşamın çeşitliliği içerisinde profesyonel devrimci olarak hayata ait neler düşündüğüne dair sorular hâlâ zihnimi kurcalar durur.

Giresun'da gençlik içerisinde çalışacaktı. Bu kentteki gençlik onu kabul edecek miydi? Önceden beri gelen gençliğin çalışanları vardı. Onlara kendini teorik ve pratikte kabul ettirebilecek miydi? Arkadaşlık dostluk kurabilecek miydi?

Onlardan birisi mi olacaktı? Bizde kalan onlarca soru. Ya kendisi kafasındaki soruları... Der demez Mustafa "Devrimci Gençlik" çevresi ile tanışıyor, onlar içerisinde bazı gençlerle yakınlaşmaya koyuluyordu.

Bir zaman sonra işine başlamıştı. Gençlik çevresi, Mustafa'ya bir sıfat daha ekleyerek Ona "Federasyon Mustafa" demeye başlamıştı. Bu yakıştırma onu hem diğer Mustafa'lardan ayırıyor. Hem de Devrimci Gençlik Federasyonu'na vurgu yapıyordu.

Giresun'da Devrimci Gençlik Hareketi gelişimi açısından iki evrede ele alınabilir. 1975-1979 arası birinci dönem, 1979-1980 arası gençlik çalışmaları ikinci devre olarak ele alınabilir.

Birinci dönemdeki gençlik çalışmalarının tam bir planlama ve örgütsel disiplin içerisinde yürüdüğü söylenemez. Ağırlıkla olayların kendiliğinden bir karakter arz ettiği görülmektedir.

Siyasal ayrışmanın hız kazandığı yıllarda özellikle Kurtuluş'la yaşanan rekabet, karşılıklı ikna çabaları içerisinde iş transferlere kadar varmaktadır.

Çalışmaların genel gelişimi okulları eğitime açık tutmak.

Eğitimde faşist baskılara karşı gençliğin örgütlü direnişini yaratmak!

Okullarda faşist yuvalanmaları dağıtmak!

Pahalılığa, zamlara karşı protesto miting ve gösterileri yaparak zamları geri aldırmaktı.

Bölgenin temel ürünü fındık üzerindeki sömürüyü açığa çıkaran eylemlilikler hazırlamak, fındık üreticilerinin tefeciye, yabancı çikolata tüccarları ve yerli işbirlikçisi tüccarlara karşı yürüttüğü mücadeleye omuz vermek.

Feodal ve popüler kültüre karşı, kültürel çalışmalar olarak özetlenebilir.

İkinci devrede yani 1979-80 dönemi çalışmalarına saydığımız özellikler yanı sıra öncelikle merkezileşmeyi eklemek gerekiyor.

1978 yılı başında Adalet Partisi'nden "transfer" edilen milletvekillerinin de yer aldığı Ecevit Hükümeti kurulur.

Ecevit Hükümeti, daha kuruluşundan itibaren çok sıkı bir kıskacın içerisinde bulmuştur kendisini. Bir yandan piyasanın daralması sonucu en temel mallarda yaşanan gıda, petrol ve tüp gaz kıtlığı, yokluk ve piyasanın daralmasının yarattığı karaborsa, diğer yandan döviz dar boğazı ekonomiyi felç ediyordu. Yetmezmiş gibi yerli büyük sermaye grupları da Ecevit'e karşı tam bir birlik içerisinde saldırıya geçmişti.

Özellikle büyük sermayenin temsilcisi TÜSİAD, işi gazete ilanlarına kadar vardırmıştı.

Milliyetçi Cephe'nin ekonomi bir yana sokaklarda bıraktığı hasar sosyal hayatımızda onulmaz yaralar açmıştır.

Ecevit Hükümeti'nin ekonomik zorlukları kadar belki daha fazlası ile okulları, mahalleleri, kentleri hatta bakanlıkları işgal altında tutan resmî, sivil faşist hareketlerin saldırılarını durdurmak, ülke içerisinde "huzuru sağlamak" gibi bir zorluğu vardı.

Büyük kentlerden başlayarak bütün ülkeye yayılan çatışmaların önü alınamıyordu. Her gün bir yerden provokatif cinayet haberleri geliyordu.

Maraş Katliamı bu çatışmalı atmosfer içerisinde gerçekleşiyordu.

Yaz başında Giresun'a gelen Ersin Ergün Keleş'in (Federasyon Mustafa) de işi hayli karışık ve zordu. Etrafına bakmadan başı önde "düşünceli" yürüyen genç adam, Giresun'da hızla çevreyi tanıma, gençlik kesimleri ile ilişki içerisine girmenin yollarını arıyordu. Bu kumral delikanlı için '78 yılı, öteberiye koşturmaca ile geçtiğini söylemek doğru olur. Bazen Espiye, bazen Keşap, Giresun koşturması bütün zamanını aldığı söyleyebiliriz.

Geçmişten beri liseler ve ortaokullarda genel olarak demokratik bir eğitim ortamı hâkimdi. Özellikle TÖB-DER'li öğretmenlerin başını çektiği "Öğretmen Hareketi" okulların faşistleştirilmesine karşı Milliyetçi Cephe dönemlerinde bile öğretmen, öğrenci, veli işbirliği içerisinde demokratik eğitim sürecinin bozulmasına izin vermemişlerdi.

Bu hava İmam Hatip Okulu'nda bile kendini hissettiriyordu.

Ecevit Hükümeti kurulması ile yüksekokulların işgaline çanak tutan tüm yöneticilerin değiştirilmesi yönüne gidilmiş, yeni yılda okullardaki faşist işgaller bir bir kırılma yoluna gidilmiş, okullarda daha demokratik bir eğitim ortamı oluşturulmuştu.

Giresun Eğitim Enstitüsü'nde yönetim değişmiş, yönetimin yanı sıra yeni öğretmen atamaları da yapılmıştı. Özellikle Eğitim'e yeni atanan Osman Baran Can, Kenan Çalıkoğlu, Emel Sarıtepe, Hasan Çatak'ın okulda demokratik bir iklimin hâkim olmasında çok önemli katkılar sundukları gözleniyordu.

Giresun Eğitim Enstitüsü'nde faşist hegemonyanın kırılması, saldırgan faşistlerin temizlenmesi sonrası geçmişteki faşist işgal nedeniyle okuyamamış veya çeşitli nedenlerle okullardan atılan, devam hakkı elinden alınan öğrenciler, okula devam hakkı kazanmıştı.

O yaz bu öğrencilere 6 ay süren hızlandırılmış eğitim uygulanarak başarılı öğrenciler öğretmen olarak atamaları yapılmıştı.

O yaz başlayan eğitim süreci yeni öğretim yılında da sürüyordu. Eğitim Enstitüsü'nde bu demokratik hava içerisinde de solun hızla geliştiğini, sol gruplar arası rekabetin arttığı gözleniyordu.

Karadeniz'in bütün kentlerinde olduğu gibi Giresun Eğitim Enstitüsü'nde de asıl rekabet Kurtuluş ve Devrimci Gençlik çevreleri arasında gelişiyordu. İdeolojik temelde yürüyen bu rekabet kavga platformuna hiçbir zaman taşınmamıştı.

Siyasal gruplar, hızla Eğitim Enstitüsü'nü ideolojik tartışmaların en üst perdeden yapıldığı mekân hâline getirmişti.

Tartışma konuları arasında direniş komiteleri, faşizme karşı mücadele, evrim devrim, demokratik eğitim konuları öne çıkıyordu. Okul içerisinde çok geniş öğrenci topluluğunun katıldığı formlar düzenlendiği sık sık tekrarlanırdı. Bu formlarda gençler arasında bilinen iki genç konuşmacının öne çıktığına tanık olunuyordu.

Bu konuşmacılar, terütaze genç çocuklardı.

Gençliğini yaşamadan kendilerini devrimci mücadelenin içerisinde bulmuşlardı. Bu iki genç gibi daha nice gençler, tüm enerjilerini devrimci mücadeleye katmışlardı. Onlar için varsa yoksa kendi devrimci hareketlerinin yükselmesi, Türkiye'de devrimin şartlarının hazırlanması temel düşünceydi.

Bu gençler, gençliğini yaşamadan kendilerini devrimci çalışmanın içerisinde bulmuşlardı.

Belki de hiç âşık olmaya zaman bulamamış, hiç flört etmemiş, hiç elleri sevgili eline değmemiş, gençlik yılarından itibaren kendilerini en kutsal davanın "devrimci çalışmanın" içerisinde bulmuşlardı. Bütün dünyaları devrimci atmosferi geliştirmek, insanların kendi devrimci camiaları içerisinde yer almalarını sağlayabilmek, kendi devrimci kervanlarının yola çıktıkları devrim menziline daha hızlı ve en geniş çevre ile varmalarını hedefliyorlardı. Ve hedefte devrim yapmak vardı.

Tartışmalarda Kurtuluş grubundan konuşmacı olarak, güçlü bir belleğe sahip Cengiz Türüdü, Devrimci Gençlik grubundan "Federasyon Mustafa" olarak bilinen Ersin Ergün Keleş sözcü olarak katılırlardı.

O günün koşullarında flört, sevgili ile el ele tutuşmak gençler için çekinilen konulardı.

Devrimci çalışma içerisinde laubali kadın erkek ilişkilerine hoş bakılmazdı. Ancak bu Ayşe ile Ali, Hüseyin'le Zeynep arkadaş diye meşruiyet kazanır. Bu ilişki evliliğe varabilirdi.

Federasyon Mustafa gençliğine ve tazeliğine rağmen geniş bir kültüre ve gelişkin bir entelektüel birikime sahipti. İyi konuşuyordu. Birkaç tartışmada dinlediğimi hatırlıyorum. Tezini çok net ve anlaşılır biçimiyle ortaya koyan, örneklerini iyi seçen, konuşmasında yaratıcı gerekçeler ortaya koyarak dinleyenlerin konuyu kavramasını sağlayabiliyordu. En belirgin yanı dinleyenleri ikna edebilirliği olarak öne çıkıyordu.

Bir yandan gençlik içerisinde koşturmaları, diğer yandan seminer ve toplantılardaki etkili anlatımı, bütün sol çevrenin dikkatini çekiyordu.

Zaman geçtikçe Ersin Keleş, Giresun gençliği arasında hızla etkin ve saygın bir yer kazanmıştı. Devrimci Gençlik içerisinde olduğu gibi sol siyasal çevrede de kendini kabul ettirmişti.

Giderek geldiği günlerde öne çıkan sorular, kimdi, nereli, neci soruları sorulmazken Devrimci Yol'un Giresun sorumlusu olduğu kanısı bütün çevrede yerleşiyordu.

Federasyon Mustafa'nın gençlik içerisindeki etkinliği artarken diğer kesimlerle de ilişkileri dikkatten kaçmıyordu. Bu çalışma temposu zaman içerisinde hızla öğretmen, memur, işçi içerisinde de kendini göstermeye başlamıştı.

1979 yılı yazından itibaren Giresun'da gençlik içerisinde yeni kadrolarla yeni örgütlü yapıların ortaya çıkışının işaretleri görülüyordu.

Örgütlü gençlik çalışmaları her yerde kendini belli ediyordu. Bu yeni yapılanmalarda Giresun Devrimci Gençlik ve Devrimci Yolcu arkadaşların yanı sıra Federasyon Mustafa'nın emeği, becerisi, bitmez tükenmez özverisi saklı dersek diğer arkadaşlara haksızlık etmemiş oluruz.

Devrimci Gençlik içerisindeki örgütlü yapılar, gençlik çalışmaları yanı sıra, o yıl sonbahardan itibaren işçiler memurlar içerisindeki çalışmalara da katkılar sunmaya başlamıştı. Okullar, işyerleri ve mahallelerdeki etkinliklere katılarak hareket alanını genişletiyordu.

Bu katkılar arasında eleman aktarımından yazılama afişleme, nöbetlere yardım, miting ve gösterilerde güvenliği almak ve en geniş katılımı sağlamak başlıcaları olarak düşünülebilir.

Eğitim Enstitüleri, yeni dönemde çeşitli nedenlerle eğitimi aksamış öğrencilere yeniden devam hakkı tanımıştı. Asıl önemlisi, MC dönemlerinde eğitim aksamış, öğretmen açığı artmıştı. Hızla öğretmen açığını kapatmak gerekiyordu. Öğretmen gereksinimlerini gidermek için Enstitülerde hızlandırılmış kurslar düzenlenmişti. İki yıllık eğitim süresini aralıksız altı aya indirip kursu bitirenleri öğretmen olarak tayin etmişlerdi.

Bu yolla kısa süre içerisinde binlerce öğretmen, eğitim camiasına kazandırılmıştı.

Kursları bitirip öğretmenlik hakkı kazanan gençlerden bazıları memleketlerine veya öğretmenliğe gitmeyerek Giresun'da kalmışlardı. Giresun'da kalanlar içerisinde Zeki Öztürk, Asım Keser, Halis Altun, Zeki Subaşı, Tarık Uygun, İrfan Harmanşah, Ali Galip Çümcü, Mehmet Gümüş'ü hatırlıyorum.

Bu gençlerden bir kısmı Giresun merkezde kalırken bir kısmı ilçelerde devrimci çalışmalar yapmak için dağılmışlardı. Böylece Giresun merkez ve ilçelerindeki devrimci çalışmalar ortaklaştırılıyor. Koordineli bir biçimde yürütülmesi yoluna gidiliyordu.

Bu gençlerden Tito Zeki'nin (Zeki Öztürk) Bulancak, Asım Keser'in Giresun Görele, Halis Altun'un Espiye, Tarık Uygun'un Espiye Tirebolu, Zeki Subaşı'nın Tirebolu yöresinde devrimci çalışmalara katıldığı, oralarda yeni ilişkiler geliştirdiği duyuluyordu.

Böylece sözü edilen ilçelerde merkezî ilişkilere tabi oluyordu. Yeni durum geçmişe göre daha yaygın ve disiplinli bir gençlik ve Devrimci Yol çalışması ortaya koyuyordu.

Mehmet Gümüş, Ali Galip Cümcü, Hasan Sabitoğlu, Giresun merkezde kalmışlardı. Elbette daha başka gençlerde vardı.

Merkezde ve ilçelerde yapılan sıkı çalışmalar bir yandan bölgede Devrimci Yol'u ideolojik ve örgütsel olarak disipline ederken diğer yandan devrimci Yolcuları geniş halk kesimleri ile buluşturuyordu.

1979 yılında yapılan fındık mitingleri; kentte, Söken, Çıtlakkale'de yapılan mahalle çalışmaları Devrimci Yolcuları üreticiler ve kentli mahalleli halkla buluşturuyordu.

1980 yılı başından itibaren bazı gençlerin aranır duruma düşmesi, kentte gözlerden ıraklaşan gençlerin Giresun ve Bulancak çevresinde kırsal alana çekilmelerini getirmişti. Kırsal alan çalışması arazinin tanınması, yolların geçit, şose, patikaların tespitine kadar varıyordu. Kırda kalma zorunluluğu içerisinde gençlerin yaptığı kır gezileri, köy gezileri kır çalışmasının öncülleri olarak ortaya çıkıyordu.

1979-80 öğretim yılı Devrimci Gençlik Giresun'a damgasını vurduğu yıl oluyordu.

Gençlik içerisinde çok hızlı gelişen "Devrimci Gençlik" ilişkileri, hızla toplumun diğer katmanlarını da etkiliyordu. Gençlik hareketi memur, işçi, öğretmen genç mahalle ilişkilerini de destekliyor, oralardaki çalışmalara güç katıyordu.

Topraktan mantar patlar gibi köyde, kentte Devrimci Yolcular patlıyordu. Hiç beklemediğiniz, solun izi bile olmayacağını sandığınız kırsalda Devrimci Yol amblemini veya yazılarını görmek mümkündü. Bu gelişmede Giresun merkez okullarında okuyan gençlerin yazları köyüne kasabasına dağılması, oralarda akrabaları, genç arkadaşları arasında taraftar, sempatizan yarattıklarını tahmin etmek güç değil.

Yağlıdere, Güce, Karabulduk, Giresun, Keşap, Tirebolu köylerinde böyle bir etkilenmenin sonucu devrimci sempatizanlar, taraftarlar oluşuyordu.

Espiye köylerine gelince; bu köylerde 1975 sonrası Orman Köylüleri Derneği çalışmaları, fındık mitingleri, köy çalışmaları etkili olmuştu. Espiye çevresinde Devrimci Yolculuk özenli çalışmalar üzerine oturmuştu. Bu çalışmalar içerisinde Dikmen

Köyü sakinlerinden 2015 yılında vefat eden Ali Dikmen, Salim Oflu, Yaşar Akgün, Halil Portakal gibi arkadaşların özel olarak öne çıktıklarını söylemeden geçemeyiz.

Espiye ve köylerinde solun tutunmasında, TÖB-DER'li öğretmenlerin özel bir yeri vardır. TÖB-DER kuruluşundan itibaren sakin ve inatçı birer halk önderi olarak özverili çalışmaları ile Kenan Çalıkoğlu, Hasbi Yılmaz, Ahmet Şahin, Goşist Mustafa, Halil İbrahim Şen, Emin Kılıç, Muammer Şeleci, Harun Şahan öne çıkmış arkadaşlardı.

Bu cümleden olarak 12 Eylül karanlığında Espiye'de ilk alınıp Trabzon'da sorgulanan Harun Şahan'ın bölgede en yoğun işkenceyi gördüğünü içerde öğrenmiştim. Harun Hocamın bu ağır işkenceler nedeniyle ortaya çıkan böbrek yetmezliğinin sonucu olarak genç yaşta vefat ettiğini, yine cezaevinde öğrenmiştik.

Giresun ve çevresinde Devrimci Yol hareketinin öğretmen eksenli bir hareket oyduğunu söylemek diğer kesimlere yapılmış bir haksızlık olarak düşünülmemeli.

Dikmen Köyü o çevrede özel olarak devrimcilerin üs olarak çalıştıkları bir köydü. Orman köylüleri çalışmaları sürerken köyde Espiye Halkevi'ne bağlı Halkodası açılmıştı.

Halkodası, Ali Portakal'ın terzi ve çay ocağı olarak düzenlediği köye girişte bir binada yer alıyordu. Binanın genişçe bir salonu, yeterli masa sandalyesi vardı. Vadiye bakan pencere önünde tıkır tıkır işleyen makinesinin başında Ali Dayı'yı her zaman görmek mümkündü.

Gelevera Deresi'nin yeli yazları binayı ve bina önündeki verandayı serin tutar. Kışları sabah mesai başlayandan yatsılara kadar sönmeyen sobasıyla sıcacık bir Halkodası'ydı burası.

1980 yılı 1 Mayıs'ında bir fındık harmanında Dikmen köylüleri ile bir araya gelmiştik, 1 Mayıs kutlaması yapılmıştı. Kutlama sonrası derin sohbetimiz uzun sürmüştü.

Köyde 1 Mayıs kutlaması yapılacağı, çevre köylerden gençler ve öğretmenlerin geleceği jandarma tarafından haber alınmış yollarda arama, tarama faaliyetleri artırılmıştı.

Dikmen köylülerinin geçmişten beri yaptıkları etkinlikler, köy gençlerinin devrimci tavır alışları nedeniyle jandarma, kaymakamlık çevrelerinde fazla afişe bir durum arz ediyordu. Gelevera içi köylere devriye çıkan jandarma Dikmen'i yoklamadan gitmezdi.

Köye çok sık jandarma baskınları oluyordu. Böyle baskınların birinde Ali Dayı'nın jandarmayı püskürttüğü hâlen köyde anlatılır.

Jandarmanın "kimse kıpırdaması, eller yukarı" diye bağırarak Halkodası'nın kapısını kesmesi makine başındaki rahmetlik Ali Dayı'yı (Ali Portakal) çileden çıkarmış, "yeter ulan Müslüman'a bu kadar zahmet" diyerek çekmeceden çıkardığı ondörtlüyü çekip, çakmağı kaldırarak jandarmayı dağıttığı anlatılır.

Jandarmalardan kimi kepini, kimi matarasını, kimini tüfeğini bahçelerde bırakıp kaçmışlardı. Peşlerinden giden köy gençleri jandarmaları toparlayıp tüfeğini eline, matarasını beline, kepini başına koyarak tekrar yukarı Ali Dayı'nın yanına çıkardığı, Ali Dayı'nın onlara eliyle çay ikram ettiği anlatılır.

Giresun'da devrimci çalışmaların bir ayağını da mahalle çalışmaları oluşturuyordu. Öncelikle Söken, Çıtlakkale ve Yeniyol, Sokakbaşı'na inen mahalleler ve Kayadibi civarında düzenli olmasa da mahalle çalışmalarına yoğun emek verildiği birçok haneye ulaşıldığı, düzenli diyebileceğimiz ilişkilerin geliştiği mahalleler olarak aklımda kalmışlar.

Ersin Ergün Keleş şimdilerde şiirleri bestelenen, şiirleri Türkçe dışında yabancı dillere çevrilen, dili, dizeleri belleklere nakşedilen uluslararası ölçekte bir şair olarak yaşamını devam ettiriyor.

İstanbul'da yaşayan şair, yeni şiir kitabını çıkardı. *Bir Avuç Şiir*, *Gülyangını Ömrümüz*, *Yeniden Haziran*, *Kaybana Şiirler* ve beşinci kitabı *Saklı Kırmızı* ile devam ediyor.

Sol İçi İlişkiler

Yıl 1977'nin ilkbaharı, TÖB-DER lokalindeyim. Lokal oldukça kalabalık.

Kitap gazete okuyan, sohbet eden kadın, erkek öğretmen, memur, genç masaları doldurmuş.

Ben de bir grup arkadaşla çay içiyorum.

Lokale pek gelmeyen, sima olarak da pek aşina olmadığım gençlerden 6-7 kişinin içeri doluştuğu dikkatimi çekti, pek geldikleri olmazdı.

İçeri girenleri önünde Giresun'da "Kurtuluş"un aktivistlerinden Mennan Evren yer alıyordu. İçeri giren gençlerde bir

tedirginlik hâkimdi. Öncelikle köşelere yerleşme sıkıntısı içerisinde görünüyorlardı.

Solondan çıkıp merdiven başına çıktım. Kapının köşesinde sıkışan iki genci gördüm. Bu gençlerin biraz zoraki durdukları veya durduruldukları anlaşılıyordu. Anlaşılan kendilerine önceden mizansen hazırlanmıştı. Gençlerden birkaçı daha öne çıkıp hır çıkarma niyetlerini belli ediyordu.

Yaklaştım. Yanımda Kenan Öğretmen'de bulunuyordu.

"Bir sıkıntınız mı var? Oturun konuşalım" dedik.

Mennan döndü. Kayıtsızca burada bulunan bir kadın "Kurtuluş'a hakaret etmiş biz onu alacağız" türünden laflar etti.

"Ne söylemiş" diye sordum.

Hakaret ettiğini tekrarladı.

"Bu davranışlarının yanlış olduğunu, böyle bir duyum varsa konuşabileceğimizi, ancak lokalden insan almanın veya 'biz alırız' diye insanları peşine takıp lokale gelmenin bizim anlayışımız olamayacağını, sol içi meselelerin konuşarak çözülebileceğini, bu tür çatışma mantığının kimseye hayır getirmediğini, genel olarak devrimcilerin prestijine halk nezdinde indirilmiş en büyük darbe olacağını" söyledik.

Böyle "ben alırım", "ben yaparım" havasının bizim lisanımızda olmadığı tekrarladık.

"Kurtuluşçu" gençlerden önceden tanıdığımız birkaçı mahcup ve tedirgin bir tavır içinde sıkıntılarını el, yüz, göz ifadeleri ile dışarı vururken birkaçı "küçük dağları ben yarattım" havasında övünçle etrafı kolaçan ediyor. Ellerini bellerine götürüp tabanca gösterir havalar içerisine giriyorlardı.

Lokal içerisinde öğretmen ve gençlerden de hoş olmayan durumu gözleyip ayağa kalkmak isteyenler gözleniyordu. Ayağa kalkmak isteyen genç ve öğretmenlere telaş etmeden oturmalarını söyledik.

Mennan ve yanındaki gençlere "Lokalden çıkın yönetim odasına gelin konuşalım dedik."

Konuşmakta tereddüt ediyorlardı, telaşlı bir hâlleri vardı. Birkaçı bir araya gelip konuştular, sonra lokali terk ettiler.

Bir kabadayılık gösterisi şamatasız soğukkanlılıkla aşılmış oluyordu. Çatışmaların en talihsizi sol içi olanlarıdır. Giresun'daki sol gruplar veya kişiler arasında ufak tefek sekterlikler olsa bile, sol içi ilişkiler, genellikle uygar ölçüleri aşmamıştır.

Bu cümleden olarak bölgedeki sol güçlere gösterdikleri basiret örneği nedeni ile burada şükranlarımı sunmayı bir vefa borcu sayıyorum.

1976 yılı sonrası sol içi ideolojik tartışmalar ivme kazanmıştı.

Farklı grup sözcülerinin kendi tezlerini açıklayan konuşmaları gençler arasında sosyalizm, ekonomi, tarih, politika konularında yeni bilgilerin edinilmesini sağlarken okuma ve araştırmayı da kamçılıyordu.

Bazen bu tartışmalar gruplar arasında gol atma yarışına kadar vardığı da oluyordu.

Karadeniz Bölgesi'nde Kurtuluş'un saygıyla andığım kıdemli konuşmacısı İsmet Öztürk'ün (Çörtük) "Faşizm Üzerine" konuşmalarını unutamıyorum.

İsmet Öztürk'ün faşizm üzerine değerlendirmeleri Kurtuluş grubu tarafından 6 ayda bir periyodik bir biçimde organize ediliyordu.

Sayın Öztürk, konuşmalarına Trabzon'dan başlar, Giresun, Ünye, Çarşamba'da devam eder, Samsun'da bitirirdi.

Bu tartışmalarda çoğunlukla Kurtuluş ve Devrimci Gençlik yanlıları yer alırdı. Devrimci Gençlik yanlılarının konuşmacıları değişkendi.

Birinde bölgede bulunan Bülent Forta, bir diğerinde Ali Alfatlı, Bulancak Lisesi Tarih öğretmenliğine atanınca bizim çevrenin konuşmacısı Abdullah Gülbudak olmuştu.

Sevgili öğretmenlerim Abdullah Gülbudak, Osman Baran Can'la birlikte 1977 yılı başında Fatsa'dan Bulancak Lisesi'ne sürgün gelmişlerdi.

Abdullah Hoca, meramını çok iyi anlatan örneklerini çok iyi seçen, tezini iyi savunan, kürsünün hakkını veren bir konuşmacıydı. Ben onu öğretmen olarak Bulancak'a sürgün gelince tanıdım. Gözlük kullanması ve güzel konuşuyor olması, nedeniyle ilk bakışta dışarıya entelektüel bir aydın havası veriyordu. İki yıl Bulancak'ta kaldı, bu süre zarfında beraber çalıştık.

1979 yılında TÖB-DER Genel Kurulu'nda TÖB-DER Genel Saymanlığı'na seçilerek Ankara'ya nakledilmişti.

5 Şubat 1977 yılında Ankara Mitingi'ne Osman Baran Can, Abdullah Hoca, Japon Yılmaz ve genç arkadaşlardan bir grupla birlikte gitmiştik.

Abdullah Hocam, mitinge o sıra 6-7 yaşlarındaki oğlu Ercüment'i de getirmişti. Mitingi Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, Türkiye Komünist Partisi'nin ideolojik olarak etkili olduğu Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği, Tüm Memurlar Derneği, Tüm Sağlık Çalışanları Derneği tarafından düzenlenmişti.

Miting tertip komitesi, Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu, Halkın Birliği gibi grupları mitinge almak istememişti. Bu nedenle Tandoğan'a gelen bu grupların girmesine engel olunmuş, girişte ve sonrasında kavgalar ve bir dizi karışıklıklar çıkmıştı.

Bu karışıklık sürerken Ercüment, Abdullah Hoca'nın elinden çıkıp kalabalığa karışmış, kaybolmuştu.

Hoca telaş etmeden öteye beriye bakıyor, çevrede tanıdıklara soruyor, araştırıyordu. Biz de arama işine katıldık.

Abdullah Hoca daha sakin "Ercü kaybolmaz, buluruz o keratayı" diyordu.

Tandoğan'da mitinge alınmayanlarla mitingcilerin arasına polis barikat oluşturmuştu. Dev-Genç'liler meydanın doğu kısmında yer alarak en geniş kitleyi oluşturuyorlardı.

Mitinge katılan topluluğun dışında mitinge alınmayan geniş bir miting kitlesi daha vardı.

Polis barikatı sonrası miting başlamış, etraf sakinleşmişti.

Devrimci Gençlik kortejinden haber geldi. "Ercüment çocuk, bizim yürüyüş kolunda" onların sıraları arasındaymış. Sıkıntı edilmemesi gereği haber veriliyordu. Kortejin içerisine almışlar.

Devrimci Gençlik, Devrimci Öğretmenler, bu çatışmanın tarafı değildi. Çatışmanın yanlış olduğunu, bu tür tartışmaların provokasyonlara açık olduğunu karşıdevrimci güçlere yaradığını söylüyordu.

Osman Baran Can'a gelince; Fatsa'ya da Tunceli Lisesi'nden gelmişti. Devrimci bir ruh ve bilinç taşıyan Osman Hoca Fatsa'da "nerede kalmıştık" dercesine devrimci gençler ve devrimci öğretmenlerle demokratik çalışmalara katılmıştı.

O sıra Kızıldere Katliamı daha tazedir. Alevleri çevreyi tutmakta Karadeniz'i, bütün ülkeyi sarmaktadır. Gözler Fatsa'ya çevrilir.

Abdullah Gülbudak ve Osman Baran Can TÖB-DER'in kuruluş çalışmalarında yer alırlar. Sonra Halkevleri kurulur. Fatsa'da öğretmenlerden gençlere gelişen bir devrimci çalışma vardır. İdare, bu çalışmanın öğretmen ayağını dağıtma planlarına girişirler.

Devrimci öğretmenleri Osman Hoca'yı ve Abdullah Hoca'yı Fatsa'dan Bulancak'a sürgün ederler.

İyi de ederler. Bu iki devrimci öğretmen, Bulancaklı Devrimci Yolcuların hızla toparlanmasına ön ayak olurken demokrat kamuoyunda da haklı bir kabul görürler.

Abdullah Hoca, 1979 TÖB-DER Genel Kongresi'nde Devrimci Öğretmen listesinden Merkez Yönetim Kurulu'na seçilmişti. 12 Eylül gelene dek TÖB-DER Genel Saymanlığı'nı yürütmüştü.

12 Eylül Darbesi sonrası tutuklandı. Hem TÖB-DER Merkez Davası hem Devrimci Yol Ankara Davası'ndan yargılanıyordu. Mamak Askerî Cezaevinde tutuklu kaldı. TÖB-DER Davası'ndan 5 yıl ceza almıştı. 1984 yılında Mamak Cezaevinde kalp krizi sonucu hayata veda etmişti.

İsmet Öztürk, uzun faşizm anlatımları sırasında, bilhassa Dimitrof'un *Faşizme Karşı Bileşik Cephe* kitabını tezlerine destek yapması dikkat çekiciydi, uzun anlatımı bazen iki saati buluyordu.

Her dönemde mücadelesini saygı ile andığım İsmet Öztürk, Kurtuluşçular arasında faşizm üzerine araştırmaları nedeniyle saygın bir konuşmacı, sözü dinlenir bir önder konumundaydı.

İsmet Öztürk, 21 Kasım 2011 günü İstanbul'da vefat eder. Çarşambalı kabadayı, THKP-C'den, Kurtuluş'a, sonrası Sosyalist Parti'ye uzanan sosyalist mücadele yaşamını; *THKP-C'den Kurtuluş'a Mücadele Hayatım* isimli kitabında anlatmıştı.

Daha sonraları farklı zamanlarda yazdığı yazıları *Bütün Yazılar* ismiyle basılarak Türkiye solunun hizmetine sunulmuştur.

Tartışmalar her zaman nezaket ve saygı ölçüleri içerisinde devam ederdi.

Böyle tartışmalardan biriydi. Tartışmaya Devrimci Gençlik ve Kurtuluş grupları çok sayıda taraftarla katılıyordu.

Konu: "Sosyalist geçiş süreci, sorunları ve geriye dönüş" olarak tespit edilmişti.

Devrimci Gençlik yanlısı konuşmacılar, sosyalist inşa sürecinde her zaman geriye dönüş şartlarının olduğunu, geriye

dönüşün başlangıçta çok güçlü, sosyalist inşa geliştikçe giderek azaldığını, Sovyetler'de "geriye dönüş"ün mümkün olduğunu ifade ederlerken; Kurtuluş yanlısı konuşmacılar, Sovyetler'de "geriye dönüş"ün mümkün olmadığını, sosyalist inşanın tamamlandığını ifade ediyorlardı.

Konuşmalar bu temelde sürüp giderken heyecanına yenik düşen Kurtuluşçuların Giresun'daki aktivistlerinden Mennan Evren, coşkuyla yerinden fırlayarak masanın üstüne çıkıverdi.

Konuşmacılar şaşkın. Dinleyiciler şokta.

Mennan heyecanlı! Elinde Stalin'in *Son Yazıları*. Kitabı havaya kaldırarak açık sayfayı dinleyicilere dönerek "bakın Stalin'e karşı mı çıkıyorsunuz. Stalin, Sovyetlerde sosyalist inşa tamamlanmıştır. Geriye dönüşün şartları ortadan kaldırılmıştır. Stalin'i inkâr mı ediyorsunuz?" diye avazı çıktığı kadar bağırıyor. Kitabı karşı grubun konuşmacılarının gözüne sokarcasına anılan satırları öfke ve övünçle okuyordu. Dudaklarında memnuniyet ve sevinci, yüzünde galibiyet onuru belli oluyordu. Mennan gol atmak istemişti...

Belki de atmıştı! Heyhat! Stalin'in sözleri Mennan'ı o gün kurtarmıştı. Sonrasında Mennan, Sovyetler'i kurtaramamıştı. Hayat Mennan'ı doğrulamadı.

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmden kapitalist üretim ilişkilerine dönülüyor. Sovyetler'de kapitalizm yeniden inşa ediliyordu.

Sovyetler Birliği 25 Aralık 1991 tarihinde dağılırken Rusya'da 83 yıllık sosyalizm uygulaması son buluyordu.

Sovyet uygulamasını üzerinde araştırma yapmadan kabul edenler 1989 sonrası için ne söylediler bilmem.

Bir başka tartışma da Dev-Sol ayrışması sonrası yapılmıştı.

Dev-Sol adına Paşa Güven, Devrimci Yolcular adına Ersin Ergün Keleş konuşmacı olarak yer alıyordu.

80-100 kişinin katıldığı toplantıda Dev-Solcu konuşmacı, Devrimci Yol'un Mahir Çayan'ın tezlerini terk ettiğini, öncü savaşını reddettiğini, Direniş Komitelerinin yatay ayaklanma türü bir örgütlenme olduğunu, "Kesintisiz Devrim"den alıntılar yaparak kanıtlamaya çalışıyordu.

Devrimci Yol sözcüsü "teorinin yaşanan somut şartlarla örtüştüğü müddetçe anlam kazandığını, Türkiye'de faşist güçlerle halk güçleri arasında bir çatışmanın yaşanmakta olduğunu,

Bu çatışmanın derinleşen bir iç savaş yönünde sürdüğünü, bu çatışmalarda halkın faşizme karşı kendiliğinden gelişen direnme eğilimleri görülmekte" olduğunu anlatıyordu.

"Biz, temel göreve bağlı olarak, devrimciler halk içinde beliren direnme eğilimlerini Direniş Komitelerinde bir araya getirmek için çalışılmalıyız. Bütün enerjiyi bu çalışmaya vermeliyiz" diyerek *Devrimci Yol*, sayı 13'ten alıntı yapıyordu.

12 Eylül'ü Bizimkiler Cezaevi Çevresinde Karşılamıştı.

11 Eylül'ü 12 Eylül'e bağlayan geceyi Giresun'da bizimkiler yoğun bir heyecan ve koşturmaca içerisinde geçirdiler.

Cezaevinde bulunan devrimciler, aylar öncesinden başlattıkları tünel kazımını bitirmişler, geceyi bekliyorlardı. Gece yarısı, tünel ağzı açılacak firar gerçekleşecekti.

9 metrelik tünel, cezaevi duvarını ve çevreleyen devriye yolunu aşacak, yolun kıyısından kırlara açılacak biçimde planlanmıştı.

11 Eylül'ü 12 Eylül'e bağlayan gece saat 00.01 da tünel açılacak yaklaşık 20 kişi firar edecekti.

Bütün sol siyasal gruplardan firara katılacak olan epey insan vardı. Ağır cezalılar öncelik almıştı.

Bizim uşaklar da ağır cezalıları gönderecekti firara. Osman Baran Can, Tarık Uygun, Recep Güler, Hikmet Uzer, Nâzım Yılmaz, Mahmut Ayeser, Kâzım Hün...

Her şey hazır, firar hazırlıkları içerde ve dışarıda "noksansız" tamamlanmış, saati bekleniyordu.

Dışarıda Mehmet Öztürk öncülüğünde, Dereli'den Mehmet Küçük, Mehmet Tahmas, bizim genç kızlar, gençlerden bir grup, kimi evlerde, kimi cezaevi çevresinde, kimi Samanlıkkıranı, Kayadibi'nde buluşma yerlerinde firarı bekliyordu.

Herkesin görevi belirlenmiş, işbölümü noksansız planlanmıştı.

İçerdekilerde heyecan dorukta, kalpler yerinden çıkacakmış gibi hızlı atıyor. Herkes gergin firara katılacaklar kadar hafif cezalılar da yerinde duramıyor. Firarcılar, hazırlıklarını bitirmiş, eşyalarını filelere, torbalara yerleştirmiş, eşofmanlar giyilmiş hazırlık tam. Zaman geçmiyor bir türlü. Voltlalar bitmiyordu. Saatler 00.01'e gelirken daha önceki gecelerde olmayan cezaevi devriye turları birden artırılmış, hızlanmış ve sıklaştırılmıştı.

Saat 00.01'e gelirken birden devriye düdükleri sıklaşarak çalmaya, sonra sirenler aralıksız ötmeye başladı.

Firar hazırlığındakiler beklemede... Dışarıdakiler diken üstünde... Ne oluyordu? Cezaevindeki bu hareketlik de neydi? Bu düdükler, bu sirenler ne?

Niçin çınlıyordu bu kadar ses? Koridorlarda birden koşuşturmalar, düdükler ötmeye başlamıştı. Bir süre sonra her şey anlaşıldı. Gardiyanlar jandarma eşliğinde sayıma gelmişlerdi. Koğuşlardan çıkmamız isteniyordu. Gardiyanlar, tünel kazıldığını, firar girişimi olduğunu sızdırmışlardı. Dışarıdakiler beklemekten, meraktan yorulmuş olmalılar. Hele evlerde, arazide olanlar.

Cezaevi çevresindeki Mehmet Küçük ve yanındaki gençler, cezaevi devriyelerinin artırılması üzerine şüphelenmişler, geri çekilerek kıl payı yakalanmaktan kurtulmuşlardı.

Ne olmuştu? Tünel projesinde hafif bir şaşma olmuştu. Devriye yolunun kıyısından çıkacak tünel ağzı, biraz ortaya yakın yere gelmiş, devriye gezen jandarma erlerinden birisi tünelin tam dışarıya çıkış kısmına basınca ayağı çukura gitmiş, kum zeminin altı boşalınca tünel ağzı çöküvermişti.

Solcu mahkûmların üç aylık emekleri boşuna gitmişti.

O gece, 12 Eylül, postalları, devriyeleri, haki elbiseleriyle her yerden erken geliyordu Giresun'a... Giresun Cezaevi'ne...

İkinci Bölüm
Yaşamöyküleri

Kitabımızın bu bölümünde konu edindiğimiz zaman diliminde devrimci çalışmalarda katledilen ve geçen zaman içerisinde aramızdan ayrılan arkadaşları yaşamöykülerinden kesitler alarak sunmaya çalıştık.

Bir biçimiyle aramızdan ayrılan arkadaşların aileleri ile görüştük onların anı ve olurlarını aldık.

Bazı arkadaşlarımızın mezarlarını ziyaret ettik. Unutulmasınlar diye kitapta yer almalarını uygun bulduk.

Arkadaşları anlatırken yakınlarının anlatımları da oldu. Bu anlatımları çoğu zaman anlatanların ağzından aktardık. Devrimci Gençlik çalışmalarına katılmış bazılarının anlatım içerisinde kitapta yer veremediğim insanlar olmuştur. Bu bir kasıttan ziyade geçen zamanın gadrine uğradığını söylemeliyim.

"Sol içi ilişkiler başlığı" altında birkaç anekdotu da bu bölümde yazılar içerisine aldık.

Eksiklerim bir hayli fazla...

Ulaşamadığım arkadaşlar olduğu gibi ulaşamadığım bilgilerin de olduğunu düşünüyorum. Benim yazılarım bu dönemi tarihsel ve sosyolojik araştırmacılara bir ipucu verirse çok sevineceğim.

Tahmaslar

Bugün görüş günümüz
Dost kardeş bir arada
Telden tele
Mendil salla el salla...

Enver Gökçe

Bizim, Mehmet ve Hatice Tahmas öğretmenler, bir süre Eynesil'in Ören beldesi ve Zıva Köylerinde çalıştıktan sonra gelmişlerdi Giresun'a. Mehmet Kemeliye Köyü'ne, Hatice Kayadibi mahallesi ilkokulu öğretmenliğine atanmıştı.

Bu atama, Mehmet'in sözünü ettiği "hayatım boyunca mensubu olmaktan her daim mutluluk duyduğum devrimci, demokrat çevreye katılmama vesile olan bu dönemi çok önemsiyorum. Hatta bu yılları hayıtımın en dolu dolu yaşadığım dönemi olarak kabul ettiğimi gururla ifade ediyorum" derdi.

Devrimci Öğretmen çalışmalarına katıldıkları günleri hatırlarım. Ne de coşkulu ve özverili hareket ediyorlardı.

Mehmet, Kemaliye ve çevre köylerdeki tüm öğretmenlerle bir biçimde temas kurmayı başarmıştı. TÖB-DER'e her gelişinde yeni bir öğretmen arkadaşı ile birlikte gelir. Onların TÖB-DER'le ilişkisini kurar, ilk yakınlaşmayı sağlar, derneğe o öğretmenleri bir bir üye yapmaya çalışırdı.

Kayadibi gençleri ile sıcak ilişkiler geliştirmişti. Onların sorunları ile ilgilenir, aileleri ile tanışır, sıcak ilişkiler geliştirirdi.

Tahmas ailesinin süreç boyunca bu özverileri hiç eksilmedi, sürdü gitti.

Hele 1980 yazındaki Kemaliye Fındık mitingi çalışmaları unutulur gibi değil. Yöredeki Dev-Gençli arkadaşlarla bir ay

Tahmas ailesi (Hatice, Mehmet, çocukları Hüseyin, Serkan, Barış).

geceyi gündüze katarak Kemaliye Giresun arasını "su yoluna" çevirmelerini hatırladıkça gözlerim yaşlanır!

Oğulları Hüseyin, Serkan, Barış bizim çevrenin çocukları olarak büyüdüler.

Mahallede bütün çevre onları tanır, bilirdi. Sünnet düğünlerini mahallede yapmıştık.

Daha sonraları Hatice, Giresun Devrimci Kadınlar Derneği Başkanlığı'nı üslenmişti. Öğretmenlikten artakalan zamanlarını, mahalle çalışmalarında, fındık mitingi yapılan bölgelerde geçiriyordu.

Fındık mitinglerinde köy ve mahalle çalışmalarında ev kadınları ile dost ve arkadaşlıklar geliştiriyor. Kadınları bir yandan kendi sorunlarına sahip çıkmaları için teşvik ediyor. Bir yandan da üretici toplantıları, miting ve diğer etkinliklere katmak için çabalıyordu.

Bir ara, kısa bir süre "Çayda Sömürüye Son" kampanyası için Rize taraflarına gittiğini duymuştum.

Mehmet Öğretmen'e gelince, köyde, şehirde durmaksızın öteye beriye koşturuyordu. Kahramanmaraş Katliamı'nı protesto için öğretmenleri dersleri boykota katılma uğraşında,

bazen Kayadibi gençlerinin miting ve gösterilere katılmaları çalışmalarında, bazen fındık mitingi için afiş yazılama, pankart yazıp asma çalışmalarında yer alıyordu.

Çocuklara anne babanın ayıracak zamanı kalmıyordu o günlerde.

Kadın etkinlikleri, miting, mahalle çalışmaları, boykot ve iş bırakımı derken 12 Eylül çat kapı gelivermişti.

Öyle bir geliş ki: Karakol, gözetim, işkence, hapishane günleri gelip çatmıştı. Sorgu ve Emniyet süreci sonrası ilk durak Keşap Gözetimevi, sırayla Trabzon Bahçecik, Erzincan Cezaevi...

Bir süre Hatice ve Mehmet birlikte hapiste kaldılar. Çocuklar, Çevuşlu'da Tahmasoğlu Hüseyin Dede'nin yanında...

Mehmet Hoca erken tahliye olmuştu. Hapislik sonrası yine koşturmaca hem de amansız bir koşturmaca...

Hapisten yeni çıkmışsın "elde yok, avuçta yok". İş desen hak getire... Aş gerekiyor çocuklara... Mehmet Hoca için yeniden başladı koşturmaca... Nafaka koşturması... Soluklanmaya zaman yok!

Hatice'ye gelince bir süre kaçak yaşamak zorunda kalmıştı. Sonrası yeniden cezaevi günleri başladı.

Hatice'nin yatılacak hapishane günleri kalmıştı. Devlet yatılanları kâfi görmemişti.

Hüseyin, Serkan, Barış okul yolunda.

1986 yılı ağustos sonu benim de cezaevi nöbetim bitmiş, benim için de ekmek, aş, iş koşturması başlamıştı.

1987 kışını İstanbul'da geçirdim. Hafta sonları zaman zaman hamsi ziyafeti için Mehmet Hoca'lara gelirdim.

Mehmet Hoca işten geç dönerdi. Çoğu kez Zincirlikuyu taraflarında buluşur birlikte dönerdik onların eve.

Mehmet, hamsi yemeklerini iyi yapar; tavada kızartmasını, buğulamasını, tepsisini... Sonra işe koyulur. Hamsiyi çeker, temizler, tavaya tepsiye dizer. Mırıltı hâlinde birde türkü tutturduğu olurdu. Karadeniz'den, Pir Sultan'dan, Ruhi Su'dan..

Çocukları da sofra hazırlığına katardı. Hüseyin, Serkan, Barış'ı! Kimi masayı hazırlar, kimi ekmeği keser, kimi, suları doldururdu.

Ben de salata yapmaya koyulurdum. Salata menüsünü hazırlarken çocukların fena hâlde acıktığına tanık olurdum.

Mehmet Hoca, hem anne, hem babalığı kıvırmanın mutluluğu içerisinde "az kızarsın, az daha bekleyin demini alsın, bir

dakika sonra tamam, siz masayı hazırlayın" diye bizi bekletir, sabrımızı zorlardı.

Akşamları hamsi, kış salatası hepimize iyi gelirdi. Yemek sonrası masayı temizleyip çay hazırlığı yaparken neşemiz yerine gelir. Çocuklar, ödev ve derslere yönelirken biz, sohbete dalardık.

Mehmet için sigara çok önemliydi. Yemek sonrası peş peşe içilen iki sigara ancak Mehmet Hoca'nın "kafayı" yerine getiriyordu.

Toprağa verip mezarını hazırlayınca Barış, bir avuç sigarayı mezarın üzerine yerleştirmişti.

Mehmet Hoca, İstanbul'da bir trafik kazasında yaralandı, bir ayağı kalçadan kopup gitmişti. Şansızlık mı demeli?

Son yıllarında bin bir acı içerisinde tek ayakla yaşamak zorunda kaldı. O yıllar sevgili Mehmet için çekilmesi zor, çileli ve uzun meşakkatli yıllardı.

Kaza sonrası yaşamı değişti, altüst oldu. Zor ve acılı günleri çoğu kez hastane odalarında ameliyat masalarında geçti. Yine de yüzündeki iyimser hava değişmedi, hayata olumlu yanları ile baktı hep.

Sevgili Mehmet, çok samimi, insanları dinleyen, sevecen, sıcakkanlı, çabuk ilişki kurabilen bir arkadaşımızdı.

Bir ara Gebze Devlet Hastanesi'nde yattığını duymuştum. Küçük oğlu "Barış" yanında kalıyordu. Mehmet Hoca hemşerilerini bulmuş, oradaki devrimci insanlarla ilişkiler kurmuş, her gün değişik ziyaretçisi gelir olmuştu.

Ziyaretine gittiğim bir gün, bana uzun uzun Gebze'deki sosyal ve siyasal ortamı anlatmıştı.

Kendinden söz ederken "1977-80 yılları arasını" koca bir ömür içerisinde çok kısa bir süre olsa da yaşamında derin izler bırakan kendisi ve toplumsal kavga için çok üretken yıllar olduğunu söylerdi.

Nisan 2005 yılında vefat eti.

Şimdi Görele-Çavuşlu Beyli Köyü Mezarlığı'nda... Fındık bahçesi içerisinde Karadeniz'e bakıyor.

Hatice Tahmas TÖB-DER'e üye oluşunu heyecanlı anlatıyor.

Eynesil'in köyü Zıva bölgesi Beyazıt Köyü'nden gelmiştik Giresun'a. Üç çocuklu beş kişilik bir aileyiz. Üç oğlumuz var.

Giresun Merkez Kayadibi'nde kalıyoruz. Hafta sonları Giresun'a iniyoruz.

O sıra Mehmet Hoca TÖB-DER'e gidip gelmeye başlamıştı. Önceden pek kullanmadığımız yeni bir lisan, yeni bir tavır içerisine girmişti Mehmet!

Yeni arkadaşlar edindiğine tanık oluyordum. Emperyalizmden, faşizmden, sömürüden, sendikadan, direnişten, grevden söz ediyordu.

Gazi Caddesi'nde birlikte yürürken benim tanımadığım birçok insanla selamlaşıyor. Cadde üzerinde konuşuyor, "bana hava atarcasına, bu arkadaşlar TÖB-DER'li" diyordu.

Ben bu arkadaşları tanımıyordum.

Mehmet'teki bu yeni gelişme içten içe ben de hem merak, hem de kıskançlık yaratıyordu.

Kimdi TÖB-DER'li arkadaşlar? Konuşmasında geçen benim için yabancı gelen terimler ne anlama geliyordu? Emperyalizm, faşizm, grev, boykot, direniş neyi ifade ediyordu?

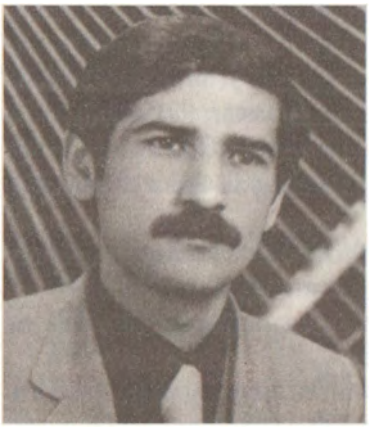
Bir gün çocukları yanıma aldım. Mehmet'e bilgi vermeden TÖB-DER'e gittim. TÖB-DER'li öğretmenler beni çok sıcak karşıladı. Bana ve çocuklara çay ikram ettiler. Üye olacağımı söyledim. Hemen üye yapıldım. Artık ben de TÖB-DER'li öğretmendim. Mehmet'in bildiklerini ben de bilecektim. Ve bildim de...

TÖB-DER maceramız böyle başladı, diyor Hatice Tahmas...

Sonraları Devrimci Öğretmen, mahalle ve Devrimci Kadın çalışmaları...

Hüseyin Yılmazok (Militan İsiin)

Bir gün güneş, bir başka doğacak
Bir başka yeryüzü mümkün...
Bir gün mezarımızdaki otlar
Bir başka rüzgârla sallanacak...
Ve biz kazanacağız haklı kavgayı,
Dünya soğumadan...

Hüseyin Yılmazok (Militan İsiin).

Yeğeni, kız kardeşinin oğlu Ulaş Karakaya tarafından kaleme alınmıştır.

Ulaş'ın kaleme aldığı Militan İsiin hikâyesini biz de hiçbir ekleme yapmadan kitabımıza koyduk.

Bu Dünyadan Bir Militan İsiin Geçti... (7 Ekim 2006)

1955 yılının kar serpiştiren soğuk bir Aralık akşamında Giresun'da doğdu Militan İsiin!

Ailenin beş numarasıydı. Adını Kurtuluş Savaşı kahramanı dedesi "Kırca"nın Co İsiin'e atfen verdiler.

Hüseyin'in babası Nafıa şoförü Faik Yılmazok, Aytepesi'nden kamyonu ile şarampole yuvarlanıp öldüğünde Hüseyin iki yaşındaydı. Kendisinden küçük son beşiğin ise kırkı henüz çıkmamıştı.

Hayat maçına iki sıfır yenik başlamıştı. Artık Hüseyin ile beraber tüm ailenin hayatın zorluklarına direnmesi gerekiyordu. Bu direniş kültüründen yetişen Hüseyin mücadelenin hep içinde olacaktı.

Samantaşı'nda yüzmeyi, Sokakbaşı'nda kavgayı, meydanlarda direnmeyi öğrenecekti...

Dedesi Kuvayı Milliyeci Kırca'nın İsiin, işgalcilere ve emperyalizme karşı ardına bakmadan korkusuzca savaşmıştı. Militan'da ileriki yaşlarında kendini bu dede yadigârı amansız savaşın içinde bulacaktı.

Giresun Lisesi'ne gittikleri dönemde yakın arkadaşı İhsan Aydın ile ülkedeki gelişmeleri yakından takip ediyorlar ve aktif siyasetin içinde bulunmak istiyorlardı.

İkisi birden Cumhuriyet Halk Partisi'ne girdiler. Bir zaman etrafı dinlediler, işleri gözlediler. Ancak düşündükleri ve umdukları gibi değildi buralarda hayat. Onlar ne olduğunu bilmeseler de başka türlü bir şey istiyorlardı. Fazla kalmadılar bu lokallerde.

Yoksulların yaşamları ile para babalarının yaşamları arasındaki büyük uçurum ve keskin çelişki ona yeni bir yol açacaktı. O yol, Devrimci Yol'du.

Hüseyin, Devrimci Yol'da ölene kadar yürüyecekti.

Karaborsacılara ve kan emicilere arkadaşları ile beraber karşı koyuyordu. Fındığın ve alınterinin kıymetini biliyordu. Çünkü annesi onları çok güç şartlarda büyütmüştü. Arka sokaklarda kavga sürüyordu.

12 Mart gelmişti, Sinanlar, Mahirler, Denizlerin sırayla ölümü, solun üzerine bir kâbus gibi çökmüştü.

Ölümlerin yarattığı gri ve puslu havadan sıyrıldılar, silkindiler.

Önce İşçi Köylü Derneği'nin kurucuları arasında yer aldı. Sonra arkadaşları ile beraber Dereli Kültür Derneği'ni kurdu.

Örgütçüydü. Balıkçılardan, seyyar satıcılara kadar sokaktaki tüm işkollarındaki emekçilere örgütlü mücadelenin yolunu yordamını göstermeye çalışıyordu.

Örgütçülüğü nedeniyle arkadaşları ona "Militan İsiin" lakabını takacaktı.

Artık Militan İsiin karakolların da gediklisiydi. Yılın belli günleri gözaltına alınıyor sonra bırakılıyordu.

Hüseyin, hem okuyor, hem mücadeleye devam ediyordu. Okullar bitince yeni bir çalışma alanı açılıyordu önünde. O artık bir öğretmen olmuştu. Hem bir hayat öğretmeni, hem de yeni kuşaklar yetiştiren sınıf öğretmeni...

Elbistan ve Mersin'de öğretmenlik yapacaktı...

1978 yılında Giresun'dan topladığı arkadaşlarını Kırşehir Eğitim Enstitüsü'ne götürdü. Öğretmen olmalarını istiyordu. Bir otobüs genç arkadaşıyla Kırşehir'e girdiklerinde onları tatsız bir sürpriz bekliyordu.

Hüseyin, üzerine atılan bombadan şansının yardımıyla kurtulacaktı. Ölüm onu teğet geçmişti. Ancak ayakları o kadar şanslı değildi. Şarapneller yüzünden ayağından yaralanmıştı. Ömrünün sonuna kadar Kırşehir hatırası şarapnelleri vücudunun bir parçası gibi saklayacaktı. Bu bombalama olayı yakında olacakların sanki habercisiydi. Postal sesleri hissedilmeye başlamıştı.

Çatı arasından gelen ses güvercin tıkırtısına benzemiyordu. Ayşe Anne, oğluna kalkıp bakmasını söyledi. Hüseyin merdiveni dayayıp çatı katına çıktığında gördüğü manzara, tabiri uygunsa yolunu kaybetmiş bir göçmen kuşun tesadüfen yuvasını bulması gibi bir şeydi. Solcu olduğunu söyleyen davetsiz bir misafir, bir genç adam, devletten kaçarken rastlantı sonucu Hüseyinlerin çatı katına sığınmıştı.

"Ne olur abey, jandarmaya haber verme giderim" dedi. Hüseyin, omzuna dokunup sıktı. Aşağıya indi, evdekiler neymiş o gürültü diye sorunca Ahmet Arif'in şu dizelerini söyledi.

Bir de kuşlar var hâkim bey, her şeyin başı onlar...
Kuşmuş merak etmeyin

dedi.

Herkes uykuya gidince "davetsiz misafirine" yemek götürdü. Sakladı bir kuşu saklar gibi, gizledi günlerce.

Tank paletleri harekete geçtiğinde ise tüm kuşlar için uçma vaktiydi. Ancak çoğu için kafesler hazırdı. Dağları mesken tutanlar için ise yalnız ölüm vardı.

12 Eylül'den sonra belli aralıklar ile cezaevine girecekti. Ama esas büyük cezası yoldaydı.

Açlık grevleri, ev baskınları, gözaltılar, Emniyet müdürlükleri, karanlık odalar, ışık, sonra tekrar karanlık, morluklar,

izler; işkencecilerin iğrenç sesleri, özgürlük, sonra tekrar içeri; ayrılık, ölüm, arkadaşların bir kısmının yitirilmesi, ölmesi, sinmesi, gitmesi ve dönmesi ama o hep direnen kısımda kalacaktı. Direniş eski bir hatıraydı.

İki gün iki gece aç susuz; işkencelerin en uygulanmamışları denendi üzerinde, askıdaydı ve elleri kelepçede duvara dayamaya çalıştı sırtını; çünkü yaslanacak ve dayanabilecek başka bir şey yoktu. En zor zamanlardır; dayanabilecek birileri yoksa sen dayanırsın ve savaş artık seninle ölüm arasındadır.

Bencillik ona en yabancı kelimeydi. Ama bu kez bencil olmak istiyordu. Önce oğlunu düşündü, çünkü ne olursa olsun kendini düşünmeyi sevmezdi. Oğlunun saçlarını okşadığını, sonra gülümsediğini ve onu umarsızca havaya fırlattığını, sadece gül diyebildi oğluna ve kendisi de bu şekilde o gür bıyığının altından tebessüm edebildi. İşkence odasının rutubetli griliğinde bu şekilde gücünü toparladı. Nasıl direnmişse Pir Sultan, nasıl direnmişse İbo sır vermeden direndi.

Devrimci Yol Davası'ndan yargılandı. Hâkim cezasını 8,5 sene olarak açıkladı. Erzincan sonra Mersin Cezaevleri nice yiğitler gibi Hüseyin'i de ağırlayacaktı. Hüseyin'in yoksulluk içinde başlayıp yoksullar için süren kavgasında dört duvar türküler ve şiirler olacaktı artık... Mersin Cezaevi günlerinin onun için tek avantajı vardı. Oğul kokusu kara duvarın ardındaydı...

Ancak yaşananlar bu kadar romantik değildi. Hapishane ziyaretleri başka bir acıyı daha beraberinde getiriyordu. Annesinin sırtında babasını ziyarete gelen küçük Taylan'a ve annesine görevliler tarafından galiz küfürler ve hakaretler ediliyordu...

4,5 senenin sonunda mahpushane kapıları açıldığında ise artık Hüseyin yoktur, Hüseyin'in yerine yaşayan bir ölü vardır. İçeriden çıktığında dizlerinde işkence, vücudunda elektrik ve cop izleri... Yaşayan bir ölüden farksızdır.

Konuşmayı ve neredeyse yürümeyi tamamıyla unutmuştur. Eski Hüseyin gitmiş yerine bambaşka bir Hüseyin gelmiştir. Bir müddet sonra zor da olsa kendini toparlar. Öğretmenlikten atıldığı için kendisine bir pastane açar. Çoğu devrimci gibi ticarette başarısız olması kaçınılmazdır.

Ancak tüm kapılar kapalıdır. Kendini bir tencere firmasının Samsun temsilcisi olarak bulur. Pazarlama işi de ona göre değildir. Üzerine oturmamıştır. Çünkü o hayatında kimseyi satmamıştır.

Tekrar tutuklanacağı düşüncesi içini kemirmektedir. Artık çok sevdiği toprakları terk etmeyi kafasına koymuştur. İtalya'ya giden bir gemiye Mersin limanından kaçak olarak binecek ve İtalya açıklarına geldiğinde ise oldukça uzun bir mesafeyi yüzmesi gerekecektir. İşte burada devreye Samantaşı tecrübesi girecektir. Artık kulaçları özgürlüğüne ve yeni yaşamına doğrudur. Kıyıya çıkıp geriye doğru dönüp baktığında yılların büyük mücadelesi, hapishanelerin rutubetli kokusu ve arkadaşların son nefesleri vardır.

İtalya'dan İsviçre'ye geçecek ve orada hayat kavgasına ve mücadelesine devam edecektir.

Yine her yılbaşında yaptığı gibi saat 12'yi vurduğunda duvarları Mahirlerin, Denizlerin ve tüm ölen devrimcilerin fotoğrafları ile süslü karanlık odasına girecek, mumlarını yakacak ve "1 saat" boyunca Deniz Gezmiş, Taylan Özgür, Mahir Çayan ile beraber hayatını kaybeden tüm devrimcileri ve Kozköy'de kaybettiği can yoldaşlarını anacaktır.

İsviçre günlerinde *Birgün* gazetesinin kuruluşuna omuz verecek ayrıca Özgürlük Dayanışma Partisi'nin kurucuları arasında yer alacaktır. Giresunluların "Militan İsiin"i İsviçreli mültecilerin hocasıdır artık.

Hüseyin gitmiş Hoca gelmiştir.

En küçük kardeşini trafik kazasında kaybetmiştir. Ama iletişim sorunu nedeni ile kendisine ulaşılamayacak, yaklaşık üç sene boyunca kardeşinin öldüğünden habersiz yaşayacaktır. Kardeşinin ölüm haberini alıp derinden sarsıldığında ise ülkeye gidiş yollarının kapalı olduğunu tekrar hatırlamak zorunda kalacaktır.

Hocanın öfkesi bakidir. İsviçre de bulunduğu sırada Türkiye'den gelenlerin açtığı faşist derneği büyük oğluyla basıp dağıttığında içeride bulunan kalabalık grup çıt çıkaramamıştır.

"Biz sizin yüzünüzden buradayız. Kapatacaksınız."

Hocanın arkasının sağlamlığını bilen dernek yöneticileri ertesi gün kapıya kilit vuracaktır.

Tekrar o çok sevdiği yurduna girebildiğinde ise o sinsi hastalık hücrelerindedir...

12 Eylül hastalığı diyoruz biz ona. 12 Eylül zindanlarında yatan ve ciğerlerini bu halk için yırtanların hastalığı...

Bunu bildiği için son kez çilekeş annesini ve kardeşlerini görmek istemektedir. En küçük kardeşinin mezarını ziyaret ettiğinde ise içinden bir şeylerin koptuğunu anlar.

Karadeniz'de devrim düşleriyle yürüdüğü sokakları dolaşır. Kazancılar yokuşundan aşağıya iner. Sokakbaşı'ndan denize doğru yürür.

Türkiye artık eski Türkiye değildir. Sokaklarda yüzler yabancıdır. İnsanların yüzlerinde varolan umut ve güven kaybolmuş; yerini umutsuzluk ve çaresizlik almıştır.

Kardeşleri ve annesiyle helalleşip İsviçre'ye döndüğünde ise bir daha ülkesine sağ olarak dönemeyecektir.

Hastanede en küçük oğlu Onur'u yanına çağırır ve ona Deniz Gezmiş'in kardeşine olan tembihini hatırlatır. Okuyup bilimadamı olması tavsiyesinde bulunur. Baba oğul son kez sarılırlar.

Büyük oğlu Rıza Taylan o gün uzaktadır ve onun için şöyle bir mesaj bırakır:

"Selam söyleyin köfteye."

Giresun Cumhuriyet İlkokulu'ndan mezundur ve Çınarlar'ın ıhlamur kokusunu çok sevmektedir.

Ölmeden 10 dakika önce Türkiye'ye telefon açıp Çınarlar Camisi'nden kaldırılmasını isteyecek kadar da ailesini düşünen cesur bir insandır. Tüm maddeciliğine rağmen büyük ve uzun yolculuğuna çıkmadan önce bir taşra ailesinin toplumsal baskılar karşısında neler yaşayabileceğini bilecek kadar insaflıdır...

İsviçre'deki arkadaşları öldükten bir gün sonra veda etmek için toplanırlar. Çok sevdiği dostlarından Ali Asker sahneye çıkıp bağlamanın tellerine dokunduğunda şu dizeler dökülür.

Demir kapının her açılışında,
Göğsümün kafesine sığmaz yüreğim.
Her türlüsünü tattım, acıların, ayrılıkların...

Sol yumruklar bu kez Militan İsiin; yani hoca için havadadır.

Öldüğünde 51 yaşındadır.

Kocaman bir mücadele ve iki evlat bırakmıştır geriye.

Şimdi o çok sevdiği dostlarıyla aynı toprakta aynı göğe doğru uzanmaktadır.

Karadeniz'i yeni mezarlıktan izlerken şu cümleler dökülmektedir rüzgâra...

Biz kazanacağız haklı kavgayı.
Dünya soğumadan...
Yaşadım diyebilmen için Militan Hüseyin gibi yaşayacaksın...
İnadına...
28 Aralık 1955 Doğum
7 Ekim 2006 Ölüm

İsmail Kıran

İsmail Kıran

Halk içerisinde Emniyet binaları ve karakollara iyi gözle bakılmaz.

Karakollardan söz edildiğinde devletin ceberrut yüzü anımsanır.

Emniyet'in mizansen törenleri, göstermelik şirinlik çabaları halk içerisinde varolan yaygın kanaati değiştirmez. Bu kanaat Osmanlı'dan beri pekişerek günümüze kadar gelmiştir. Resmî anlatım veya raporlarla değişmez. O yapılarda insana saygı, hak hukuk olmadığı, insan sevgisinin taş duvarları aşamadığı düşüncesi yaygındır!

Cılız da olsa hak, hukuk çabaları vardır elbette.

Toplumda varolan demokratik haklar, hukuk devleti kavgası her dönemde Emniyet içinde de kendini var etmek istemiştir.

12 Eylül öncesi Pol-Der yanı sıra memur sendikaları sonrası Emniyet-Sen mücadelesini hatırlayanlar bilir!

Pol-Der, Emniyet'te hukukun üstünlüğü savıyla kurulur. Bakma sen işkenceci, rüşvetçilerin yakıştırmalarına!

Pol-Der'in yıkıcı örgüt olduğu, Pol-Der'lilerin solcu, Alevi, komünist olduğu yaygaraları gerçeği yansıtmaz.

Pol-Der'liler Emniyetin taş duvarlarının içerisine insana saygıyı, insan haklarını, hukukun üstünlüğünü taşımak için epey uğraş verdiler.

İsmail Kıran, bu çabanın öncüsü polislerdendi. Emniyet içerisinde her türlü hak ihlalinin kaldırılması, hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesi için örgütlü hareket etmek gereğine inanırdı. Bu nedenle Pol-Der'in kuruluş çalışmalarında başından itibaren yer almıştı. Genel Yönetim Kurulu üyesiydi. Pol-Der kapatılana kadar genel Yönetim Kurulu üyeliği devam etti.

İsmail Kıran, Emniyet içerisinde olduğu gibi toplum içerisinde de adalet, demokratik haklar ve hukukun üstünlüğünün sağlanması düşüncesini hayatının en önemli ilkesi kabul etmişti.

Bir Emniyet mensubu olarak son nefesine kadar özgürlük ve demokrasi mücadelesi içerisinde yer aldı.

Pol-Der'liler polislerin de demokratik olarak örgütlenebileceğini, örgütleri Pol-Der aracılığı ile polislerin ekonomik ve özlük sorunlarına çözümler bulunacağını ortaya koydular.

Karakolların halka açık şeffaf birer kamu kuruluşu olabileceğini, halka hizmet kurumları olması gerektiğini anlatmaya çabaladılar.

Bu çabaları onlara çok pahalıya maloldu. Nihayetinde, İsmail bu çabalarını canı ile ödedi.

İsmail Kıran 1948 yılında Trabzon Beşikdüzü Sayvancık Köyü'nde doğar. Ailenin beş kardeşten en küçüğüdür. Babası İsmail daha 3 aylık bebekken vefat eder, onu annesi büyütür.

İlkokulu Trabzon Beşikdüzü'nde bitirir. İlkokul sonrası Erzurum Yavuz Selim İlköğretmen Okulu'nu kazanır. Öğretmen okulu yatılıdır. Çocukluk ve ilk gençlik yılları Yatılı Öğretmen Okulu'nda geçer. 5. Sınıfta Okul idaresinin disiplinsizlik raporu sonucu okuldan atılır.

Kendisi, okuldan atılma nedenini "Okulun yemekhanesinde yapılan yemek boykotundan sonra Emniyet'e çekilerek dayak yedim. Bu yetmezmiş gibi okul idaresi disiplinsizlik gibi anlamsız bir gerekçe ile okuldan atılmama karar verdi" diye anlatır.

Daha sonra İstanbul'a abisinin yanına giderek özel bir şirkette çalışmaya başlar. Askere gider, askerlik dönüşü polis olmak için müracaat eder. Bursa Polis Okulu'na çağrılır. Altı aylık Polis Okulu Eğitimi sonrası 1972 yılı Haziran ayında ataması yapılır. İlk görev yeri Giresun Emniyeti'dir.

1973 Ağustos ayında Hatice Kıran ile evlenir. Bu evlilikten şimdi İstanbul'da yaşayan iki çocuğu olur.

Birçok ilde olduğu gibi Karadeniz'de de Giresun, Trabzon, Ordu, Samsun Pol-Der şubelerinin kuruluş çalışmalarına öncülük eder.

İsmail örgütlü güce inanırdı. Giresun, Ordu, Trabzon şube kongrelerine birlikte katılmıştık. O şubelerin kuruluşunda divan başkanlığı yaptığımı hatırlarım.

Eşi Hatice, o döneme ait anılarını anlatırken heyecanla;

"Giresun'da Pol-Der'in ilke ve çalışma koşullarını halka duyurmak amacıyla polis eş ve çocuklarının katıldığı bildiriler dağıtılırdı.

Pol-Der özellikle hukukun üstünlüğü, adalet konularını öne çıkaran tiyatro oyunları getirir, Emniyet mensupları-ve ailelerine izlettirilirdi.

Polislerin oynadığı oyunlar sahneye konuluyordu. Sahneye konulan oyunda Giresun'da işlenen bir cinayetin zanlısı bir polis memuru tarafından yakalanıyor. Polis memuruna bu başarısından dolayı ikramiye verilmesi gerekirken tutanaklarda sahtekârlık yapılarak zanlının polis memuru tarafından değil komiser tarafından yakalanmış olduğu öne sürülüyordu.

Gösteride bu sahtekârlığın çoğu zaman yapıldığı, Pol-Der'in Emniyet içerisindeki bu sahtekârlıklara prim vermeyeceğini ortaya koyuyordu" diye anlatır.

Polis içerisinde şiddetin, işkencenin, rüşvetin son bulması, çalışma saatlerinin 8 saate indirilmesi, angaryaların kaldırılması için çaba sarf ederdi.

Çok geçmeden bu çalışmaları bazı çevrelerin dikkatini çeker, hatta öfkesini kabartır. İşkenceciler, bir kısım polis şefleri, mafya ortakları İsmail Kıran'a diş bilemeye başlarlar.

Giresun'da Pasaport Dairesi'nde çalışan İsmail, öncelikle Giresun'dan koparılır. Sırayla önce Konya'ya sonra Elazığ'a ve Diyarbakır'a sürgün edilir.

6 ay gibi bir zaman Elazığ'da kalır.

Orada da bırakmazlar. Diyarbakır'a gönderilir, aktif görev verilmez. Önce Türk Hava Yolları kargo bölümüne, daha sonra bir hastaneye verilir. O dönemde işkencede veya sokakta öldürülen gençlerin cesetleri Dicle kıyısına atılmaktadır.

Devriye gezileri sırasında askerler Dicle kıyısına atılan gençlerin cesetlerine rastlar, Emniyet'e bilgi verilir, bulunan insanların cesetleri İsmail'in çalıştığı hastanenin morguna atılırmış. Sonrası sahipsizler mezarlığına!

İsmail, bu haksız uygulamaya tahammül edemez, isyan eder.

Bu uygulamalar Diyarbakır'da kalma şartlarını ortadan kaldırır.

Tam o sırada Giresun'da kayınvalidesi tarafından bakılan oğlu, ağır biçimde hastalanır. Oğlunun hastalığı bardağı taşıran son damla olur.

İsmail meslekten ayrılmak zorunda kalır. Önce eşi Giresun'a tayin edilir. İsmail'de 1981 nisanında Giresun'a döner. Bir kırtasiye ve oyuncakçı dükkânı açar.

Memleketin her köşesinde 12 Eylül havası esmektedir. Kötü muamele ve işkence artık günlük işlerdendir. İşkencecilere, rüşvetçilere, zalim Emniyet şeflerine gün doğmuştur! Karakollara, Emniyet müdürlüklerine, kamuya ait boş binalara işkence tezgâhları kurulur. Devran dönmüş, demokratik toplum taleplerinin yok edileceği bir iklim gelmiştir memlekete.

Pol-Der kapatılır.

Hatice Kıran, "02 Kasım 1981 tarihinde bir ihbar notuyla İsmail'le birlikte gözaltına alındık." Giresun Emniyeti'nde gördüğü işkence sırasında İsmail'in kalbi durur bir ara. Hastaneye kaldırılır, doktorların müdahalesi ve yoğun çabası sonrası kendine gelir.

Yapılanlar yetmemiştir! Diyarbakır'ın cevval işkencecileri de sıkıyönetim mahkemesinden tutuklama kararı çıkartırlar İsmail için.

Sorgulamak için Diyarbakır'a çağırırlar İsmail'i!

Erzincan 11 No'lu Mahkeme'nin bir oturumunda İsmail Kıran'ın Diyarbakır'a çağrı yazısı okunur.

Tutuklular, avukatlar gönderilmesine karşı çıkar. "Diyarbakır'a gönderilirse işkencede öldürüleceğini, bunun sorumlusunun mahkeme olacağını" söylerler.

İsmail bu talebi mahkeme tutanaklarına geçirtir. Mahkeme dinlemez bile.

Hatta Mahkeme Yargıcı O. Kadri Keskin; İsmail'e, avukatlara ve tutuklulara "mahkemeyi meşgul etmeyin, asker çağıracağım" diye tehdit eder. "Elinin tersi ile geçin bunları, kesin sesinizi" diye tehdidini yineler

İsmail'in Diyarbakır'a gönderilmesine karar verilir ve gönderilir. 12 Eylül, Diyarbakır'da çok daha yıkıcı ve şiddetli geçmektedir.

Giresun Devrimci Yol Davası'nın bir ay sonraki duruşmada "İşkenceyi bir sorgulama yöntemi" olarak kabul eden duruşma yargıcı O. Kadri Keskin gelen yazıları okur.

Diyarbakır 11 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nin ... tarih / ... sayılı yazıları ile İsmail Kıran'ın Diyarbakır'dan Ankara'ya sevk edildiği, sevk sonrası Gülhane Askerî Hastanesi'nde akut böbrek yetmezliği...

İşin aslı İsmail, Diyarbakır'da işkence sırasında komaya girer. Belki Diyarbakır'da, belki Ankara yolunda resmî yazıya göre Ankara'ya getirildiği gece Gülhane Askerî Hastanesi'nde...

Karar: Davadan düşürülmesine.

Evet, İsmail Kıran işkencede katledilmiştir. Soruşturma talepleri hep hasır altı edilmiştir. Katilleri nice işkenceciler gibi aramızda!

Eşi Hatice Kıran, "Eşim, Erzincan Askerî Cezaevi'nden Diyarbakır Emniyeti'ne götürülünce ben de eşimin arkasından Diyarbakır'a gittim. Emniyet'e, Valiliğe, Sıkıyönetim'e sordum. Dilekçeler verdim, cevap alamadım. Başvurduğum bütün kapılar üstüme kapanıyordu. İsmail'i Diyarbakır'da bulamadım. Boynum bükük çaresizce Giresun'a döndüm."

Bir süre sonra 02 Şubat 1983 tarihinde askerî makamlardan "İsmail'in öldüğünü Ankara GATA Hastanesi'nden cesedini alabileceğimizi" bildirdiler. "Mamak 28. Piyade Tugayı'ndan aldığımız bir yazı ile Etlik Gülhane Askerî Hastanesi morgundan İsmail'in cenazesini aldık. Giresun'a getirdik, şehir mezarlığına defnettik."

Hastane personelinden öğrenildiğine göre 31 Ocak 1983 günü akşam saatlerinde bevliye servisi göreve çağırılıyor. Bütün ünite hazır bekletiliyor. İsmail askerî helikopter ile GATA'ya getirilmiş. Hemen diyalize bağlanmış fakat kurtarılamamış. Söylenenlere göre nefes almadığı, böbreklerinin ve akciğerlerinin iflas ettiği belirtiliyordu.

Mezarı Giresun Şehir Mezarlığı'nda...

Karadeniz'e bakıyor...

Ahmet Şahin

Ahmet Şahin.

Ahmet Hoca'nın mezarı, Giresun Espiye Hacımahmutlu Köyü Mezarlığı'nda! Yağlıdere vadisini kuzeyden güneye büyüklü küçüklü mahalleleri, köyleri ile görebilen bir tepe üzerinde bulunuyor.

Mezar taşında "unutmayacağız" yazıyor.

Espiye'de devrimci demokrat bir kamuoyu oluşmasında 1975 sonrası kurulan TÖB-DER şubesi ön açıcı olmuştu. Espiye TÖB-DER, gelişip çok geniş bir öğretmen kesimini çatısı altında örgütlerken, bölgede çok ileri bir saygınlık kazanmıştı. Bu örgütlü gelişimde Kenan Çalıkoğlu, Muammer Şeleci, Hasbi Yılmaz'ın yanı sıra Ahmet Hoca'nın tükenmez enerjisi, sonsuz hoşgörüsü ve demokrat tutumu dikkat çekicidir.

Ahmet Hoca, TÖB-DER'e kuruluşundan itibaren omuz vermiş, Devrimci Öğretmenler arasında unutulmaz bir yer edinmiştir.

Öğretmen çevresinde olduğu gibi halk içerisinde de devrimci çevrenin en sevileni olmayı hak etmiş bir arkadaşımızdı.

Sevgili Ahmet Şahin, 1977 sonrası TÖB-DER Espiye Şubesi Yönetim Kurulu'nda görev alır.

1978 sonrası, 12 Eylül 1980'e kadar TÖB-DER Şube Başkanı olarak kalır.

Eşi Zübeyde Öğretmen, Ahmet Hoca'yı dokunaklı kelimelerle anlatıyor. Ve diyor ki:

"Ona öldü diyemedik hiç. Öğrenci karneleri masasının üstünde sanki!

Resmi, okul müdürünün odasında, sevgisi içimizde. Özlemi hep bizimle!

Özgür'de, Barış'ta, Sibel'de, Ahmet Onat'ta, Poyraz'da her an taptaze...

Işıklar içinde olduğunu biliyoruz...

O güzel insanı, O olgun insanı! Halkın öğretmeni Ahmet Şahin."

Ahmet Şahin'in kalp krizi geçirdiği anda kendisi ile telefonla konuşan Aydın Kabagöz, anılarını sorduğumuzda derin bir iç geçirme ile anlatıyor:

Ahmet Ağabey...

Gözlerindeki ışığı, sesindeki coşkuyu ve yumuşaklığı hatırlıyorum. Kavgacı olmayan üslubuna özeniyorum.

10 yaşlarımda bir gün Ahmet Sevgi'nin terzi dükkânının önünden geçerken dükkânın dışına taşan bir genç kalabalığı gördüm ve onlara yaklaştım. İçerde bir fikir tartışması yapılıyor, Espiye'nin gençleri bu açık tartışmayı ilgiyle izliyorlardı. Kalabalığın arasından kıvrılarak tartışmacıları görebilmek için dükkânın içine süzüldüm.

Aileden gelme yatkınlıkla sol fikirleri savunan genci sempatiyle izledim.

Bu genç adamı Espiye'de ne zaman görsem, beni fark etmesi için gözlerinin içine bakarak yanından geçerdim. Onun gibi düşündüğümü ona söylemek istiyordum. Birkaç yıl süren bu beyhude fark edilme çabalarım sonuç vermedi.

Bir gün amaçsızca kasabada dolaşırken bir sokağı döndüğümde genç bir adam "Merhaba" dedi ve elini uzattı. Ben de şaşkınlık ve acemilikle gülümseyerek elimi uzattım."Benim adım Ahmet, sen Mahmut Ağabey'in oğlusun değil mi?" Espiye aksanıyla "He" dedim. O gün artık genç olduğuma karar verdim ve yetişkinler gibi selam vermeye başladım.

Babamla Espiye'de yürürken babamın arkadaşlarına babamın ardından aynı tonlamayla selam veriyordum. Babam şaşkın bana bakıyor, "ne oluyor ya dalga mı geçiyorsun" bakışlarını umursamıyorum...

'90'lı yılların başlarında 30'lu yaşlarımı sürerken bir akşam, Ahmet Ağabey'e telefon açtım. Yazın Espiye'de yaylaya gitmekten, dağlarda gezmekten, soğuk sular içmekten söz ediyordu... Konuşmanın bir yerinde Ahmet Ağabey'in sesini duyamaz oldum, ardından evin içinden çığlıklar yükseldi. Şaşkınlıkla ne olduğunu anlamaya çalışıyorum. Sanki kötü bir rüya gibi... Bir şeye erişemezsin, ulaşamazsın... Ne oldu? Evin içinden birine bir şey olduğunu tahmin ediyorum, fakat tam olarak anlayamıyorum. Telefonu kapatmam mı gerekiyor. Birinin evindeki mahrem bir olayı kulağımı duvara dayamış dinler gibiyim, karışık duygular içinde kulağımda ahize öylece duruyorum... Evin içindeki bağrışmaların arasından "hastane " sözünü duyuyorum. Ahize kulağımda... Öylece durdum... Nihayet biri telefonun diğer ucundaki ahizeyi kapatıyor. Sessizlik... Şaşkınlıkla bir süre daha ahize elimde öylece kalakalıyorum... Ahmet Ağabey'in evine tekrar telefon edemedim. Şaşkınım..

Bir süre sonra ikimizin de öğretmeni Alim Erkuş'u aradım ve Çubuk Devlet Hastanesine vardığımızda Ahmet Ağabey'in öldüğünü...

Onu, doğduğu, ilkokula gittiği, koşturduğu, anasına sarıldığı, babasının elinden tutarak yürüdüğü, Zübeyde'ye âşık olduğu yerde, Espiye'nin Hacımahmutlu Köyü'nde toprağa verdik.

Ahmet Ağabey seni özlüyoruz...

Alaattin Aydemir

Onlar, arkalarına çiçek götürülen birer tümsek değil!
Uyuyanları uyandıran birer çığlık bıraktılar!

Alaattin Aydemir.

İnsan Halkları Vakfı, her yıl sonu; yılın kendilerine intikal eden insan hak ihlaline ilişkin rakamları açıklar. Kadın cinayetlerini, karakollarda ölümleri, işkenceyi, faili meçhulleri...

2014 yılı sonu itibarıyla yaptığı araştırma sonucuna göre 17.000'i aşkın faili meçhul bulunduğunu açıklamıştı. 2017 rakamları çok daha fazla diye düşünüyorum.

Bu nasıl memleket? Bu nasıl demokrasi?

Bu rakamın her geçen gün azalacağı yerde daha da arttığını gözlüyoruz!

Faili meçhul yurttaşlardan birisi de Avukat Alaattin Aydemir. Otuz dokuz yıldır öfkemizde... İsyanımızda...

Avukat Alaattin Aydemir'e Espiye'de evinin önünde pusu kurulur. 5 Temmuz 1979 günü akşam saat 22 sıralarında kurşunlara hedef olur. Yanında eve birlikte geldiği arkadaşı Naci Güven'e "beni faşistler vurdu, kendini koru" der.

Giresun Devlet Hastanesi'ne yetişemeden yolda ölür. Failleri o gün, bugün bulunamadı.

Görele 1942 doğumlu Alaattin Aydemir, üç kardeşin en küçüğüdür. Babası memuriyetinin ilk yıllarında bir süre çevre köy okullarında eğitmenlik yapar. Sonra banka memurluğu...

Babanın en büyük ideali diğer çocuklarına yaptıramadığı yüksek tahsili küçük oğlu Alaattin'e yaptırmaktır. Bu arzusunu gerçekleştirir.

Alaattin ilk ve ortaokulu Görele'de, liseyi Trabzon da okur. Üniversite öğrenimini Ankara'da tamamlar. Ankara üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirir.

Okul sonrası ileriki yaşamını planlarken askerliği bir an önce bitirmek düşüncesi ağırlık kazanır. Askere gider, Tuzla Piyade Okulu'na. Askerliğini yedek subay olarak yapacaktır.

Türkiye'de araştırmacı gazeteciliğin yılmaz savunucusu, basın şehidi, aynı üniversiteden can yoldaşı Uğur Mumcu ile kaderleri çok benzer.

Ankara Hukuk Fakültesi'nde dört yıl beraber okuyan iki arkadaş Piyade Okulu'nda 4 yıl arayla aynı cezaya çarptırılır. Yedek subay okulundan "Sakıncalı Piyade" çıkarılırlar.

İki arkadaş da bu bozuk düzene karşıdır. Cumhuriyet'in eşit yurttaşlık esasına dayanan bütün yurttaşlar için tüm hak ve özgürlüklerin kesintisiz kullanıldığı, özgürlükçü bir toplum, bağımsız Türkiye idealine bağlı gençlerdir.

Türkiye'de soygun düzenine karşı durmak, muhalif olmak her dönemde risk taşır. Bozuk düzene karşı durmak bedel gerektirir. Ödetirler insana karşı durmanın bedelini. Alaattin'de muhaliftir.

Muhalif gençlik eylemlerine katılır. Öğrenciliği süresince muhalif öğrenci hareketleri içerisinde yer almıştır. Alaattin'e ilk bedel Yedek Subay Okulu bitiminde ödetilir. Devreleri asteğmen olarak kura çekip kıtalara yollanırken o erbaşa çıkarılır. Ağrı Patnos'a gönderilir.

Alaattin'i Yedek Subay Okulu'nda "Sakıncalı Piyade"ye çıkaran hakkında yazılan "muhalif" raporudur. Aynı akıbete kendisinden dört dönem sonra erbaş olarak Patnos'a gönderilen Uğur Mumcu da uğramıştır.

Uğur Mumcu 12 Mart Cuntası'na çarpılmıştır. Cunta, devrimcileri bilir, bulur. Sanki hünermiş gibi Yedek Subay Okulu mezuniyetinde subay yapılmaz. Mumcu'da "sakıncalı piyade" olarak mezun edilip Ağrı Patnos'a gönderilir.

Ne yapmıştır Alaattin?

Öğrenci gençliğin demokratik üniversite eylemlerine katılmıştır. Emperyalizm karşıtı eylemler'in içerisindedir. Hani şu İslamcı ve ülkücü gençlerin polis ve askeri arkalayarak Amerikan 6. Filo'sunu protesto eden devrimci gençleri arkadan vurdukları protestolara katılmıştır.

Alaattin emperyalizme ve işbirlikçilerine karşıdır. "Tam Bağımsız Türkiye" demektedir. İşte tam bu noktada en büyük suçu işlemiştir.

Alaattin emperyalizmin çıkarlarına karşı duran devrimci geleneğin sürdürücüsü yurtseverdir. Bu memlekette yurtsever olmanın bedelini daha niceleri gibi her dönemde ödemiş bir devrimcidir. Önce yedek subay yapılmaz. Gözetim ve denetim altında bir yıl Patnos'ta sürgün hayatı yaşatılır.

Sonrası malum! 05 Temmuz 1979 tarihinde kıyarlar Alaattin'e.

Alattin'e ve devrimci gençlere arkadan kurşun sıkanlar, 6. Filo'ya sahip çıkanlar, devlet katlarında sırtı sıvazlanarak bugünlere gelmişlerdir. Onlar, devlet katında her zaman muteber insan yerine konmuştur. Devletin en yüce katlarını işgal etmektedirler! Bu memleketin yüceleri büyükleri arasında boy göstermektedirler!

Bu işin hukuki hiçbir karşılığı yoktur. MİT raporu "sakıncalı" yazmaktadır o kadar. Bu rapor karşısında akan sular durur. Bu raporun ve ona dayanılarak verilen kararın sorgusu suali yoktur. Olamaz.

Alaattin, Patnos'ta gözlem ve denetim altında bir yılı tamamlar. Askerlik bitiminde nişanlısına yazdığı mektupta dönemin muktedirlerini kastederek "Tural ve Demirel bir daha gel demezse bitirdik" askerliği demektedir.

Aynı mektupta Alaattin: "Şimdi hesap sorma zamanı, halkın uyanmasına güçleri yetmez onların.

Biz çocuklarımıza, hanlar, apartmanlar değil, namuslu bir gelecek miras bırakacağız. Onlar, kimsesiz yavruların gözyaşı ile sulanmış milyonlar vaat ediyorlar.

Haksızlıkların ve zorbalıkların hesabı sorulacaktır. Ben ömrümü bu yola vakfettim. Bugünleri görmeden ölmeyeceğim! Bütün hukuki yolları deneyeceğiz!" demektedir.

Yine nişanlısına yazdığı mektubun satır aralarında: Önermelerini yoksul, ötelenmiş, hak gaspına uğramış insanlardan yana sıralamakta, aydınların devrimcilerin, yurtseverlerin en

büyük rütbeyi halktan alacağını, ona inancımızı hiçbir dönemde kaybetmememiz gerektiğini ifade ediyor. "bizim başarımız halka olan inancımız, sevgi ve saygımızdadır. Bizim şerefli yaşamamız, insan hak ve hürriyetine bağlılığımızdadır. Biz İnsan hak ve hürriyetlerine kıymet verirsek değişir bu yoksul ve çıplak halkın kaderi" der.

Mektubun bir yerinde: Sana da mücadele arzusu verecek birkaç satır yazmak isterim. "Acı çekmeyen insan mutluluğun ne olduğunu bilemez sevgilim. Bunca aydın hor görülmüştür bu ülkede. Ömürlerince rahat yüzü görmemiştir. Ama heykelleşen insanlar olmuşlardır."

Hâkimlik sınavlarına girer Alaattin. Muhalifliği hâkimlik seçmelerinde de karşısına çıkar. Hâkim olmasının önü kesilir.

1968 yılında Ordu'da avukatlık stajını tamamlar. Artık avukatlık yapabileceği koşullar oluşmuştur. Ezilenlerin, yoksulların, adalete ihtiyacı olanların hak arama kavgasını Karadeniz bölgesinde yürütmeye karar verir.

Bir yılı aşkın Görele'de avukatlık yaptıktan sonra 1970 yılı başından itibaren avukatlığı Espiye'de devam ettirmeye karar verir ve Espiye'ye yerleşir

Avukatlık yanında politikayla da ilgilidir Alaattin. Ecevit hareketi ile CHP'de başlar politikaya. Bir süre Espiye CHP yönetim kurulu üyeliği ve ilçe sekreterliği görevlerinde bulunur.

Vakit erişip Espiye köylüleri, gençleri ve öğretmenleri arasında bir uyanışın, bir hareketlenmenin başladığı yıllara gelindiğinde; bu uyanıştan kendi partisi içerisinde bir elitin rahatsızlık duyduğuna tanık olur.

Alaattin için bu gelişmeler, yeni arayışların kapısını açar. Artık Avukat'ın gözünü kulağını gençlerin, öğretmenlerin, işçilerin örgütlenme, orman Köylülerinin hak arama kavgasına döndüğü görülür.

O sıralarda Espiye'de ve çevrede yeni bir ses, yeni bir dil gelişmektedir.

Bu ses, eşitlikten, adaletten; herkese iş, herkese aştan söz etmektedir.

Bu ses, çoğulcu, demokratik, eşitlikçi bir düzeni çağırmaktadır.

Bu ses özgürlükçü bir toplumun müjdecisidir.

1975 yılında Espiye'de TÖB-DER kurulur, takip eden yıllarda Halkevi.

Alaattin avukat artık öğretmenlerin, gençlerin ve Espiyeli fındık üreticisi köylülerin örgütlenme çalışmaları arasındadır.

Hak gaspı her yerde yaygındır.

Çevredeki gençler, üreticiler, işçiler, öğretmenler, memurlar örgütlenme çabasına girdiklerinde karşılarına yasal ve fiili engeller çıkmaktadır. Bunları aşabilmek uzun ve meşakkatli bir çabayı gerektirmektedir. Bölgedeki bu çabaların içerisinde Alaattin Avukat'ın bilgisi, emeği, bitmez tükenmez çabaları vardır.

Alaattin Avukat bürokrasinin, yerel gericiliğin ardı ardına eklenen engellemelerinden yılmaz. Fındık mitingi için köylere çıkar, üreticilerin yanına. Sofralarına oturur, onlara fındıkta dönen dolapları anlatır. Kürsülere çıkar, Terzi Fikri ile yan yana.

Yollara düşer, fındık üreticilerinin TÖB-DER'li öğretmenlerin, devrimci gençlerin, çalışan işçilerin, mahkûmların, yaşama hakkına saldırılan garibanların avukatı olur.

O yıllarda Giresun TÖB-DER Şubesi Başkanı Celal Musaoğlu, Alaattin Aydemir'e ait bir anısını anlatır. "Yönetim odasında bir şeylerle meşguldum. Alaattin birden içeri girdi. Bir devrimcinin hukuki bir sorunu için Ünye'den geliyormuş. Giresun'a kadar gelmiş, Espiye'ye gidecek parası yokmuş. Durumunu anlatmakta zorlanıyordu, sıkıldığı belli oluyordu. Durumu anlayınca gidip bir yemek yedik ve sonra cebimdeki parayı pay ettik. Espiye'ye gitti. Benden ayrıldıktan birkaç saat sonra katlettiler Alaattin'i" diye anlatır.

Alaattin, o dönemde artık TÖB-DER'li öğretmenlerin, devrimci gençlerin, Üretici köylülerin, hak gaspına uğrayan emekçilerin avukatıdır. Bu davalardan para almaz. Avukatlığı parasız fahri olarak yapmaktadır.

Yaz başında TÖB-DER'in bölge avukatı olarak görevlendirilme önerisi Giresun Şubesi'nce Genel Merkez'e yazılmış ve onay alınmıştı.

1979 yılı yaz ortasında Trabzon Cezaevi'nde içerisinde Avukat Eşber Yağmurdereli'nin de bulunduğu sol düşünceli mahkûmlar, uzun zamandan beri bir dizi sorunlarının olduğunu, idarece sorunlarının çözümü için hiçbir adım atılmadığını gerekçe göstererek sayıma çıkmaz, gardiyanları rehin alırlar. İdare ile mahkûmların karşılıklı konuşmaları sonuç vermez.

Mahkûmlar, avukat Alaattin Aydemir'in kendileri adına idare ile konuşmasını ve taleplerine tanıklık etmesini isterler.

Alaattin Avukat geceleyin Valilik, savcılıklar aracılığı ile Espiye'de evinden alınır, cezaevine getirilir, mahkûmlarla görüşür, taleplerini öğrenip idareye iletir, idare ile görüşmeler sonuç verir, uzlaşma sağlanır. Mahkûmlar, direnişe son verir. Gardiyanlar sabaha yakın serbest kalır.

Avukat Eşber Yağmurdereli bu hak arama kavgasını ve sözcüleri Avukat Aydemir'i *İsyan* adlı bir tiyatro oyununda anlatır.

Avukat Alaattin, cezaevine getirilişinin haftasında katledilir. İşin aslı uzun bir süreden beri Avukat Aydemir'in hak arama çabaları, muhalif tavır alışı bölgede bazı çevrelerin rahatını kaçırmaktadır. Ardında bir dizi sinsi planlar yapılır. Karanlık güçler pusuya yatar. Gizli eller tetiğe yapışır.

Katlederler devrimci avukatı...

Devrimci avukatın ismi şimdi faili meçhuller listesinde...

Esasen faili belli ya!

Sevgili avukatımız bu topraklarda yaşadı. Bu topraklarda namuslu bir aydın olarak, inançlı bir devrimci olarak kavga verdi.

Namuslu bir avukat olmanın, devrimci bir avukat olmanın bedelini canı ile ödedi. Failleri bulunamadı.

Doğum yeri Görele Maksutlu Köyü Mezarlığı'nda yatıyor.

Bu cinayetler karşısında devlet hâlen suskun.

Bir cinayet makinesi olan Ayhan Çarkın mahkemede: "Bu cinayetler Milli

Güvenlik Kurulu'nda kararlaştırıldı" diyor.

Devlet yine suskun!

Rahat uyu sevgili avukatım.

Seni unutmayacağız.

Unutturmayacağız!

Fatma Kadın (Annem)

Fatma Kadın.

Biz içerdeyiz. 12 Eylül çevrede kim varsa topluyor.

Sıra bizim biradere gelmiş. Onu da katmışlar tutuklama kervanına, Emniyet'te tutuyorlar.

Yaşlı annem düşer oğul peşine. Savcılıktı, Emniyet'ti, arar be arar. Sorar soruşturur, bulur oğlunu.

Yaz bitmiş, bolluk ve bereketi ile sonbahar gelivermişti. Bereketine bolluğuna rağmen sonbahar Fatma Kadın'ın ailesi için hiç de iç açıcı geçmiyordu.

12 Eylül Askerî Darbesi ile birlikte büyük oğlu içeri alınmıştı. Emniyet'te çok ileri işkence ederek ezmişlerdi büyük oğlunu... Küçük oğlu için de bu sonbahar gününde kötü haber almıştı.

İşin aslına bakarsan Fatma Kadın, son zamanlarda etrafta olup bitenlere akıl erdirmekte zorlanıyordu.

Sanki bütün saldırılar kendi çevresine yapılıyordu. 65 yıllık ömründe bilerek hiç kimseye haksızlık etmemişti, Çocuklarına bunu öğütlemiş, onları öyle yetiştirmeye çalışmıştı. Kızları, oğlanları daha kimseyi dövmemiş, kimseye sövmemişti. Haksızlık etmekten, başkalarını üzmekten kaçarlardı.

Ailecek sakin yapılı, uslu[5] insan olarak bilinirlerdi çevrede...

5. Uslu: İyi Karakterli

Ama hayat öyle devam etmiyordu.

Hele son senelerde... İyilik, namus, adalet hep tersine işliyordu. Bu nasıl işti!

Parası olanlar, zenginler, gözünü para hırsı bürüyenler, kul hakkı yiyenler, zalimler hep öne geçiyordu. Başkan, şef, müdür, devlet başkanı oluyorlardı.

"Ah kahpe felek kimine kürk giydirir kimine yelek" diye iç geçiriyor, içerliyordu.

Memlekette namusun, namuslunun kıymeti bilinmez olmuştu.

Üstüne üstlük bu 12 Eylül'le birlikte askerî yönetim bir kâbus gibi çöküvermişti memleketin üstüne... Bu nasıl işti!

Memleketini seven, kimsenin hakkını yemeyen, aksine hak hukuk peşinde koşan, köylüleri, gençleri, öğretmenleri büyük küçük, kadın kız demeden kundaktaki bebeklere varana kadar karakollara gözetimevlerine, cezaevlerine dolduruyorlardı.

Orada rahat bıraksalar!

Karakollara aldıklarına gelsin falaka, gelsin kara dayak, gelsin elektrik, etmedik zulmü koymuyorlardı.

Büyük oğlu içerdeydi. Emniyet'ten cezaevine götürdükleri gün cezaevinin kapısında gördü. Her yanı yara bere içindeydi. Dünyanın eziyetini etmişlerdi.

Neydi bu olup bitenler?

Hiç zalimler, beyler veya onların çocukları alınmıyordu içeri!

Gözaltına alınanlar yoksul insanlar ve onların çocuklarıydı. Üç gün önce küçük oğlunu da işyerinden almışlardı. Üç gündür büyük gelini Emniyet kapısından gidip soruyor "Burada öyle birileri yok! Emniyet'te kimse yok!" diyorlardı.

Oğlunun alınma haberini geç duymuştu. Akşamdan giyindi çıktı.

Vilayete gitti. Gelinine sordu, komşulara sordurdu; başka kimlerin alındığını, niye alındıklarını? Oğlu gibi daha alınan epey genç vardı. Akşamdan içeri alınan birkaç aileye uğrayıp sabahleyin buluşma sözü verdiler. Sabah 8'de adliyenin önünde buluştular. Ne yapılabilirdi?

Yeniden kendi aralarında konuşmaya başladılar. Sayıları yediyi bulmuştu.

Kararsız bir süre konuştular. Sonunda hep birlikte savcıya çıkmaya karar verdiler.

Yaşına göre kendini oldukça dinç hissediyordu. Hele büyük oğluna yapılanlar aklına gelip de küçük oğlunun başına da aynı şeylerin geldiğini, geleceğini düşündükçe öfkeleniyor, dikleniyor. "Kan beynine hücum ediyordu."

"İçimizde en yaşlısı sensin, sen öne geç" dediler. Diğer dört kadın iki erkek onun peşi sıra merdivenlerinden çıkıp adliye koridoruna girdiler. Ardından gelenlere şöyle bir baktı. Çok zavallı insanlardı. Korkuyorlardı devletten, savcıdan, polisten jandarmadan, devlet adamından. Suçlu gibi süklüm püklüm yürüyorlardı. Kendi kendine söylendi bir zaman.

"Sanki biz veya çocuklarımız suçlu! Sanki bu adaletsizlikleri, bu haksızlıkları biz yapmışız. Rüşveti, soygunu sanki biz mi yaptık. Bizim çocuklarımız mı yaptılar bu çevremizdeki kötülükleri... Memleketi biz mi bu hâle soktuk?

Hayır! Bizim çocuklarımız suçlu değil. Suçlu değil bizim çocuklarımız" diye heceledi bir zaman.

Onlara da kızdı. "Biz ve çocuklarımız suçlu değil. Suçlu onlar. Kaldırın kafanızı. Evet, suçlu çocuklarımızı içeri tıkanlar, Suçlu faizciler, suçlu zalimler. Kaldırın başlarınızı, dik durun korkmayın bizi öldüremezler. Onlarda insan, onların da çoluk çocuğu var."

Konuştukça bu sistemi fukara halka reva görenlere öfkesi artıyordu. İçerdeki kapıcıya, savcıyı görmek istediklerini söylediler.

Kapıcının işareti ile başsavcının oda kapısını vurup içeri daldılar. Kapıcı arkalarından koşsa da içeri girmişlerdi bile.

Savcı, kapıcının çırpınışlarına aldırmadı. "Benim bilgim dışında girdiler vs" sözlerine duymadı bile, odacıya eliyle çekilmesini işaret ederek;

"Ne istiyorsunuz?" "Neden geldiniz?" diyerek gözlerini hepsinin üzerinde gezdirdi.

Kimsede ses yoktu.

Kimse konuşmayınca Fatma Kadın önce yutkundu. Konuşacaklarını önceden biraz kurmuştu, ağırdan konuşmaya başladı.

"Bizim çocuklarımızı polisler evlerden alıp götürdü. Bunlar suçsuz sabılar. Karakollarda eziyet ediyorlar çocuklarımıza. Suçlu iseler devlet verir cezalarını. Çocuklarımızın durumundan endişeliyiz. Öldüler mi, kaldılar mı?" dedi.

Savcı "hepinizin çocuğu mu alındı polis tarafından?" diye sordu.

Başlarını öne eğerek "evet" dediler.

Savcı, "Birer dilekçe yazın Valilikten geçirin" dedi ve konuşmasına devam ederek "aslında bu işlere biz bakmıyoruz, bizim bu işlerle hiçbir ilgimiz yok. Önce onu bilin! Bu işlere sıkıyönetim bakıyor. Yazın dilekçelerinizi göreyim" dedi.

Dışarı çıktılar. Kapıda adliye başkâtibi Nihat Bey'i gördüler. Nihat Bey içlerinden Kelekoğlu Niyazi'yi tanıyordu.

Daha onlar demeden "Siz şimdi dışarıda bekleyin. Niyazi benimle gelsin, ben size dilekçeleri yazar gönderirim. Siz de gider Vilayetten geçirip bize uğrarsınız" dedi.

Biraz sonra Kelekoğlu Niyazi, elinde yedi dilekçe ile yanlarına geldi, aslında bu işleri çok iyi biliyordu ama polislerden çekiniyordu. Daha önce, ilk çocukları alındığında tehdit etmişlerdi, "içeri alırız, ezeriz" diye, itip kakmışlardı da.

Hükümet Konağı Adliye'nin karşısında eski bir Rum yapısıydı. Denizden yüz metre yükseklikte kayaların üzerine kurulmuştu. Limanı üstten görüyordu. Kapısından batıya dönüp bakınca ufuklarda, Bulancak üstlerinde daha ötelerde denizin değişen mavi tonlarının gökle buluştuğunu, kıyı boyu renklerin göğün açık mavisi ile karıştığı görülürdü... Geniş avlulu üç katlı taş bir binaydı.

Vali'yi sordular.

Kapıdaki polis dilekçelerini vali yardımcısına götürmelerini söyleyerek koridorun sonundaki odayı gösterdi.

Vali Yardımcısı'na "Çocuklarının Emniyet'e alındığını, suçsuz olduklarını, çocuklarını göstermediklerini, işkence yapıldığını, sağlıklarından endişeli olduklarını" söylediler.

Vali Yardımcısı içerdekileri şöyle bir süzdü.

"Hıım anladım" dedi. "Gerçekten çocuklarınız suçsuz mu? Suçsuz olduklarına siz inanıyor musunuz? Onları boşuna mı Emniyet'e aldılar? Sokaktaki insanları neden almıyorlar? Bu memleketi kim bu hâle soktu?" diye dişlerini gıcırdatarak öfkeyle bir dizi soru sordu.

"Suçsuz çocuklarımız" dediler.

Kelekoğlu Niyazi:

"Biz solcu aileleriz vali bey, başka bir günahımız yok" derken Fatma Kadın atıldı:

"Benim çocuklarım, şehit torunu, hem de öyle yapma şehit değil. Kocatepe de yatıyor babam. Benim çocuklarım da vatanlarını çok sever. O yüzden solcular" deyiverdi.

"Tamam! Yeter kadın kes" dedi Vali Yardımcısı,

"Dilekçelerinizi Sıkıyönetim Komutanlığı'na havale ediyorum. Bana anlattıklarınızı onlara da anlatın" dedi.

Hükümet Konağı'ndan çıkıp Sıkıyönetime vardılar. Komutanın kapısında dilekçelerini bir asker aldı, içeri götürdü. Kısa bir süre sonra kapı açıldı, içerden orta yapılı bir subay çıktı.

"Dilekçelerinizi Emniyet'e havale ettim, telefon da ettim. Dilekçelerinizle Emniyet'e gidin, çocuklarınızı gösterecekler. Çocuklarınıza üç öğün yemek veriyorlar. İşkence de yok, zaten hiç olmadı, askerî yönetim işkenceye izin vermez. Onlar bize teslim, bizim misafirimiz onlar" dedi.

Fatma Kadın "size teslim olanları böyle karşılıyorsanız yandık biz! Büyük oğluma neler ettiniz, bir Allah bir de ben bilirim" demeyi düşündü...

Diğerleri yürümüştü. Emniyet'in yolunu tuttular.

Emniyet Sarayı'nın önünde aramadan geçip geniş koridora vardıklarında bir grup polis memuru onları karşıladı, bakışları sert ve öfke saçıyordu.

İçlerinden biri;

"Ulan bizi Sıkıyönetime şikâyet etmişsiniz. Kim verdi bu aklı size?... He... kim verdi? Söyleyin kim verdi? Sıkıyönetim değil, Evren Paşa gelse çocuklarınızı benim elimden kurtaramaz. Buradan onların cenazesini vereceğim. Sizin çocuklarınız vatan haini, memleket, insanlık düşmanı, komünist... Utanın onlar gibi çocuk büyüttüğünüz için" dedi.

"Utanın, Utanın! Çıkın dışarı defolun, bir daha bu kapıda görmeyeceğim sizi. Defolun" diyerek üzerlerine yürüdü.

Diğerleri gerisingeri kapıdan çıkarken Fatma Kadın çıkamadı. Çocuklarına vatan haini denmesi çok ağrına gitmiş, onuruna dokunmuştu. Boğazına bir şey düğümlenmişti yumruk gibi... Dikleniverdi oracıkta...

"Neden çıkacakmışım. Bağırma bana, benim çocuklarım vatan haini değil. Bu vatanı biz, sizden çok severiz. Benim babam bu vatan için şehit oldu. Şimdi Kocatepe de yatıyor" dedi.

"Biz bu memleketi bu vatanı herkesten çok severiz. Biz namussuzluk etmedik, faizcilik etmedik, kaçakçılık etmedik. Kimsenin malına, namusuna zarar vermedik" diye yüksek sesle komisere cevap verdi.

Komiser Şeref, önde diğer 1. Şube polisleri arkada Fatma Kadın'a yetiştiler, bir çelmede yere düşürdüler. Kafasına karınlarına omuzlarına tekmelerle vurmaya başladılar.

"Sus edepsiz kadın! Sus seni öldüreceğim. Leşin çıkacak" diye tekmeleri karnına, kafasına, beline neresine gelirse peş peşe vuruyorlardı.

Tekmeler arasından Fatma Kadın'ın feryadı duyuluyordu. "Biz, memleketimizi çok seviyoruz. Biz vatan haini değiliz. Biz, bu memleket için kanımızı akıttık..."

Avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Olan olmuştu Korkunun ecele faydası yoktu. Sesi koridorlarda çınlıyordu.

Sesleri duyan birçok görevli koridora çıktı. Seyre gelen polislerin arasında homurtuları duyuluyordu.

"Böylede yapılmaz ki insafsızlar, vicdansızlar!"

İçlerinden biri "bırakın şu zavallı, yaşlı kadını... Yeter... Ayıp bu yapılanlar" deyiverdi.

Seyirci durumundaki polisler biraz daha öne çıktılar.

"Yeter kardeşim öldüreceksin bırak şu kadını, bırak gitsin" sesleri arttı.

Komiser Şeref "Siz karışmayın, şu vatan haini annesi, edepsize sahip çıkmak size mi düştü?"

Polislere dönerek "Atın şunu kapıya" dedi.

Kolundan tutup yarı sürükleyerek dışarı çıkarttılar. Olayı gören polislerin tepkileri daha da artmıştı...

Koridora üstten bakan Emniyet Müdürü:

"Ne çirkin bir görüntü! Yahu bunların zürriyeti bile ne kadar çirkin, ne kadar iğrenç; beşiktekinden yaşlısına bunlar saygısız, devlet saygısı kalmamış bunlarda; vatan, millet saygısı kalmamış, bak şu kadının söylediklerine" diye mırıldanarak balkondan çekiliyordu.

Fatma Kadın'ı diğer arkadaşları iki koluna girerek kaldırıp yanlarına alırlar.

Fatma kadın yine söylenmeye devam eder:

"Bırakın beni Emniyet'te öldürsünler. Onlara nam olsun! Dünyaya şan olsun! İnsanlık düşmanı, işkenceci, zalim bunlar. Vatanını, insanını sevemez bunlar. Bunlar ana, bacı, kardeş düşmanı..."

Emniyet'ten uzaklaşıp Keşap Durağı'na kadar gelirler.

Şimdi ne yapacaklardı?

Gördükleri hakarete rağmen moralleri yine de yerindeydi. Hele boğazlarında düğümlenen cümleleri Fatma Kadın'ın bir bir onların yüzüne haykırması hepsinin moralini düzeltmişti...

Savcı'nın dilekçenizi göreyim sözü hatırlarına gelir. Savcıya çıkmaya karar verirler.

Fatma Kadın olanları yeniden hatırlamaya çalışır.

"Bunlar insan değil, insanlıktan çıkmışlar."

Büyük oğlunun söylediklerini şimdi daha iyi anlıyordu. Bu dünyada adalet yok muydu? Eşitlik yok muydu?

Güçlüler zayıfları hep ezecek miydi? Allah bu adaleti neden sağlamıyordu?

Bu dünyada zalimin bu kadar zulmüne neden göz yumuyordu? Yoksa onunda mı gücü yetmiyordu!

Babası, daha onun gibi niceleri memleket, bu zalimlere kalsın diye mi savaşmışlardı? Cephelerde kalmışlar! Şehit olmuşlardı!

Zaten kendi yoksulluğu, ezilmişliği babasının şahadeti ile başlıyordu.

En yakınları bile ondan yararlanmak istemişti. Kimi yerlerini ve hakkını gaspederken kimi yolunu kesip tacize kalkmıştı...

Ömrü boyunca babasızlığı, arkasızlığı her an, her dakika hissetmişti. Bir büyüğünün sözünü hiç unutamıyordu. "İlle de arka."

Savcılığa çıktılar. Odacı engel olmak istese de acele ile içeri daldılar. Savcı yanında bir subayla sohbet ediyordu.

Gelenleri görünce Savcı: "Söyleyin ne yaptınız" diyerek ilgilendi.

Olanları anlattılar. Fatma Kadın'ın durumu hâlâ perişandı. Bir koltuğa oturttular. Saçı başı dağınık üstü başı toz toprak içindedir.

Savcı Fatma Kadın'a "nerene vurdular" demesiyle, Fatma Kadın, kol ve ayaklarını açtı. Kızartıları, morlukları gösteriyordu. Genç subay da ilgilenmişti.

Savcı, Fatma Kadın'a "Bir dilekçede olanları anlatmasını, şikâyette bulunmasını" salık verdi.

Dışarı çıkarlar. Dilekçeyi Nihat Bey çarçabuk yazıvermişti. Savcı, Sağlık Ocağı'na havale eder. Sağlık Ocağı'na yollanırlar. İki polis, ocağın kapısında önlerini keser. İçlerinden biri Fatma Kadın'a yaklaşır:

"Anacığım geçmiş olsun. Beni Emniyet Müdürü Hasan Bey gönderdi. Çocuklarınızı hemen gösterecek. Hem sizi kendi

odasında bekliyor. Olanları duyunca çok üzülmüş, keşke önce bana gelselerdi" diyor.

"Şimdi biz sizi alıp çocuklarınızla görüştüreceğiz. Onlarla doya doya görüşeceksiniz. Hem çocuklarınızın da Emniyet'te işi bitmiş, öğlen sonu Adliye'ye çıkacaklar" diye önlerinde duruyordu.

Fatma Kadın ısrarla "ben doktora çıkacağım" diyerek ocağa yürüdü.

Birlikte Sağlık Ocağına girerler. Fatma Kadın'ı doktora çıkarırlar.

Doktor (vücudunun çeşitli yerlerinde omuz, kalça, kol ve bacaklarda darbeye dayalı ezilme ve sıyrıkların olduğunu, üç günlük iş kaybı olacağını) raporuna yazar.

Ocak'tan çıkıp doğruca savcılığa geçerler. Savcı'nın kapısında iki polis ve odacı beklemektedir. Savcı'ya çıkmalarına izin vermezler.

Biraz sonra Emniyet Müdürü Hasan Yücesan, Savcı'nın odasından çıkar.

"Gelin sizi çocuklarınızla görüştüreyim" diyerek arabasına yürür.

Nihat Bey "dilekçenizi bırakın" der.

Ayşe Kadın'a: "Anacığım, senin yediğin dayak çocuklarınızı rahatlattı. Onların işlemlerini çabuklaştırdı. Bugün adliyeye çıkacaklar. Gidin çocuklarınızı görün. Daha çekinmeyin geçti o olay artık. Sen olmasaydın çocuklarınızı iyice ezeceklerdi" diye ananın omzunu okşar.

Yapacak bir şey kalmamıştır. Adliye'den çıkıp Emniyet Müdürlüğü'ne yönelirler.

Emniyet Müdürlüğü'nün kapısında iki polis memuru karşılar onları. Etrafta başka kimsecikler yoktur. Polisler velilere karşı daha dikkatli ve saygılıdır. Binaya girerler. Polisler bir odayı işaret eder. "Çocuklarınız burada, girin içeri" der.

Odaya girerler, gençlerin hepsi oradadır.

"Sağ ol Fatma Ana, on gün daha sürecek işkenceden, dayaktan aşağılanmaktan kurtardın bizi, ver elini öpelim" derler.

Hepsi birden Fatma Kadın'ın boynuna sarılırlar.

Polisler girmemiştir odaya. Aileler, ana, baba, gençler bir aradadır, birliktedir.

Ana, baba çocukları yumak olurlar...

Japon Yılmaz (Yılmaz Şahin)

Yılmaz Şahin (Japon Yılmaz).

Bizim Yılmaz, sokaktan, kahveden, futbol sahalarından çıkarak gelmişti devrimci çalışmalara. Kütüphane kurdu, araştırmacı birisi değildi. Bu işlere zaman bulamamıştı belki de...

Köyden inmiş, geçim zorlukları içerisinde kıvranan kalabalık bir aileden geliyordu.

İş başa düşünce nasıl kitap kurtlarına taş çıkartan bir konuşmacı olduğuna ben tanığım.

Yaşamı ile ilgili kız kardeşi İkbal'le konuştum. Sınıf arkadaşlarını gördüm, eşi ile görüştüm. Yaşamına ait izleri sürmeye çalıştım. Benim de izlenimlerim, anılarım var Yılmaz'la ilgili...

1976 yılında açılan iki yıllık Meslek Yüksekokulu Giresun'un ikinci yüksek okulu olarak eğitime başlamıştı.

Bu okulun öğrencileri içerisinde kentteki devrimci demokrat mücadeleye katılan tanıdık öğrenciler de bulunuyordu. Bizim Japon Yılmaz, Hüseyin Bilir, Ali Nuri Köse, Zeki Kırdemir bu okulun ilk öğrencileri arasında yer alıyordu. Giresun da Devrimci Gençlik, Kurtuluş ayrışmasında Devrimci Gençlik grubunun omurgasını bu gençler oluşturmuştu.

Bu arkadaşlar içerisinde Japon Yılmaz; Kurtuluş, Devrimci Gençlik ayrışması sürecinde (1975'in ikinci yarısı 1976) Giresun'da Devrimci Gençlik içerisinde kalan ve gençlik hareketini politik olarak çekip çeviren genç olmuştu. Onu ilk kez 1976 ilkbaharı bir toplantı sırasında politik tavır alış içerisinde görüyordum.

Fiskobirlik ve Eğitim Enstitüsü'ne devşirme olarak dışarıdan ülkücü işçi ve öğrenci getirmişlerdi. Amaç Fiskobirlik'i ve Eğitim Enstitüsü'nü ele geçirmekti. Giresun'un iki güzide kurumunu işgal altında tutup buralardan hareketle şehirde fizikî bir hegemonya yaratmaktı amaçları.

Genişçe bir salonda arkadaşı olacak gençlerin arasında oturuyordu Yerinden kalktı, öne doğru geldi. Oturduğu sandalyeyi önüne çekti, kendine dayanak edindi. Yere sağlam bastığına kanaat getirince etrafına göz gezdirdi. Önüne bakarak söz aldı, kendini tanıttı, anlaşılır bir ses tonuyla tane tane düşüncelerini söyledi.

"Ben de bu şehirliyim. Annem babam bu kentte yaşarlar. Kardeşlerim ve ben burada doğduk. Bu kentin okullarında okuduk. Çocukluğumuz burada geçti.

Birileri, dışarıdan birilerini getirerek devşirme ve taşıma kişilere, güçlere, Bozkurtçu komandolara teslim etmek istiyormuş kentimizi, mahallelerimizi, sokaklarımızı.." Şöyle bir soluklandı.

Kulaklarını kapatan saçları ortadan ikiye ayrılmış, favorileri şakaklarından aşağı iniyordu. Üzerinde bol paçalı bir pantolon ve çizgili gömlek vardı. Sinemadan, kitaplardan tanıdığımız Uzakdoğulu insanın diri, atılgan, çevik görüntüsü vardı üzerinde.

Anlaşılan uzun süre kenarda sessizce oturmuş, konuşulanları dinlemişti.

Sakin ama kararlı bir ses tonuyla konuşmasını sürdürdü.

"Buna benim gönlüm razı değil. 25 yıldır burada yaşayan bir genç olarak bu duruma itiraz ediyorum."

Kalabalık sessizce ve merakla bu konuşmayı dinlemeye koyulmuştu. Bu uzun saçlı topçu genç bu işlere kafa yorar mıydı? Bu işlerle ilgilenir miydi?

Soruları herkesin yüzünde okunuyordu.

"Beni bu kentin sokaklarında herkes tanır. On yıldır sokaklarda, sahalarda top koştururum. Futbolda, koşuda, baskette bu kenti gençler arası yarışmalarda temsil ettim. Sesim iyidir,

güzel türkü şarkı söylerim. İyi yüzerim. Garsonluk yaparım. Balık tutarım. Seyyar sokak satıcılığı yaparım.

Üniversiteyi ekonomik durumumuz iyi olmadığı için üniversite kentlerine gidip okuyamadım. Bu kentte üniversite olsa elbette okurdum.Bu kentin sokaklarında gündüz, gece; kadın, kız, erkek korkusuzca ve özgürce gezer eğleniriz. Kimseler karışmaz, engel olamaz.

Şimdi birileri kalkıp bu kentin özgür havasını bozmak istiyorsa, korkuyu, kuşkuyu, esaret ve yılgınlığı yaymaya kalkışıyorsa, kavga tohumları ekiyorsa; Ben buna hop derim!" diyerek sözlerine ara verip soluklanırken ortadan ayrık saçları dikeliyor, yüzü geriliyor, daha da kararıyordu.

Belli ki çok öfkeleniyor, heyecanlanıyordu. Şöyle etrafına bir bakındı.

Bekledi...

Konuşmasının gereken etkiyi yapmasını istiyordu anlaşılan. Herkes can kulağı ile dinliyordu. Konuşmasının çok beğenildiğini anlamıştı.

Bu gencin konuşmasında diğerlerinden ayrı bir ton, iddia, kararlılık ve sıcaklık vardı.

Kafasını kaldırıp tekrar dinleyenleri göz ucuyla süzdükten sonra konuşmasını sürdürdü.

"Benim adım Yılmaz Şahin, çoğu insan beni Japon Yılmaz olarak bilir.

Bu davada ben de varım.

Bu kentin insanlarının geleceğinin karartılmasına, deniz kokan, sevgi kokan, kardeşlik kokan sokaklarımızın esir alınmasına var gücümle karşı koyacağım. Bilinmesini istiyorum" dedi.

Konuşmasını bitirdi. Arka tarafta bir sandalyeye geçip oturdu. Konuşmaları sonuna dek dinledi.

Toplantı bitince yanında arkadaşları ile sessizce çıkıp gittiler. Binanın önünde bekliyorlardı. Gelen öğrenci veli ve öğretmenlerle Eğitim Enstitüsü'ne doğru yürümeye yöneldi.

Bu uzun saçlı esmer delikanlı o gün toplantıda birçokları gibi benim de dikkatimi çekmişti.

Esasen yakın tanışıklığım olmasa da mahalleden tanıyordum. Cana yakın, sıcak ve sevecen tavrı sokağa yansıyordu.

Devlet, o sıralar ve hiçbir zaman konuşulanları, istekleri ve kendine sunulan dilekçeleri, şikâyetleri dikkate almadı.

Bu konuda çok geniş halkın "bu komandoları istemiyoruz. Bunlar şehrimizi karıştıracak! Bunlar bölücü! Bunlar kentimizi terörize ediyorlar!" feryatlarına aldırmadı.

Çeşitli yerlerden devşirdi, getirdi. Bu halkın başına sardı.

İşte Japon Yılmaz'ı ben böyle tanıdım.

Bana göre kısa sayılacak ömrünün renkli serüveni böyle başladı. Sonraları mı? Onu Giresun'da hep gördüm. Bazen bir afiş asarken, bazen bir mitingde konuşurken, bazen elinde bir demet kitap bir seminerde...

Devrimci Gençlik, Devrimci Yol önermelerini kürsüden anlatıyor.

Daha mı *Duvarların Ötesi*'nde, *Teneke*'de, *Bir Ölür Bir Doğarız*'da başrolde... Oyuncu, yönetmen...

Elinde sazı etrafında arkadaşları koro oluşturmuş türkü söylüyor...

Çoğu zaman polis kaçkını...

Bir gün biraz sıkılarak geldi. "Abi" dedi yutkundu. Bekledi bir zaman.

"Biz şu Nesrin'le anlaştık, evlenme kararı aldık. Bize bir nişan yüzüğü takar mısın?

İşi arkadaşlar arasında resmileştirelim" dedi.

Sevgili Nesrin olayı kendi ifadesiyle 40 küsur yıl sonra şöyle anlatıyor.

Abiciğim sizin evde biz, daha beni istemeden önce nişan yapmıştık. Sen yüzüklerimizi takmıştın. Tabii ki Şükrü Ciğerim'den (babam) habersiz. Bir yıl kendi aramızda nişanlı kaldık.

Düğünümüz Ordu'da olmuştu. Sizin evdeki nişanımızdan sonra ben ve ekürilerim (Sevtap, Küçük [Nilgün], Ofli [Ülkü] ve Zahide) Eğitim Enstitüsü yatakhanesine dönmüştük. Ben bütün gece uyuyup uyanıp yüzüğümü öpmüştüm. Bir gün yine sıkıntılı bir biçimde geliverdi Yılmaz.

"Abi, şu bizim ailenin önüne geçip hem aileleri tanıştır. Hem de Nesrin'in babasına resmen konuyu açalım" dedi.

Benim bir şey dememi beklemeden uzaklaştı. Bu konularda oldukça ketum ve sıkılgandı. Fazla ayrıntı vermeksizin hemen bu işin bitirilmesini istiyordu.

Yılmaz, bacısı İkbal, amcası, ben ve annesi Fattik, Ordu'ya gittik. Nesrin'in babasına konuk olduk. Nesrin'in ailesine konuyu açtık. Nesrin'i istedik...

O yaz Ordu'da düğünlerini yaptık. Yılmaz Meslek Yüksekokulu'nu bitirmiş iş arıyordu. Bir ara Ticaret Lisesi'nde ücretli derslere girdi. Ticaretli öğrencilerin Yılmaz Abisi, öğretmenleri oluvermişti. Bir süre öğretmenliğe devam etti.

12 Eylül'e kadar Dev-Genç'li arkadaşları ile tiyatro çalışmaları kültürel etkinliklere verdi kendisini.

Sonrası ayrıldık.

12 Eylül'ü dışarıda karşıladı.

Birkaç yıl sonra yeniden buluştuk cezaevlerinde. Erzincan'da, Amasya'da, Samsun'da...

İki yılı aşkın Doğu Karadeniz Hapishanelerinde birlikte yattık. Birlikte horlandık, birlikte dayak yedik.

Hele bir toplu dayak olayı var ki! Unutulur gibi değil.

Bir ziyaret günüydü, gelmeyeceğini bilsen de içinde birisi gelebilir diye bir kıpırtı olur o gün! Bu yürek çarpıntısı hiç gitmez görüş bitene kadar. Yüzlerde güleç bir ifade! Bitmez tükenmez voltalar! Umutlar, beklentiler...

Samsun Cezaevi'ndeyiz. Bir görüş günü... Saat 9'da ilk beş kişi görüşe çağrıldı. Çok geçmedi, birkaç dakika sonra koridordan bağırtılar, çığlıklar yayıldı koridora. Bizde mazgal önünde beklemedeydik.

Merakla mazgallara vurduk, kapılar açıldı. Askerler, coplayarak arkadaşlarımızı içeriye iteledi. Kapı kapandı.

Askerlerin başındaki asteğmen mazgalı açarak "komutanın emri var.

Yüzünüz duvara dönük, ayaklarınız açık, elleriniz duvara yapışık arama yapılacak.

Kabul etmezseniz görüş yok, bundan sonra böyle! Gidin görüşün arkadaşlarınızla, on dakika sonra haber verin" dedi.

Hepimiz kapının önündeydik.

"Biz böyle aranmayı istemiyoruz" dedik.

"İşinize gelirse!" dedi astsubay. Mazgal kapandı.Yarım saat sonra koğuş kapısı açıldı. Bahçeye çıkmamızı istiyorlardı. Bizim arkamızdan bahçeye hızla asker, inzibat dolmaya başladı. Ellerinde ağaç ve lastik coplar, bahçede sıralandılar. Boydan boya üç sıra oluşturdular.

Biz de karşı duvara tek sıra olduk. Albay, askerin önünde bahçeye geldi.

Başı yukarda, göğsü ilerde mağrur komutan edası ile "emrime karşı gelmişsiniz. Tekrar soruyorum söylenen gibi aranacak mısınız?"

Hep bir ağızdan "hayır" dedik.

Biz yirmi kişiydik, sıramızı sıklaştırdık, sonra kenetlendik.

Mağrur komutan "saldırın" emrini verdi!

Altmış kadar asker "Allah Allah" naraları ile üzerimize yürüdü. Ana baba günüydü. Koğuş bahçesi, cop seslerine kemik çatırtılarına kesilmişti.

Albay bahçe kapısını kapatıp koğuşun içerisine çekilmiş, sigarasını tüttürmüş keyifle içiyor, saldırıyı izliyordu. Bir ara albayın isteksiz askerlere kızdığını içlerinden birini koğuşa çağırıp yüksek sesle "ulan bu nasıl cop sallamak, sen düşmana böyle mi saldıracaksın" diye bağırdığı duyuluyordu.

Askere kızıp tokatladığı, yüksek sesle "sizi takip edeceğim, nasıl cop saldığınızı göreceğim" diye tehdit ettiği duyuluyordu.

Askerin copunu alıp kendini savunmaya çalışanlar.

Ele geçirdiği copu komşu koğuşun bahçesine atanlar, her yanı kan revan içinde ayakta kalanlar...

Kafasını omuz ve kollarının arasına alarak coptan korunmaya çalışanlar. Yerlerde sürüklenenler... Baygın yerde yatanlar... "Sizlerin şiddeti yıldıramaz bizleri" sloganı atanlar...

Karmaşa arasında Yılmaz'la bir dayak çemberinin içinde kaldık. On kadar asker bize cop sallıyordu. Sırt sırta verdik. Kafalarımızı ellerimizin arasına almış, yüz yüze gelmiştik.

Yılmaz "devam mı abi" dediği anda yüzüne bir cop geldi, sendeledi... Yeniden kendini toparladı, dikeldi.

"Çekilin lan" diye askerin üzerine yürüdü.

"Sizlerin şiddeti yıldıramaz bizleri" diye avazı çıktığı kadar bağırıyordu... Slogan yayıldı, hep bir ağızdan söylemeye başladık. Bu dayak kötek faslı yarım saatten fazla sürdü. Albay, koğuş penceresinden yeter işareti vermiş olmalı ki! Askeri çektiler.

Hasarımız çoktu. Kan revan içinde kalmıştık. Kafası kolu kırılan, baygın yatan, beyin travması geçiren... Beş arkadaşımız baygın yerde yatıyordu. Birkaç arkadaşın dizleri üzerinde koğuşa yöneldiği, bir kısım arkadaşın üzerlerinde gömlekler çıkarılmış açıkta kalan sırtı, kolları cop izleri ile çürüğe dönmüştü.

Kısacası Albay bize emir komutaya uymama cezası vermiş ama emir yerine gelmemişti. Emre karşı direnmiştik.

Yılmaz, yüzü gözü kan revan,

Görecek günler var daha...
Aldırma gönül aldırma

türküsünü söylemeye başladı. Hep bir ağızdan Yılmaz'a eşlik ettik... Biraz sonra mazgal açıldı. Asteğmen hasar tespitine gelmişti. Yanında sıhhiye çavuşları da vardı. Yaralıları tedavi etmek istiyorlardı. Vermedik arkadaşlarımızı.

Devlet bu... Baba devlet! Döver de, yaraları sarar da!

Sonra hapislik bitti. Geçim kavgası başladı. O İstanbul'da, ben Ankara'da yaşadım.

O nafakasını çeşitli işlerde aradı. En son seri olarak metal kapılar imal ettiğini söylemişti.

Arada bir telefonda görüştüğümüz oluyordu.

Bir bayram sabahı kara haberini aldım.

İstanbul Giresun yolunda, Osmancık'ta trafik kazasında...

Mezarı Giresun Merkez Homurlu Köyü'nde...

Mezarının üzerinde her sene mayıs başında güller, kırmızı karanfiller açar. Kokusu yayılır Aksu vadisine, bu koku çoğu zaman Gedikkaya'dan Giresun'un üzerine doğru sabah yeli ile eser. Zeytinlik'te, Sokakbaşı'nda, Depboy'da sarar sarmalar sizi.

Bazen bir halk türküsünde, bazen devrimci bir marşta, bazen bir tiyatro oyununun repliklerinde ortaya çıkar.

Bazen kale duvarlarından iple sarkıp yazı yazarken, bazen Depboy'da, Çınarlar'da öğrencilerin önünde slogan atarken, bazen sahnede rol keserken bazen bir miting kürsüsünde görür gibi olurum onu...

Sevgi Atamer

Sevgi Atamer..

Devrimci öğretmen birlikteliğinin ilk yıllarından itibaren görev ve sorumluluk aldı. 12 Eylül Faşist Cuntası'na karşı teslim olmayarak direnişi seçti. Bir süre kaçak yaşadı, 1981 Şubat'ında Çorum'da yakalandı.

Sevgi'yi 2009 yılında kaybettik.

Ardından sevenlerinin dost meclislerinde anmalarının ötesinde biri Datça'da diğeri Trabzon'da mezarı başında adına iki organize anma programı düzenlenir.

Ölümünden sonra da anılmak, o insanın yaşamında yaptıkları, ettikleri ile yakından ilgilidir. Yaşadığı çevreye, yaşadığı topluma verdikleri anmanın konusudur.

Sevenleri "Sevgi, vefa duygularını etkinliklerde dile getirir".

İlk anma 01 Mayıs 2013 günleri arasında Datça'da "Sevgi Ayla Atamer Resim Sergisi" adıyla düzenlenir.

İkincisi, 7 Aralık 2014 günü Trabzon'da mezarı başında yapıldı.

Trabzon Birleşik Haziran Hareketi, Sevgi'nin 5. ölüm yıldönümünde mezarı başında bir anma düzenlemişti.

Trabzon'da ben de bulundum ve anmaya katıldım. Mezar taşına baktım.

Vay be! Ne çok zaman geçmiş yıldızlara uğurlayalı.

Ulan bu kanser illeti ne çok arkadaşımızı kopardı hayattan, acımasızca aldı aramızdan. Ali Başpınar'ı, Nasuh'u, Azim'i, Sevgi'yi...

Konuşmalar yapıldı Sevgi için dostları, sevenleri... Bana döndü gözler. Sevgi için konuşmam gerekiyordu.

Sevgi'yi ben, protestolarda, direnişlerde Ticaret Lisesi öğrencilerinin arasında yumruğu havada bir direnişçi olarak hatırlarım.

Her zaman özgürlüğüne düşkün bir kadın olarak yaşadı içimizde...

Sınıfta, okul bahçesinde, sokakta, evde öğrencileriyle yan yana, iç içe bir anne, bütün sorunları dinleyen bir rehber, bir devrimci kadın olarak kaldı belleklerimizde.

Keşap, Espiye, Kemaliye Fındık Mitinglerinde, Çıtlakkale Su Mitingi'nde kadın arkadaşları ile günlerce ev ev dolaşıp fındık konusunu gittiği evlerde tekrar tekrar anlattı.

Mahalleli kadınlardan dost edindi.

"Mitinglerimize katılan kadınların önünde pankart tutan mitingci olarak hatırlayacağım ben Sevgi'yi" dedim.

En sıkışık ânımızda bile, güven veren ve okşayan sesi ile "aşarız biz bu sorunu da dert etme abi" diyen bir dost, moral veren bir arkadaş olarak bilirim Sevgi'yi.

"Sevgi'yi ben, kısa yaşamı süresinde kendini sürekli geliştiren çalışkan bir kadın olarak hatırlarım" dedim.

Birinci anma için çıkarılan "Amsterdam Kapıları" konulu serginin kitapçığında yer alan tanıtım yazısında:

"Sevgi Ayla Atamer, bilinçli bir toplumsal duruş tercihiyle kısacık yaşamını açılmaz, aşılmaz sandığımız kapıları zorlamaya adadı. Bu sergi-etkinlik, onun varoluşunu, bir kadın olarak kendi gerçeğini anlamlandıran bir bakış açısını yansıtmaya çalışıyor" diye yazıyor.

Kitapcığın son sayfasında yaşam hikâyesi özetleniyor:

"Sevgi Ayla Atamer.

1951 yılında Trabzon'da doğdu.

İlkokul, ortaokul ve liseyi Trabzon'da okudu.

Adana Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü'nü bitirdi.

1975-80 arası Giresun Ticaret Lisesi'nde Matematik öğretmenliği yaptı.

1978-1980 yıllarında Giresun TÖB-DER ve Devrimci Kadınlar Derneği'nde etkin görevler aldı.

Şubat 1981 yılında Çorum'da tutuklandı.

Erzincan Sıkıyönetim Mahkemesi'nde görülmekte olan 290 sanıklı Giresun Devrimci Yol davasında yargılandı.

1983 yılında tahliye oldu.

Ardından 7 yıl ceza aldı.

1985 yılında yurtdışına çıktı.

Hollanda'da göçmen kadınların sosyal yaşama katılma ve dil öğrenme projelerinde çalıştı.

Avrupa çapında Türkiyeli Feminist Kadınlar çalışmasına katıldı.

Bilgisayar ve fotoğrafçılık kurslarını takip etti.

1994 yılında Türkiye'ye dönünce Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı'nda çalıştı.

Yalova Depremi'nin ardından kadın ve çocuklarla dayanışma ve yardım çalışmalarına katıldı.

2009 yılında kansere yenik düştü.

Sevgi, bahar yeli ile eriyen karların arasında başkaldıran menekşe!

İçimizi ısıtan bahar güneşi!

Gecenin ayazında yol gösteren Çobanyıldızı..."

Havva Kabadayı

Havva Kabadayı

Saflarımıza geç katılmıştı. Devrimci Yol'da bilinçli bir seçimle yer aldı. Yiğit inançlı bir devrimci öğretmendi. Arkadaş-larına sadık, davasına inançlı bir devrimci olarak tanıdım Havva'yı

Giresun devrimci kadınları Hatice Tahmas, Melike Çakır anlatıyor Havva Kabadayı'yı...

Eşi adli bir suçtan tutuklu iken tanıdık biz onu.

Bir elinde beş yaşında oğlu Ozan, diğer elinde öğretmen çantası, ev, okul, cezaevi arasındaki üçgende koşturuyordu o sıra. Hayatı bu üçgenin arasında geçiyordu.

Devrimci çalışmalara mahalle çalışmalarıyla bizimle başladı. Mahalle çalışmalarına, devrimci çalışmalara başlamak Havva'nın hayatına anlam katmıştı. Hem yeni bir arkadaş çevresi oluşuyor, hem de hayatında daha önce olmayan yeni bir ufuk açılıyordu.

Havva'nın sorunları çoktu. Kocası adi suçtan cezaevinde yatıyordu. Kısa sürede çıkıcı değildi. Oğlu Ozan küçüktü. O yıllarda Giresun'da okul öncesi eğitim kurumları olmadığı için okula götürüyor. Sınıfına bile aldığı oluyordu. Sonra yemekti, çamaşırdı, temizlikti, koca ziyaretleriydi kendine ait hiç zamanı kalmıyordu.

Havva güçlü kadındı. Hayatın bu tükenmez sorunlarını elinin tersiyle bir kalemde ötelemeyi başardı. Bizlerin arasında yerini aldı.

Havva ile mahalle çalışmalarımız Söken'de sürdü gitti.

Mahalle çalışmaları kadın ve devrimci gençler tarafından yürütülürdü.

Gençler çoğunlukla yazılama, afiş asımı ve nöbet işlerini görürdü.

Kadınlara gelince onlar evleri dolaşır. Çalışan kadınlarla tanışır. Onların işyerlerinde işyeri örgütlenmelerini salık verir veya onları teşvik ederlerdi.

Ev kadınları ile aile içi sorunlardan ekonomik sorunlara kadın olmaktan kaynaklı sorunlarına kadar bir dizi sorun tartışılırdı.

Kadına dayak, küfür, hakaretten içki, kumara uzanan bir dizi sorunu tartışır aile içerisinde bu tartışmaların bir eğitime yönelmesi için gerekli ortamın oluşması için çaba sarf ederlerdi.

Zamlar, hayat pahalılığı, ücretlerin yetersizliği noktasında çevrede yapılacak etkinlikleri mahalleye taşırlar ev kadınlarının bu etkinliklere katılması için çaba sarf ederlerdi. Kadınların pahalılığı, zamları protesto için pazaryerlerinde yaptığı protestolar hep dikkat çekici olmuştu.

Havva, cezaevi sonrası öğretmenliğe dönemedi. Başvurularından hep eli boş döndü. Milli Eğitim daha ağır cezalar alan birçok öğretmeni kabul ederken Havva'ya karşı kapılarını hep kapalı tuttu.

Onun becerisi, işi öğretmenlikti. Kabul edilmedi öğretmenliğe. Çok perişanlık çekti, uzun süre işsiz kaldı.

Oğlu Ozan'da büyüdü. Durur mu devrimci gençler arasına katıldı. Siyasi çabaları nedeniyle cezaevine düşünce hep yıkıldı.

Önceleri Havva hapiste, Ozan hapishane kapısında; sonra Ozan hapiste, Havva hapishane kapılarında kaldı.

En son Almanya'ya gitti, mülteci kamplarda kaldı uzun süre.

Yine yoksulluk, yine yoksunluk.

Sonra zalim kanser onu da yokladı ve aldı aramızdan.

Korkusuz, gözü pek bir kadındı Havva.

Biz kadınlar, bir gece Sokakbaşı'nda boş bir binaya pankart asmaya karar verdik. Havva'nın evinde pankartı hazırladık.

Evden çıkarken Havva'nın oğlu Ozan, ben de geleceğim diye tutturdu. Söz dinlemezin biriydi Ozan!

Havva sırtına aldı, çıktık sokağa. Pankart, inşaat hâlindeki bir binaya asılacaktı. Ozan'ı bize bıraktı, binaya tırmandı Havva. Pankartı asarken duvarın üstünde ayağı kayıverdi, binanın

üstünden yola düştü, yığıldı kaldı, kalkamıyor yerinden. Bir yandan acı içinde inliyor. Bir yandan da bize "siz kaçın, bırakın beni, polise yakalanmayın hadi koşun" diyordu. Sırtımıza aldık Havva'yı, eve getirdik, ayağı kırılmıştı.

12 Eylül'de ayağı alçıdaydı.

İsmail Takır

İsmail Takır.

Tirebolu, Ülkü Ocakları ve MHP'nin Karadeniz'de ilk örgütlendiği yerlerin başında gelir. '70'li yılların başında yurdun çeşitli bölgelerinde kurulan komando kamplarına Tirebolu'dan da katılanlar olduğu söylenir.

Ülkücü milliyetçi hareket, başlangıçta kasaba içerisinde kendi hegemonyalarına karşı çıkan gençlere tam bir tahammülsüzlük histerisine tutulmuştur. Hangi genç onların çevresinde yer almıyorsa, onlara itaat etmiyorsa o gençlere karşı şiddete başvuruluyordu. Başlangıçta gözdağı, sonra yolunu kesip hırpalamaktan ileri dövüp yaralamaya, katletmeye kadar vardırılıyordu saldırılar.

Tirebolu'da faşist saldırılar bir karşı duruşu da beraber getirmişti. İlk tepkiler CHP'li aileler çevresinden gelmişti.

Bu tepki bir yandan gençlik içerisinde filizlenip gelişirken CHP'li aileler de hızla bu tavır alışın içerisinde yer aldılar.

Ülkücülerin saldırıları sürüp giderken gençlik içerisinde diş gıcırdatanlar sonra diklenenler ve hızla direnişe geçenler görülür. Faşistlere ilk karşı çıkan gençler arasında Çivi Temel, İsmail Takır, Nusret Durak, Adnan Elevli önde gelen gençlerdendi.

Bu nedenle cezalandırıldılar.

İsmail, geniş bir aile çevresinden geliyordu.

Takır'lar Tirebolu'nun batısından kente ekli bir mahallede yerleşiktirler.

İsmail ilk ve ortaokulu Tirebolu'da tamamlar, sonra okula devam etmez.

Ortaokul sonrası esnaflığa başlar.

Tekel bayiliği yapan İsmail Dev-Genç'lilerin arkadaşıdır.

Kanının kaynadığı, delikanlılık döneminde, Tirebolu'da gelişen faşist saldırılar karşısında kurulan barikatın içinde yer alır. Yeniköy'de arkadaşları ile faşistleri teşhir eden afiş asar, duvarlara yazı yazar, bildiriler dağıtır, sokakta liselilere yapılan saldırılara karşı durur.

İsmail artık Dev-Genç'lidir. Devrimci Gençliğin bütün eylemlerine katılır. İsmail'in büfe devrimcilerin sığınak yeridir.

Devrimci Gençlik çevresinden gençlerle arkadaşlık etmesi, Tirebolu'daki eylemlerde onların yanında yer alması onu Tirebolu'daki çatışmanın tarafı yapmıştır.

Artık faşistlerin hedefindedir. Kıstırmak için fırsat kollarlar. Bir punduna getirip katletmenin yolunu ararlar. Bulurlar da...

19 Şubat 1979 akşamı Ulaş Bardakçı'nın anması vardır. Anma uzun sürer. Gece işleri bitirip eve gitmek gece yarısını bulmuştur.

Daha önce Temel'in anlattığı gibi anma sonrası Temel Kerimoğlu, İsmail Takır ve Bilge Kuyruklu evlerine yollanırlar. Gecenin ıssızlığında geçecekleri yolun üzerine faşistler pusu kurarlar. İsmail, Bilge ve Temel'i çapraz ateşe alırlar.

İsmail oracıkta ölür.

Emin Kılıç

01 Ocak 1948 Espiye Ömerli Köyü doğumlu Emin Kılıç'ın ilk çocukluk yılları kendi köyü Ömerli'de geçer. İlkokulu Yağlıdere'de okur. Ortaokulu Giresun'da okur, sonra bir süre Giresun Sanat Okulu'na (Endüstri Meslek Lisesi) gider. 11. sınıfta Sanat Okulu'ndan ayrılır. Ordu Perşembe Öğretmen Okulu'na kayıt yaptırır, 1970 öğretim yılında okulu bitirip öğretmen olur.

İlk ataması iki yıl görev yapacağı Espiye Keçiköyü İlkokulu öğretmenliğine yapılmıştır, sonra Kozköy'e atanır.

Emin Hoca'nın eşi Emine Ebe, ben de o sıra Dikmen Sağlık Ocağı'nda çalışıyordum. Bölgede tek sağlık ocağı Dikmen'de bulunuyordu. Ben bölgenin bütün köylerini dolaşan tek ebeydim. Bu gezilerim sırasında Emin Hoca'yla tanıştım. Bu tanışma bizi evlenmeye kadar götürdü. Emin Hoca ile 09 Temmuz 1972 tarihinde evlendik. Eş durumundan Hoca'nın ataması Dikmen Köyü İlkokulu'na yapıldı.

Emin Hoca, kafasına yatan konuda sonuna kadar giden inatçı bir kişiliğe sahipti. Çocukluğu yoksulluk ve yoksunluk içerisinde geçmişti. Daha 6 aylıkken anne babası ayrılmış aile dağılmıştı. Baba yanında kalan Emin eve gelen üvey annenin yanında kalmıştı.

Çocukluk yılları özellikle üvey anne elinde zahmetli geçmiş, çok ezilip horlanmıştı. Bu nedenle olsa gerek çocukları çok korurdu. Çocuk sağlığı, anne sağlığı konularında biz sağlıkçılardan daha duyarlı davranırdı.

Bölgede çocuklar yoksulluk çekmesin, ölmesin diye yapamayacağı şey yoktu.

O sıra bizim Sağlık Ocağı'nda doktor, hemşire yoktu. Sağlık Ocağı bütün bölgeye bakmasına rağmen bir araç bile yoktu.

Öğretmen Emin Kılıç.

Koca Sağlık Ocağı'nda sağlıkçı olarak bir tek ben Emine Ebe bulunuyordu.

1975 yılında Halil İbrahim Şen, Dikmen İlkokulu'na atanmıştı.

Emin Hoca çok sevinçliydi. Okulda, köyde yalnızlıktan kurtulmuş, yanına devrimci bir arkadaşı gelmişti.

Bizim öğretmenler önce köy gençleri ile bir araya geldiler. Oflulardan Akgünlerden, Dikmenlerden genç arkadaşları yanlarına aldılar.

Öncelikle Salık Ocağına doktor, araç verilmesini, onlarca köyün ortak yolu olan Direkbükü yolunun tamamlanmasını, Dikmen ve Kozköy dahil köylere yol yapılması gereğini öncelikli olarak ulaşabildikleri çevre köylerde tartışmaya açtılar.

Bu konularda köy muhtarları aracılığı ile Vali, Kaymakamlık ve gerekli diğer devlet kurumlarına dilekçeler verdiler. Köylerden heyet oluşturup yetkililere sözlü ve yazılı olarak dileklerin anlattılar. Köylülerin dilekçelerini bizim Emin ve Halil İbrahim Hoca yazıyordu.

Devlet kurumları köylülerin dileklerine cevap verme gereğini bile duymamıştı.

Bu kez köylüler "ağlamayan çocuğa meme vermezler" deyip yola çıktılar. Belki de Türkiye'de ilk köylü direnişini gerçekleştirdiler.

Espiye'de Kaymakamlık'a kadar yürüyüp "doktor isteriz, sal üstünde ölmek istemiyoruz. Çocuklarımız ölmesin" sloganlarını haykırarak devlet yetkililerine dileklerini birinci elden anlattılar.

Emin ve Halil İbrahim Şen Espiye'de kurulan TÖB-DER'in ilk üyelerindendi, TÖB-DER'in bütün eylemlerine katılırdı.

1977 öğretim yılı başında Giresun'a atandık. Hoca merkez Akköy'de göreve başladı. Oradan Kemaliye Köyü İlkokulu öğretmenliğine geldi.

1980 17 Şubat günü Kemaliye İlkokulu'ndan Emniyet güçlerince alındı. 17 gün işkencede kaldı ve tutuklandı. Keşap, Trabzon, Erzincan Cezaevlerinde yattı.

Tahliye sonrası işsiz kaldı. 9 sene açıkta kaldı, göreve başlatmadılar. Dosyası Yargıtay'da beraatla sonuçlandı. Kayadibi İlkokulu öğretmenliğine atandı. 1997 yılında emekli oldu.

Emeklilik sonrası kendini doğaya adadı. Ben Perşembeliyim. Perşembe'de bizim bahçemizi ekti biçti, her tür sebzeyi yetiştirdi. Üretmekten çok hoşlanırdı, her mevsime denk gelecek sebze yetiştiriyordu. Tanıdık dost, arkadaşlarına teklifsiz, salatalık, domates, patlıcan, börülce, biber ne ararsan ikram ederdi.

Toprağı çok sevmişti. Toprak da ona veriyordu.

17 Ocak 2014'te bizlere veda etti.

Mezarı Eynesil, Ömerli Köyü'nde.

Nurlar içinde yatsın, diyor Emine Hanım!

Evliliğimizden Gökhan ve Mahir adında iki oğlumuz oldu. Mahir'im 17 Şubat 2000'de vefat ederek bizlere veda etti.

Şu anda Mahir ve Deniz adında iki torunumuz var.

Zeki Subaşı

Delikanlım iyi bak yıldızlara.
Belki bir daha göremezsin.
Belki bir daha yıldızların ışığında
Kollarını ufuklar gibi açıp geremezsin.
Nâzım Hikmet

Zeki Subaşı

Artvin Şavşat'ta doğan Zeki, Köy Enstitülü babanın küçük oğludur. Babasının öğretmen olması nedeniyle çocukluk yılları Artvin ve ilçelerinde geçmiştir.

Babasının Şavşat'a atanması sonucu ilkokul 3. sınıftan itibaren ortaokul ve lise öğrenimini Şavşat'ta tamamlar. Şavşat Lisesi'nin birçok öğrencisi gibi Zeki de Dev-Gençlidir.

Üniversite sınavlarında Rize Eğitim Enstitüsü'nü kazanır. Enstitü yılları Zeki için eğitim öğretimin yanında devrimci gençlik faaliyetlerine yoğun olarak katıldığı yıllar olmuştur. Gösterdiği üstün çaba ve özveri ile devrimci gençlik çalışmalarında erken sivrilir, gençlik önderi olur.

Zeki ve bir grup arkadaşının devrimci çalışmaları okul yönetiminin hoşuna gitmez. Yedi arkadaşı ile birlikte Rize'den Giresun Eğitim Enstitüsü'ne sürgün edilirler. Okulu bitirince de Tirebolu ve çevresinde kalarak devrimci faaliyetlerini sürdürür.

12 Eylül gelip de bir karabasan gibi ülkenin üzerine çöreklendiğinde devrimciler için tek seçenek kalmıştır. 12 Eylül faşist cuntasına karşı bir direniş hattı yaratılması gereği vardır. Zeki ve arkadaşları da bu yolu seçmiştir.

Bölgedeki arkadaşları ile Espiye, Tirebolu, Keşap bölgesinde bir direniş birliği oluştururlar.

Kırsal alanda meskûn olmayan yerlerde kışı geçirirler. İçlerinden birisinin teslim olması ile ilişkileri altüst olur. Bölgeyi terk etmeyi düşünürler. Bulancak merkez bölgesinden Hasan Sabitoğlu'nun rehberliğinde Güce bölgesinde kaldıkları sığınağı terk ederek 30 Mayıs 1981 günü Dikmen-Kozköy bölgesine geçerler. 31 Mayıs günü ihbar edilerek saklandıkları yerde altı arkadaşı ile kalleşçe katledilirler.

Mezarı Şavşat'ta şehir mezarlığındadır.

Emine Yanık Kılıç anlatıyor.

1980 yazı o sıra Bulancak'ta ebe olarak çalışıyorum.

Bir öğle üzeri Zeki bana geldi. "Abla ben çok hasta oldum, ayaklarım tutmuyor, başım çatlıyor, ölüyorum" dedi. Yüzü gözü sapsarı, beti benzi atmış, Ayakta duracak hâli yoktu. Hâlinden çok şiddetli üşüttüğü, ateşinin yükseldiği anlaşılıyordu.

Tanıdık bir doktor vardı. O doktora götürdüm. Röntgen ve filmini aldırdı. "Bu genç çok üşütmüş, ateşi 40 dereceye çıkmış dedi. Reçete yazdı. İyi bir biçimde bakılması gerekiyor. Birkaç gün içinde iyi olur. Yoksa zatürreye çevirebilir" dedi.

"Bakabilecek misin?" diye sormayı ihmal etmedi.

Eve geldik. İlaçlarını verdim. Sıcak çorba kaynatıp içirdim. Alnında terler birikiyor, yanakları kızarık ve ter içindeydi. Üzerini soyundurdum. Eşimin iç çamaşırlarını giydirdim.

"Odaya geç biraz yat dinlen" dedim.

"Olmaz abla" dedi.

"Senin eşin hapiste. Ben bu evde kalırsam size zararım dokunur. Bir baskın yapılırsa sana ne deriz" dedi, çıkıp gitti.

Bir süre sonra, aradan ne kadar zaman geçtiğini bilmiyorum. Kozköy'de öldürüldüğü haberini aldım.

İçimde bir yerler bölündü. Zeki'yi hatırladıkça kalbimin derinliklerinde bir sızı duyarım.

Şavşat Lisesi'ni bitiren öğrenciler, daha önceki sınıflardan giden ağabeyleri gibi faşizme karşı mücadeleye katılmak istiyor-

du. Karadeniz bölgesindeki Rize ve Giresun Eğitim Enstitüleri Şavşat Lisesi mezunu öğrenciler için oldukça çekici okullardı.

Memlekete yakın, tatillerde Şavşat'a gitmek daha kolay olacaktı.

Eğitim Enstitüleri, o yıllarda iki veya üç yıl gibi kısa bir sürede öğretmen olmak, memuriyete geçmek için önemli bir basamak olarak görünüyordu.

Asım Keser ve Zeki Subaşı da önce Rize Eğitim Enstitüsü'ne girmişler, ikinci sınıfa geçmişlerdi. Rize Eğitim Enstitüsü'nde geçen bir yılın sonunda onlarla birlikte bir kısım öğrencilerin devrimci eylemleri il ve okul yönetiminin dikkatini çekmiş. Bu öğrencilerin Rize'den uzaklaştırılması kararı alınarak 1979 Mayıs ayında Rize'den Giresun Eğitim Enstitüsü'ne sürgün edilmişlerdi.

Zeki Subaşı ve Asım Keser'le birlikte 5 öğrenci daha gelmişti Giresun'a.

Yeni gelen Dev-Genç'li beş öğrenci Giresun'daki faşizme karşı mücadeleye omuz vermiş, güç katmıştı.

Gürsel Küçükyıldız

Gürsel Küçükyıldız.

Bugün bizim Türkmenoğlu ile Gürsel Küçükyıldız'ın ailesini ziyarete gittik.

Trabzon Beşikdüzü Ambarlı Köyü içerisinde ana şoseden ayrılan dar bir yoldan varılıyor evlerine.

Anne Fatma Hanım, Gürsel için sohbete geldiğimizi duyunca çok sevinmiş. Bizi kapıda karşıladı, yüzünde güller açıyor. Sanki 38 yıl önce öldürülen oğlu gelecekmiş gibi bir sevinç yansıyor anne Fatma Hanım. Oğlundan söz edileceği, yıllar sonra onun anılarının konuşulacağını duymak çok mutlu etmiş Fatma Hanım'ı...

Bir yandan eşi "solcu, sosyal demokrat Yüksel"i, diğer yandan dünyalar tatlısı oğlu Gürsel'i hatırladıkça boğazına düğümlenen özlemi, acıyı belli etmemeye çalışarak her kelimesini seçtiğini belli eden duraksamalarla sohbete katılıyor.

Evde Gürsel'in küçük kardeşleri de var.

En küçüğü Gürsel'in ölümü sonrası doğan Gürsel, diğerleri genç Gürsel'in iki ablası.

Aradan 38 yıl geçmiş, küçük kardeşlerin anıları oldukça sınırlı. Fatma Hanım'a gelince onunkiler taptaze...

"Gürsel" diyor, "diğerleri alınmasın ama! Doğurduğum dokuz çocuğun en akıllısı, en zekisi bana göre... Öyle güzel konuşurdu

ki 'ağzından bal damlardı', sohbetine doyamazdık. Ailede, çevrede onun sohbetine herkes hayrandı."

1960 yılı Ambarlı doğumlu Gürsel, ilkokulu köyümüzde, ortaokulu komşu köy Kutluca'da okudu. Ortaokulda Kutluca Köyü'ne her gün yürüyerek gider gelirdi. Ortaokul son sınıfta devlet yatılı sınavlarını kazanarak Trabzon Lisesi'ne kayıt yaptırdı. Ortaokul son sınıf dahil olmak üzere dört yıl Trabzon Lisesi'nde okudu. Üniversite sınavlarında İstanbul Kadıköy Mimar Mühendislik Fakültesi'ni kazandı.

1978 sonbaharı öğretim yılı başında Gürsel'i İstanbul'a üniversiteye gönderdik.

Babaları Yüksel, bütün çocukların okumalarını, okuma olanağı bulamayanların en azından bir meslek sahibi olmasını istiyordu. Askerliğini yapan büyük oğlumuzu bir işe girmesi için İstanbul'a göndermiştik. Oğlumuz İstanbul'da işe girmiş, yurt yuva kurmuştu. Gürsel, üniversiteye giderken abisinin yanında kalıyordu.

Yaz tatillerinde köye gelir, işlere yardım ederdi. Köyde iş çoktur. Bağ bahçe işleri, fındık hasadı, kışlık odun hazırlığı, ineklere ot, yaprak, su verilmesinden tut da değirmene gitmeye kadar bitmeyen köy işleri. Evde olduğu zamanlar kardeşlerine bakardı. Onlara kitap okur, masal anlatır, çeşitli oyunlar oynar, onların sorunlarıyla ilgilenirdi.

Akşamları köy içine çıkar, komşuların işlerine yardım eder. Köy gençleri ile top oynar, sohbete giderdi. Sadece aile içinde değil köy gençleri ve kadınlar arasında da çok sevilirdi.

Evde kaldığı zamanlarda kitap okurdu. Yazları her gelişinde yanında çantalar dolusu kitap ve dergisi olurdu. Dergilerine ben de bakardım. Deniz Gezmiş, Mahir Çayan'ı resimlerinden tanırdım. Bir gün bana: "Bu kim ana?" demişti. Mahir Çayan'ın resmini göstermişti. Tanıdığımı söyleyince beni kucaklamıştı.

Bana devrimcilerin annesi olduğumu söylerdi. "Anne sen devrimcilere Gürsel'e baktığın gibi bak, onlar sana öyle bakarlar" diyordu. "Biz devrimciler hayata nişanlı ölüme sözlüyüz" derdi. "Ben devrimci gençlere ölümü yakıştıramadığımı söyler, dertleşirdik" diyor anne Fatma Hanım.

Gürsel'i konuştukça yüzünde mutluluk gülücükleri beliriyor, gözlerinin içi gülüyordu.

Gürsel, devrimci sempatizan bir aileden gelir. Babası 12 Mart sonrası gelişen demokratik siyasal hareketliliği yakından takip edebilen bir insandı. Çevredeki devrimci öğretmenlerle derin ilişkiler geliştirir, öğretmen ve gençlerin sohbetlerini hiç kaçırmazdı. Onlarla çevre il ve ilçelerde yapılan 1 Mayıs, pahalılık, demokratik eğitim ve fındık mitinglerine katılırdı.

Gürsel, üniversiteye gidince ağabeyinin İstanbul, İstinye'deki evinde kalır. O yıllarda İstinye işçi sınıfı tarihine direniş ve grevleri altın harflerle yazılan Kavel işçileri de dahil olmak üzere tam bir işçi semtidir. Çevredeki mahallelerde genel olarak sendikalı işçiler oturur.

Gürsel, okulda başlayınca Devrimci Gençlik çevreleri ile tanışır, okul içerisinde onlarla birlikte tavır alır.

1979 Eylül ayında yaz tatili bitimi memleketinden İstanbul'a dönünce mahallede işçi gençlik, çalışan kadınlar geniş bir kesimin Devrimci Yol çalışmalarına katıldıklarına sevinerek tanık olur. Onun için artık mahallede çalışmalarına dahil olmanın zamanı gelmiştir.

1979 sonbaharı, İstinye'de Devrimci Yol'un siyasal çalışmalarına katılır. Sendikalı işçi semti olması nedeniyle İstinye çevresi işten çıkarılma, işyerlerinde, toplu sözleşme görüşmeleri, işçi grevleri, toplu direnişler, sendika değiştirme, sendikalar arası rekabet temel konuları arasında yer alırdı. Semtte kahveler ve parklar, işyerleri ve evlerde bu konular konuşulurdu.

1980 baharında Kavel Kablo Fabrikası'nda toplu olarak 80 işçi işten çıkarılır. Fabrika işçileri sokağa atarken sendikaları Maden-İş işçilere sahip çıkmaz. Sendikanın bu tavrı işçilerle sendika ve işveren arasında sert tartışmalara neden olur. Olay Kavel işçilerinin sendika değiştirmesine kadar varır. İşçiler arasında, Otomobil-İş ve Devrimci Metal-İş'e geçme fikri benimsenmektedir, bu iki sendika ile işçilerin ilişkileri gelişir.

Maden-İş'e gelince, işçilerin sendika değiştirme girişimlerine şiddetle karşı çıkar. Maden-İş militanları veya yandaşları sendika değiştirme eğiliminin öncüsü işçilere saldırırlar.

Gürsel, bu sendika değiştirme çalışmaları sürecinde Kavel işçilerinin yanında yer alır. Onların yaptığı kahve toplantılara katılır. Afiş ve bildirilerin dağıtımına yardım eder. Duvar gazetesi ve duvar yazıları yazmalarına katkılar sunar. Bu çalışmalar 1980 baharı boyunca sürer gider.

Bu süreç içerisinde Kavel Kablo Fabrikası işçileri arasında Devrimci Yolcu'ların etkinliği artmış, birçok işçi, Devrimci Yol saflarına katılarak sendika mücadelesini Devrimci Yol perspektifiyle yürütme tavrı içerisine girmiştir.

Gürsel, Kavel işçilerinin sendika değiştirme uğraşında işverenle aynı kulvarda hareket eden Maden-İş taraftarlarının hedefi durumuna gelir.

Gürsel, bir gece yazılama sonrası arkadaşlarını evlerine gönderdikten sonra evine dönerken eve yakın bir yerde pusuya düşürülür, bacağından vurulmuştur. Yaralı hâlde sürünerek mahalleli bir dostun evine kendini atar.

Mahalleli dostları Gürsel'i Baltalimanı Kemik Hastanesi'ne götürürler. Hastanede ameliyata alınarak ilk tedavisi yapılır. Gürsel hastanede bir hafta kadar kalır. Dikişler sökülünce taburcu edilir. İstanbul'a gelen babası ile Beşikdüzü'ne gönderilir.

12 Eylül geldiğinde memleketindedir. Köyde kalamaz, İstanbul'a gelir, eski ilişkiler dağılmıştır. Koşullar çok değişmiştir, arkadaşlarının çoğu cezaevlerinde ya da kaçaktır. İstanbul'da devrimci çalışmaları devam ettiremeyeceğini anlayınca Karadeniz'e döner.

Giresun çevresinde kırda örgütlenmeye çalışan devrimcilerin olduğunu duymuştur, onlarla ilişkiye geçer. Giresun çevresine kıra, gerillaya çıkar.

Hiçbir hukuki sorunu yoktur.

Giresun'da arkadaşları onun kentte kalmasını ister. Gürsel kıra geçmek için ısrar eder. Tirebolu-Espiye-Keşap hattı direniş grubunda yerini alır.

"Üçüncü sınıfa devam ederken İstanbul'da 1980 yılının mayıs ayında vurulduğunu duyduk. İstinye Köprüsü'nde vurulmuş oğlum, yaralıymış. Alıp Baltalimanı Hastanesi'ne götürmüşler. Babası gitti. Orada tedavi edilmiş. Biraz berilik olunca babası alıp köye getirdi, tedavisine köyde devam ettik."

Biz çok çocuklu fakir bir aileyiz. Oğlumuz canımızın içi, güzümüzün bebeği, canımız gibi baktık oğlumuza, besledik oğlumuzu. Yemedik yedirdik, giymedik giydirdik oğlumuzu. Yaz sonu artık bir şeyi kalmamış, yarası iyileşmiş, eski hâline dönmüştü.

12 Eylül geldiğinde köydeydi. Bir süre sonra askerlik şubesinden aramaya başladılar. Askerliği erteletmek istedi, şubeye gitti. Okuldan kaydını silindiğini öğrendi.

O günlerde oğlum kendini darda hissediyordu. Bir yandan askerlik şubesi sıkıştırıyor. Askere gitme zorunluluğu dayatılıyordu fakat askere gitmek istemiyordu. Bir yandan da 12 Eylül'ün halka dönük saldırıları artarak sürüyordu. Seçeneği azalmıştı.

Bir gün "şu işleri yoluna koymam lazım" diye çıktı. Biz, anneannesigile gitti sanıyorduk. Eynesil'den bir pusula göndermiş. "Baba ben anneannemlerde değilim, beni aramayın, ben size ulaşırım" diyordu.

"Gidiş o gidiş bir daha görmedik Gürsel'i" diyor annesi...

"Aylar sonra cenazesinin şuradan aştığını gördüm." Köyün içerisinden geçen şoseyi gösteriyor. Gösterdiği yerde yol hafif bir yükseltiyi aşarak ilerliyor. "Bir askerî araba aştı karşıdan geliyordu. Yüreğim ağzımda bekliyordum. Gelen benim gencecik oğlumdu, oğlumun cenazesiydi.

Oğlumun cenazesine ağlayamıyordum. Ailecek ağlamıyorduk. Çenelerimiz tutulmuştu. Ailecek suskunduk."

Fatma Hanım, derinden ah çekiyor. "Çok acı çektik çooook. Acımızı dışarı vuramadık, içimize akıttık." O günleri yaşıyor sanki.

"Gürsel, gidince babasını birçok kez karakola aldılar. 'Oğlun nerede, bul onu' diye. Babası nerede olduğunu bilmiyordu. Bilse de söylemez ya. Hiçbirimiz bilmiyorduk. İnanmadılar babasına, kimi bohçacı, kimi halı satıcısı bizim evin ziyaretçileri arttı. Bizim halı ihtiyacımız yok dediysek de söz anlatamadık. Alacak paramız da yoktu. Geliyorlar harmana açıyorlar halıları, bir başka gün açıyorlar bohçaları, üzerine oturuyorlar saatlerce bekliyorlardı. Akşam olunca gidiyor, sabah yine geliyorlardı. Bulamadılar Gürsel'i.

Evimiz artık gözetim altına alınmıştı. Komşularımızda bizden ıradılar. Eski yüz dostlukları kaybolmuştu. Karakol köylülere baskı yapıyordu. Aslında köylülerimizin fazla günahı yok. Baskı olmasa bize tavır almazlardı."

Gürsel öldüğünde daha 6 yaşında olan kız kardeşi "oğlumuzun acısı bir yana köyde çok dışlandık" diyor. "Herkes bizimle komşuluk ilişkilerini kesti. Kimse bizden yana bakmaz oldu. Bize sanki cüzamlı gibi bakıyorlardı. Sanki çok kötü işler yapmışız gibi.

Biz uslu bir aileyiz. Kimseyi incitmeyiz. Hele Gürsel ve babası herkese saygılı insanlardı. Hasta ve yoksulun yardımına koşar, dayanışmayı, imeceyi severlerdi."

Gürsel'in babası da devrimci birisiydi. Çevredeki 1 Mayıs Mitinglerine katılır. Ecevit'in toplantılarına giderdi. "Bu adaletsiz soygun düzeni değişecek" derdi. Giresun'da Trabzon'da bütün devrimciler onu tanır, bilirlerdi. Devrimcileri severdi.

"Ailemizin kusuru devrimci olmasıydı. Başka kusurumuzu bulamazlar."

Ailenin en küçükleri, Gürsel, katledildikten sonra doğan "küçük Gürsel":

"Gürsel ağabeyimiz, demokratik bir Türkiye idealiyle yola çıktı. Bu yolda toprağa çok genç yaşta düştü. Ülkemizin emperyalizm hâkimiyetinden kurtarılması, özgür ve demokratik bir toplum kurulması için uğraştı. Hayatını bu ideale adadı" diyordu.

Mezarı Anbarlı Köyü Mezarlığı'nda babası ile yan yana...

Mezar taşında "Özgürlüğün öncülerine selam olsun" yazıyor.

Ahmet Kılıç

Ahmet Kılıç.

Espiye'ye 12 Eylül gelip de haki elbiseliler sokakları tutunca devrimci gençler, aşılması güç bir şaşkınlık yaşadılar. Evler basılıp devrimci avı başlayınca, geçen günlerin özlemi içerisinde hiçbir hazırlıkları olmadığı için tedirgin olurlar.

Kasabanın devrimcileri panik içerisinde öteye beriye koşturmadan fazla bir şey yapamamaktadır.

Devrimcilerin, dernekleri kapatılmış; sokaklarda jandarma, polis devriyeleri gezmektedir. İşkence söylentileri sokakta, parkta, kahvede her yerde konuşulur olmuştu.

12 Eylül Ahmet'in bütün planlarını altüst eder.

Devrimci aileler çocuklarının peşinde karakol, gözetimevi, mahpushane kapılarında kalmıştır.

TÖB-DER'e üye öğretmenler, Halkevi gençleri, solcu bilinen gençlik derneği yöneticileri hep toplanıp gözetimevlerine doldurulmuştur.

Mitinglere, gösteri ve toplantılara katılanlar, Öğretmen Boykotuna, Maraş, Çorum Katliamlarının anmalarına katılanlar hep içeri alınır.

Bu tutuklama furyası karşısında bazı gençler kaçağa çıkar. Bazı gençlerde kıra çekilir.

Kıra çekilen devrimci gençler uzun süre kırda kalıp koordineli bir kır kent ilişkileri üzerine 12 Eylül Cuntası'na karşı geniş bir devrimci direnişi inşa etmeyi planlamışlardır.

Espiye'de gözaltı furyası başlayınca mahallede, tanıdıklar arasında Ahmet'inde arandığı söylenmektedir. Muhtara sordururlar, öyle bir tebligatın olmadığını söyler. Bir süre sonra amcası karakola çağrılmıştır, Ahmet'in gelip teslim olması istenmektedir.

Karakollardaki işkenceyi aşağılamayı duymayan yoktur.

Ahmet'in gönlü razı değildir teslim olmaya. Esasen kıra çıkmak, diğer bölgelerdeki devrimcilerle birleşip kırdan kente Cunta'ya karşı bir direniş hattı oluşturmak hem cazip hem de görev olarak önünde durmaktadır.

O aralar evde kalmaz, tanıdık hısım akraba çevresinde kalmaktadır. Her ihtimale karşı "paçayı ele verme" niyetinde değildir.

Ekim ortalarında Mustafa Reisoğlu, Mehmet Oturak da Ahmet'in köyü Hacımahmutlu'ya gelir.

Köyün üzerinde yükselen Kel Dağ ve çevresinde keşfe çıkarlar. Ahmet'in çocukluğu bu havalide geçmiştir. Kel Dağı avuç içi gibi bilmektedir.

Deniz seviyesinden 700-800 metre yükseklikte bulunan ve üzeri geniş yapraklı ormanlık arazi, deniz kıyısından başlayıp 20 kilometre içerlere Armelit ve daha yukarılara kadar uzanır. Köylere uzak bu geniş ormanlık alanlar meskûn değildir. Kestane, meşe, gürgen, karaağaç, kızılağaçla kaplı bu ormanlar. Keşap Espiye arasında binlerce dönüm araziye yayılmıştır.

Ahmet, "Kel Dağ" çevresinde barınabileceklerini düşünür. Konuyu arkadaşlarına açar, onlarında görüşü de olumludur.

Hemen bu çevrede mesken edinmenin kolayına bakarlar. En kolayı bir çadır kurmaktır, birkaç gün içinde çadır kurulur, içi donatılır. Yatak, battaniye, demlik, bardak getirilir; oturulacak iskemle, sahan tencere, kaşık da bulunur.

Böylece ilk mekân temin edilmiştir.

Bir yandan da Espiye, Tirebolu, Giresun'la temasa geçilir. Çevrede kıra çıkan devrimcilerle ilişkiler geliştirilir. Kıra çıkanların ilk toplantısı Ahmet'in çadırında Kel Dağ'da yapılır.

Bulancak, Giresun merkez bölgesi; Keşap, Espiye, Tirebolu bölgesi iki grup olarak Giresun kır örgütlenmesini sürdüreceklerdir. Toplantıda Kel Dağ terk edilerek Espiye Tirebolu'dan

gelenlerle yaylalara çekilme, kışı yaylalarda geçirme kararı alınır.

Zaten mevsim kışa dönmüştür. Geceleri çok soğuk olmaktadır, Kel Dağ'da barınmak giderek zorlaşmıştır.

Bu ormanlar merkeze yakın ve gözetlenmesi kolay arazilerdir, ateş çevreden görülebilir. Kel Dağ terk edilerek Espiye, Tirebolu, Güce yaylalarına çekilirler. Yaylalara çok kar yağar. Kasım sonrası tenhadır, in cin top oynar.

Yayla evleri barınaklıdır. Yatağından ocağına bütün kullanım eşyaları bulunur.

Kışı yaylalarda sıkıntısız geçirmek mümkündür.

Ahmet Kılıç, Espiye'de kıra çıkan ilk kafileler içerisinde yer alır. Kırda, köyde faşizme karşı direniş hattını örme kavgası içerisine girmiştir.

Yaptığı işin vatanseverlik olduğuna inanır. Gerilla olmayı gönülden istemektedir.

Kübalı devrimcilerin öykülerini okumuştur; Che'nin, Castro'nun hikâyelerini ezbere bilmektedir. Bu hikâyeler çok çekici gelmektedir devrimci gençlere, özellikle Ahmet'e... Latin devrimcilerinin yanında Vietnamlı devrimcilerin hikâyelerini de okumuştur.

Gece boyu yürüyen arkadaşları yorgun argın derenin kıyısına gelince kısa bir kahvaltı yapıp istirahata geçerler. Derede yıkanıp temizlenen arkadaşları battaniyelerine sarılıp uykuya dalarlar.

Ahmet Kılıç nöbetçi kalır. Fazla geçmeden yanında hırıltılar, horultular hızlanır. Kısa zamanda çevresinde uyku iyice koyulaşır. Yol yorgunudur hepsi.

Gece boyu yürümüşlerdir. Onun da gözkapakları iyice ağırlaşır, gözleri kapanacak nerdeyse. Ne menem şeydir şu uyku, bir türlü gitmez üzerinden.

Derin derin esner. Dereye başını sokar, yüzünü, saçlarını ovar. Uyku gitmez bir türlü... Yağmur mu geldi. Fırtına mı var. Şimşek mi çakıyor. Bu alevler ne? Ne oluyor, bu sesler ne? Bu silah sesleri...

Uyanın baaaskıın...

Ahmet'in vücuduna onlarca mermi isabet eder. Bunlardan birisi böbreğini parçalamıştır. Zeki Subaşı ve Ahmet Kılıç ölmemiştir.

Güvenlik güçlerine gönüllü veya zorla getirdiği köylüler de vardır operasyonda. Bunlar cesetlerin yanına iner, yola taşırlar. Saatlerini, paralarını, ayakkabılarını, yüzüklerini alırlar, "ganimettir" onlar için. Zeki su istemektedir. Bir köylü Zeki'ye su vermek yerine boğazına sarılır, köylünün elinde son nefesini verir.

Cesetler, Mehmet Gümüş hariç Espiye Sağlık Ocağı'nın bahçesine atılırlar. Mehmet'i olay yerinden velisi alır Keşap'a getirir.

Ahmet yaşamaktadır. Giresun Hastanesi'ne götürülür. Ayağı, kalçası, elleri kan revan içerisindedir, vücudu delik deşik olmuştur. Asıl yara böbreğindedir böbreği parçalanmıştır. Kan verilir, Ahmet gözünü açar. Ameliyata alınsa, tedaviye devam edilse yaşayacaktır.

Sorgucu polisler de hastane acilinde yaralının başındadır. Tedavi bitmemiştir. Ahmet can, polis sorgu derdinde. Ahmet'in yaşamasından ziyade sorulara cevap vermesi önemlidir polis için. Ara vermeden sorguya geçer. Nereye gittiklerini, yanlarından kaçanın kim olduğunu, kimlerle temas hâlinde olduklarını sormaya koyulur.

Ahmet cevap vermez.

Israr eder sorgucular.

Ahmet'te ses yok. Ahmet sır vermez.

Ailesi dışarıdadır, görüştürülmez.

Kan verme ve tedavi kesilir. Ahmet, sorgucuların ve doktorların yanında son nefesini verir.

Mezarı Espiye Arıdurak Köyü'ndedir...

Ahmet'in Espiye veya İstanbul'da hakkında hiçbir hukuki sorun bulunmamaktadır. Ayrıca polis ve jandarma araması da yoktur.

Gençleri ihbar eden Kozköy muhtarı iki ay sonra bayram sabahı evinde öldürülür. Muhtarın ölümü üzerine Kozköylü, Dikmenli ve Espiye'nin farklı köylerinden 60'ın üzerinde köylüyü içeri alırlar.

Ahmet'in babası, dayısı ağabeyi küçük kardeşi de içeri alınanlar arasındadır. Oğulları devrimci olduğu için aşağılanırlar. İşkence zulüm görerek cezaevine konurlar, üç seneye yakın bir süre mahpusta kalırlar

Mehmet Gümüş

Mehmet Gümüş.

Mehmet Gümüş'ün hikâyesini bir de eşi, oğlu Mehmet'in annesi Nevin Gümüş'ten dinlemek iyi olur diye düşündüm.

Ben, Mehmet'i Keşap TÖB-DER salonunda tanıdım diye anlatmaya başlıyor Nevin Gümüş!

O sıra ben, Keşap Lisesi'nde Resim öğretmeni; Mehmet, Giresun Ticaret Lisesi'nde öğrenciydi.

Mehmet, orta boylu, geniş omuzlu, güneş yanığı, esmer tenli, elleri yüzü, güneş, rüzgâr çatlağı genç irisi bir delikanlıydı. Öğrenmeye meraklı, çevresindeki gençler arasında davranışları ile saygınlık kazanmış, liderlik özellikleri öne çıkıyordu.

Keşap'a öğretmen olarak göreve başladığım günden itibaren birkaç arkadaşla ders bitimi veya tatil günlerinde Keşap TÖB-DER'de düzenli olarak yüksek sesle kitap okuma seansları başlatmıştık. Okuma aralıklarında aramızda serbest vezin tartışmalarda yapıyorduk. Türkiye'nin sorunları, ekonomi, politika, eğitim, gençlik, kadın, kapitalizm, sosyalizm çokça okuyup tartıştığımız konulardı.

Mehmet, kitap okuma ve tartışma grubumuza katıldığı tarihten başlayarak grubumuzun konular üzerine çok dikkatle eğilen, konuları çok çabuk kavrayanı olmuştu.

Hafta sonları Giresun TÖB-DER'e giderdik. Giresun TÖB-DER çok hareketliydi. Toplantılar, seminer, panel ve forumların yanı sıra kültürel etkinliklerde aralıksız sürerdi.

Ben de Giresun TÖB-DER'in etkinliklerine katılıyordum. Bir tiyatro grubumuz vardı. *Irgat* diye bir oyunda rol almıştık. Ziya Abi'nin uzun bir rolü vardı. "Nasıl ezberledi" diye aramızda konuştuğumuzu hatırlıyorum.

Kış günlerinde Giresun TÖB-DER'de sobanın etrafına doluştuğumuzda provalara kadar şaka esprilerle dolu günlük konuşmalarımız çok neşeli geçerdi. Bu gündemsiz sohbetlerde birbirimizi daha iyi tanıma fırsatı yakalamıştık.

Ben, Mehmet Gümüş'ün, 1958 yılında Keşap'ta doğduğunu, 13 yaşındayken babasının kalp krizinden öldüğünü, ilk ve ortaokulu Keşap'ta tamamlayıp Giresun Ticaret Lisesi'ne kayıt yaptırdığını biliyorum.

Ticaret Lisesi'nde okurken ailenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar nedeni ile bir süre okula ara verir. Kendinden büyük abisi ile bir yıl Niğde Çimento Fabrikası'nda, bir yılda İzmit'te İGDAŞ İzmit Gübre Fabrikası'nda işçi olarak çalışır.

Niğde ve İzmit'te kaldığı süre içerisinde yeni bir dünya ile tanıştığını, çalıştığı işyerlerinde sendika bulunduğunu, sendika ile ilk kez yüz yüze oralarda geldiğini, sendika çalışmalarına katıldığını anlatırdı.

İzmit'te sosyalist kitaplar okumaya başladığını. Sosyalizm, sendikacılık, ekonomi, felsefe, işçi sınıfı üzerine yeni bilgiler edindiğini, ders kitapları hariç, ilk kez kitaba para ayırdığını söylerdi. Parayla aldığı ilk kitapların sosyalizm ve felsefe kitapları olduğunu övünçle anlatırdı.

Geçmişine dönük anıları arasında İzmit'te ilk kez sendikalı yaşamla tanışması, işçi sınıfı bilincini kavraması, sosyalizme ilişkin teoriyi okur hâle gelmesini çok önemserdi. O süreci "yaşamımın yönünü belirledi" diye anardı.

Mehmet'gilin Keşap, Uğurca mahallesinde küçük sevimli iki katlı, diyebileceğimiz bir evleri vardı. Evlerinin önünde küçük bir sebze bahçesi ve hemen yanında başlayan birkaç dönümü bulmayan fındık bahçeleri uzanıyordu.

Ailenin tek geçim kaynağı fındıktı. Ürün toplanıp satılınca ele geçen para ile okul masrafları, giysi, yıllık erzak alınırdı.

Fındığı toplama, harmanlama işlerini anne ve çocuklar birlikte yaparlardı.

Ben de fındık toplama zamanı gelince, gidip bahçelerinde fındık toplardım.

Keşap ta bir Gençlik Derneği vardı. Derneğin lokali küçük, tek gözlü bir dükkândı. Gençler, orada buluşur, akşamları kitap okur, eğitim üzerine, gençlik üzerine, fındık üzerine sohbet ederdi.

Duvara çakılı rafları ve bir dolabı vardı. Uzunca bir masası, masanın etrafına dizili sandalyeleri... Dergilerini, afişlerini, sokaklarda duvarlara afiş yapıştırdıkları, yazılama yaptıkları malzemelerini çoğu zaman oraya koyarlardı.

Mehmet'in amca çocukları da gözünü budaktan esirgemeyen aktif devrimci gençlerdi. Çok da neşeli, cana yakın, sevimli çocuklardı.

1979-80 yıllarında tuz, gaz, sigara, sana yağı gibi birçok gıda ve kullanım eşyaları karaborsa satılır olmuştu. Toptancılar, bazı aracı esnaf, kıt bulunan erzakları stokluyor, halka fahiş fiyatla satıyordu. Karaborsacılar açıktan halkı kazıklıyordu.

Mehmet'in çevresindeki gençler, bir yandan köylerde, kasabada, kahvelerde stokçuların, karaborsacıların halka karşı suç işlediğini, halkı kazıkladığını, bunlara karşı tavır almak gerektiğini anlatırken diğer yandan stokçu, tefeci tüccarların depolarını basıyor. Karaborsa mallara el koyup halka dağıtıyorlardı.

Mehmet'lerin Keşap, Uğurca mahallesindeki evleri panjurluydu. Evlerinin önünde yazları gölgesi bütün bahçeyi kaplayan, altında dinlenilen görenlere dinginlik veren mor "Salkımsöğüt" ağaçları vardı.

Evlerinin kapısı hâlen gözümün önünde...

"Kapıda ayaklarımızı yıkamadan içeri girmeyin" diye yüksek perdeden bağıran annesinin sesini duyar gibiyim!

Sabah kalkıp panjurlar açıldığında temiz bir havayla birlikte birbiri ardına sıralanan dağları ve ufuklara uzanan fındık bahçelerini görmek, sabah yelini teninde duymak tepelerden vadilere süzülüp gelen doğanın kokusunu ciğerlerine çekmek insanın yaşama sevincini artırırdı.

Ben, Mehmet'in kendine güvenine âşık oldum. 1977 Ağustos'ta nikâh yaptık. Annemin isteği ile gelinlik, damatlık giydik.

Deniz kenarında yeni yapılan apartmanlardan birinde ev kiraladık. Evin pencereleri denize bakıyordu. Güneşin doğuşunu da batışını da gençliğin bütün diriliği ve hazzıyla seyrediyorduk. Sahilden yol geçmiyordu o zaman.

O günlerde çok sevdiğimiz bir arkadaşımız yanlışlıkla kendini vurdu. Çok üzüldük, günlerce ağladık.

Mehmet'in annesinin yemeklerini çok severdim. Karalahana sarması, diplesi, yarma çorbası...

Keşap'ta genellikle akşam yemek menümüzde balık bulunurdu: Mezgit, istavrit, palamut, barbun, hamsi... İçki içmiyorduk.

Keşap'ta çarşamba günleri caddede pazar kurulurdu. Bir ara pazaryerinin önü ölüm yoluna dönmüştü. Caddede mutlaka her ay bir trafik kazası oluyor. Bir pazarcı, bir okullu çocuk, bir yaşlı kadın ölüyordu. Bu yol birçok pazarcının ölümüne ve sakat kalmasına sebep olmuştu. Hiçbir trafik işareti yoktu.

Devrimci gençlerinde içerisinde bulunduğu bir grup Keşaplı vatandaş, kazaların önlenmesi için Kaymakam'a gidip bir trafik işareti konulmasını, "hız sınırı 30 km" diye bir yazı yazılmasını istediler. Kaymakam oralı bile olmadı. Karayollarına gidildi, onlardan da ses gelmedi.

Devrimci gençler iş başa düştü dediler. Caddeye tabelayı biz yapalım dedik. Uygun demirden demirci arkadaşlara tabela yaptırdık, yazısı ve boyaması benden oldu.

Ertesi gün, kaldırıma kazmayı vurdu gençlerimiz. İlk kazmayı Mehmet vurmuştu. Tabela oraya dikildi, epey bir zaman orda durdu. Sürücüler tabelamıza dikkat etmiş olmalı ki pazaryerinin karayoluna çıktığı kısımda kazalar da kesiliverdi.

Sonra Keşap Belediye'si ve Karayolları'nın şikâyeti üzerine soruşturma açtılar. Savcılık'ta gençlerin ifadeleri alındı, dava açtılar, mahkemeye çağırdılar hepsini. Mehmet'e o işten ceza verdiler, sonra cezasını erteleddiler.

1977 yılı içerisinde Keşap Lisesi'nde siyasal içerikli kavgalar olmaya başlamıştı. Bir kavga sırasında sağ görüşlü öğrenciler, bir solcu öğrencinin burnunu kırmışlardı. Bu olay üzerine Mehmet öncülüğünde devrimci gençler, liseyi bastılar, sınıflara girip konuşmalar yaptılar. Baskın okulda darbe etkisi yapmıştı. Devrimci gençlerin bu hareketine bazı öğretmenler karşı çıkarken bazıları destekledi.

Mehmet için Ticaret Lisesi bitince Giresun Eğitim Enstitüsü günleri başladı. Orada faşistlerle mücadelede hep önde oldu. O sıralar Giresun Gençlik Derneği'nde çalışıyordu. O artık Giresun'da da gençlik önderi konumuna gelmişti. Genç-Der yöneticisiydi.

Bir gün kadınları derneğe çağırmıştı. "İşçilerle ilgili bir bildiri dağıtılacak, yapabilir misiniz?" diye sordu. Biz doğal olarak "evet" dedik. "Prova yapalım" dedi, bizde ses yok. Bir yandan yüksek sesle bildiriyi okuyor, bir yandan da ellerimize bildiriyi tutuşturuyordu. Bildirinin sesli ve hareketli dağıtılması gerektiğini bize göstermişti.

1980 yılı Mayıs ayında Giresun belediye binasında bir resim sergisi açtım. Sergiye hiç görmediğim birisi geldi.

Sergiyi gezdi, resimleri dikkatle inceledi, çıkarken bana bir resmi işaret etti. Vurulmuş bir gencin resmini gösteriyordu. "Burada vurulan kim" diye sordu.

Doğal ve tepkisiz bir biçimde "bir genç" dedim.

Kafasını salladı. "Ben senin eşini tanıyorum geçen gün onu vuracaktım" dedi.

Şoke olmuştum. Bu ne cüretti? Bu ne pervasızlıktı? Hızla çıktı gitti.

Bir gün sonra Mehmet'e tabanca ile ateş edildi ama vuramadılar. Demek ki devrimci gençlerin peşine "işi öldürmek" olan birilerini takmışlar, takip ediyorlar. Sonra fırsatını bulurlarsa faili meçhule götürecekler.

1980 yazı Trabzon da bir kuyumcu soygunu olmuştu. Polis içerisinden birilerinin yardım ettiği, bir çete işi olduğu sonradan anlaşılan bir soygun olayı...

Mehmet'i de zanlı olarak gözaltına alıp apar topar Trabzon'a götürdüler. Ardından ben de gittim Trabzon'a. Babamı da yanıma alıp Emniyet'e çıktık.

Güya eşim nerede? Niye içeri alındı, diye hesap soracağım!

Babama sen burada bekle deyip, beni daha neler olduğunu sormadan alıp sorgu odasına götürdüler. Yukarı katta bir odaya çıktık. Daha odaya girerken, ellerime, kollarıma, omuzlarıma lastik copla vurmaya başladılar. Kaç kez vurduklarını bilmiyorum. Ben diyeyim yüz, siz deyin yüz elli...

Yan odaya Mehmet'i getirmişler. Ben acıdan bağırırsam o konuşur, çözülür diye düşünmüşler. Polisler bana soru sorma-

dan sürekli vuruyordu. Gık çıkarmadım. Ayak parmaklarıma bastılar. Dönüp dönüp ellerimi copluyorlardı. Ne kadar sürdü bilmiyorum. Sonra bir kişiye kapıdan beni gösterdiler.

Bu mu dediler?

Hayır, benzemiyor dedi İhsan arkadaş. Beni tanımadığını söyledi. Beni bıraktılar. Eve giderken babama ellerimi gösterdim. Babam inanamadı. Nasıl bir saatte böyle yapabiliyorlar diye söylendi. Ellerim, kollarım, omzumda vurdukları yerler morarmıştı. Sırtımda, kollarımda coplanan yerler çürümüştü sanki. Morluklar günlerce bedenimde kaldılar. Hamileydim.

Trabzon Emniyeti sorgu tamamlanmasına karşın Mehmet'i bırakmadı. Silah bulundurmaktan yedi ay cezaevinde yatması gerekiyormuş. Cezasını çekmesi için Emniyet'ten Trabzon Bahçecik Cezaevi'ne oradan da Giresun Cezaevi'ne gönderdiler.

12 Eylül geldiğinde Giresun Cezaevi'ndeydi.

Doğuma birkaç gün kala onun Giresun Cezaevi kapısında salıverilmesini bekledik saatlerce. Cezasını doldurmuştu.

Aralık ayında tahliye edildi. Alıp önce Keşap merkezdeki eve gittik. Ama her an tekrar alınma tedirginliği yaşıyorduk. Merkezdeki evde duramadık, köydeki evlerine annesinin yanına çıktık.

Mehmet'in bir ara kendi kendine evin penceresinden "oğlum oğlum" diye bağırdığını duyduk. Hayal ediyor olmalı. Ya da şaka ile karışık kendi kendine söyleniyordu. Daha çocuğun cinsiyetini bilmiyorduk. O dönemde tıbbi olarak çocuğun cinsiyeti bilinemiyordu galiba.

Ertesi gün doğum başladı. İlk sancılar gelmişti. Keşap'ta kalamazdım, Trabzon'a gittim annemgile.

Doğum gerçekleşti. Mehmet'in yarı şaka ile söylediği gerçekleşmiş, bir oğlumuz olmuştu.

İki hafta dönemedim Keşap'a. O arada Mehmet arkadaşları ile buluşmuş, kıra çekilmişti.

Bir süre sonra bebekle beraber Keşap'a geldiğimde Mehmet de geldi. Ayak parmaklarından vurulmuştu. Ellerinde kötü bir silah varmış, onu yağlayayım derken ateş almış, kendini ayağından vurmuş.

Yürüyemiyordu, "Ben dağa gideceğim" dedi.

"Gitme böyle nasıl yürüyeceksin" dedim.

Teslim olmak istemiyor, "Bunlar beni tekrar alırlarsa sağ bırakmazlar" diyordu.

Arkadaşı Gürsel Küçükyıldız geldi, onu sırtına aldı.

Vedalaştık.

Ayrıldılar.

Son görüşmemiz oldu.

Vurulduğunu duyduktan sonra, yıllarca göğsümün ortasında bir bıçak saplanmış gibi acısını duydum.

Şavku Maraş, Mehmet Gümüş'ü Anlatıyor

Mehmet Gümüş'ü o dönemin bütün gençleri tanır. Devrimci demokrat kamuoyu da onu tanırdı. Mehmet'e ait anılar içerisinde Mehmet'e velilik yapan Şavku Hoca'nın da anılarını aldım.

Emekli öğretmen Şavku Maraş'a Mehmet Gümüş'le ilgili anılarını soruyorum. Şavku Hoca, Mehmet Gümüş ismini duyunca derin bir iç geçiriyor. Biraz hüzün biraz özlemle anlatmaya başlıyor.

Hoca "Mehmet benim evladımdı" diyor.

Çocukluk yıllarından beri tanırım. Yakınımız. Eşim Şengül Hanım'ın kuzeniydi. Kısacası biz hep onu aileden birisi diye gördük.

Çocukluğu çok rahat geçti denemez. Aksine yoksulluk ve sıkıntılar içerisinde geçti. Ailenin ekonomik koşulları yetersizdir. Bu yetmez gibi daha çocuk yaşında babası vefat etmişti.

Annesi aileye önderlik ederek büyüttü çocukları.

Mehmet ilk ve ortaokulu Keşap'ta tamamladı, sonrası Giresun Ticaret Lisesi'ne kayıt yaptırdı.

Ailenin çocuklarını okutabilecek maddi gücü yoktu. Bu nedenle Mehmet, öğrenime ara vererek ağabeyi ile birlikte gurbete çıktı. İzmit'te çeşitli işyerlerinde bir yıl işçi olarak çalıştı.

Mehmet, İzmit'te kaldığı bir yılı "benim hayatımın önemli dönemeci oldu" diye anlatırdı.

"İzmit'te sendikalı bir işyerinde çalıştım. Sendika üyesiydim. İşçi, emekçi, sendika, grev, sosyalizm, felsefe konularını ilk kez duyuyor. Bu konularda kitap karıştırmaya, Kitap alıp okumaya başlıyordum" diye konuşurdu.

Mehmet bir yıl İzmit'te işçi olarak çalışmanın ardından Giresun Ticaret Lisesi kaydını yenileyerek okuluna yeniden başladı. Okulda ve Giresun'daki Devrimci Gençlik çevreleri ile de yeniden ilişkiler geliştirdi.

İzmit'ten dönünce Mehmet'te köklü bir değişiklik olduğunu gözlemiştik. Sanki çocukluğu gitmiş olgun bir insan olmuştu.

Günlük konuşmalarında, arkadaşları arasında Mehmet'in konuşmaları değişmiş, memleket meselelerini konuşuyor, felsefeden, sömürüden, sosyalizmden örgütlenmeden söz ediyordu.

Keşap'ta gençlikle ilişkilerini geliştirmişti. Gençliğin toparlanması için Keşap İşçi Gençlik Derneği'nin kuruluşuna öncülük etmişti. Dernek aracılığı ile Keşap gençliğinin devrimci saflarda yer almasına olanak hazırlamıştı.

Okul boykotlarında; fındık taban fiyatlarının yükseltilmesi, varolan fındık politikalarını protesto için mitinglerin hazırlanmasında; eğitim öğretimde; faşist baskıları protesto eylemlerinde; 1 Mayıs Mitinglerinin örgütlenmesinde en önde oluyor. En geniş kesiminin eylemlere katılmasında etkili oluyordu.

Miting hazırlıkları, köylerin gezilmesi, gençliğin en geniş kesiminin işe katılmasını her zaman Mehmet organize ederdi.

Hele karaborsaya karşı Keşap'ta yürütülen mücadelede Mehmet, hep en önde olurdu.

Bizim Mehmet, önce Keşap gençliğinin daha sonra Giresun devrimci gençliğinin de önderi oldu.

Giresun Ticaret Lisesi sonrası Giresun Eğitim Enstitüsü'ne kayıt yaptırdı. İki yıllık Eğitim Enstitüsü'nü bitirmiş, öğretmen olmuştu.

Durur muyum? Sevinçle karşıladım. Mehmet benim evladımdı. Onun mutluluğuna katkı yapmamın fırsatı çıkmıştı.

Evlilikle ilgili ailelerle karşılıklı görüşmelere aracılık ettik. Evlilik prosedürü ile ilgili işlemleri de yardım ederek yuvanın kurulmasına katkıda bulunduk.

Eğitim Enstitüsü'ne başlayınca gençlik çalışması içerisinde çok kısa zamanda sivrilmiş, Giresun gençlik liderleri arasında yerini almıştı. Esasen Mehmet, mücadeleci ve inatçı kişiliği ile öne çıkıyordu. Önüne çıkan sorunu çözmek için tüm enerjisini ortaya koyardı.

Gelişkin bir liderlik kimliği olduğunu görür, onunla övünürdüm.

Mehmet gençlik lideri olduğu gibi halkın diğer kesimlerinde de güven oluşturmuştu.

Mehmet'teki bu değişim hızla kitlelerle kurduğu devrimci bağlar, birilerini rahatsız etmiş, harcamak için peşine düşmüşlerdi. Pusu kurdukları yetmez gibi, bir kulp takarak içeri tıkmak veya işkencede öldürmek gibi yolların hepsini denediler.

Ben Mehmet'i çok severdim.

Onun toplumcu, özverili kimliği, gelişkin önderlik özelliği, hayran kaldığım en önemli yanıydı.

1980 Yılı Mayıs ayında Trabzon'da bir kuyumcu soygunu nedeniyle sorguya alınmıştı. Trabzon'a gidip olayı Emniyet'ten araştırdık.

Mehmet'i içeri tıkmak istiyorlardı. Çok şiddetli işkence ediliyordu. Trabzon Emniyeti'nin işkence ve zulmünü direnerek yüzünün akıyla boşa çıkardı. Eşine ve Mehmet'e yapılan zulüm çok zor geçtiyse de arızasız atlatıldı. Emniyet'in düzmece gerekçelerle gerçekleştirdiği zulmü son buldu. Mehmet'i sivil cezaevine aldırdık.

Hiçbir hukuki sorunu yoktu. Gel gör ki 12 Eylül peşindeydi.

Mehmet devrimciydi. Faşist Cunta'ya karşı direnmek devrimci bir görevdi onun için.

Cezaevinden çıkınca dışarıda fazla kalmadı. Bir süre sonra bir grup arkadaşı ile kıra gerillaya çıktığını duyduk.

Mayıs sonuna kadar Mehmet'ten haber alamadık.

31 Mayıs 1981 tarihinde 6 arkadaşı ile Kozköy'de katledilmişti. Bana haber verdiler.

Cenazeyi almak için iki araba tutarak Kozköy altına gittik. Bir cemseye cesetleri sırayla dizmişlerdi. Ben Mehmet'i tanıyıp teslim aldım.

Vücudunda sayılamayacak kadar mermi izi vardı. Göğsünde koca bir delik açılmıştı.

Ölüm haberini aldığım andan beri bir soru zihnimi meşgul etti. Şimdi bile zaman zaman bu soru gelir zihnime takılır kalır. Katletmeden teslim alınamaz mıydı bu gençler? Suçlu ise yargılanırlar. Cezalarını çekerlerdi.

Yaşamalarına izin verilebilirdi. Yazık ki izin verilmedi.

Öldürüldükleri yeri cenazeye almaya gidince görmüştüm. Kuşatılıp teslim alınmaları mümkünken öldürülmüşlerdi.

Yazık oldu Mehmet ve arkadaşlarına.

Mehmet, Keşap ve Giresun'un yetiştirdiği ender devrimcilerdendi.

Almanya'da yaşayan bir oğlu var. Küçük Mehmet arada Keşap'a ziyarete gelir. Mehmet'i sevgi ve özlemle anıyorum.

Mehmet Gümüş, şimdi Keşap Uğurca Mahallesi Mezarlığı'nda aydınlık içerisinde uyuyor.

İhsan Aydın, Mehmet Gümüş'ü Anlatıyor

Giresun Yükseköğretim Derneği kuruluşunda yer almış, Keşap Karabulduk Köylerinden Devrimci Gençlik çevresinin ilklerinden İhsan Aydın anlatıyor.

1977 yılı Temmuz ayı ortalarıydı. Giresun'dan Keşap'a gelmiştim.

Parkta Mehmet Gümüş'e rastladım. Elinde bir tomar kâğıtla yanıma yaklaştı. Yanında amca oğulları iki genç daha vardı.

"Şu fındıkla ilgili bildirileri Karabulduk'ta dağıtalım" dedi.

Bildirileri Giresun'da görmüş, birçok semtte dağıtmıştık, "olur" dedim.

Karabulduk, adını aldığı ırmağın her iki yakasına serpilmiş köylerin orta yerinde iki kahve, birkaç dükkân, okul, sağlık ocağı ve karakolu yanında üç beş evin yer aldığı, köylülerin buluşma yeri; dere boyunda bir küçük merkezdi.

Sosyal olarak durağan bir yerdi, pek politik olaylar olmazdı.

Karabulduk durağına gittik, dolmuşa bindik. Şoföre ve yolculara da bildiriler verdik. Yolculuk boyu yolcularla konuştuk, yolcular, bildiri içeriğini kabul ediyorlardı. Fındık taban fiyatlarının yükseltilmesini istiyorlardı.

Karabulduk'ta dolmuştan inince durak çevresi ve yakındaki bir kahveye girip bildirileri dağıtmaya başladık.

Mehmet, bildiri dağıtımı sırasında arada sorulara cevap veriyor, işi sohbete kadar vardırıyordu.

Biz Karabulduk'a geleli 10-15 dakika olmuştu, birden karşımızdan bize doğru gelen yaşları 20'nin altında 10 kadar genç belirdi.

Birkaçı ellerini bellerine götürüyor, tabanca gösteriyordu; ellerinde de sopalar vardı. Yüksek sesle öfkeli bir üslupla konuşarak yaklaşıyorlardı.

"Bunlar köpeksiz köy buldular galiba! Bizi gözleri hiç görmüyor! Anlasınlar bizim kim olduğumuzu... Karabulduk'ta izinsiz bildiri dağıtma neymiş gösterelim şunlara..." diye sesleri etrafa yayılıyordu.

Mehmet Gümüş fındık bahçesinde.

Mehmet Gümüş de bizi bir adım geri iterek öne çıkıverdi birden, dikildi karşılarına. Gelenleri karşılamak istiyordu, elini beline atmıştı.

Biz de hareket yoktu, durum hiç iç açıcı değildi. Çatışma çıkacak bildiri dağıtımı kanlı biteceğe benziyordu.

Etraftan kahvelerden dışarı çıkanlar oldu. Kahvede oturanlar pencerelere doluşmuşlardı. Çevredekiler arasında etraftan bildiriye karşı çıkanlar olduğu gibi, "yalan mı? Fındıkta sömürü yok mu? Fiskobirlik'i kimler yiyip içiyor? Fiskobirlik patronlara yemlik değil mi?" diye yakınanlar da bulunuyordu.

60 yaşlarında bizim aile çevresi ile uzaktan akraba Ceylan'lardan düzgün

giyimli birisi kahveden çıktı orta yere doğru yürüdü.

"Ne o uşaklar! Neyi pay edemiyorsunuz?"

Saldırıya hazırlanan gençlere dönüp, "Siz bu bildiride yazılanları okudunuz mu? Fındık taban fiyatlarının yükseltilmesini istemek ne zamandan beri suç oldu? Babanızın fındığı üç beş kuruş daha iyi fiyatla satılsa iyi olmaz mı?"

Bize döndü. "Siz, delikanlılar, buraya gelince keşke bildiriyi dağıtmadan bu çocuklara da deseniz, onlarla birlikte dağıtsanız, beni de katsaydınız kafilenize..."

Birden kahveler boşaldı. Seyirciler sahaya indi. Orta yere doğru yürüdüler. "Ben de dağıtabilirim bu bildiriyi" sesleri

çoğaldı. Karşı gruptan sesler kesildi. Eller bellerden indirildi. Sopalar kahvenin odunluğuna atıldı. Kahveciye seslendi konuşan adam: "Bu yeğenlerime benden çay yap içsinler."

Çaylar içildi. Bizlere saldırı hazırlığında olanlar, bildirilerden aldılar. Diğer kahveye de bildiri götürüldü kahvecinin izniyle dağıtıldı.

Kanlı bir kavgaya ramak kalan bildiri dağıtımı, tam bir uzlaşı içerisinde Karabulduk halkına ulaştırılmış oluyordu.

Bu olaydan sonra Karabulduk'ta bildiri dağıtımları, fındık üzerine yapılan kahve, pazar konuşmalarında hiçbir zaman hadise çıkmamıştı.

Mehmet'in cesareti, kararlılığı kendine güveni bizi kendine hayran bırakmıştı.

Mehmet Keşap'ta Devrimci Gençlik çalışmalarına önderlik etmiştir.

Alaattin Mürteza

Alaattin Mürteza.

1958 yılında Tirebolu Avcılı Köyü'nde ailenin üçüncü çocuğu olarak dünyaya gelir.

Ailesi iş, aş için Zıva Köylerinden gelip Tirebolu'ya en yakın köy olan Avcılı Köyü'ne yerleşir. Zıva Köyleri, Çavuşlu Deresi vadisinde Eynesil ve Görele'ye bağlı yoksul köylerdi.

İlkokulu Avcılı İlkokulu'nda tamamlar, ortaokula Tirebolu'ya gider. Ortaokulu bitirince Tirebolu'da liseye başlar. Liseye devam etmek zordur.

Okul ev arası her gün 4-5 kilometrelik yol yürünecek. Yağmuru, fırtınası işin cabası...

Okula gidince kitap defter gerekir. Üst baş, giysi, ayakkabı gerekir. Ailenin, Alaattin'in okul masraflarına ayıracak parası yoktur. Okula devamı zorlaşır, bir süre sonra ilişiği kesilir.

Okuldan ayrılınca eve de gitmez olur. Artık Tirebolu'da kalmaktadır.

O sıralar devrimcilerle tanışır.

Babasının düzenli işi yoktur. Bu nedenle çocukluk yılları yoksulluk içinde geçer, Çevresinde çok ezilmiş ve horlanmıştır Bu adaletsiz işleyen hayata isyan hâlindedir.

Devrimcilerle arkadaşlığı artmaktadır. Onların paylaşımcı tavrı Alaattin'i etkiler. Anlattıkları düzen kafasına yatmaktadır. Üretime, paylaşıma dair söylediklerini benimser. Bir yandan da yaşamını devam ettirebilmek için kahvelere takılır. Devrimcilerle arkadaşlığı artar. Tarihe, sosyolojiye merakı başlar. Giderek devrimcilerin yayınlarını da okumaya başlar.

Artık eski lümpen Alaattin'in yerine giderek devrimci sempatizan Alaattin ortaya çıkmıştır. Kitap okuma hevesi artarken liseyi bitirme arzusu da belirir.

1980 başında Ali Topal'ı katleden Emin Türker cezaevinden tahliye olur. O sıralar Tirebolu'da devrimciler cezaevlerine doldurulmuştur. Emin Türker'in dışarıya çıkması Tirebolu'da devrimci saflarda tedirginlik yaratır.

Emin Türker azılı bir katil, besleme bir katliamcıdır. İsmail Takır'ın öldürüldüğü, Temel Kerimoğlu, Bilge Kuyruklu'nun yaralandığı katliamı düzenleyenlerden birisinin Emin Türker olduğu kasabada herkesin ağzında söylenmektedir.

04 Nisan 1980 tarihinde Emin Türker annesinin yanında Yeniköy'de gezerken sokak ortasında silahla vurulur.

Bu olaydan Alaattin ve çevresindeki devrimciler içeri alınır.

Alaattin, Emin Türker davasından Giresun Cezaevi'nde yatarken lise bitirme sınavlarına müracaat eder. Belki de liseyi bitirmek, daha da ileri üniversite tahsili yapmayı arzular.

Gel gör ki cezaevinde eli kolu bağlı, özgürlüğü kısıtlanmış durumda kalmak çok ağrına gitmektedir.

Lisede bitirme sınavları cezaevinden firar için çok elverişli bir ortamdır. Sınavlara girerken firar etmenin planlarını yapmaya koyulur. Sınavlar sırasında kelepçesi çözülmekte askerler sınav salonunun kapısında bekletilmektedir. Sınav yapılan salon Alaattin'in planı için uygun bir zemin sunmaktadır.

Sınavlar başlamış Alaattin gerekli gözlemi ilk iki sınav sırasında gözden geçirmiştir. Üçüncü gün sınava gelir salon kapısında ellerindeki kelepçeler açılmıştır. Haziran ayı yaz sıcakları başlamıştır, sınıfın pencereleri açıktır. Alaattin sınıfın penceresinden atlayarak kayıplara karışır. Ara ki bulasın Alaattin'i...

Zeki Subaşı ile Tirebolu'da buluşur. O sıralar Tirebolu'daki devrimciler tutuklanmıştır. Yeniköy'de devrimci gençlerden kimsecikler yoktur.

Alaattin ve Zeki'nin Tirebolu'ya gelmesi halk içerisinde dalgalanmalara yol açar. Bu ikili veya başkaları geceleri kente gelip her yanı yazılamakta, afişler asmakta, hatta pankartlar asmaktadır. Tirebolu içerisinde yaptıkları propaganda devrimci demokratlara moral verirken faşistlerin moralini bozmaktadır.

1980 yazını Tirebolu'da geçirirler. Gündüzleri köylerde yaşamakta, Tirebolu'ya ihtiyaç için geceleri inmektedirler.

Köylerde tanıdık arkadaş, dost edinmişlerdir. Bu arada köyleri de tanıma fırsatı yakalamaktadırlar.

12 Eylül geldiğinde iki arkadaş Tirebolu çevresindedir. 12 Eylül açık faşizmine karşı direniş kararı alırlar. Diğer bölgelerdeki direnişçilerle buluşurlar.

Amaçları Faşist Cunta'ya karşı bulundukları yerlerden başlayarak geniş bir direniş cephesi örgütlemek olarak özetlenebilir.

Önceleri Keşap yaylalarına, sonra Espiye, Güce yaylalarına çekilirler. Kışı Espiye, Güce yaylarında bazen yayla evlerinde bazen mağara ve sığınaklarda geçirirler.

31 Mayıs 1981 günü Dikmen'de 6 devrimci arkadaşı ile katledilir.

Şimdi Avcılı Köyü Mezarlığı'nda yatıyor.

Mezarı hemen yolun kenarındadır.

Hasan Sabitoğlu

Hasan Sabitoğlu.

Giresun ve Bulancak kırsalında 1980 başından itibaren ilk ve kalıcı ilişkiler geliştirdi. 12 Eylül geldiğinde kıra çıkan devrimci gençlerin toparlanıp Cunta'ya karşı direnişin yaratılmasında öncü olarak yer aldı. Cuntaya karşı yaratılmak istenen gerilla birliğinin çalışkan ve yetkin militanlarından birisi olarak sivrildi.

1957 yılında Giresun Seldeğirmeni mahallesinde doğan Hasan Sabitoğlu, çok çocuklu bir ailenin ikinci çocuğudur. Ailenin ekonomik olarak kendi ayakları üzerinde duracak gelire sahip olması nedeniyle çocukluk yıllarının sıkıntısız geçtiği söylenebilir.

İlk, ortaokul ve endüstri lisesine giderek eğitim hayatını Giresun'da tamamlar. Okula gidiş gelişi oldukça çilelidir. Evleri ile okul arası 4 kilometredir. Her gün 4 geliş 4 gidiş 8 kilometre yürümek zorunda kalmaktadır.

Ortaokul sonrası kayıt yaptırdığı Endüstri Meslek Lisesi 1. sınıfına da mahalleden gider gelir.

Meslek Lisesi 2. sınıftan itibaren gündüz okula giderken geceleri veya hafta sonları günlük işlerde çalışarak geçimini sağlamaya başlar. Bu süreçte devrimci fikirlerle tanışır. Gençlik çevrelerinde ve arkadaşları arasında koşturan Dev-Genç'lilerle

dost olur. Okulda arkadaşları arasında devrimci fikirlerin yayılmasında etkili olur.

Okulun bulunduğu Söken mahallesi ve çevresine yapılan faşist saldırılara karşı mahallede direnişin başını çeker.

Endüstri Meslek Lisesi yıllarında başlatılan gençlik çalışmalarında gösterdiği işe yatkınlık, özveri gençlik içerisinde çabuk sivrilmesine neden olur.

1978 yılında kurulan Giresun İşçi Köylü Gençlik Derneği'nin Kurucular Kurulu'nda bulunur. Derneğin ilk kongresi sonrası Yönetim Kurulu'nda yer alır.

Bu derneğin feshedilmesi doğrultusunda açılan davalar birikir. Hiç de hukuki olmayan soruşturmalar birbirini izler. Davetiyede "Ş" harfi orak çekice benzemiş, lokalde üye olmayanlar bulunmuş, yasak yayın varmış, daha bir dizi suçlama... Soruşturmaların önü alınamaz ve dernek kapatılır. Akabinde Giresun Gençlik Derneği (Genç-Der) kurulur. Bu derneğin de kurucuları ve yönetim kurulunda görev alır.

Gençlik çalışmaları yanı sıra mahalle çalışmalarına da katılır. Özellikle şehrin batı yakası Söken ve Seldeğirmeni yöresindeki çalışmalara katılımı yöredeki çalışmaları geliştirir.

Hasan Sabitoğlu derneklerde, mahalle çalışmalarında gösterdiği özveri Devrimci Gençlik çevresinde sempati toplar, öne çıkmasa da gençlik içerisinde önder bir konuma gelir.

Milliyetçi Cephe Hükümetleri döneminde Giresun Eğitim Enstitüsü'nde sağcıların işgalin kırılmasında etkin görev alanlar arasında yer alır.

1980 yılı başında polisçe aranır duruma düşer. Kent merkezindeki çalışması zora girer. Bu kez kent içindeki çalışmalardan uzaklaşarak kıra çekilir. Önceleri Giresun merkez köyleri çevresinde daha sonra Bulancak yöresinde korunaklı ilişkiler geliştirir. Giresun ve ilçelerini içerisine alan kırsal çevrede direniş hattı oluşturma çalışmalarının ilk temellerini atar.

12 Eylül gelip devrimcilerin kırlara çekilmesi ile başlatılan Cunta'ya karşı direnişin Giresun yöresinde öncülerindendir.

12 Eylül gelince kent ve kasabalardaki devrimci gençler, çeşitli saiklerle kıra akın etmişlerdir. Eylül, ekim aylarında doğal bir eleme sonrası kırda ancak uzun vadeli bir direnişe dayanabilecek devrimciler kalır. Kırda kalan insanlarla Giresun bölgesinde iki gerilla birliğe kurulmaya çalışılır.

Bulancak-Merkez Gerilla Birliğinden Hasan Sabitoğlu ile birlikte Espiye Dikmen Köyü çevresinde askerlerce katledilen Ahmet Kılıç, Asım Keser, Zeki Subaşı, Alaattin Mürteza, Mehmet Gümüş, Gürsel Küçükyıldız'ın içerisinde bulunduğu Tirebolu-Espiye- Keşap Gerilla Birliğidir.

Bu birlikler, 9 ay Bulancak Tirebolu hattı üzerinde köy, mezra, yaylalarda kısacası kırsal alanda yaşamayı başarmışlardır. Bu süre içerisinde hiçbir üreticiye, köylü, yaylacı veya yurttaşa zarar vermemiş, hiçbir köylüden haklarında şikâyet olmamıştır. Jandarmanın köylülere ileri derecede baskısına karşın köylüler bu gençleri ihbar etmemiştir.

Hasan Sabitoğlu, kıra diğer arkadaşlarından önce çıktığı için daha deneyimlidir. Bütün bölgeyi, bölgedeki patika, geçit, yayla, mezra, merek ve sığınakları bilmektedir. Bütün geçişlerde rehberlik edecek sabır, bilgi ve yeteneğe sahiptir.

1981 Mayıs 27'sinde Güce bölgesine geçer. Bu bölgede olan grup ayrılmalar ve sıkı takip nedeniyle oldukça sıkışıktır. Grubu alıp Bulancak yöresine geçmelerine rehberlik edecektir.

Hazırlıklar yapılır.

30 Mayıs 1981 gecesi Tirebolu Güce'den hareket ederler, sabah Espiye Kozköy altlarına gelirler.

Bölgede görülüp ihbar yerler. Yer değiştirmelerine karşın Kozköy Muhtarı, jandarmaya ihbarda bulunup artlarına gözcü takar.

Ancak gece boyu yürüyen gerillalar yorgun ve uykusuzdur. Güvenli bildikleri bir ırmak yatağına çekilip uykuya yatarlar. Jandarma ve polis bulundukları mevkiyi kuşatır.

Kuşatmayı daraltan güvenlik güçleri gençleri uykuda bastırır. 31 Mayıs öğleden sonra 7 genç katledilirler.

Hasan Sabitoğlu'nun Mezarı Giresun Samanlıkkıranı Mahallesi Mezarlığı'ndadır.

Asım Keser

Asım Keser.

Asım, Artvin-Ardanuç'un Cevizli Köyü'nde dünyaya gelir. Babası askerdedir o sıralar, amcası ile birlikte dede evinde kalırlar.

Baba askerlik sonrası iş ve aş peşine düşer, günü birlik işlerde çalışır. 1962 yılı sonrası Almanya'ya gider.

Asım'ın çocukluk yılları hep babadan ayrı, amca yanında kendi köyünde geçmiştir. Baba hasreti bitmez bir türlü...

7 yaşına gelince annesi onu Cevizli Köyü İlkokulu'na kayıt yaptırır. 1963-1964 öğretim yılı başladığı ilkokulu, 1968-1969 yılında bitirir. Ortaokulu Artvin Merkez Ortaokulu'nda okur. 1969-1970 yılında girdiği ortaokulu 1972-1973 öğretim yılında tamamlar. O sene Ardanuç Lisesi'nde eğitimine başlar. Okulda başarılı bir öğrencidir, tanıyan arkadaşları lise yıllarında derslerinin çok iyi olduğunu ifade etmektedir.

Asım'ı tanıyanlar; "Asım, öne çıkmaktan hoşlanmayan, her olayda olayı ayrıntıları ile takip eden ve son konuşmayı yeğleyen bir tutum içensinde olurdu" demektedir.

Lise arkadaşları sevecen, cana yakın, sakin ve soğukkanlı bir karakteri olduğunu söylüyorlar.

Yüksekokuldan gençlik arkadaşları; yardımsever, paylaşımcı olduğunu, alçakgönüllülüğü ile herkesin takdirini topladığını,

Eğitim Enstitüsü'nde derslerinin çok iyi olduğu ifade edilmektedir.

Lise son sınıfta ailesinin zoru ile akraba çevresinden bir kızla evlendirilir, aynı yıl eşi hamile kalır.

Evlilik hayatı devam ederken, bir yandan da lise arkadaşları içerisinde devrimci ilişkililer içerisine girer. Arkadaşlarından devrimci yayınlar edinir. Ardanuç'taki devrimcilerle temasa geçer. Derneklere devam etmeye başlar.

Hamile eşi bir gün aniden sancılanır, zehirlendiği söylenir. Hastaneye kaldırılır, hamile eşi ve çocuğu kurtaramazlar. Eşi ve bebeğinin ölümü, Asım için yeni ve ağır bir travma; aşması zor, çekilmesi çok zor bir acıdır.

Bundan sonra kendini daha fazla devrimci çalışmalara verir, teselliyi devrimci çabalarda bulur.

1975 yılında Ardanuç Lisesi'nden mezun olur.

1976 yılında üniversite sınavlarına girer. Sınavlar sonucu Giresun Eğitim Enstitüsü'nü kazanır, kaydını yaptırır.

Giresun'da, Ardanuç Lisesi'nden arkadaşları da Eğitim'e kayıt yaptırmıştır. O arkadaşlarla ev tutar, Giresun'a yerleşir. Lise son sınıfta başlayan devrimci çalışmalarına Giresun'da da devam eder. Daha Ardanuç'ta lise son sınıfta iken Devrimci Gençlik sempatizanı olmuştur. Giresun'a gelince Devrimci Gençlik saflarında yerini alır.

O sıralar MC Hükümetleri baştadır. Enstitüler işgal altındadır. Okula devam eden veya edemeyen okulla ilişiği kesilmiş öğrencilerle birlikte "eğitim hakkı" mücadelesine katılır. İşgalin kırılması için yapılan etkinliklerin etkin katılımcıdır.

1978 baharında "eğitim hakkı" mücadelesi çabaları sonuç verir, Enstitü'deki işgal kırılır. Kısa dönem eğitimden faydalanarak Eğitim Enstitüsü'nü bitirir, öğretmen olur.

Gençlik içerisindeki çalışmaları yanı sıra mahalle çalışmalarına da katılır. Bir süre Görele yöresinde kalır, sonra yeniden Giresun'a döner.

1980 yılı baharında aranır duruma düşer, ilçelerdeki çalışmasına bir süre devam eder.

12 Eylül gelince tamamen kıra çekilir.

Keşap, Espiye, Tirebolu yöresinde bulunan arkadaşları ile Cunta'ya, faşizme karşı bir direniş hattının örgütlenmesi mücadelesine atılır.

Faşist Cunta koşullarında 9 ay kırsal alanda bir direniş örme mücadelesi içerisinde kırda yaşarlar.

31 Mayıs 1981 tarihinde Espiye Dikmen'de 6 arkadaşı ile birlikte katledilir.

Mezarı Ardanuç Cevizli Köyü'ndedir.

Fotoğraflar

Gül Ailesi (Ziya, Fatma, çocukları Erdem, Emine ve Canan) 1975.

Amasya Cezaevi'nde, Erdem Gül, Ziya Gül, Fatma Gül.

Fatma Gül.

Ziya Gül, 2010 Ankara, Tekel mitinginde.

Devrimci Yol, 1 Mayıs 1979 Giresun mitinginde.

Devrimci Yol, 1 Mayıs 1979 Giresun mitinginde

Dev-Genç 1 Mayıs 1977 Giresun mitinginde.

Kemaliye fındık mitingi.

Dev-Gençliler, 1 Mayıs 1979 mitinginde.

Devrimci balıkçılar, 1977 pahalılığa ve faşizme karşı mücadele mitinginde.

1977 Giresun pahalılık ve faşizme karşı mücadele mitinginde, önde solda Hasan Aslan, en sağda İhsan Önal.

Keşap fındık mitingi.

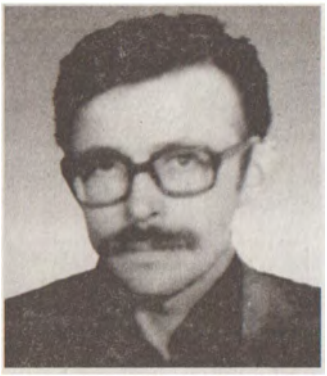
Keşap fındık mitinginde kadın konuşmacı.

Dev-Gençliler fındık toplamada.

Osman Barancan ve ailesi.

Abdullah Gülbudak.

Celal Alparslan.

Mehmet Kanber.

Fikri Sönmez.

Erzincan Cezaevi, Karadenizli devrimciler.

Aydın Cezaevi'nde tutuklu ziyaretinde. (Ön sıra) Ziya Gül, Melike Keleş, Tarık Uygun, Ali Kemal Bilginer, (arka sıra) Nusret Durak, Ersin Ergin Keleş ve Hikmet Üzer.

Melike Keleş (ortada) ve Giresunlu kadınlar.

Havva Kabadayı (ortada).

Ersin Ergün Keleş'i Nazilli'de ziyaret,
(Önde, Ziya Gül, Arkada Melike Keleş, Canan Gül).

Mehmet ve Nevin Gümüş nikâhta.

Cihat Kasapoğlu (Kitap yayına. hazırlandığı sırada, 14 Şubat 2019'da kaybettik.)

Yılmaz Şahin (Japoṇ Yılmaz).

Balıkçı Abdullah Yayla.

Emin Kılıç ve Dikmen köylüleri.

Dizin

A

Abadanoğlu, Hasan 183, 187
Akpınar, Nâzım 18
Akpınar, Sadi Kemal 18
Aksakal, Remzi 38, 40
Alfatlı, Ali 196, 209
Alicanoğlu, Talip 112, 138, 139
Alpaslan, Celal 49, 50, 112, 118
Alpaslan, Mehmet 112, 118
Alp, Tekin 95
Altun, Halis 204
Arslan, Hasan 37, 38
Âşık Veysel 22
Aşırbay, Aliye 153
Aslan, Yusuf 31, 307
Atamer, Sevgi 77, 88, 112, 121, 124, 257, 258
Atay, Cahit 128
Aydemir, Alaattin 141, 236, 237, 240, 241
Aydın, İhsan124, 183, 187, 290
Aydın, Süleyman 124
Aydoğmuş, Rıza 124
Ayeser, Mahmut 58, 213

B

Bardakçı, Ulaş 31, 178, 264
Batur, Muhsin 31
Bayrak, Avni 112
Bilge, Halis 37, 38, 179, 264, 294
Bilir, Hüseyin 94, 124, 183, 184, 250
Bora, Hacer Mine 112

C-Ç

Canikli, İsmail 112, 138
Canikli, Mustafa 112, 138
Caniklioğlu, Mehmet 112
Can, Osman Baran 54, 57, 58, 103, 112, 192, 202, 209, 210, 211, 213
Cantürk, Mustafa 112
Cemgil, Sinan 31, 155
Cevahir, Hüseyin 31
Ceylan, Faruk 112
Ceylan, Şemseddin 112
Cihan, Ali Faik 23, 24
Çakıcı, Hüseyin 124, 129
Çakır, Melike 34, 121, 260
Çalıkoğlu, Kenan 93, 94, 95, 105, 112, 197, 202, 206, 233
Çalıkoğlu, Meryem Karaoğlan 59
Çatak, Hasan 105, 113, 202
Çayan, Mahir 31, 44, 126, 195, 212, 225, 272
Çetin, Ahmet 162
Çoban, Mustafa 112, 125, 130, 132
Çakır, Cemil 34, 121, 260

Çelenk, Halit 102
Çümcü, Ali Galip 204

D
Demiral, Ahmet 180
Demirtaş, Metin 142
Dervişoğlu, Mehmet 128
Dikmen, Mustafa 118
Dikmen, Şansal 60
Dinçer, Nihan Namık 112
Durak, Nusret 184, 263
Durmuşoğlu, Mustafa 180

E
Ecevit, Bülent 55, 56, 57, 167, 201, 202, 239, 276
Elevli, Halil 112, 263
Eluard, Paul 194
Erdost, İlhan 102
Eren, Erdal 60
Erkan, Ali Rıza 106
Erkuş, Alim 112, 235
Evren, Mennan 60, 90, 162, 207, 212, 246

G
Geçgel, Ahmet 183, 184
Gezmiş, Deniz 31, 225, 226, 272
Göçmen, Sedat 195, 196, 197, 198, 199
Gökçe, Enver 216
Gülbudak, Abdullah 54, 113, 209, 211, 310
Güler, Recep 58, 102, 213
Gül, Zeki 100, 104, 112, 303, 304, 313
Gümüş, Hüseyin 9, 38, 39
Gümüş, Mehmet 43, 75, 88, 112, 121, 122, 136, 139, 154, 163, 184, 204, 205, 280, 281, 282, 287, 290, 291, 298, 305
Gümüş, Nevin 88, 112, 121, 122, 136, 281, 313
Gündoğdu, Aşkı 67
Günseren, Meserret 112, 124
Güven, Naci 236
Güven, Paşa 212

H
Hamaratoğlu, Nurhayat 112, 121
Harmanşah, İrfan 204
Hikmet, Nâzım 58, 90, 213, 268
Hün, Fatma 88, 121
Hün, Kâzım 77, 88, 121, 213
Hün, Mustafa 77, 213

I-İ
Işık, Mustafa 77, 92
İnce, Kâmil 112
İnce, Şengül 112
İnan, Hüseyin 31

J
Jara, Viktor 15

K
Kabadayı, Havva 88, 112, 121, 260, 312
Kanber, Mehmet 125, 126, 127, 183, 310
Karabay, Cafer 112, 154, 158, 159, 162
Karaca, Hüseyin 112
Karaca, İbrahim 153
Karadeniz, Harun 31, 60
Karadeniz, Kemal 180
Karadeniz, Metin 53
Karan, Cevat 77, 112
Karan, Müzeyyen 77, 112
Karaosman, Mehmet 183, 184, 187
Kara, Şeref 53, 54
Karaşin, Hasan 54

Kasapoğlu, Cihat 59
Kaya, Orhan 112
Kaypakkaya, İbrahim 31
Keleş, Ersin Ergün 42, 201, 203, 207, 212, 313
Kerimoğlu, Aydın 88, 180, 184
Kerimoğlu, Temel 166, 172, 264, 294
Keser, Asım 154, 161, 162, 163, 184, 204, 270, 298, 299
Kesik, İhsan 112, 113
Keskin, Azim 86
Keskin, Osman Kadri 89, 90, 231, 232
Kirmanoğlu, Hasan 112
Kığılı, Erol 68
Kılıç, Ahmet 154, 159, 160, 161, 163, 277, 279, 298
Kılıç, Emin 82, 83, 85, 112, 206, 265, 266, 315
Kıran, Hatice 229, 231, 232
Kıran, İsmail 134, 228, 229, 230, 231, 232
Kırdemir, Zeki 54, 187, 250
Konuralp, Taşkın 64, 65
Köse, Ali Nuri 53, 54, 124, 187, 250
Köse, İmdat 53
Küçükyıldız, Gürsel 154, 163, 271, 287, 298
Kurt, Kamuran 112
Kurt, Mustafa 112
Kurt, Sabahattin 68
Kuyruklu, Bilge 179, 264, 294
Kuyucuoğlu, Serdal 68

M

Manga, Kadir 31, 155
Maraş, Şavku 112, 136, 138, 287
Maraş, Şengül 75
Menderes, Adnan 22, 29
Mumcu, Uğur 237
Mürteza, Alaattin 154, 163, 179, 293, 298
Musaoğlu, Celal 112, 118, 240

N

Nur, Muhterem 21

O-Ö

Oflu, Şefik 157, 158, 159,
Oflu, Yakup 156, 157, 158, 161, 162, 163
Oksal, Mustafa 60, 64, 65
Oktay, Emin 26
Oturak, Mehmet 278
Öksüz, Şükrü 84, 85
Özal, Turgut 33
Özbaş, Abdullah 134
Özcan, Ahmet 112
Özcan, Saadettin 54
Öztürk, İsmet 209, 211
Öztürk, Mehmet 112, 118, 213
Öztürk, Zeki 105, 112, 204,

P

Pehlivan, Reşat 112, 118
Polatkan, Hasan 29

R

Reisoğlu, Mustafa 112, 278

S-Ş

Sabitoğlu, Hasan 77, 154, 161, 162, 163, 183, 184, 205, 296, 297, 298
Sarıhan, Ertan 9, 44, 126
Sarıhan, Özay 126
Sarıhan, Saydam 126
Sarıtepe, Emel 105, 112, 120, 202
Selçuk, İlhan 31
Sönmez, Fikri 39, 48, 67, 74, 310
Subaşı, Zeki 52, 154, 161, 163,

179, 204, 268, 270, 279, 294, 298
Susak, İsmail 112
Şahan, Harun 112, 206
Şahin, Ahmet 112, 141, 206, 233, 234
Şahin, Yılmaz 93, 127, 183, 190, 250, 252
Şeleci, Muammer 206, 233
Şen, Halil İbrahim 82, 83, 85, 113, 206, 266, 267
Şensoy, Bekir 187

T
Tağmaç, Memduh 31
Tahmas, Mehmet 76, 77, 112, 213
Tahmas, Hatice 112, 120, 216, 219, 220, 260
Takır, İsmail 166, 178, 263, 264, 294
Tecer, Ahmet Kutsi 80
Tek, Fatma 103
Tek, Nihat 103, 133
Tirali, Naim 52, 55
Topal, Ali 113, 166, 167, 294
Töre, Nahit 68
Turan, Bayram 141
Turan, Dursun Ali 112
Türüdü, Orhan 36, 54, 59, 164, 203
Tüysüz, Mehmet 157, 159

U
Usta, Fazlı 34, 112, 113
Uygun, Tarık 58, 184, 204, 213, 284
Uzer, Hikmet 58, 213
Uzun, Zeki 9, 41, 50, 59, 154, 175, 179, 180, 184

Y
Yalçın, Kemal 112
Yaşar, Mücahit 53, 206
Yavuz, Saadettin 39, 59, 229
Yazıcıoğlu, Sema 125, 128, 129, 130, 190
Yirmibeşoğlu, Sabri 26
Yılandil, Meliha 88, 120
Yılmaz, Bahri 58
Yılmaz, Hasbi 112, 141, 206, 233
Yılmaz, Mehmet 44, 54, 58, 88, 93, 94, 102, 112, 113, 118, 124, 126, 127, 128, 129, 141, 170, 171, 183, 187, 190, 197, 206, 210, 213, 233, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256
Yılmaz, Nâzım 112, 113, 118, 128, 129, 170, 171
Yılmazok, Hüseyin 57, 183, 221
Yılmaz, Selahattin 88, 112, 118
Yücesan, Ahmet Hamdi 125, 249

Kitapta ağırlıkla Giresun ve çevresinde 1975-80 yılları arasında yaşanan siyasal ortama ait kesitlerle insan hikâyeleri yer alıyor. O dönemde mücadele içerisinde veya sonraları aramızdan ayrılmış arkadaşlara özenle yer verdik. Bu konuda oldukça hassas davrandığımı, onlara ait anılara biraz uzun yer verdiğimi söylemeliyim. Unutulmasınlar diye düşündüğümü itiraf etmeliyim. Bölgenin ve ülkenin önemli tarım ürünlerinin başında gelen fındıktaki sömürüye karşı bölgede düzenlenen karşı politikalara ve mitinglere de yer verdik. Kitap, bir anı hikâye düzeninde düşünülmüş olmasına karşın yer yer bazı hikâyelerde kurguların bulunduğunu söylemem gerekiyor. Dikmen-Kozköy (şimdiki adıyla Soğukpınar beldesi) Katliamı'nda böyle bir yan bulunuyor.

Kitapta yer alan anlatım, cezaevlerinden başlayarak gören duyanların çeşitli zamanlarda serbest anlatımlarına veya bu yazıları derlemeye çıktığımda aile ve yakınlarının bire bir anlatımlarına dayansa da anlatımda bir belgesel yaklaşım yer almıyor. Anlatım içerisinde olaylarda rolü bulunan birçok insanın ismini anmak kitabın kurgusu açısından mümkün olmamıştır. Anılan siyasal süreçte, yüzlerce genç, üretici, mahalleli, farklı mesleklerden insanların yer aldığını, emek verdiğini, özveri ile bu imeceye katıldığını biliyorum. Yoksa bu yaratıcı ve üretken hareket, öyle dar bir insan grubunun niyeti ve çabasıyla ortaya konulamazdı. Ben şimdiden isimlerini anamadığım dönemin Dev-Genç'li, devrimci öğretmen, devrimci memur, devrimci kadınlarından özür diliyorum. Adını anımsamadığım Devrimci Yolcu arkadaşlarımın bağışlamasını diliyorum.

Ziya Gül

